

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

o zmianie uchwały Nr XXV/164/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 8 września 2016 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej dla Powiatu Krośnieńskiego

Na podstawie art. 10 ust. 2, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), art. 216 ust. 2 pkt 5 i art. 220 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. W uchwale Nr XXV/164/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 8 września 2016 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej dla Powiatu Krośnieńskiego w § 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Gmina Miejsce Piastowe udzieli w 2017 roku pomocy finansowej w formie dotacji celowej Powiatowi Krośnieńskiemu w wysokości 954.000,00 zł (słownie: dziewięćset pięćdziesiąt cztery tysiące złotych zero groszy) z przeznaczeniem na dofinansowanie zadania pn. „Przebudowa drogi powiatowej Nr 1974R Krosno – Targowiska – Wróblík Szlachecki”.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Pod względem
formalno - prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

RADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

Uzasadnienie

do uchwały o zmianie uchwały Nr XXV/164/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 8 września 2016 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej dla Powiatu Krośnieńskiego

Konieczność podjęcia przedmiotowej uchwały związana jest ze zmniejszeniem kosztów zadania polegającego na przebudowie drogi powiatowej Nr 1974R Krosno – Targowiska – Wróblak Szlachecki, realizowanego przez Powiat Krośnieński. W związku z powyższym niezbędne jest również zmniejszenie wysokości dotacji celowej udzielanej przez Gminę Miejsce Piastowe dla Powiatu Krośnieńskiego – zgodnie z zawartą w tym zakresie umową Nr II.50-RIZ/2016 z dnia 14.09.2016 r.

Z up. WOJTA
mgr Stanisława Gawlik
Zastępca wójta

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

**w sprawie wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązania na realizację zadania
pn. „Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe”**

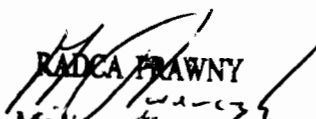
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. e i art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) art. 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Wyraża się zgodę na zaciągnięcie zobowiązania w kwocie 500.000,00 zł (słownie: pięćset tysięcy złotych 00/100), w tym w 2018 r. w kwocie 250.000,00 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych 00/100) oraz w 2019 r. w kwocie 250.000,00 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych 00/100) na realizację zadania pn. „Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe” ponad kwotę wydatków określoną w budżecie Gminy Miejsce Piastowe na 2017 r.

§ 2. Zobowiązanie o którym mowa w § 1, pokryte będzie z dochodów własnych gminy, przewidzianych w budżecie na 2018 r. i 2019 r. – z dochodów z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Matusz Ślusarczyk
Kz - K - 387

*Pod względem
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

Uzasadnienie

do uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązania na realizację zadania pn. „Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe”

Uchwała jest wyrażeniem zgody na zawarcie umowy w zakresie dofinansowania projektu pod nazwą „Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe” planowanej do realizacji w latach 2017 – 2019.

Z up. WOJTA
mgr Stanisława Gawlik
Zastępca Wójta

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

**w sprawie wyrażenia zgody na zawarcia porozumienia międzygminnego w przedmiocie
wspólnej realizacji inwestycji budowy magistralnej sieci wodociągowej na terenie
Gminy Miejsce Piastowe**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 3, art. 10 ust. 1, art. 18 ust. 2 pkt 12, art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Wyraża się zgodę na zawarcie porozumienia międzygminnego pomiędzy Gminą Miasto Krosno i Gminą Miejsce Piastowe w przedmiocie wspólnej realizacji inwestycji polegającej na budowie magistralnej sieci wodociągowej o średnicy Φ 225 i długości 7.094 mb przebiegającej na terenie Gminy Miejsce Piastowe, w miejscowościach Miejsce Piastowe i Rogi, która zostanie wpięta do magistrali wodociągowej ZUW Sieniawa – Krosno o średnicy Φ 500 będącej przedmiotem własności i eksploatacji spółki samorządowej Gminy Miasto Krosno.

§ 2. Projekt porozumienia międzygminnego, o którym mowa w § 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

*Pod względem
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

Załącznik
do uchwały Nr XXXIX/.../2017
Rady Gminy Miejsce Piastowe
z dnia 27 czerwca 2017 r.

POROZUMIENIE MIĘDZYGMINNE

zawarte w Krośnie w dniu ... .. 2017 r.

w przedmiocie wspólnej realizacji inwestycji budowy magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe

pomiędzy:

Gminą Miasto Krosno, ul. Lwowska 28a, 38-400 Krosno, reprezentowaną przez Prezydenta Miasta Krosna Pana Piotra Przytockiego, przy kontrasygnacie Skarbnika Gminy Miasta Krosna Pana Marcina Połomskiego,

i

Gminą Miejsce Piastowe, ul. Dukielska 14, 38-430 Miejsce Piastowe, reprezentowaną przez Pana Marka Klarę – Wójta Gminy Miejsce Piastowe, przy kontrasygnacie Pani Małgorzaty Kochan – Skarbnika Gminy Miejsce Piastowe,
zwanych dalej razem „**Gminami**”,

na podstawie:

- art. 74 w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.),
- art. 46 i 48 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 198 z późn. zm.),
- uchwały nr ... Rady Miasta Krosna z dnia ... w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w przedmiocie wspólnej realizacji inwestycji budowy magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe,
- uchwały nr ... Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia ... w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w przedmiocie wspólnej realizacji inwestycji budowy magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe,

zostało zawarte następujące porozumienie międzygminne:

§ 1.

Przedmiotem porozumienia międzygminnego jest wspólna realizacja przez Gminę Miasto Krosno i Gminę Miejsce Piastowe inwestycji polegającej na budowie magistralnej sieci wodociągowej o średnicy Φ 225 i długości 7.094 mb przebiegającej na terenie Gminy Miejsce Piastowe (w miejscowościach Miejsce Piastowe oraz Rogi), która zostanie wpięta do magistrali wodociągowej ZUW Sieniawa – Krosno o średnicy Φ 500 będącej przedmiotem

własności i eksploatacji spółki samorządowej Gminy Miasto Krosno (włączenie na terenie miejscowości Miejsce Piastowe na działce nr 1313) - zwanej dalej „Inwestycją”.

§ 2.

1. Gminy określają realizację inwestycji na lata 2017 – 2019.
2. Szacowane łączne koszty realizacji Inwestycji wynoszą około 2.000.000 zł netto (słownie: dwa miliony złotych).
3. Gminy zgodnie ustalają, że podmiotem realizującym Inwestycję będzie spółka samorządowa Gminy Miasto Krosno - Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej – Krośnieński Holding Komunalny Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Krośnie (dalej: MPGK Krosno).
4. Techniczne i organizacyjne aspekty realizacji Inwestycji zostaną określone mocą odrębnej umowy zawartej przez Gminę Miejsce Piastowe z MPGK Krosno.

§ 3.

1. Gmina Miejsce Piastowe udzieli ze swojego budżetu Gminie Miasto Krosno dotacji celowej z przeznaczeniem na realizację Inwestycji w wysokości 50 % szacowanych łącznych kosztów realizacji Inwestycji, jednak nie więcej niż 1.000.000 zł (słownie: jeden milion złotych 00/100).
2. Dotacja celowa, o której mowa w ust. 1, będzie przekazywana Gminie Miasto Krosno w następujących kwotach i w następujących terminach:
  - 1) kwota w wysokości 500.000,00 zł (słownie: pięćset tysięcy złotych) w terminie do dnia 31 października 2017r.;
  - 2) kwota w wysokości 250.000,00 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych) w terminie do dnia 30 czerwca 2018r.;
  - 3) kwota w wysokości 250.000,00 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych) w terminie do dnia 30 czerwca 2019r.
3. W przypadku gdy po ostatecznym rozliczeniu kontraktu z wykonawcą realizującym Inwestycję, wynagrodzenie wykonawcy będzie niższe niż szacowane przez Gminy zgodnie z treścią § 2 ust. 2 – dotacja przekazana przez Gminę Miejsce Piastowe w kwocie 1.000.000 zł (słownie: jeden milion złotych) w części niewykorzystanej na realizację Inwestycji (przy uwzględnieniu procentowego wskaźnika przewidzianego w ust. 1) podlega zwrotowi do budżetu Gminy Miejsce Piastowe wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia, że dotacja została udzielona Gminie Miasto Krosno w wysokości wyższej niż niezbędna na dofinansowanie dotowanej Inwestycji.
4. Odsetki od dotacji podlegających zwrotowi do budżetu Gminy Miejsce Piastowe nalicza się począwszy od dnia następującego po upływie terminu zwrotu określonego w ust. 3.

§ 4.

1. Gminy dopuszczają przystąpienie do niniejszego porozumienia międzygminnego Gminy Dukła i/lub Gminy Iwonicz-Zdrój (dalej: Gmina przystępująca).
2. W przypadku, gdy Gmina Dukła i/lub Gmina Iwonicz-Zdrój postanowią o przyłączeniu się do sieci wodociągowej realizowanej w ramach Inwestycji, wówczas warunkiem

przystąpienia do porozumienia będzie przekazanie przez Gminę przystępującą Gminie Miasto Krosno dotacji celowej w wysokości zapewniającej udział Gminy przystępującej w łącznych ostatecznych kosztach realizacji Inwestycji na poziomie $\frac{1}{4}$ części (słownie: jedna czwarta).

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 dotacja celowa przekazana przez Gminę Miejsce Piastowe w wysokości wskazanej w § 3 ust. 1 zostanie pomniejszona o 50 % kwoty przekazanej dotacji celowej przez Gminę Dukla i/lub o 50 % kwoty przekazanej dotacji celowej przez Gminę Iwonicz-Zdrój i zostanie zwrócona przez Gminę Miasto Krosno do budżetu Gminy Miejsce Piastowe w roku budżetowym, w którym została przekazana dotacja przez Gminę Dukla i/lub przez Gminę Iwonicz-Zdrój.
4. Gminy zgodnie potwierdzają, że w przypadku gdy obie Gminy przystępujące postanowią o przyłączeniu się do sieci wodociągowej realizowanej w ramach Inwestycji, to ostatecznie udziały w kosztach Inwestycji będą równe i będą wynosiły dla Gminy Miejsce Piastowe, Gminy Dukla, Gminy Iwonicz-Zdrój i MPGK Krosno po $\frac{1}{4}$ części (słownie: jedna czwarta).

§ 5.

1. Gmina Miasto Krosno zobowiązuje się wobec Gminy Miejsce Piastowe do rozliczenia całości dotacji, jak i jej poszczególnych transz.
2. Do końca roku kalendarzowego, w którym przekazano daną transzę dotacji Gmina Miasto Krosno przedłoży Gminie Miejsce Piastowe dokumenty potwierdzające wydatkowanie dotacji na realizację Inwestycji.
3. Gminy potwierdzają, że podstawowymi dokumentami poświadczającymi:
  - 1) wydatkowanie dotacji zgodnie z celem, na który została udzielona – będą uwierzytelnione kserokopie faktur wystawianych na realizatora zadania, tj. MPGK Krosno;
  - 2) rozliczenie dotacji - będą dokumenty poświadczające przekazanie wkładu pieniężnego przez Gminę Miasto Krosno w wysokości równowartości dotacji (jej poszczególnych transz) na kapitał zakładowy MPGK Krosno jako refundacji poniesionych przez MPGK Krosno kosztów Inwestycji.
4. Potwierdzeniem ostatecznego rozliczenia dotacji będą dokumenty poświadczające wniesienie przez Gminę Miasto Krosno całości wkładu pieniężnego (wszystkich transz przekazanej dotacji) na podwyższenie kapitału zakładowego MPGK Krosno. Dokumenty te zostaną przekazane Gminie Miejsce Piastowe w terminie jednego miesiąca od dnia zakończenia realizacji Inwestycji.

§ 6.

W zakresie nieuregulowanym niniejszym porozumieniem międzygminnym, rozliczenie dotacji nastąpi z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016r. poz. 1870 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2016r. poz. 198 z późn. zm.).

§ 7.

1. Porozumienie międzygminne zostaje zawarte na czas realizacji Inwestycji.

2. Za zgodą stron porozumienie międzygminne może zostać rozwiązane w każdym czasie.

§ 9.

1. Wszelkie zmiany i uzupełnienia porozumienia międzygminnego wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności oraz zachowania trybu, jaki wymagany jest dla jego zawarcia.
2. Porozumienie międzygminne podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.
3. Porozumienie międzygminne sporządzono w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron i jednym dla celów ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Gmina Miasto Krosno

Gmina Miejsce Piastowe

Uzasadnienie

do uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zawarcia porozumienia międzygminnego w przedmiocie wspólnej realizacji inwestycji budowy magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe.

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) stanowi zadanie własne gminy.

W celu realizacji tego zadania jednostki samorządów terytorialnych zgodnie z art. 74 w/w ustawy mogą zawrzeć porozumienie międzygminne. Wobec powyższego proponuje się zawarcie porozumienia międzygminnego z Gminą Miasto Krosno w sprawie wspólnej realizacji inwestycji polegającej na budowie magistralnej sieci wodociągowej o średnicy Φ 225 i długości 7.094 mb przebiegającej na terenie Gminy Miejsce Piastowe (w miejscowościach Miejsce Piastowe oraz Rogi).

Wynegocjowany między stronami projekt porozumienia stanowi załącznik do projektu uchwały Rady Gminy Miejsce Piastowe.

W nawiązaniu do powyższego zasadnym jest podjęcie przedmiotowej uchwały.

Z up. WOSTA
mgr Stanisław Gawlik
Zastępca Wójta

**UCHWAŁA Nr XXXIX/2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2017 rok

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), art. 211, art. 212, art. 214, art. 215, art. 216, art. 217, art. 235, art. 236, art. 237 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 z późn. zm.), uchwala się, co następuje:

§1. 1. Dokonuje się zmian w wydatkach budżetowych w działach, rozdziałach klasyfikacji budżetowej:

Dział	Rozdział	Nazwa	Plan	z tego:										z tego:				
				Wydatki bieżące	z tego:		Wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.	świadczenia na rzecz osób fizycznych;	dotacje na zadania bieżące	wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań;	wydatki na wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji	obsługa długu	Wydatki majątkowe	inwestycje i zakupy inwestycyjne	w tym:	zakup i udziały w przedsiębiorstwach i wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.		
					wynagrodzenia i świadczenia realizowane	Wydatki											na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.	na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
10		rolnictwo i leśnictwo	2941554	88554	0	703	87851	0	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0
		zmniejszenie	-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0
		zwiększenie	500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0
1010		infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi	2860000	88554	7000	703	87851	0	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0
		zmniejszenie	-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0
		zwiększenie	500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0
6000		Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	2353000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2353000	2353000	0	0
		zmniejszenie	-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0
		zwiększenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6010		Dotacje celowe przekazane gminie na inwestycje i realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	3857538	587538	540538	4000	536538	47000	0	0	0	0	0	0	3370000	3370000	0	0
		zmniejszenie	-2860000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2860000	-2860000	0	0
		zwiększenie	1110000	111000	111000	0	111000	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0
6014		Transport i łączność	3772538	88538	651538	4000	647538	47000	0	0	0	0	0	0	3074000	3074000	0	0
		zmniejszenie	-2860000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2860000	-2860000	0	0
		zwiększenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Drogi publiczne powiatowe			1280000	12000	12000	0	12000	0	0	0	0	0	0	1250000	1250000	0	0	
Drogi publiczne powiatowe			1280000	12000	12000	0	12000	0	0	0	0	0	0	1250000	1250000	0	0	

RADA GMINY
Miejsc Piastowe
Kz. - K. - 387

formalno - prawny
nie budzi zastrzeżeń

900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	przed zmianą zmniejszenie	3314067	3150000	3132000	1367615	1764385	0	18000	0	0	0	0	164067	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	42000	17000	17000	0	17000	0	0	0	0	0	25000	0	0	0
		po zmianach	3356067	3167000	3149000	1367615	1781385	0	18000	0	0	0	189067	0	0	0
90002	Gospodarka odpadami	przed zmianą zmniejszenie	1331000	1331000	1329000	154817	1174183	0	2000	0	0	0	0	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10000	0	0	0
		po zmianach	1341000	1331000	1329000	154817	1174183	0	2000	0	0	0	10000	0	0	0
90095	Pozostała działalność	przed zmianą zmniejszenie	1485000	1425000	1409000	1212788	198202	0	18000	0	0	0	60000	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	32000	17000	17000	0	17000	0	0	0	0	0	15000	0	0	0
		po zmianach	1517000	1442000	1429000	1212788	213202	0	18000	0	0	0	75000	0	0	0
4300	Zakup usług pozostałych	przed zmianą zmniejszenie	53900	53900	53900	0	53900	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	17000	17000	17000	0	17000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		po zmianach	70900	70900	70900	0	70900	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6000	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	przed zmianą zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	15000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		po zmianach	15000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	przed zmianą zmniejszenie	1646284	1590284	490284	21000	468284	1070000	0	0	0	0	86000	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	70000	70000	0	0	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	0
		po zmianach	1716284	1630284	490284	21000	468284	1140000	0	0	0	0	86000	0	0	0
92120	Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami	przed zmianą zmniejszenie	40000	40000	40000	1000	39000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	70000	70000	0	0	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	0
		po zmianach	110000	110000	40000	1000	39000	70000	0	0	0	0	0	0	0	0
		przed zmianą zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		zwiększenie	70000	70000	0	0	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	0
		po zmianach	70000	70000	0	0	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	0
		przed zmianą zmniejszenie	5368239	43160271	25526833	17397038	8129795	3412000	13606844	28584	0	605000	10687968	1875653	0	0
		zmniejszenie	-796000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-796000	0	0	0
		zwiększenie	796000	2016000	131000	0	131000	70000	0	0	0	0	595000	0	0	0
		po zmianach	5368239	43381271	25657833	17397038	8260795	3482000	13606844	28584	0	605000	10489968	1875653	0	0
	Wydatki razem:															

1. Szczegółowy podział wydatków przedstawia tabela nr 1.

§ 2. Wydatki majątkowe na 2017 rok po zmianach przedstawia tabela nr 2

§ 3.1. Dokonuje się zmian w dotacji:

- a) zwiększa się dotacje celową dla:
- Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Bartłomieja w Rogach na zadanie "Konserwacja polichromii w zabytkowym kościele w Rogach" o kwotę 30.000 zł,
  - Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wszystkich Świętych we Wrocance na zadanie "Remont konstrukcji dachu wraz z pokryciem oraz impregnacja ścian zabytkowego kościoła pw. Wszystkich Świętych we Wrocance - kontynuacja prac" o kwotę 20.000 zł,
  - Parafii Rzymskokatolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny w Miejscu Piastowym na zadanie "Remont elewacji wschodniej zabytkowego kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny w Miejscu Piastowym o kwotę 20.000 zł,
  - Samodzielnego Publicznego Pogotowia Ratunkowego w Krośnie z przeznaczeniem na zakup ambulansów sanitarnych dla potrzeb Państwowego Ratownictwa Medycznego w wysokości 10.000 zł,
  - Gmina Miasto Krosno z przeznaczeniem na realizację zadania "Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe" w wysokości 500.000 zł.

2. Dotacje udzielone z budżetu gminy podmiotom należącym i nie należącym do sektora finansów publicznych po zmianach przedstawia załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

**TABELA NR 1
WYDATKI BUDŻETOWE W PODZIALE NA JEDNOSTKI BUDŻETOWE**

Nazwa jednostki: Urząd Gminy w Miejscu Piastowym

Dział	Rozdział	Nazwa	Plan	z tego:															
				Wydaki bieżące	z tego:				z tego:						Wydaki majątkowe	z tego:			
					wydatki jednostek budżetowych,	wynagrodzenia i składki od nich naliczane	wydatki związane z realizacją statutowych zadań,	wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych,	wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji	obsługa długu	inwestycje i zakupy inwestycyjne	w tym: na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3,	zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.					
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18						
10	2	4	2041554	88554	88554	703	87851	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0		
			-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0	
			500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0	
1010		Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi	2041554	88554	88554	703	87851	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0		
			2860000	7000	7000	0	7000	0	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0	
			-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0	
6000		6050 Wydaki inwestycyjne jednostek budżetowych	500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0		
			2853000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2853000	2853000	0	0	
			-500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500000	-500000	0	0	
600		6810 Dotacje celowe przekazane gminie na inwestycje realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	2353000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2353000	2353000	0	0		
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
600		Transport i łączność	111000	111000	111000	0	111000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
			3772536	6851536	6851536	4000	647536	47000	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0	
			1262000	12000	12000	0	12000	0	0	0	0	0	0	0	500000	500000	0	0	
60014		Drogi publiczne powiatowe	-296000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
			986000	12000	12000	0	12000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
6300		Dotacje celowe na pomoc techniczną i inwestycje jednostek samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych	1250000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1250000	1250000	0	0	
			-296000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-296000	-296000	0	0	
			954000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	954000	954000	0	0	
60016		Drogi publiczne gminne	2803536	483536	483536	4000	479536	0	0	0	0	0	0	2120000	2120000	0	0		
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		

00065	Wysoki inwestycyjne jednostek budżetowych	po zmianach	1341000	1331000	1329000	154817	1174183	0	2000	0	0	10000	0	0	
		przed zmianą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10000	0	0
00065	Pozostała działalność	po zmianach	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	10000	0	0	
		przed zmianą	1485000	1425000	1406000	1212768	196202	0	16000	0	0	60000	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	32000	17000	17000	0	17000	0	0	0	0	15000	15000	0	0
4300	Zakup usług pozostałych	po zmianach	1517000	1442000	1428000	1212768	213202	0	16000	0	0	75000	75000	0	0
		przed zmianą	53900	53900	53900	0	53900	0	0	0	0	0	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	17000	17000	17000	0	17000	0	0	0	0	0	0	0	
6000	Wysoki na zakupy jednostek budżetowych	po zmianach	70900	70900	70900	0	70900	0	0	0	0	0	0	0	
		przed zmianą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	15000	0	0	0	0	0	0	0	0	15000	15000	0	0
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	po zmianach	15000	0	0	0	0	0	0	0	0	15000	15000	0	0
		przed zmianą	164264	156264	490264	21000	469264	1070000	0	0	0	86000	86000	0	0
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	70000	70000	70000	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	
92120	Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami	po zmianach	1716264	1632264	490264	21000	469264	1140000	0	0	0	86000	86000	0	0
		przed zmianą	40000	40000	40000	1000	39000	0	0	0	0	0	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	70000	70000	70000	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	
2720	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac konserwacyjnych obiektów zabytkowych przekazane jednostkom realizującym zadania z zakresu planowanych	po zmianach	110000	110000	40000	1000	39000	70000	0	0	0	0	0	0	
		przed zmianą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		zwiększenie	70000	70000	70000	0	70000	0	0	0	0	0	0	0	
Wydanki razem:	po zmianach	25029500	14543532	10133258	4883570	5449868	3482000	292580	29594	605000	10489968	10489968	1875653	0	
	przed zmianą	25029500	14341532	10002258	4883570	5318688	3412000	292580	29594	605000	10487968	10487968	1875653	0	
	zmniejszenie	-796000	0	0	0	0	0	0	0	0	-796000	-796000	0	0	
	zwiększenie	796000	201000	131000	0	131000	70000	70000	0	0	595000	595000	0	0	

TABELA Nr 2

Ustala się wydatki majątkowe na rok 2017 z podziałem na zadania:

Dział	Rozdział	Paragraf	Treść	Wartość
010			Rolnictwo i łowiectwo	2 853 000,00
	01010		Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi	2 853 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	2 353 000,00
			Budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Głowienka oraz w miejscowości Wrocanka	20 000,00
			Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Widacz	750 000,00
			Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Rogi	1 500 000,00
			Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Targowiska	33 000,00
			Rozbudowa sieci kanalizacji i wodociągów	50 000,00
		6610	Dotacje celowe przekazane gminie na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	500 000,00
			Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe	500 000,00
600			Transport i łączność	3 074 000,00
	60014		Drogi publiczne powiatowe	954 000,00
		6300	Dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych	954 000,00
			Przebudowa drogi powiatowej Nr 1974R Krosno-Targowiska-Wróblik Szlachecki	954 000,00
	60016		Drogi publiczne gminne	2 120 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	2 100 000,00
			Przebudowa drogi gminnej Nr 11497R od km 1+300 do km 1+523 oraz Nr 114994R od km 0+000 do km 0+617 w m. Zalesie	1 100 000,00
			Remont dróg gminnych	1 000 000,00
		6300	Dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych	20 000,00
			Budowa miejsc postojowych dla samochodów osobowych w Zagórze	10 000,00
			Przebudowa kładki nad torami przy ul. Tysiąclecia w Sanoku	10 000,00
700			Gospodarka mieszkaniowa	68 000,00
	70005		Gospodarka gruntami i nieruchomościami	68 000,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	68 000,00
			Zakup działki w Głowience	60 000,00
			Zakup działki w Niżnej Łące	8 000,00
710			Działalność usługowa	214 000,00

	71035		Cmentarze	214 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	194 000,00
			Budowa domu przedpogrzebowego w Targowiskach	194 000,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	20 000,00
			Zakupy inwestycyjne	20 000,00
750			Administracja publiczna	172 000,00
	75023		Urzędy gmin (miast i miast na prawach powiatu)	172 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	152 000,00
			Modernizacja klimatyzacji w budynku Urzędu Gminy	150 000,00
			Utwardzenie placu obok Urzędu Gminy	2 000,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	20 000,00
			Zakupy inwestycyjne	20 000,00
754			Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	178 200,00
	75405		Komendy powiatowe Policji	20 000,00
		6170	Wpłaty jednostek na państwowy fundusz celowy na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych	20 000,00
			Wpłata na fundusz celowy dla Komendy Powiatowej Policji w Krośnie na zakup służbowego radiowozu	20 000,00
	75412		Ochotnicze straże pożarne	158 200,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	94 800,00
			Remont pomieszczeń garażowych w Remizie OSP w Miejscu Piastowym	30 000,00
			Termomodernizacja budynku remizy OSP w Łęzanach	58 200,00
			Wykonanie podestu na samochodzie OSP Wrocanka (bagażnik)	6 600,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	63 400,00
			Zakup lekkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Łęzanach	60 000,00
			Zakupy inwestycyjne	3 400,00
801			Oświata i wychowanie	2 830 000,00
	80101		Szkoły podstawowe	2 830 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	954 347,00
			Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Zalesiu	500 000,00
			Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w miejscowościach: Głowienka, Wrocanka i Zalesie w Gminie Miejsce Piastowe	454 347,00
		6057	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	1 626 345,00
			Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w miejscowościach: Głowienka, Wrocanka i Zalesie w Gminie Miejsce Piastowe	1 626 345,00
		6059	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	249 308,00
			Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w miejscowościach: Głowienka, Wrocanka i Zalesie w Gminie Miejsce Piastowe	249 308,00

851			Ochrona zdrowia	410 000,00
	85121		Lecznictwo ambulatoryjne	400 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	400 000,00
			Budowa budynku usługowego - Ośrodek Zdrowia w Łęczanach	400 000,00
	85141		Ratownictwo medyczne	10 000,00
		6220	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	10 000,00
			Dotacja na zakup ambulansu sanitarnego dla Samodzielnego Publicznego Pogotowia Ratunkowego w Krosnie	10 000,00
900			Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	189 067,00
	90002		Gospodarka odpadami	10 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	10 000,00
			Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno	10 000,00
	90005		Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	44 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	44 000,00
			Instalacja systemów energii odnawialnej dla gospodarstw domowych z terenu gminy Miejsce Piastowe i gminy Chorkówka	20 000,00
			Montaż instalacji Fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej w Gminie Miejsce Piastowe	24 000,00
	90015		Oświetlenie ulic, placów i dróg	60 067,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	60 067,00
			Budowa oświetlenia ulicznego przy ul. Handlowej,	
			Budowa oświetlenia ulicznego przy ul. Piłsudskiego (od wjazdu w kierunku Domu Ludowego)	27 067,00
			Budowa oświetlenia ulicznego w miejscowości Widacz koło Domu Ludowego	33 000,00
	90095		Pozostała działalność	75 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	60 000,00
			Ogrodzenie działki gminnej z przeznaczeniem na plac zabaw w Rogach	10 000,00
			Rewitalizacja centrum miejscowości Miejsce Piastowe	50 000,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	15 000,00
			Zakupy inwestycyjne - Odnowa wsi Miejsce Piastowe - projekt "Z aniołem przez wieś"	15 000,00
921			Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	86 000,00
	92109		Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby	86 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	86 000,00
			Remont placu przy Domu Ludowym w Rogach	86 000,00
926			Kultura fizyczna	412 701,00

92601		Obiekty sportowe	310 000,00
	6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	310 000,00
		Budowa budynku zaplecza socjalno-sportowego Rogi	310 000,00
92605		Zadania w zakresie kultury fizycznej	102 701,00
	6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	102 701,00
		Budowa altany na obiekcie rekreacyjno-sportowym "Nawsie" Łężany	47 067,00
		Budowa siłowni na wolnym powietrzu w Miejscu Piastowym	28 367,00
		Budowa siłowni pod chmurką w Głowience	27 267,00
Razem			10 486 968,00

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXIX//2017
Rady Gminy Miejsce Piastowe
z dnia 27 czerwca 2017 r.

Dotacje udzielone w 2017 roku z budżetu podmiotom należącym i nie należącym do sektora finansów publicznych.

Dział	Rozdz.	Nazwa jednostki / przeznaczenie	Kwota dotacji /w zł/		
			podmiotowej	przedmiotowej	celowej
JEDNOSTKI SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH					
010	01010	Gmina Miasto Krosno - na realizację zadania "Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe"			500.000
600	60004	Gmina Krosno - na organizację publicznego transportu zbiorowego w gminnych przewozach pasażerskich na obszarze Gminy Miejsce Piastowe			47.000
	60014	Powiat Krośnieński – pomoc finansowa na realizację zadania pn. "Przebudowa drogi powiatowej Nr 1974R Krosno-Targowiska-Wróblik Szlachecki"			1.250.000
	60016	Gmina Zagórz- pomoc finansowa na realizację zadania pn. "Budowa miejsc postojowych dla samochodów osobowych w Zagórzcu"			10.000
	60016	Miasto Sanok - pomoc finansowa na realizację zadania pn. "Przebudowa kładki nad torami przy ul. Tysiąclecia w Sanoku"			10.000
801	80104	Gmina Krosno – zwrot dotacji za dzieci z terenu gminy uczęszczające do niepublicznego przedszkola			50.000
	80104	Gmina Korczyna – zwrot dotacji za dzieci z terenu gminy uczęszczające do niepublicznego przedszkola			6.000
	80104	Gmina Rymanów – zwrot dotacji za dzieci z terenu gminy uczęszczające do niepublicznego przedszkola			2.000
851	85141	Samodzielne Pogotowie Ratunkowe w Krośnie - zakup ambulansu sanitarnego dla potrzeb Państwowego Ratownictwa Medycznego			10.000
851	85153	Gminny Ośrodek Kultury w Miejscu Piastowym – na prowadzenie świetlic środowiskowych			20.000
851	85154	Gminny Ośrodek Kultury w Miejscu Piastowym – na prowadzenie świetlic środowiskowych			20.000
921	92109	Gminny Ośrodek Kultury w Miejscu Piastowym – działalność bieżąca	630.000		

921	92116	Gminna Biblioteka w Miejscu Piastowym – działalność bieżąca	440.000		
		Ogółem	1.070.000		1.925.000
JEDNOSTKI NIE NALEŻĄCE DO SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH					
801	80110	Spółeczne Gimnazjum w Rogach prowadzone przez Stowarzyszenie „Przyjazna szkoła” w Rogach – dla gimnazjum niepublicznego o uprawnieniach szkoły publicznej	660.000		
801	80110	Spółeczne Gimnazjum w Targowiskach prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół w Targowiskach – dla gimnazjum niepublicznego o uprawnieniach szkoły publicznej	730.000		
	80150	Spółeczne Gimnazjum w Targowiskach prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół w Targowiskach – dla gimnazjum niepublicznego o uprawnieniach szkoły publicznej	97.000		
801	80110	Michalickie Gimnazjum w Miejscu Piastowym prowadzone przez Zgromadzenie Świętego Michała Archanioła – dla gimnazjum niepublicznego o uprawnieniach szkoły publicznej	480.000		
921	92120	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Bartłomieja w Rogach na zadanie "Konserwacja polichromii w zabytkowym kościele w Rogach"			30.000
		Parafia Rzymskokatolicka pw. Wszystkich Świętych we Wrocance na zadanie "Remont konstrukcji dachu wraz z pokryciem oraz impregnacja ścian zabytkowego kościoła pw. Wszystkich Świętych we Wrocance - kontynuacja prac"			20.000
		Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Panny w Miejscu Piastowym na zadanie "Remont elewacji wschodniej zabytkowego kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny w Miejscu Piastowym"			20.000
926	92605	Dotacja celowa z budżetu - na zadania zlecone w trybie Uchwały Rady Gminy Nr IV/11/10 z dnia 29 grudnia 2010 roku w sprawie określenia warunków i trybu finansowania zadania własnego Gminy Miejsce Piastowe w zakresie tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi sportu -dla klubów sportowych działających na obszarze gminy w trybie ustawy o sporcie, które realizować będą cel publiczny – upowszechnianie sportu wśród			

		społeczności lokalnej w zakresie piłki nożnej, szachów, tenisa, lekkoatletyki, siatkówki, szermierki			230.000
		Ogółem	1.967.000		300.000

Dz	Rozdz	§		zwiększenie	zmniejszenie	
			DOCHODY		0	0
			<i>dochody bieżące</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
			<i>dochody majątkowe</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
			WYDATKI	zmniejszenie	zwiększenie	
			<i>wydatki bieżące</i>	<i>796 000</i>	<i>796 000</i>	<i>0</i>
				<i>0</i>	<i>201 000</i>	<i>201 000</i>
600	60016	4300	drogi gminne		111 000	
700	70095	4210	g.mieszkańcowa		3 000	
900	90095	4300	Odnowa wsi M.Piastowe		17 000	
921	92120	2720	dotacja Parafia Rogi		30 000	
			dotacja Parafia Wrocanka		20 000	
			dotacja Parafia Miejsce Piastowe		20 000	
			<i>wydatki majątkowe</i>	<i>796 000</i>	<i>595 000</i>	<i>-201 000</i>
10	1010	6050	Budowa sieci wodociągowej w Rogach	500000		
		6610	Budowa magistrali wodociągowej		500 000	
600	60014	6300	dotacja Powiat - droga Targowiska	296 000		
700	70005	6060	zakup działki w Głowience		60 000	
851	85141	6220	dotacja na zakup ambulansu sanitarnego		10 000	
900	90002	6050	Rozbudowa PSZOK		10 000	
	90095	6060	Odnowa wsi M.Piastowe		15 000	
			razem	796 000	796 000	0

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Miejsce Piastowe

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 226, art. 227, art. 228, art. 230 ust. 6 i art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadza się zmiany w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Miejsce Piastowe oraz w prognozie kwoty długu między innymi:

- 1) zwiększa się wydatki bieżące o kwotę 109.000 zł;
- 2) zmniejsza się wydatki majątkowe o kwotę 109.000 zł;

2. Ujęto zmiany w budżecie Gminy wprowadzone:

- 1) Zarządzeniami Wójta Gminy,
- 2) Uchwałami Rady Gminy Miejsce Piastowe,

3. W wykazie przedsięwzięć wprowadza się zmiany:

- 1) "Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Rogi" zmniejsza się nakłady ogółem o kwotę 500.000 zł, zmniejsza się nakłady w roku 2017 o kwotę 500.000 zł z uwagi na konieczność wybudowania w pierwszej kolejności magistrali sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe

dodaje się nowe przedsięwzięcie:

- 1) "Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe" zwiększa się nakłady ogółem o kwotę 1.000.000 zł zwiększa się nakłady w roku 2017 o kwotę 500.000 zł, w roku 2018 o kwotę 250.000 zł, w roku 2019 o kwotę 250.000 zł.

4. Załącznik nr 1 i nr 2 wraz z objaśnieniami do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Miejsce Piastowe otrzymują brzmieniu jak załączniki nr 1 i nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Po zmianach § 3 Uchwały Nr XXXI/199/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 grudnia 2016 r. otrzymuje brzmienie:

- 1) do zaciągania zobowiązań na zadania związane z realizacją przedsięwzięć o których mowa w art. 226 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych określonych w załączniku nr 2 do uchwały:

w roku	2018 – 2.670.000 zł
	2019 – 1.682.000 zł
	2020 – 700.000 zł

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

*Pod względem
formalno - prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

Objaśnienia do wieloletniej prognozy finansowej Gminy Miejsce Piastowe

W związku z uzyskaniem dodatkowych dochodów dokonuje się zmian w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Miejsce Piastowe oraz w prognozie kwoty długu na lata 2017-2026 określonych w załączniku nr 1 do uchwały nr XXXI/199/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Miejsce Piastowe:

1) zwiększa się wydatki bieżące o kwotę	109.000 zł;
w tym: wydatki jednostek budżetowych o kwotę	39.000 zł,
w tym: wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań o kwotę	39.000 zł,
2) zwiększa się dotacje na zadania bieżące	70.000 zł,
3) zmniejsza się wydatki majątkowe o kwotę	109.000 zł,

W wykazie przedsięwzięć wprowadza się zmiany:

- 1) "Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Rogi" zmniejsza się nakłady ogółem o kwotę 500.000 zł, zmniejsza się nakłady w roku 2017 o kwotę 500.000 zł z uwagi na konieczność wybudowania w pierwszej kolejności magistrali sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe.

dodaje się nowe przedsięwzięcie:

- 1) "Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe" zwiększa się nakłady ogółem o kwotę 1.000.000 zł zwiększa się nakłady w roku 2017 o kwotę 500.000 zł, w roku 2018 o kwotę 250.000 zł, w roku 2019 o kwotę 250.000 zł.

Załącznik Nr 1

Wieloletnia Prognoza Finansowa

Wyszczególnienie	Dochody ogółem	z tego:										w tym:				
		1.1	1.1.1			1.1.2		1.1.3		1.1.4		1.1.5		1.2	1.2.1	1.2.2
			dochody z tytułu wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych	dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	podatki i opłaty	z podatku od nieruchomości	z subwencji ogólnej	z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące	Dochody majątkowe	ze sprzedaży majątku	z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje					
Lp	1	1.1	1.1.1	1.1.2	1.1.3	1.1.3.1	1.1.4	1.1.5	1.2	1.2.1	1.2.2					
Formuła	[1.1]+[1.2]															
2017	47868239	45694894	6974230	50000	5028206	3600000	16971286	13422256	2173345	100000	1996345					
2018	46100000	45600000	6900000	50000	5100000	3600000	16500000	13300000	500000	0	0					
2019	46000000	45500000	6900000	50000	5150000	3650000	16600000	13400000	500000	0	0					
2020	45800000	45400000	6900000	50000	5200000	3650000	16800000	13450000	400000	100000	0					
2021	45800000	45600000	6950000	50000	5200000	3700000	16900000	13500000	200000	0	0					
2022	45800000	45800000	7000000	50000	5400000	3700000	17000000	13550000	0	0	0					
2023	45800000	45800000	7100000	50000	5500000	3800000	17200000	13550000	0	0	0					
2024	45850000	45850000	7100000	50000	5500000	3800000	17300000	13600000	0	0	0					
2025	45900000	45900000	7200000	50000	5600000	3800000	17500000	13600000	0	0	0					
2026	45950000	45950000	7200000	50000	5600000	3900000	17600000	13700000	0	0	0					

1) Wzór może być stosowany także w układzie pionowym, w którym poszczególne pozycje są przedstawione w kolumnach, a lata w wierszach.

2) Zgodnie z art. 227 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z póź. zm.) zwanej dalej „ustawą”, wieloletnia prognoza finansowa obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. W sytuacji dłuższego okresu prognozowania finansowego wzór stosuje się także dla lat wykraczających poza minimalny (4 letni) okres prognozy, wynikający z art. 227 ustawy.

3) W pozycji wykazuje się kwoty wszystkich podatków i opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego, a nie tylko podatków i opłat lokalnych.

Wyszczególnienie	Wydatki ogółem	z tego:														
		w tym:														
		Wydatki bieżące	z tytułu poręczeń i gwarancji	w tym: gwarancje i poręczenia podlegające wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy	na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej przekształconego na zasadach określonych w przepisach o działalności leczniczej, w wysokości w jakiej nie podlegała sfinansowaniu dotacją z budżetu państwa	2.1.2	2.1.3	odsetki i dyskonta określone w art. 243 ust. 1 ustawy	odsetki i dyskonta podlegające wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy, w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków (bez odsetek i dyskonta od zobowiązań na wkład	2.1.3.1.1	2.1.3.1.2	Wydatki majątkowe				
2.1	2.1.1	2.1.1.1	2.1.2	2.1.3	2.1.3.1	2.1.3.1.1	2.1.3.1.2	2.2								
Lp	2															
Formuła	[2.1] + [2.2]															
2017	53868239	43381271	0	0	0	605000	0	605000	0	600000	0	0	0	10486968		
2018	43550000	40850000	0	0	0	602000	0	602000	0	600000	0	0	0	2700000		
2019	43100000	40200000	0	0	0	x	x	600000	0	600000	0	0	0	2900000		
2020	43175000	40075000	0	0	0	x	x	600000	0	600000	0	0	0	3100000		
2021	44300000	40200000	0	0	0	x	x	500000	0	500000	0	0	0	4100000		
2022	44400000	40400000	0	0	0	x	x	400000	0	400000	0	0	0	4000000		
2023	44800000	40800000	0	0	0	x	x	400000	0	400000	0	0	0	4000000		
2024	44850000	40900000	0	0	0	x	x	300000	0	300000	0	0	0	3950000		
2025	44900000	40900000	0	0	0	x	x	300000	0	300000	0	0	0	4000000		
2026	44950000	40750000	0	0	0	x	x	200000	0	200000	0	0	0	4200000		

4) W pozycji wykazuje się kwoty dla lat budżetowych 2013-2018.

Wyszczególnienie	Wynik budżetu	Przychody budżetu	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	z tego:						Inne przychody niezwiązane z zaciąganiem długu	w tym: na pokrycie deficytu budżetu
				w tym: na pokrycie deficytu budżetu	Wolne środki, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt 6 ustawy	w tym: na pokrycie deficytu budżetu	Kredyty, pożyczki, emisja papierów wartościowych	w tym: na pokrycie deficytu budżetu	w tym: na pokrycie deficytu budżetu		
Lp	3	4	4.1	4.1.1	4.2	4.2.1	4.3	4.3.1	4.4	4.4.1	
Formuła	[1] - [2]	[4.1] + [4.2] + [4.3] + [4.4]									
2017	-6000000	8600000	0	0	2100000	2100000	6500000	3900000	0	0	
2018	2550000	500000	0	0	0	0	500000	0	0	0	
2019	2900000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2020	2625000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2021	1500000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2022	1400000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2023	1000000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2024	1000000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2025	1000000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2026	1000000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

5) W pozycji wykazuje się w szczególności kwoty przychodów z tytułu prywatyzacji majątku oraz spłaty pożyczek udzielonych ze środków jednostki.

Wyszczególnienie	Rozchody budżetu	Spłaty rat kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych	z tego:				Inne rozchody niezwiązane ze spłatą długu
			w tym łączna kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy	kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń ustawowych określonych w art. 243 ust. 3 ustawy	kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń ustawowych określonych w art. 243	kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń innych niż określone w art. 243 ustawy	
Lp	5	5.1	5.1.1	5.1.1.1	5.1.1.2	5.1.1.3	5.2
Formuła	[5.11] + [5.2]	[5.1.1.1] + [5.1.1.2] + [5.1.1.3]					
2017	2600000	2600000	0	0	0	0	0
2018	3050000	3050000	0	0	0	0	0
2019	2900000	2900000	0	0	0	0	0
2020	2625000	2625000	0	0	0	0	0
2021	1500000	1500000	0	0	0	0	0
2022	1400000	1400000	0	0	0	0	0
2023	1000000	1000000	0	0	0	0	0
2024	1000000	1000000	0	0	0	0	0
2025	1000000	1000000	0	0	0	0	0
2026	1000000	1000000	0	0	0	0	0

6) W pozycji wykazuje się w szczególności wyłączenia wynikające z art. 36 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. poz. 1456 oraz z 2013 r. poz. 1199) oraz kwoty wykupu obligacji przychodowych.

Wyszczególnienie	Kwota długu	Kwota zobowiązań wynikających z przejęcia przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań po likwidowanych i przekształcanych jednostkach zaliczanych do sektora finansów publicznych	Relacja zrównowazenia wydatków w art. 2 ustawy	
			Różnica między dochodami a wydatkami bieżącymi	Różnica między dochodami bieżącymi, skorygowanymi o środki a wydatkami bieżącymi, pomniejszonymi o wydatki
Lp	6	7	8.1	8.2
Formuła			$(1.1) - (2.1)$	$(1.1) + (4.1) + (4.2) - (2.1) - (2.2)$
2017	14975000	0	2313623	4413623
2018	12425000	0	4750000	4750000
2019	9525000	0	5300000	5300000
2020	6900000	0	5325000	5325000
2021	5400000	0	5400000	5400000
2022	4000000	0	5400000	5400000
2023	3000000	0	5000000	5000000
2024	2000000	0	4950000	4950000
2025	1000000	0	5000000	5000000
2026	0	0	5200000	5200000

7) Skorygowanie o środki określone w przepisach dotyczących w szczególności powiększenia o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych, zgodnie z art. 242 ustawy.

8) Pomniejszenie wydatków bieżących, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej, dotyczy lat 2013-2015.

Wyszczególnienie	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów, bez uwzględnienia zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	Kwota zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów, po uwzględnieniu zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	Wskaźnik dochodów bieżących o powiększonych o przychody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów budżetu, ustalony dla danego roku (wskaźnik jednorodny)	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedzającego (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań z tytułu samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego	
								9.1
Formuła	$(2.1.1) + (2.1.3.1) + (5.1) / (1)$		$(2.1.1) + (2.1.3.1) + (5.1) / (1) + (2.1.2) - (2.1.4) - (2.1.5)$	$(1.1) + (4.1) + (4.2) - (2.1) - (2.2) / (1)$	Średnia z trzech poprzednich lat (9.5)	Średnia z trzech poprzednich lat (9.5)	[9.6] - [9.4]	[9.6.1] - [9.4]
2017	6,69%	6,69%	0	5,04%	11,79%	13,28%	TAK	TAK
2018	7,92%	7,92%	0	10,30%	8,70%	10,19%	TAK	TAK
2019	7,61%	7,61%	0	11,52%	7,76%	9,25%	TAK	TAK
2020	7,04%	7,04%	0	11,84%	8,95%	8,95%	TAK	TAK
2021	4,37%	4,37%	0	11,79%	11,22%	11,22%	TAK	TAK
2022	3,93%	3,93%	0	11,79%	11,72%	11,72%	TAK	TAK
2023	3,06%	3,06%	0	10,92%	11,81%	11,81%	TAK	TAK
2024	2,84%	2,84%	0	10,80%	11,50%	11,50%	TAK	TAK
2025	2,83%	2,83%	0	10,89%	11,17%	11,17%	TAK	TAK
2026	2,61%	2,61%	0	11,32%	10,87%	10,87%	TAK	TAK

9) W pozycji wykazuje się w szczególności wyłączenia wynikające z art. 36 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej oraz wyłączenia związane z emisją obligacji przychodowych. Identyczne wyłączenia dotyczą pozycji 9.6.1.

Wyszczególnienie	Przeznaczenie prognozowanej nadwyżki budżetowej	w tym na:		Wydatki związane z funkcjonowaniem organów jednostki samorządu terytorialnego	Wydatki objęte limitem, o którym mowa w art. 226 ust. 3 pkt 4 ustawy	z tego:			Wydatki inwestycyjne kontynuowane	Nowe wydatki inwestycyjne	Wydatki majątkowe w formie dotacji	
		Splaty kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych	10.1			11.1	11.2	11.3				bieżące
Lp	10	10.1	11.1	11.2	11.3	11.3.1	11.3.2	11.4	11.5	11.6		
Formuła					[11.3.1] + [11.3.2]							
2017	0	0	17397038	4292908	3804000	0	3804000	4688052	4814916	984000		
2018	2550000	2550000	17450000	4250000	2670000	0	2670000	1870000	830000	0		
2019	2900000	2900000	17500000	4300000	1682000	0	1682000	1382000	1418000	0		
2020	2625000	2625000	17500000	4400000	700000	0	700000	1000000	2100000	0		
2021	1500000	1500000	17600000	4500000	0	0	0	2100000	2000000	0		
2022	1400000	1400000	17600000	4500000	0	0	0	2000000	2000000	0		
2023	1000000	1000000	17650000	4550000	0	0	0	1500000	2500000	0		
2024	1000000	1000000	17650000	4550000	0	0	0	1000000	2950000	0		
2025	1000000	1000000	17700000	4600000	0	0	0	1500000	2500000	0		
2026	1000000	1000000	17700000	4600000	0	0	0	2000000	2200000	0		

- 10) Przeznaczenie nadwyżki budżetowej, inne niż splaty kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych, wymaga określenia w objaśnieniach do wieloletniej prognozy finansowej.
- 11) W pozycji wykazuje się kwoty wydatków w ramach zadań własnych klasyfikowanych w dziale 750 - Administracja publiczna w rozdziałach właściwych dla organów i urzędów jednostki samorządu terytorialnego (rozdział od 75017 do 75023).
- 12) W pozycji wykazuje się wartość inwestycji rozpoczętych co najmniej w poprzednim roku budżetowym, którego dotyczy kolumna.
- 13) W pozycji wykazuje się wartość nowych inwestycji, które planuje się rozpocząć w roku, którego dotyczy kolumna.

Wyszczególnienie	w tym:		w tym:		w tym:		w tym:		w tym:	
	Dochody bieżące na projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	25155	środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	1626345	środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	1626345	środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	12.3	12.3.1	12.3.2
Lp	12.1	12.1.1	12.2	12.2.1	12.2.1.1	12.2.1	12.3	12.3.1	12.3.2	
Formuła										
2017	29584	25155	1626345	1626345	1626345	1626345	31196	25155	25155	
2018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2021	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2022	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2023	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2024	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2025	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

- 14) W pozycji 12.1.1.1, 12.2.1.1, 12.3.2, 12.4.2., 12.5.1, 12.6.1, 12.7.1 oraz 12.8.1. wykazuje się wyłącznie kwoty wynikające z umów na realizację programu, projektu lub zadania zawartych na dzień uchwalenia prognozy, a nieplanowanych do zawarcia w okresie prognozy.

Wyszczególnienie	Wydatki majątkowe na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy		Wydatki majątkowe na realizację programu, projektu lub zadania wynikające wyłącznie z zawartych umów z podmiotem dysponującym środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy		Wydatki na wkład krajowy w związku z umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy bez względu na stopień finansowania tymi środkami		Wydatki na wkład krajowy w związku z zawartą po dniu 1 stycznia 2013 r. umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy		w tym:		w tym:	
	Wydatki majątkowe na realizację programu, projektu lub zadania	w tym: finansowane środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	Wydatki majątkowe na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Wydatki na wkład krajowy w związku z umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Wydatki na wkład krajowy w związku z zawartą po dniu 1 stycznia 2013 r. umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przychody z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych powstające w związku z umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy bez względu na stopień finansowania tymi środkami	w tym:		
Lp	12.4	12.4.1	12.4.2	12.5	12.5.1	12.6	12.6.1	12.7	12.7.1			
Formuła	1945653	1626345	1626345	319308	319308	319308	319308	1626345	1626345			
2018	750000	0	0	0	0	0	0	0	0			
2019	800000	0	0	0	0	0	0	0	0			
2020	700000	0	0	0	0	0	0	0	0			
2021	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2022	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2023	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2024	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2025	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0			

15) Przez program, projekt lub zadanie finansowane w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy, należy rozumieć także taki program, projekt lub zadanie przynoszące dochód, dla których poziom finansowania ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy, ustala się po odliczeniu zdyskontowanego dochodu obliczanego zgodnie z przepisami Unii Europejskiej dotyczącymi takiego programu, projektu lub zadania.

Wyszczególnienie	Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnym publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku		
	Przychody z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych powstające w związku z zawartą po dniu 1 stycznia 2013 r. umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego	w tym: w związku z realizacją programu, projektu lub zadania	Przejęte zobowiązania samorządu terytorialnego
Lp	12.8	12.8.1	13.1	13.2	13.3	13.4	13.5	13.6	13.7				
Formuła	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2021	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2022	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2023	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2024	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2025	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	

Wyszczególnienie	Dane uzupełniające o długu i jego spłacie					
	Splaty rat kapitałowych oraz wykup papierów wartościowych, o których mowa w pkt. 5.1., wynikające wyłącznie z tytułu zobowiązań już zaciągniętych	Kwota długu, którego planowana spłata dokona się z wydatków budżetu	Wydatki zmniejszające dług	W tym:	Wynik operacji niekasowych wpływających na kwotę długu (m.in. umorzenia, różnice kursowe)	
LP	14.1	14.2	14.3	14.3.1	14.3.2	14.3.3
Formuła						
2017	2600000	0	0	0	0	0
2018	2750000	0	0	0	0	0
2019	2800000	0	0	0	0	0
2020	2125000	0	0	0	0	0
2021	800000	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0	0
2024	0	0	0	0	0	0
2025	0	0	0	0	0	0
2026	0	0	0	0	0	0
			14.3	14.3.1	14.3.2	14.3.3
		14.2	14.3	14.3.1	14.3.2	14.3.3
						14.4

* Informacja o spełnieniu wskaźnika splaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego, oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń zostanie automatycznie wygenerowana przez aplikację wskazaną przez Ministra Finansów, o której mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (Dz.U. poz. 86, z późn. zm.). Automatyczne wyliczenia danych na podstawie wartości historycznych i prognozowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego dotyczą w szczególności także poz. 9.6.-9.6.1 i pozycji z sekcji nr 16.

** Należy wskazać jedną z następujących podstaw prawnych: art. 240a ust. 4 / art. 240a ust. 8 / art. 240b ustawy określającą procedurę jaką objęta jest jednostka samorządu terytorialnego.
x - pozycje oznaczone symbolem „x” sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania dłużne (prognoza kwoty długu). Okres ten nie podlega wydłużeniu w sytuacji planowania wydatków z tytułu niewymagalnych poręczeń i gwarancji. W przypadku planowania wydatków z tytułu niewymagalnych poręczeń i gwarancji w okresie dłuższym niż okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania dłużne, informację o wydatkach z tytułu niewymagalnych poręczeń i gwarancji, wykraczających poza wspomniany okres, należy zamieścić w objaśnieniach do wieloletniej prognozy finansowej. W przypadku, gdy kwoty wydatków wynikające z limitów wydatków na przedsięwzięcia wykraczają poza okres prognozy kwoty długu to pozycje oznaczone symbolem „x” sporządza się do ostatniego roku, na który ustalono limit wydatków na realizację przedsięwzięć wieloletnich.
16) Pozycje sekcji 15 są wykazywane wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego emitujące obligacje przychodowe.
17) Pozycje sekcji 16 wykazują wyłącznie objęte procedurą wynikającą z art. 240a lub art. 240b ustawy

Załącznik Nr 2

Wykaz przedsięwzięć do WPF

kwoty w zł

L.p.	Nazwa i cel	Jednostka odpowiedzialna lub koordynująca	Okres realizacji		Łączne nakłady finansowe	Limit 2017	Limit 2018	Limit 2019	Limit 2020	Limit 2021
			Od	Do						
1	Wydatki na przedsięwzięcia-ogółem (1.1+1.2+1.3)				9 283 000,00	2 670 000,00	1 682 000,00	700 000,00	0,00	
1.a	- wydatki bieżące				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.b	- wydatki majątkowe				9 283 000,00	2 670 000,00	1 682 000,00	700 000,00	0,00	
1.1	Wydatki na programy, projekty lub zadania związane z programami realizowanymi z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U.Nr 157, poz.1240, z późn.zm.), z tego:				2 505 000,00	750 000,00	800 000,00	700 000,00	0,00	
1.1.1	- wydatki bieżące				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.1.2	- wydatki majątkowe				2 505 000,00	750 000,00	800 000,00	700 000,00	0,00	
1.1.2.1	Rewitalizacja centrum miejscowości Miejsce Piastowe - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2014	2020	2 505 000,00	750 000,00	800 000,00	700 000,00	0,00	
1.2	Wydatki na programy, projekty lub zadania związane z umowami partnerswba publiczno-prywatnego, z tego:				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.2.1	- wydatki bieżące				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.2.2	- wydatki majątkowe				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.3	Wydatki na programy, projekty lub zadania pozostałe (inne niż wymienione w pkt 1.1.2), z tego				6 778 000,00	1 920 000,00	882 000,00	0,00	0,00	
1.3.1	- wydatki bieżące				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
1.3.2	- wydatki majątkowe				6 778 000,00	1 920 000,00	882 000,00	0,00	0,00	
1.3.2.1	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Zalesiu - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2014	2019	1 500 000,00	500 000,00	351 000,00	0,00	0,00	
1.3.2.2	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Rogi - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2015	2019	2 025 000,00	1 500 000,00	175 000,00	0,00	0,00	
1.3.2.3	Budowa budynku zaplecza socjalno-sportowego Rogi - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2016	2018	353 000,00	20 000,00	0,00	0,00	0,00	
1.3.2.4	Budowa domu przedpogrzebowego w Targowiskach - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2017	2019	350 000,00	100 000,00	56 000,00	0,00	0,00	
1.3.2.5	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Widacz - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2017	2019	1 550 000,00	750 000,00	50 000,00	0,00	0,00	
1.3.2.6	Budowa magistralnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejsce Piastowe - Zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców, stworzenia sprzyjających warunków rozwoju gospodarczego regionu	Urząd Gminy Miejsce Piastowe	2017	2019	1 000 000,00	250 000,00	250 000,00	0,00	0,00	

L.p.	Limit 2022	Limit zobowiązań
1	0,00	6 556 000,00
1.2	0,00	0,00
1.3	0,00	6 556 000,00
1.1	0,00	0,00
1.1.1	0,00	0,00
1.1.2	0,00	0,00
1.1.2.1	0,00	0,00
1.2	0,00	0,00
1.2.1	0,00	0,00
1.2.2	0,00	0,00
1.3	0,00	6 556 000,00
1.3.1	0,00	0,00
1.3.2	0,00	6 556 000,00
1.3.2.1	0,00	1 351 000,00
1.3.2.2	0,00	1 975 000,00
1.3.2.3	0,00	330 000,00
1.3.2.4	0,00	350 000,00
1.3.2.5	0,00	1 550 000,00
1.3.2.6	0,00	1 000 000,00

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w zakresie przygotowania i realizacji projektu pod nazwą: „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 12 w związku z art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

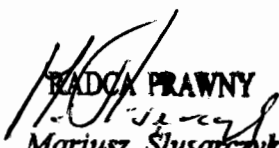
§ 1. 1. Wyraża się zgodę na zawarcie przez Gminę Miejsce Piastowe porozumienia międzygminnego z Gminą Wojaszówka, Gminą Chorkówka i Gminą Krościenko Wyżne, w zakresie przygotowania i realizacji projektu pod nazwą: „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”.

2. Projekt będzie realizowany pod warunkiem uzyskania dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, działanie 4.2 Gospodarka odpadami.

3. Projekt porozumienia międzygminnego, o którym mowa w § 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

*Pod względem
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

**Porozumienie międzygminne
na rzecz realizacji projektu pn. „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów
selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Krosno”**

Porozumienie międzygminne na rzecz realizacji Projektu „**Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno**” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, zwane dalej „porozumieniem”, zawarte na podstawie art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późniejszymi zmianami) w dniu ... **czerwca 2017** roku między:

Gminą Wojaszówka z adresem Wojaszówka 115, 38-471 Wojaszówka, reprezentowaną przez Wójta Gminy Wojaszówka – Sławomira Stefańskiego, przy kontrasygnacie Skarbnik Gminy Wojaszówka – Danuty Daszykowskiej, zwaną dalej **Partnerem Wiodącym**

a

Gminą Chorkówka z adresem Chorkówka 175, 38-458 Chorkówka, reprezentowaną przez Wójta Gminy Chorkówka – Andrzeja Konieckiego, przy kontrasygnacie Skarbnik Gminy Chorkówka – Anny Luli zwaną dalej Partnerem nr 1

a

Gminą Krościenko Wyżne z adresem ul. Południowa 9, 38-422 Krościenko Wyżne, reprezentowaną przez Wójta Gminy Krościenko Wyżne – Jana Omachła przy kontrasygnacie Skarbnik Gminy Krościenko Wyżne – Grażyny Rugiełto zwaną dalej Partnerem nr 2

a

Gminą Miejsce Piastowe z adresem ul. Dukielska 14, 38-430 Miejsce Piastowe, reprezentowaną przez Wójta Gminy Miejsce Piastowe – Marka Klarę, przy kontrasygnacie Skarbnik Gminy Miejsce Piastowe – Małgorzaty Kochan, zwaną dalej Partnerem nr 3

§ 1.

Zakres porozumienia

1. Ustanawia się partnerstwo na rzecz realizacji Projektu „**Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno**” realizowanego w ramach osi priorytetowej IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Działanie: 4.2 Gospodarka odpadami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, zwanego dalej „Projektem”.
2. Strony porozumienia stwierdzają zgodnie, że wskazane w ust. 1 Partnerstwo zostało utworzone w celu realizacji Projektu, którego opis stanowi wniosek o dofinansowanie oraz studium wykonalności.

3. Porozumienie określa zasady funkcjonowania Partnerstwa, zasady współpracy Partnera Wiodącego i Partnerów oraz współpracy między Partnerami przy realizacji Projektu, o którym mowa w ust. 1.
4. Okres realizacji Projektu jest zgodny z okresem wskazanym we wniosku o dofinansowanie i dotyczy realizacji zadań w ramach Projektu.

§ 2.

Odpowiedzialność Partnerów

Strony porozumienia ponoszą odpowiedzialność za prawidłową realizację umowy o dofinansowanie Projektu, która zostanie zawarta przez Partnera Wiodącego z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego.

§ 3.

Zakres odpowiedzialności Partnera Wiodącego

1. Strony porozumienia stwierdzają zgodnie, że Gmina Wojaszówka pełni funkcję Partnera Wiodącego odpowiedzialnego za:
  - 1) reprezentowanie Partnerów przed Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego;
  - 2) koordynację prac projektowych i złożenie wniosku o dofinansowanie Projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wraz z pozostałymi wymaganymi dokumentami;
  - 3) koordynowanie (w tym monitorowanie i nadzorowanie) prawidłowości działań Partnerów przy realizacji zadań zawartych w Projekcie;
  - 4) zapewnienie udziału Partnerów w podejmowaniu decyzji i realizacji zadań, na zasadach określonych w niniejszym porozumieniu;
  - 5) wsparcie Partnerów w realizacji powierzonych zadań;
  - 6) zapewnienie sprawnego systemu komunikacji z Partnerami oraz Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego;
  - 7) zapewnienie prawidłowości operacji finansowych, w szczególności poprzez wdrożenie systemu zarządzania i kontroli finansowej Projektu;
  - 8) prowadzenie wyodrębnionej ewidencji wydatków Projektu w sposób przejrzysty zgodnie z zasadami określonymi w Programie, tak aby możliwa była identyfikacja poszczególnych operacji związanych z Projektem;
  - 9) otworzenie oddzielnego rachunku bankowego, na którym dokonywane będą operacje związane z Projektem;
  - 10) pozyskiwanie, gromadzenie i archiwizację dokumentacji związanej z realizacją zadań Projektu w zakresie dotyczącym Partnera Wiodącego;
  - 11) przedkładanie wniosków o płatność do Instytucji Zarządzającej celem rozliczenia wydatków w Projekcie oraz otrzymania środków na dofinansowanie zadań Partnera Wiodącego i Partnerów;
  - 12) przekazywanie Partnerom w terminie 5 dni roboczych od daty otrzymania zaliczki ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego środków finansowych w formie dotacji celowej, w wysokości umożliwiającej płatności dotyczące ich części zakresu rzeczowego Projektu;
  - 13) koordynację i przeprowadzenie wspólnych postępowań przetargowych oraz wyłonienie wykonawców poszczególnych zadań realizowanych w Projekcie zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych na podstawie upoważnień przekazanych przez Partnerów Projektu do przeprowadzania przetargów;

- 14) powołanie Komisji przetargowej;
  - 15) podpisanie wielostronnych umów z wykonawcami poszczególnych zadań realizowanych w ramach Projektu;
  - 16) informowanie Instytucji Zarządzającej o ewentualnych problemach w realizacji Projektu;
  - 17) inicjowanie zmian w Projekcie oraz wnioskowanie o dokonanie zmian w Projekcie do Instytucji Zarządzającej;
  - 18) koordynację działań partnerstwa na rzecz upowszechniania informacji o nim i jego celach;
  - 19) monitorowanie celów szczegółowych Projektu oraz dołożenie wszelkich starań w celu ich osiągnięcia i zachowania w okresie trwałości;
  - 20) finansowanie ze środków własnych ewentualnych kosztów niekwalifikowalnych w ramach Projektu odnoszących się do zakresu rzeczowego Partnera Wiodącego;
  - 21) zachowanie trwałości Projektu;
  - 22) umożliwienie kontroli i audytu Projektu uprawnionym podmiotom.
2. Partnerzy upoważniają Partnera Wiodącego do reprezentowania Partnerstwa wobec osób trzecich w działaniach związanych z realizacją Projektu, w tym do zawarcia w ich imieniu i na ich rzecz umowy o dofinansowanie Projektu z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego.
  3. Partner Wiodący nie może bez uzyskania uprzedniej zgody Grupy Sterującej, akceptować lub przedstawiać propozycji zmian zakresu Projektu lub warunków jego realizacji.
  4. Partner Wiodący jest zobowiązany do współpracy z podmiotami zewnętrznymi, realizującymi badania ewaluacyjne na zlecenie Instytucji Zarządzającej, poprzez udzielanie każdorazowo na wnioski Instytucji Zarządzającej dokumentów i informacji na temat realizacji projektu, niezbędnych do przeprowadzenia badania ewaluacyjnego.
  5. Partnerzy oświadczają, iż upoważniają Partnera Wiodącego do przeprowadzenia wspólnych dla wszystkich stron niniejszego porozumienia postępowań o udzielenie zamówień publicznych związanych z realizacją Projektu.

§ 4.

Zakres odpowiedzialności Partnerów

1. Wskazani poniżej sygnatariusze porozumienia pełnią funkcję Partnerów Projektu. Oznacza to, że wszyscy Partnerzy są współrealizującymi Projekt, o którym mowa w § 1 ust. 1 niniejszego porozumienia, odpowiedzialnymi za realizację jednego lub kilku zadań określonych w Projekcie.
2. Do zakresu odpowiedzialności Partnera 1, Partnera 2 i Partnera 3 należą w szczególności:
  - 1) współpraca z Partnerem Wiodącym przy przygotowaniu założeń do postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w tym w szczególności opracowywanie opisów przedmiotu zamówienia;
  - 2) utworzenie oddzielnego rachunku bankowego, na którym dokonywane będą operacje związane z Projektem,
  - 3) uczestnictwo w prowadzonych przez Partnera Wiodącego postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych w ramach Projektu;
  - 4) zapewnienie środków finansowych na realizację Projektu w wysokości niezbędnej do realizacji własnej części projektu określonej w Budżecie Projektu, stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszego porozumienia;
  - 5) aktywne uczestnictwo i współpraca w działaniach mających na celu realizację Projektu;
  - 6) informowanie celem uzyskania akceptacji Partnera Wiodącego o planowanych zmianach w harmonogramie realizacji Projektu;

- 7) stosowanie przyjętego systemu przepływu informacji i komunikacji między stronami porozumienia;
  - 8) udzielanie informacji i wyjaśnień co do zadań realizowanych w ramach Projektu, w terminie i formie umożliwiającej Partnerowi Wiodącemu wywiązanie się z jego obowiązków informacyjnych względem Instytucji Zarządzającej;
  - 9) niezwłoczne informowanie Partnera Wiodącego o przeszkodach powstałych w trakcie realizacji Projektu, w tym o ryzyku zaprzestania jego realizacji;
  - 10) poddanie się kontroli w zakresie sprawdzenia prawidłowej realizacji zadań w Projekcie przeprowadzanej przez Partnera Wiodącego, Instytucję Zarządzającą oraz inne uprawnione do kontroli podmioty, w tym:
    - a) wgląd w dokumenty związane z realizacją Projektu;
    - b) umożliwienie uprawnionym podmiotom przeprowadzenia czynności kontrolnych, w tym dostępu do swojej siedziby i miejsca realizacji Projektu;
    - c) zapewnienie obecności osób, które udzielą wyjaśnień związanych z realizacją Projektu na każdym etapie realizacji Projektu oraz w okresie trwałości Projektu;
  - 11) udostępnianie każdorazowo na wniosek Partnera Wiodącego lub uprawnionych podmiotów dokumentów lub informacji umożliwiających dokonanie oceny wpływu realizowanych zadań w odniesieniu do celów Projektu i celów RPO WP 2014-2020;
  - 12) umieszczanie właściwych oznaczeń na materiałach promocyjnych, informacyjnych związanych z realizacją Projektu;
  - 13) wykorzystywanie materiałów informacyjnych i wzorów dokumentów przekazanych przez Partnera Wiodącego;
  - 14) gromadzenie i archiwizacja dokumentacji Projektu w terminach określonych w porozumieniu;
  - 15) terminowe opłacanie zobowiązań finansowych;
  - 16) finansowanie ze środków własnych ewentualnych kosztów niekwalifikowalnych w ramach Projektu odnoszących się do własnego zakresu rzeczowego;
  - 17) przedłożenie dokumentów wymaganych do złożenia wniosku o dofinansowanie wraz z wymaganymi załącznikami;
  - 18) współpraca z Partnerem Wiodącym za pośrednictwem Asystenta lokalnego (AL).
3. Partner Wiodący i Partnerzy wykonują samodzielnie przyjęte na siebie zadania.
  4. Zmiany w przydziale zadań do wykonania lub w zakresie i sposobie wykonywania powierzonego Partnerowi zadania wymaga jego zgody, wyrażonej na piśmie.
  5. Każdy Partner ponosi pełną odpowiedzialność za działania Asystenta lokalnego, a Partner Wiodący za Koordynatora Projektu.

§ 5.

Organizacja wewnętrzna Partnerstwa

1. W celu prawidłowego zarządzania Partnerstwem oraz zapewnienia podejścia partnerskiego w realizacji wskazanego wyżej Projektu, strony niniejszego porozumienia ustalają następujący system organizacji wewnętrznej Partnerstwa:
  - 1) w celu prawidłowego zarządzania Partnerstwem oraz zapewnienia podejścia partnerskiego w niniejszym porozumieniu system wewnętrznej organizacji partnerstwa oparto na Grupie Sterującej (GS) oraz zespole projektowym (ZP), składających się z przedstawicieli Partnera Wiodącego oraz przedstawicieli każdego partnera;
  - 2) Grupa Sterująca (GS), w skład której wchodzi po jednym przedstawicielu kierownictwa każdego z uczestników partnerstwa odpowiada za zarządzanie strategiczne w projekcie – tryb działania, uzgodnienia (podejmowanie strategicznych decyzji dotyczących Projektu, bieżącą weryfikację

postępu, zgodność Projektu z przyjętymi wcześniej celami i utrzymanie założonych ram: zakresu wsparcia, kosztów i terminów, zatwierdzanie zmian w Projekcie);

3) w skład GS wchodzi:

Lp.	Imię i nazwisko	Gmina	Stanowisko
1	Sławomir Stefański	Wojaszówka	Wójt Gminy
2	Andrzej Koniecki	Chorkówka	Wójt Gminy
3	Jan Omachel	Krościenko Wyżne	Wójt Gminy
4	Marek Klara	Miejsce Piastowe	Wójt Gminy

4) za bieżące zarządzanie projektem odpowiedzialny jest Zespół Projektowy (ZP) kierowany przez Koordynatora Projektu (KP);

5) w skład ZP wchodzi:

Lp.	Imię i nazwisko	Gmina	Funkcja
1	Anna Piróg	Wojaszówka	Koordynator Projektu (KP)
2	Agata Kowalczyk	Chorkówka	Asystent lokalny (AL)
3	Agnieszka Pelczar	Krościenko Wyżne	Asystent lokalny (AL)
4	Dorota Mosoń-Pyter	Miejsce Piastowe	Asystent lokalny (AL)

6) zakres odpowiedzialności członków ZP:

- a) Koordynator projektu – KP (po stronie Partnera Wiodącego) – odpowiedzialny jest za: zarządzanie całością Projektu, nadzór i zapewnienie rzeczowo-finansowej realizacji Projektu (weryfikacja co najmniej kwartalnie, na podstawie informacji uzyskanej od członków ZP i AL., uzgadnianie planowanych i zrealizowanych działań z harmonogramem i budżetem i podejmowanie środków naprawczych w przypadku wystąpienia zagrożeń lub nieprawidłowości), nadzór nad promocją, ewaluacją i sprawozdaniem, kontakt z IZ, nadzór nad ZP, organizowanie pracy ZP, współpraca i komunikacja z GS, AL i Partnerami, personelem Projektu, prowadzenie Biura Projektu, nadzór nad równym dostępem do Projektu, przygotowanie sprawozdań finansowych z realizacji Projektu, sporządzanie wniosków o płatność i harmonogramu płatności, rozliczanie i monitorowanie finansów, transz płatności, wskaźników Projektu, ryzyka i zagrożeń w Projekcie;
- b) Asystenci lokalni - AL odpowiedzialni są za: współpracę i komunikację na linii Partnerzy – Partner Wiodący, pomiar wskaźników u Partnerów, weryfikację dokumentacji technicznych stanowiących załącznik SIWZ, nadzorowanie zgodności technicznej realizacji Projektu z uzgodnioną dokumentacją projektową;

7) w celu usprawnienia zarządzania partnerstwem ustala się następujące sposoby rozwiązywania kwestii dotyczących podejmowania decyzji:

- a) decyzje związane z zarządzaniem ryzykiem w projekcie podejmuje Partner Wiodący, konsultując je z GS;
- b) decyzje związane z rozwiązywaniem konfliktów w partnerstwie podejmuje Partner Wiodący, konsultując je z GS;

8) strony porozumienia przyjmują następujący system przepływu informacji i komunikacji w ramach partnerstwa:

- a) spotkania GS odbywać się będą na wniosek Partnera Wiodącego lub Partnera;
  - b) terminy i program spotkań partnerzy będą ustalali drogą mailową, co najmniej 3 dni robocze przed terminem posiedzenia GS, przedstawiciel Partnera ma obowiązek potwierdzić e-mailem swój udział;
  - c) KP oraz członkowie Grupy Sterującej utrzymują stały kontakt z wykorzystaniem korespondencji listowej, korespondencji elektronicznej, komunikacji telefonicznej i kontaktów osobistych – w celu wymiany informacji i rozwiązywania bieżących problemów;
  - d) o terminach spotkań ZP, KP powiadamiać będzie przedstawiciele Partnera drogą mailową, co najmniej 2 dni robocze przed terminem posiedzenia ZP;
  - e) we wszystkich innych sprawach związanych z realizacją projektu Partnerzy będą komunikować się drogą mailową i/lub telefonicznie i/lub podczas spotkań roboczych z przedstawicielami lidera partnerstwa w ramach ZP;
  - f) każda ze stron porozumienia odpowiada za gromadzenie po swojej stronie materiałów dokumentujących merytoryczne i finansowe czynności związane z realizacją powierzonego jej zakresu projektu;
  - g) Partner zobowiązuje się informować Partnera Wiodącego o wszelkich zdarzeniach mogących mieć wpływ na wykonanie obowiązków wynikających z porozumienia;
  - h) Partner Wiodący zobowiązuje się informować Partnera o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie obowiązków wynikających z porozumienia, a w szczególności o tych, o których został powiadomiony, jako strona porozumienia o dofinansowanie projektu.
2. Strony porozumienia przyjmują następujący sposób oceny realizacji Projektu:
- 1) ocena realizacji Projektu zostanie przeprowadzona w zakresie zgodności z wnioskiem aplikacyjnym;
  - 2) podmiotem odpowiedzialnym za dokonanie całościowej oceny realizacji Projektu jest Grupa Sterująca;
  - 3) zadania do realizacji w ramach oceny Projektu obejmują:
    - a) ocenę poprawnego wydatkowania i rozliczenia środków publicznych;
    - b) ocenę kwalifikowalności poniesionych wydatków, sposób ich dokumentowania i ujęcia na wyodrębnionym rachunku bankowym, zgodność kwot wynikających z wniosków o płatność z zapisami księgowymi;
    - c) ocenę poprawności stosowanych procedur przetargowych;
    - d) ocenę sposobu monitorowania Projektu (osiągania celu projektu), raportowania o postępach wdrażania Projektu oraz dotrzymanie harmonogramu realizacji zadań podzadań Projektu.
3. Strony porozumienia przyjmują następujący system wewnętrznej kontroli finansowej w ramach Partnerstwa:
- 1) kontrola finansowa jest realizowana poprzez bieżącą weryfikację postępu finansowego Projektu przez Koordynatora Projektu;
  - 2) każda osoba zaangażowana w realizację Projektu jest zobowiązana do przedstawiania posiadanych przez nią dokumentów niezbędnych do kontroli finansowej odpowiednim służbom według zasad przyjętych u każdego z Partnerów i u Partnera Wiodącego;
  - 3) Koordynator Projektu (KP) jest odpowiedzialny za przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji projektu w porozumieniu i współpracy z pracownikami odpowiedzialnymi za sprawozdawczość i rozliczenia u każdego Partnera;
  - 4) wszelkie dokumenty finansowe przekazywane do KP przez Partnera muszą być zatwierdzone przez osobę do tego uprawnioną (upoważnionego pracownika działu księgowości);

- 5) finansowa kontrola wewnętrzna Projektu będzie prowadzona zgodnie z procedurami przyjętymi u Partnera Wiodącego.

§ 6.

Zagadnienia finansowe

1. Środki finansowe przekazywane Partnerom przez Partnera Wiodącego stanowią finansowanie kosztów ponoszonych przez Partnerów w związku z wykonaniem zadań określonych w niniejszym porozumieniu, a nie świadczenie usług na rzecz Partnera Wiodącego.
2. Strony porozumienia uzgadniają następujący podział środków finansowych na realizację Projektu w ramach kwoty dofinansowania Projektu w łącznej kwocie nie większej niż ..... PLN i stanowiącej nie więcej niż 85 % wydatków kwalifikowalnych Projektu:
  - 1) na realizację zadania/zadań Partnera Wiodącego w łącznej kwocie nie większej niż ..... PLN;
  - 2) na realizację zadania/zadań Partnera nr 1 w łącznej kwocie nie większej niż ..... PLN;
  - 3) na realizację zadania/zadań Partnera nr 2 w łącznej kwocie nie większej niż ..... PLN;
  - 4) na realizację zadania/zadań Partnera nr 3 w łącznej kwocie nie większej niż ..... PLN.
3. Budżet Partnera Wiodącego i Partnerów w ramach Projektu, uwzględniający podział środków finansowych na realizację zadań powierzonych Partnerowi Wiodącemu i poszczególnym Partnerom, stanowi załącznik nr 1 do porozumienia.
4. Strony porozumienia zobowiązują się do wniesienia wkładu własnego zgodnie z wysokością wskazaną w załączniku, o którym mowa w ust. 3. W przypadku nie wniesienia wkładu własnego we wskazanej wysokości, kwota dofinansowania, o której mowa w ust 2, może zostać proporcjonalnie obniżona.
5. Wysokość wkładu własnego oraz dofinansowania dla Partnera Wiodącego i każdego z Partnerów może ulec zmianie po przeprowadzeniu postępowań przetargowych w ramach Projektu.
6. Partner Wiodący przekazuje Partnerom środki na finansowanie kosztów realizacji ich zakresu Projektu, w formie zaliczki oraz refundacji.
7. W przypadku gdy środki przekazywane są Partnerowi w formie zaliczki lub refundacji, środki przekazywane są na wyodrębniony rachunek bankowy, prowadzony w celu realizacji płatności w ramach Projektu.
8. Rachunek bankowy, o którym mowa w ust.7 otwarty zostanie po uzyskaniu decyzji Instytucji Zarządzającej o przyznaniu dofinansowania dla Projektu.
9. Przy wydatkowaniu środków w ramach Projektu, strony porozumienia stosują się do aktualnych Wytycznych Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach RPO WP 2014-2020 (EFRR).
10. Pierwsza transza zaliczki wypłacana jest Partnerom w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania środków z Instytucji Zarządzającej.
11. Strony ustalają następujące warunki przekazania kolejnych transz środków, o których mowa w ust. 6:
  - 1) złożenie przez Partnerów do Partnera Wiodącego zestawień poniesionych wydatków oraz wyciągów bankowych z rachunku, o którym mowa w ust. 7, w terminie do 7 dnia od zakończenia okresu rozliczeniowego, na podstawie których Partner Wiodący składa wnioski o płatność do Instytucji Zarządzającej;
  - 2) zatwierdzenie zestawienia, o którym mowa w pkt 1, przez Partnera Wiodącego;
  - 3) dostępność środków na wyodrębnionym rachunku bankowym Partnera Wiodącego.
12. Na podstawie zatwierdzonych zestawień, o których mowa w ust. 11 pkt 1, Partner Wiodący występuje do Instytucji Zarządzającej z wnioskiem o płatność celem otrzymania środków na dofinansowanie Projektu. W przypadku wątpliwości ze strony Instytucji Zarządzającej do

- dokumentów Partnerów, udzielają oni – za pośrednictwem Partnera Wiodącego – odpowiednich wyjaśnień umożliwiających zatwierdzenie wydatków w ramach danego wniosku o płatność.
13. Partner Wiodący przekazuje płatności Partnerom w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych od otrzymania środków, na rachunek wyodrębniony projektu, wynikające z zatwierdzenia przez Instytucję Zarządzającą wniosku o płatność, o którym mowa w ust. 12.
  14. Wszystkie płatności dokonywane w związku z realizacją Projektu pomiędzy Partnerem Wiodącym lub pomiędzy Partnerami, są dokonywane za pośrednictwem wyodrębnionych dla Projektu rachunków bankowych, pod rygorem nie uznania wydatków za kwalifikowalne.
  15. Partner Wiodący może wstrzymać przekazywanie płatności na rzecz Partnera w przypadku stwierdzenia lub powzięcia uzasadnionego podejrzenia zaistnienia nieprawidłowości w realizowaniu postanowień niniejszego porozumienia lub w realizacji zadań, w szczególności w przypadku nieterminowego realizowania zadań, utrudniania kontroli realizacji zadań, dokumentowania realizacji zadań niezgodnie z postanowieniami niniejszego porozumienia lub na wniosek instytucji kontrolnych.
  16. Strony zobowiązane są do ujawniania wszelkich przychodów, które powstają w związku z realizacją Projektu.
  17. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowego wydatkowania środków przez Partnerów Projektu, środki podlegają zwrotowi wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych.
  18. Partnerzy zobowiązują się do rozliczenia całości otrzymanego od Partnera Wiodącego dofinansowania, zgodnie z ust. 11. W przypadku nierozliczenia całości otrzymanego dofinansowania, podlega ono zwrotowi na rachunek bankowy Partnera Wiodącego w terminie 5 dni od dnia zakończenia Projektu.
  19. Partnerzy mają obowiązek zachować trwałość projektu przez okres 5 lat od płatności końcowej lub w okresie ustalonym zgodnie z przepisami o pomocy publicznej, zgodnie z art. 71 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz. Urz. UE L 347/320). Partner ma obowiązek zachowania trwałości rezultatów zgodnie z Projektem.

§ 7.

Ochrona danych osobowych

1. Partner Wiodący powierza Partnerom przetwarzanie danych osobowych w imieniu i na rzecz Instytucji Zarządzającej na warunkach opisanych w niniejszym paragrafie.
2. Przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne jeżeli osoba, której dane dotyczą wyrazi zgodę na ich przetwarzanie. Niewyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych jest równoznaczne z brakiem możliwości uczestnictwa w Projekcie.
3. Partner może powierzyć przetwarzanie danych osobowych podmiotom uczestniczącym w udzieleniu wsparcia, realizacji Projektu, ewaluacji, monitoringu, kontroli i sprawozdawczości w ramach Projektu pod warunkiem, że Partner zawrze z podmiotem, któremu powierzono przetwarzanie danych osobowych umowę powierzenia przetwarzania danych osobowych w kształcie zasadniczo zgodnym z postanowieniami niniejszego paragrafu.
4. Partner może umocować podmioty, o których mowa w ust. 3, do wydawania ich pracownikom upoważnień do przetwarzania danych osobowych.
5. Powierzenie przetwarzania danych osobowych Partnerowi następuje wyłącznie w celu wykonania niniejszego porozumienia i w zakresie określonym w ust. 6.
6. Partner Wiodący przekazuje Partnerowi zakres danych osobowych powierzonych do przetwarzania.

7. Przy przetwarzaniu danych osobowych Partner przestrzega zasad wskazanych w niniejszym paragrafie, w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2016 r., poz. 922) oraz w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1024).
8. Do przetwarzania danych osobowych mogą być dopuszczeni jedynie pracownicy Partnera oraz pracownicy podmiotów, o których mowa w ust. 3, posiadający imienne upoważnienie do przetwarzania danych osobowych. Partner Wiodący zobowiązuje się do przekazania wzoru upoważnienia do przetwarzania danych osobowych.
9. Partner prowadzi ewidencję pracowników upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w związku z wykonywaniem porozumienia.
10. Partner jest zobowiązany do podjęcia wszelkich kroków służących zachowaniu danych osobowych w tajemnicy przez pracowników mających do nich dostęp.

§ 8.

Obowiązki informacyjne

1. Partner Wiodący udostępnia Partnerowi obowiązujące logotypy RPO WP 2014-2020 do oznaczania Projektu.
2. Partner zobowiązuje się do umieszczania obowiązujących logotypów na dokumentach dotyczących Projektu, w tym: materiałach promocyjnych, informacyjnych, dotyczących zadań realizowanych w ramach Projektu oraz sprzęcie finansowanym w ramach Projektu.
3. Partner zobowiązuje się do wykorzystania materiałów informacyjnych i wzorów dokumentów udostępnianych przez Partnera Wiodącego.
4. Partner udostępnia Partnerowi Wiodącemu na potrzeby informacji i promocji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i udziela nieodpłatnie licencji niewyłącznej, obejmującej prawo do korzystania z utworów w postaci: materiałów zdjęciowych, materiałów audio-wizualnych oraz prezentacji dotyczących Projektu.

§ 9.

Obowiązki w zakresie przechowywania dokumentacji

1. Partner zobowiązuje się do przechowywania dokumentacji związanej z realizowaną przez niego częścią Projektu przez okres, który wskazany będzie w umowie o dofinansowanie Projektu. Partner Wiodący poinformuje Partnera o dacie rozpoczęcia biegu tego okresu.
2. Partner zobowiązany jest poinformować Partnera Wiodącego o miejscu przechowywania dokumentacji. W przypadku zmiany miejsca archiwizacji dokumentów oraz w przypadku zawieszenia lub zaprzestania przez Partnera działalności przed terminem, o którym mowa w ust. 1, Partner zobowiązuje się pisemnie poinformować Partnera Wiodącego o miejscu archiwizacji dokumentów związanych z realizowanym Projektem. Informacja ta jest wymagana w przypadku zmiany miejsca archiwizacji dokumentów w terminie, o którym mowa w ust. 1.
3. W przypadku konieczności przedłużenia terminu, o którym mowa w ust. 1, Partner Wiodący powiadomi o tym pisemnie Partnera przed upływem terminu określonego w ust. 1.

§ 10.

Odpowiedzialność cywilna stron porozumienia

1. Strony porozumienia ustalają zgodnie, że nie będą rościć sobie prawa do odszkodowania za szkody poniesione przez strony porozumienia lub ich personel powstałe na skutek czynności związanych z realizacją porozumienia, z wyjątkiem szkód powstałych w wyniku winy umyślnej.
2. Strony porozumienia ponoszą wyłączną odpowiedzialność za wszystkie czynności związane z realizacją powierzonego/yh im zadania/zadań wobec osób trzecich, w tym odpowiedzialność za straty przez nie poniesione w związku z realizacją zadania/zadań lub w związku z odstąpieniem stron porozumienia od niniejszego porozumienia.

§ 11.

Zmiany w porozumieniu

1. Strony porozumienia mogą zgłaszać propozycje zmian porozumienia z zastrzeżeniem ust. 2-4.
2. Zmiany w porozumieniu, w tym załączników do porozumienia, mogą nastąpić wyłącznie po ich uprzednim zaakceptowaniu przez Grupę Sterującą.
3. Zmiany w porozumieniu skutkujące koniecznością wprowadzenia zmian w umowie o dofinansowanie Projektu, w tym załączników do umowy o dofinansowanie Projektu mogą zostać wprowadzone wyłącznie w terminie umożliwiającym Partnerowi Wiodącemu zachowanie terminów dokonywania zmian określonych w umowie o dofinansowanie Projektu i wymagają zaakceptowania przez Grupę Sterującą.
4. Zmiany, o których mowa w ust. 3, nie mogą być niezgodne z postanowieniami umowy o dofinansowanie Projektu.

§ 12.

Okres obowiązywania porozumienia

1. Porozumienie zawiera się na czas określony od dnia jego wejścia w życie do dnia 30.06.2024 r.
2. Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

§ 13.

Rozwiązanie porozumienia

1. Porozumienie może zostać rozwiązane przed terminem określonym w umowie o dofinansowanie Projektu w następujących przypadkach:
  - 1) na podstawie porozumienia stron niniejszego porozumienia, w przypadku wystąpienia okoliczności uniemożliwiających dalsze wykonywanie zobowiązań wynikających z porozumienia;
  - 2) w przypadku nie uzyskania dofinansowania projektu;
  - 3) w razie rozwiązania umowy o dofinansowanie Projektu przez Instytucję Zarządzającą.
2. Partner Wiodący może rozwiązać porozumienie z jednym lub z większą liczbą Partnerów w przypadku rażącego naruszenia obowiązków Partnera wynikających z niniejszego porozumienia lub umowy o dofinansowanie Projektu po bezskutecznym wezwaniu do zaprzestania naruszeń. Strony niniejszego porozumienia zobowiązują się do podjęcia negocjacji mających na celu zapewnienie prawidłowej realizacji Projektu.
3. Partnerzy działając jednomyślnie mogą rozwiązać porozumienie z Partnerem Wiodącym w przypadku rażącego naruszenia przez Partnera Wiodącego obowiązków wynikających z porozumienia lub umowy o dofinansowanie Projektu po bezskutecznym wezwaniu do zaprzestania naruszeń.

§ 14.

Postępowanie w sprawach spornych

1. Spory mogące wyniknąć w związku z realizacją niniejszego porozumienia strony porozumienia będą starały się rozwiązać polubownie za pośrednictwem Grupy Sterującej.
2. W przypadku niemożności rozstrzygnięcia sporu w trybie określonym w ust. 1, strony porozumienia ustalają zgodnie, że spór zostanie poddany pod rozstrzygnięcie sądu właściwego dla siedziby Partnera Wiodącego.

§ 15.

Postępowanie w sprawach nieuregulowanych niniejszym porozumieniem

W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie mają odpowiednie przepisy prawa krajowego i wspólnotowego.

§ 16.

Postanowienia końcowe

Porozumienie sporządzono w 4 jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

Podpisy:

W imieniu Partnera Wiodącego: .....

W imieniu Partnera nr 1: .....

W imieniu Partnera nr 2: .....

W imieniu Partnera nr 2: .....

Załącznik nr 1: Budżet Projektu z podziałem na Partnera Wiodącego i Partnerów

Podmiot	Kwota dofinansowania	Wkład własny finansowy	Łącznie środki podmiotu
	2018 r.	2018 r.	2018 r.
GMINA WOJASZÓWKA			
GMINA CHORKÓWKA			
GMINA KROŚCIENKO WYŻNE			
GMINA MIEJSCE PIASTOWE			
łącznie:			

Uzasadnienie

w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w zakresie przygotowania i realizacji projektu pod nazwą: „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”

Gmina Miejsce Piastowe wraz z gminami Wojaszówka, Chorkówka oraz Krościenko Wyżne zamierza realizować projekt pn. "Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno", dlatego niezbędne jest zawarcie porozumienia określającego warunki wspólnej realizacji projektu. Porozumienie jest jednym z załączników dołączanych do wniosku o dofinansowanie.

Z up. WOJTA
mgr Stanisław Gawlik
Zastępca

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

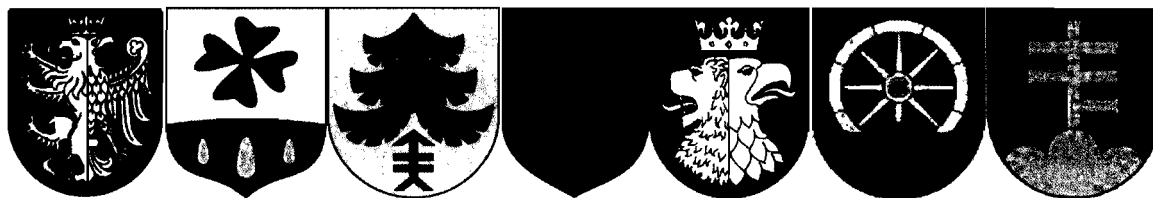
§ 1. W uchwale Nr XXVIII/178/2016 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 21 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, zmienia się załącznik nr 1 do uchwały, który otrzymuje brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

*Pod względem
formalno - prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

STRATEGIA MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO KROSNO

Wykonawca:

INSTYTUT GOSPODARKI

Urząd Miasta Krosna

Krosno, czerwiec 2017 r.

Spis treści

Spis treści

WSTĘP	4
1. MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY KROSNO – DEFINICJE, ZASIĘG I PODSTAWA WSPÓŁPRACY	5
2. DIAGNOZA MOF KROSNO	9
2.1. WSTĘP	10
2.2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I TRANSPORT PUBLICZNY	10
2.3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	22
2.4. INFRASTRUKTURA SIECIOWA	24
2.5. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	27
2.6. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	27
2.7. ŚRODOWISKO NATURALNE	28
2.8. GOSPODARKA	40
2.9. DEMOGRAFIA	58
2.10. RYNEK PRACY	65
2.11. EDUKACJA	71
2.12. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	81
2.13. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	84
2.14. SPORT I REKREACJA	97
2.15. PORZĄDEK PUBLICZNY	99
2.16. ANALIZA SWOT	100
3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE MOF KROSNO	103
3.1. PRIORYTETY I DZIAŁANIA W RAMACH STRATEGII MOF KROSNO	104
3.1.1 <i>Opis priorytetów i działań</i>	107
PRIORYTET 1: Turystyka	108
PRIORYTET 2: Rolnictwo	112
PRIORYTET 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	115
PRIORYTET 4: Infrastruktura komunikacyjna	122
PRIORYTET 5: Ochrona środowiska	130
PRIORYTET 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe	139
PRIORYTET 7: Edukacja	144
PRIORYTET 8: Zdrowie	148
PRIORYTET 9: Bezpieczeństwo	151
3.2. MATRYCA LOGICZNA DZIAŁAŃ OBJĘTYCH PROJEKTAMI STRATEGICZNYMI MOF KROSNO	184
3.3. WPŁYW PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ NA OSIĄGNIĘCIE ZAKŁADANYCH WSKAŹNIKÓW	185
3.4. PLAN FINANSOWY	200
4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	201
4.1. DOKUMENTY STRATEGICZNE GMIN TWORZĄCYCH MOF KROSNO	201
4.2. DOKUMENTY STRATEGICZNE SZCZEBŁA REGIONALNEGO, KRAJOWEGO I UNIJNEGO	212
5. WYNIK STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	232
6. SYSTEM WDRAŻANIA PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO KROSNO	235

7. RAPORT Z PRZYGOTOWANIA STRATEGII MOF KROSNO	237
8. SPIS TABEL.....	241
9.SPIS WYKRESÓW	244
10. SPIS RYSUNKÓW	245

Wstęp

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno (MOF Krosno) **określa** w szerokim zakresie wspólne, uzgodnione cele rozwojowe i strategiczne kierunki działań gmin tworzących obszar funkcjonalny, **ściśle** ze sobą współpracujących. Strategia **została** zdefiniowana w oparciu o wszechstronną **analizę społeczno – gospodarczą i środowiskową** MOF Krosno oraz w oparciu o wnioski **płynące z** warsztatów strategicznych, przeprowadzonych z udziałem przedstawicieli JST wchodzących w **skład** MOF Krosno.

Strategia MOF Krosno **stanowić** będzie **podstawę** realizacji różnorodnych **działań** o charakterze inwestycyjnym oraz nieinwestycyjnym, nakierowanych na realizację celów strategicznych Obszaru. Dokument ten przyczyni **się** do pozyskiwania zewnętrznych **źródeł** finansowania projektów rozwojowych MOF Krosno, w **szczególności** ze **środków** Unii Europejskiej. Jedną z **głównych** przesłanek opracowania Strategii MOF Krosno jest **umożliwienie** realizacji projektów strategicznych, dofinansowanych z dedykowanej alokacji **środków** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego **2014 – 2020**. Projekty strategiczne **są** nowym instrumentem wsparcia w ramach polityki **spójności**, bazującym na zintegrowanym, ponadlokalnym **podejściu** do rozwiązywania problemów i wykorzystywania endogenicznych potencjałów.

Realizacja **zapisów** Strategii MOF Krosno **następować** będzie poprzez wdrażanie duiych, zintegrowanych **przedsięwzięć** (projektów) w skali **całego** MOF lub wybranych gmin Obszaru, jak również przez projekty indywidualnie realizowane przez poszczególne JST.

Dokument w obecnym kształcie stanowi Projekt Strategii MOF Krosno, **który** **podlegał** będzie konsultacjom społecznym.

1. Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno – definicje, zasięg i podstawa współpracy

Obszary funkcjonalne są nowym elementem polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczej, który został zdefiniowany w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” - najwainiejszym krajowym dokumencie strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie zostały wyznaczone następujące rodzaje obszarów funkcjonalnych:

- miejskie obszary funkcjonalne,
- wiejskie obszary funkcjonalne,
- obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, (m.in.: strefa przybrzeżna, obszary górskie),
- obszary kształtowania **potencjału** rozwojowego, (m.in.: obszary cenne przyrodniczo, obszary ochrony krajobrazów kulturowych),
- obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów **właściwych** polityce regionalnej, (m.in.: obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, obszary przygraniczne).

Podobnie jak w Europie i na **świecie**, w Polsce obserwuje się **intensyfikację** osadnictwa wokół miast dużej i **średniej wielkości** oraz idący za nią rozwój funkcji pozarolniczych.

Na podstawie dojazdów do pracy, form osadnictwa i funkcji obszarów wyznaczone **zostały** miejskie obszary funkcjonalne składające się ze **stref rdzeniowych** (biegunów wzrostu – miast dominujących) i **zewnętrznych** (obszarów oddziaływania biegunów wzrostu).

Miejski obszar funkcjonalny (MOF) jest układem osadniczym **ciągłym** przestrzennie, **złożonym** z **odrębnych** administracyjnie jednostek. Obejmuje zwarty obszar miejski oraz powiązany z nim funkcjonalnie **strefę** zurbanizowaną. Administracyjnie obszary te mogą **obejmować** gminy miejskie, wiejskie i miejsko – wiejskie.

Wśród Miejskich Obszarów Funkcjonalnych wyróżniono:

- obszary funkcjonalne **ośrodków** wojewodzkich, w tym **ośrodki** metropolitalne,
- obszary funkcjonalne **ośrodków** regionalnych - wyznaczone są wokół **ośrodków** mających duży potencjał i duże znaczenie dla rozwoju kraju – zasadniczo liczących między 100 a 300 tys. mieszkańców,
- obszary funkcjonalne **ośrodków** subregionalnych - wyznaczone są wokół miast liczących zasadniczo pomiędzy 50 a 100 tys. mieszkańców. **Część** miast znajdujących się w tej kategorii **pełniła** w **przeszłości** funkcje wojewodzkie,
- obszary funkcjonalne **ośrodków** lokalnych - do **ośrodków** lokalnych zalicza się miasta o **zdolnościach** rozwojowych zasadniczo mające poniżej 50 tys. mieszkańców. **Szczególną** rolę **wśród** nich **pełnią** niektóre miasta powiatowe.

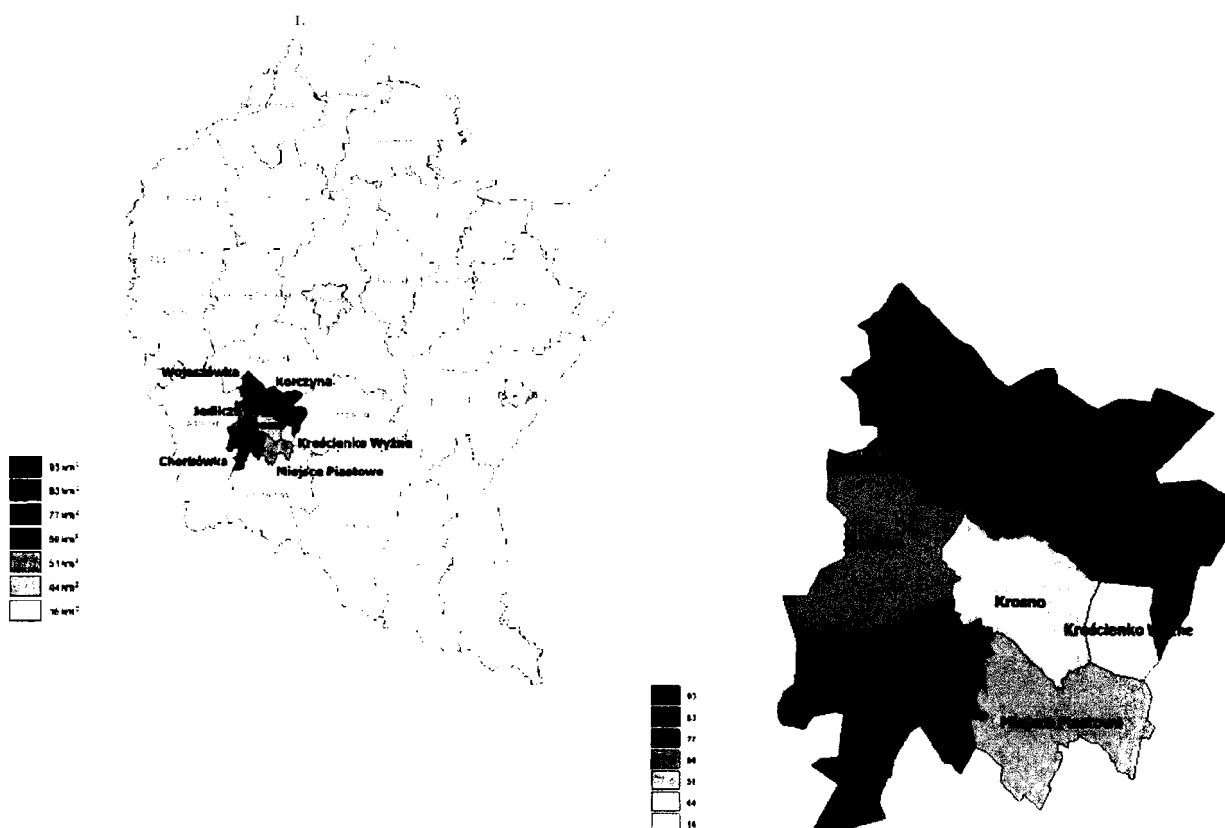
Na terenie województwa podkarpackiego wyznaczono następujące miejskie obszary funkcjonalne: ROF – Rzeszowski Obszar Funkcjonalny oraz MOF Krosno, MOF **Przemysł**, MOF Tarnobrzeg, MOF Mielec, MOF Stalowa Wola, MOF Sanok – Lesko, MOF Dębica – Ropczyce, MOF Jarosław – Przeworsk.

W skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, zwanego dalej MOF Krosno, wchodzi następujące podmioty:

- 1) **Miasto Krosno** – rdzeń MOF,
- 2) Gmina Jedlicze,
- 3) Gmina **Chorkówka**,
- 4) Gmina Korczyna,
- 5) Gmina **Krościenko Wyżne**,
- 6) Gmina Miejsce Piastowe,
- 7) Gmina Wojaszdówka.

W ramach "Strategii MOF Krosno" wsparciem zostanie objęty obszar wymienionych **wyżej** gmin.

Rysunek 1. Powierzchnia geodezyjna MOF Krosno na tle woj. podkarpackiego

Kolorem zielonym oznaczono powierzchnię geodezyjną MOF Krosno w km²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Gminy wchodzące w skład MOF mogą wspólnie **realizować** projekty strategiczne. Zintegrowane projekty partnerskie przewidziane do realizacji przez Członków MOF Krosno nazwane **zostały** projektami strategicznymi dla MOF Krosno. Partnerzy MOF **będą się** ubiegać o dofinansowanie tych projektów w ramach **konkursów** dedykowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.

W celu uzyskania dofinansowania na realizację projektów strategicznych niezbędne jest opracowanie Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego – dokumentu zawierającego diagnozę społeczno – gospodarczą Obszaru oraz **określającego** najważniejsze cele i przedsięwzięcia, które przyczynią się do rozwoju **całego** MOF.

Współpraca Partnerów MOF Krosno

W dniu 12 **września** 2013 r. Prezydent Miasta Krosna, Burmistrz Gminy Jedlicze, Wójt Gminy Chorkowka, Wójt Gminy Korczyna, Wójt Gminy **Krościenko** Wyine, Wójt Gminy Miejsce **Piastowe** i Wójt Gminy Wojaszowka podpisali list intencyjny, w którym wyrazili **wolę** podjęcia aktywnej, długofalowej współpracy w zakresie realizacji Regionalnych Inwestycji Terytorialnych. **Był** to początek funkcjonowania Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.

Potencjalny **duopol** Krosno – Jasto

W „**Strategii** Rozwoju Województwa - Podkarpackie **2020**”, zwrócono również uwagę, i e wskazane jest podjęcie działań zmierzających do budowania powiązań pomiędzy Krosnem i **Jastem**, które przyczynią się do stworzenia duopolu tych miast.

Pierwszym krokiem na drodze budowania duopolu Krosno – Jasto **był** realizowany wspólnie przez miasta Krosno i Jasto w partnerstwie z Powiatem Jasielskim (liderem projektu) oraz Powiatem **Krośnieńskim** projekt **współfinansowany** z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007 – 2013 pn. „**Dla spójności i dostępności – analiza możliwości rozwojowych obszaru krośnieńsko – jasielskiego**”.

Zasadniczym celem projektu **było** wdrożenie mechanizmów zintegrowanego planowania inwestycyjnego i przestrzennego na obszarze **krośnieńsko – jasielskim**, ze szczególnym uwzględnieniem **podejścia** funkcjonalnego. W ramach projektu **został** opracowany szereg dokumentów – plany, koncepcje i strategia, które mają **przyczynić się** do przeciwdziałania problemom rozwojowym obszaru **krośnieńskiego – jasielskiego** oraz do wzmocnienia współpracy **między** Partnerami.

Opracowane w ramach projektu dokumenty:

1. Raport końcowy - **Analiza** dla funkcjonalnego obszaru krośnieńsko-jasielskiego w ramach projektu pn. „**Dla spójności i dostępności – analiza możliwości rozwojowych obszaru krośnieńsko-jasielskiego**”.
2. Zintegrowany plan systemu transportu publicznego dla funkcjonalnego obszaru **krośnieńsko-jasielskiego**.
3. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gmin Chorkowka, Jedlicze, Miejsce Piastowe, Korczyna, **Krościenko** Wyine, Krosno i Wojaszowka.

4. Plan zrównowzonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta **Jasła** wraz z gminami **przyległymi**.
5. Plan zrównowzonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu jasielskiego.
6. Strategia Beskidu Niskiego z elementami rozwoju rynku pracy oraz dywersyfikacji **aktywności** gospodarczej dla funkcjonalnego obszaru **krośnieńsko – jasielskiego**.
7. Zintegrowany plan zagospodarowania przestrzennego dla kroiniensko-jasielskiego obszaru funkcjonalnego.
8. Koncepcja programowo – przestrzenna mająca charakter strategicznego rozwiązania dla **całego** obszaru **krośnieńsko – jasielskiego**, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej, kolejowej i rozwoju turystyki:
  - 1) Koncepcja programowo-przestrzennadrogi Kielce – Nowy Korczyn - **Tarnów – Barwinek** na odcinku **Tarnów – Jasło – Krosno - węzeł S-19**.
  - 2) Koncepcja programowo – przestrzenna **łącnicy** kolejowej pomiędzy linią nr 108 Stroeie – **Krościenko**, a linią nr 106 **Jasło – Rzeszow**.
  - 3) Koncepcja programowo-przestrzennabudowy drogi **łączącej** planowaną drogą szybkiego ruchu „**Kielce-Barwinek**” (na odcinku „**Jasło – obwodnica potnocna**”) z drogą krajową nr 28 (ulica 3-go Maja) w **mieście Jaśle**.
  - 4) Koncepcja programowo-przestrzenna sieci **ścieżek** rowerowych na terenie obszaru funkcjonalnego.

W dalszej perspektywie planowane jest podjęcie kolejnych działań **zmiierzających** do nawiązania **ściślejszej** współpracy pomiędzy Krosnem i **Jasłem**.

2. Diagnoza MOF Krosno

W niniejszym opracowaniu poddano analizie obszar odpowiadający Miejskiemu Obszarowi Funkcjonalnemu Krosno – w opracowaniu „MOF”, „MOF Krosno” lub po prostu „Obszar”.

W opracowaniu analizowano poziom oraz zmiany poszczególnych wskaźników dla MOF, co pozwala uchwycić fundamentalne przeobrażenia zachodzące na obszarze w badanych latach. Następnie porównywano relatywne mierniki sytuacji na obszarze do średniej w województwie w celu umiejscowienia obszaru na tle regionu. Główną uwagę zwrócono jednak na strukturę poszczególnych wskaźników wewnątrz obszaru na poziomie gmin oraz stopień konwergencji, co pozwala na ocenę spójności obszaru, jak i tych gmin, które pod danym względem wyróżniają się oraz odchylają w sposób negatywny. Ujęcie takie może być podstawą do sformułowania wspólnych celów polityki gospodarczej.

Do analizy przyjęto dane roczne, nawet, jeżeli występowały dane o wyższej częstotliwości. Powodem jest zachowanie ich porównywalności, jak i skupienie się na analizie o charakterze strukturalnym, a nie koniunkturalnym, czy sezonowym (krotkookresowym). Pod uwagę brano dane roczne, które, w zależności od dostępności, kończyły się na 2012 r. lub 2011 r.

Tam gdzie było to możliwe porównania w czasie dokonywano w następujący sposób: najnowszy rok do 2000 r., jeżeli szereg czasowy był krótszy, to do 2005 r., w ostatecznym przypadku do najstarszego roku, dla którego dane statystyczne były dostępne. Wybór tych lat z jednej strony był podyktowany tym, że w porównaniach statystyka oficjalna stosuje właśnie okresy pięcioletnie. Z drugiej strony takie podejście zostało wybrane, ponieważ dłuższe okresy analiz warunkują lepszą identyfikację zmian o charakterze długofalowym i strukturalnym, co jest niezwykle ważne dla niniejszego opracowania. Część danych jest jednak gromadzona przez statystykę oficjalną krócej. Ustalenie tego samego okresu dla każdego danych powodowałoby konieczność utraty wielu informacji, które istnieją w przypadku tych danych, a zbierane są od wielu lat. Poza tym niektóre szeregi czasowe są bardzo krótkie, co właściwie wyklucza zastosowanie tego samego okresu analizy w jednym opracowaniu.

W uzasadnionych sytuacjach, gdy dane na poziomie gmin (NTS-5) nie były dostępne, a zmienna była istotna, prezentowano dane dla powiatu krośnieńskiego i miasta Krosna (NTS-4).

W analizach zmian w czasie posługiwano się dynamiką (rok bazowy = 100%) lub tempem zmian (rok bazowy = 0%), które dają tę samą informację.

W sytuacji, gdy nie zaznaczono wyraźnie, że chodzi o miasto, a tę samą nazwą nosi zarówno miasto, jak i gmina, nazwy oznaczają gminę, np. w przypadku sformułowania „Jedlicze” autorzy mają na myśli gminę. Cyfry w nawiasach występujące po nazwie gminy dotyczą aktualnego podziału jednostek na poziomie NTS-5 i oznaczają: (1) – gmina miejska, (2) – gmina wiejska, (3) – gmina miejsko-wiejska, (4) – miasto w gminie miejsko-wiejskiej, (5) – obszar wiejski w gminie wiejsko-miejskiej.

W przypadku, gdy nie zaznaczono inaczej dane statystyczne pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego. Dane dot. podmiotów gospodarczych uwzględniają jedynie te podmioty, które zatrudniają powyżej 9 pracowników. Nie uwzględniają więc mikroprzedsiębiorstw. Należy również wziąć pod uwagę, że dane statystyczne dostępne na poziomie gmin są ograniczone.

2.1. Wstęp

Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno **graniczy** z powiatami: **strzyżowskim**, jasielskim i brzozowskim. Tworzy go 7 gmin (**miasto** Krosno, gmina miejsko-wiejska Jedlicze, gmina wiejska **Chorkówka**, gmina wiejska Korczyna, gmina wiejska **Krościenko Wyżne**, gmina wiejska Miejsce Piastowe, gmina wiejska Wojaszówka), **które** zlokalizowane są w potudniowej **części** województwa podkarpackiego. Wymienione gminy **należą** do powiatu **krośnieńskiego**, **zaś** **miasto** Krosno jest miastem na prawach powiatu.

W obrębie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno w 2012 r., znajdowało się:

- 53 **miejsowości** podstawowych (**łącznie** z miastami),
- 2 miasta – Krosno i Jedlicze,
- 51 wsi,
- 53 **sołectwa**.

Pod **względem** powierzchni (423 km²) Obszar Funkcjonalny Krosno stanowi **2,37%** obszaru województwa podkarpackiego. Największą gminą **Krośnieńskiego** MOF jest Gmina Korczyna (93 km²), następnie Gmina **Wojaszówka** (83 km²), Gmina **Chorkówka** (77 km²), Gmina Jedlicze (59 km²), Gmina Miejsce **Piastowe** (51 km²). Najmniejszą gminą **Krośnieńskiego** MOF jest Gmina **Krościenko** Wyine (16 km²). Obszar miasta Krosna zajmuje 44 km². Obszar Funkcjonalny Krosno zamieszkuje 115 617 mieszkańców, co stanowi **5,43%** potencjatu **ludnościowego województwa** podkarpackiego.

Tabela 1. **Miejscowości** podstawowe i **sołectwa** na koniec 2012 r. na terenie MOF Krosno

Gmina	Miejscowości podstawowe (łącznie z miastami)	Sołectwa
Chorkówka (2)	14	14
Jedlicze (3)	11	10
Korczyna (2)	7	7
Krościenko Wyine (2)	1	2
Miejsce Piastowe (2)	8	9
Wojaszówka (2)	11	11
Krosno (1)	1	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W **okolicy** MOF Krosno znajdują się liczne **miejsowości** uzdrowiskowe, w tym dwa uzdrowiska: Rymanów Zdrój i Iwonicz Zdrój, a Gmina Miejsce **Piastowe** znajduje się na przecięciu dróg prowadzących do tych uzdrowisk. Obydwie **miejsowości** zaliczane są do polskich uzdrowisk statutowych od 1967 r. Charakteryzują się obfitym bogactwem naturalnym **płynącym** z zasobów **wód** mineralnych, solankowych i chlorkowo-wodorowęglowo-sodowych, unikatowym ukształtowaniem terenu oraz unikatowymi w skali kraju warunkami bioklimatycznymi.

2.2. Infrastruktura transportowa i transport publiczny

Drogi

Położenie geograficzne sprawia, że MOF Krosno odgrywa istotną **rolę** w krajowym i międzynarodowym systemie komunikacji. Teren MOF Krosno przecinają dwie **ważne** trasy

komunikacyjne: droga krajowa nr 19 (E 371) łączy centralną część Polski z Podkarpaciem, która stanowi połączenie ze Stowajcą jak również droga krajowa nr 28 Zator-Medyka. Dodatkowo przez teren MOF przebiegają dwie drogi wojewodzkie: droga nr 990 (DW990) – łącząca Krosno z DW988 w Twierdzy. Jej długość wynosi 13 km, jest zlokalizowana w południowej części województwa podkarpackiego. Trasa biegnie z południa na północ i jest dopuszczona do ruchu ciężkiego. Droga wojewodzka nr 991 (DW991) łączy Krosno z DK19 w Lutczy. Jej długość wynosi 23 km. Stanowi ona dojazd do rezerwatu „Prządky” i najkrótsze połączenie z Rzeszowem. Krosno jest jednym z ośrodków wzrostu zlokalizowanym w pasie Głównego Europejskiego Korytarza Transportowego Nr III, wiodącego z Drezna przez Wrocław, Górny Śląsk, Kraków, Rzeszów, Lwów do Kijowa. Najbliższe połączenie (60km) z drogą krajową Nr 4, będącą osią korytarza, wiedzie z Pilzna do Jastki drogą krajową nr 73, dalej do Krosna drogą krajową nr 28, która stanowi połączenie z innymi ważnymi ośrodkami miejskimi w Karpatach (Nowy Sącz, Gorlice, Jasto, Sanok, Przemyśl).

Wskaźniki ilościowe dotyczące infrastruktury drogowej przeanalizowano na poziomie powiatu, ze względu na dostępność danych. Na koniec 2011 roku w powiecie krośnieńskim znajdowało się 363,9 km dróg powiatowych o nawierzchni twardej, oraz 356,4 km o nawierzchni twardej ulepszonej. Na przestrzeni lat 2001-2011 długość dróg gminnych o nawierzchni twardej wzrosła z 291,6 km do 391,6 km, o nawierzchni twardej ulepszonej z 218,1 km do 361,1 km. W tym samym okresie długość dróg o nawierzchni gruntowej zmalała z 81,4 km do 62,3 km na koniec roku 2011. W 2011 roku na 100 km² powierzchni powiatu krośnieńskiego przypada 42,3 km dróg gminnych o nawierzchni twardej, 39 km dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej i 6,7 km dróg gminnych o nawierzchni gruntowej.

Analiza gęstości sieci drogowej powiatu krośnieńskiego, w relacji do powiatów: przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeskiego w 2011 roku wskazuje, że największa ilość dróg powiatowych o nawierzchni twardej oraz nawierzchni twardej ulepszonej znajduje się w powiecie rzeszowskim (odpowiednio 42,9 km /100 km² i 42,8 km/100 km²) oraz krośnieńskim (odpowiednio 39,3 km/100 km² i 38,5 km/100 km²). Najwięcej dróg powiatowych gruntowych znajduje się w powiecie rzeszowskim (4,7 km/100 km²) i powiecie przemyskim (4 km/100 km²). Największą długość dróg o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej w 2011 roku rozpatrując Krosno, Przemyśl, Rzeszów i Tarnobrzeg ma Przemyśl (odpowiednio po 124,1 km/100 km²) oraz Rzeszów (odpowiednio po 108,5 km/100 km²).

Transport publiczny

Na terenie MOF Krosno funkcjonuje drogowa komunikacja zbiorowa. Komunikacja regionalna i ponadregionalna obsługiwana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Krośnie SA oraz mniejszych prywatnych przewoźników. Działają oni na podstawie zezwoleń na przewozy autobusowe wydanych przez Marszałka Województwa Podkarpackiego. Spośród wszystkich linii, według wykazu zezwoleń, na terenie Krosna rozpoczyna się lub kończy 58 tras. Są to trasy o zróżnicowanej długości od 23 km do 463 km. Łączą one Krosno z takimi miastami jak Rzeszów, Jasto, Sanok, Brzozów, Ustrzyki Górne, Kraków, Warszawa, Łódź. Zarówno PKS Krosno SA, jak i prywatni przewoźnicy obsługują teren MOF Krosno, jednak głównym operatorem komunikacji pasażerskiej jest MKS Sp. z o.o. Krosno.

Miejska komunikacja autobusowa w Krośnie funkcjonuje od 1953 roku. Początkowo była to jedna linia, przebiegająca przez krośnieński rynek, kursująca na trasie Miejsce Piastowe - Potok.

Obstugiwaty ją dwa autobusy. Stopniowo **wzrastała ilość** linii komunikacyjnych, a ich trasy **łączyły nowe** dzielnice miasta z jego **centrum** oraz **miasto z** coraz większą **ilością** okolicznych **miejsowości**.¹

Sieć komunikacji miejskiej w Krofnie składa się z 17 linii dziennych i 1 linii nocnej. W sieci **połączeń** dziennych **wyróżnić** można 7 linii miejskich (oznaczenia literowe) oraz 10 linii podmiejskich (oznaczenia liczbowe) kursujących do miejscowości w sąsiednich gminach (Chorkowka, Jedlicze, Korczyna, Krofcienko **Wyżne**, Miejsce Piastowe, Tarnowiec). Linia nocna uruchamiana w sezonie letnim jest połączeniem podmiejskim. W sieci komunikacyjnej **wyróżnić** można następujące grupy linii:

- wg kryterium zakresu funkcjonowania linii w **ujęciu** tygodniowym:
  - linie kursujące codziennie – 6 linii (2, 7, 20, A, C, E),
  - linia kursująca tylko w dni robocze – 7 linii (1, 3, 4, 5, 16, B, KS),
  - linia kursująca od poniedziałku do soboty – 1 linia (11),
  - linie kursujące od poniedziałku do **piątku** i w niedziele – 3 linie (18, D, G)
  - linia nocna kursująca w piątki i soboty – 1 linia (N1).
- wg kryterium administracyjnego:
  - linie miejskie – 7 linii (A, B, C, D, E, G, KS)
  - linie podmiejskie – 11 linii (1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 16, 18, 20, N1)

Miejska Komunikacja Samochodowa Sp. z o.o. z siedzibą w **Krośnie** (MKS Sp. z o.o. Krosno), która od 1 lipca 2004 r. funkcjonuje jako jednoosobowa spółka Gminy **Miasto** Krosno, jest operatorem komunikacji miejskiej i podmiejskiej. **Świadczy** ona **usługi** przewozowe na terenie miasta Krosno oraz gmin **ościennych**: Jedlicze, Chorkowka, **Krościenko Wyżne**, Korczyna i Miejsce Piastowe. Aktualnie Gmina **Miasto** Krosno **rozważa możliwość** organizacji publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Wojaszdówka.

W drugiej **połowie** lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia **autobusy** MKS Krosno **przewoziły** rocznie 15 mln **pasażerów**². Obecnie skala przewozów w komunikacji miejskiej i podmiejskiej jest znacznie mniejsza. **Wiązać** to należy z przemianami gospodarczymi zapoczątkowanymi w 1989 roku oraz przemianami społecznymi, związanymi głównie ze wzrostem **wskaźnika** motoryzacji. **Poniższa** tabela przedstawia dane dotyczące liczby pasażerów przewiezionych przez MKS Krosno sp. z o.o. w **latach** 2005-2015 wraz z wykazaniem dynamiki zmian.

Tabela 2 **Liczba pasażerów** MKS Krosno sp. z o.o. w **latach 2005-2014** i dynamika zmian

rok	liczba pasażerów (w tys.)	zmiana r./r.	zmiana w stosunku do 2005 r.
2005	4127,9	-	-
2006	3862,2	-6,4%	-6,4%
2007	3652,0	-5,4%	-11,5%
2008	3511,8	-3,8%	-14,9%
2009	3023,0	-13,9%	-26,8%
2010	2831,0	-6,4%	-31,4%
2011	2608,3	-7,9%	-36,8%

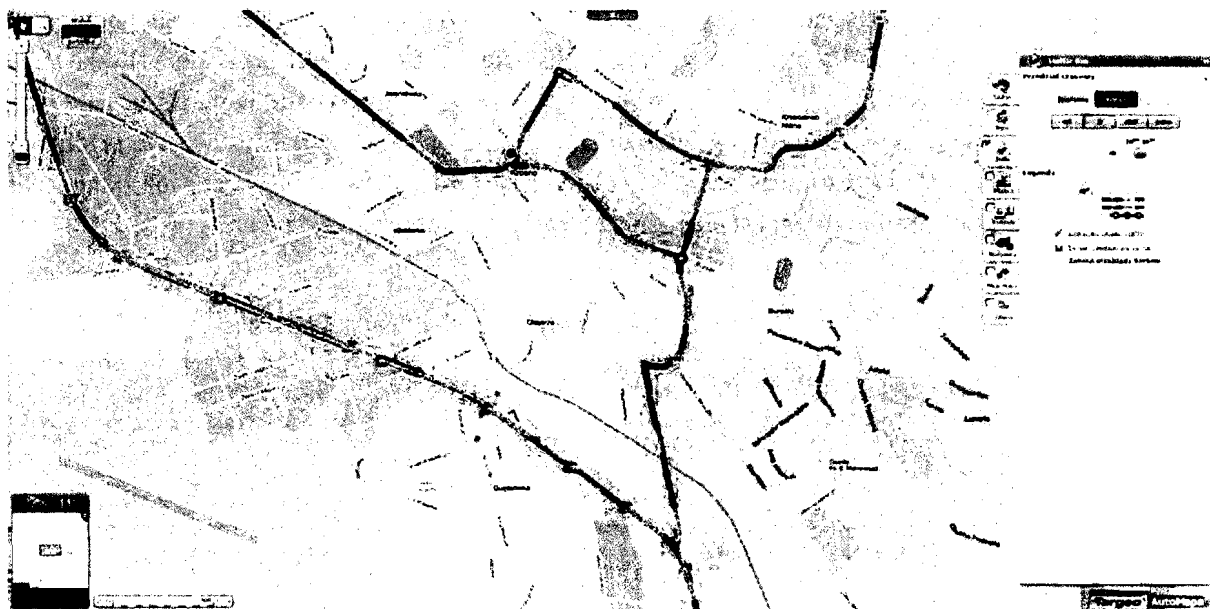
¹ Na podstawie: <http://www.ekrosno.pl/holding/mks/>
² Na podstawie: <http://www.ekrosno.pl/holding/mks/>

2012	2468,4	-5,4%	-40,2%
2013	2538,1	2,8%	-38,5%
2014	2636,8	3,9%	-36,1%
2015	2578,7	2,2%	-37,5%

Źródło: Urząd Miasta Krosna

Na przestrzeni lat 2005 – 2015 **nastąpił** okoko 40% spadek liczby **pasażerów** MKS Sp. z o.o. Krosno. Pomimo, że w roku 2015 **można** zauwaiyd powstrzymanie trendu spadkowego, przytoczone dane są niepokojące. Dlatego tei należy **realizować** działania informacyjno-promocyjne **zachęcające** do korzystania z transportu zbiorowego. Rezygnacja z komunikacji publicznej na rzecz prywatnych **samochodów** oznacza wzrost liczby samochodbw na drogach **dojazdowych** do Krosna oraz w samym **Krośnie**. Moina przyjd, ie spadek liczby **pasażerów** o **1 mln** w skali roku powoduje, że liczba samochodow na drogach MOF Krosno **rośnie** o **około 1,5 tys.**³ Prowadzi to do zattoczenia dróg, a w konsekwencji do zjawisk negatywnie oddziałujących na **środowisko** i obniiających **jakość** iycia **mieszkańców**, tj. pogorszenia **jakości** powietrza i wzrostu **hatasu**. Obecnie w **Krośnie** w godzinach szczytu obserwuje się w wielu **punktach** miasta korki lub znaczące spowolnienie ruchu. Obrazują to poniisze rysunki.

Rysunek 2. Utrudnienia w ruchu na ulicach Krosna (**środa, godz. 16:00 – 16:30**) – widok 1

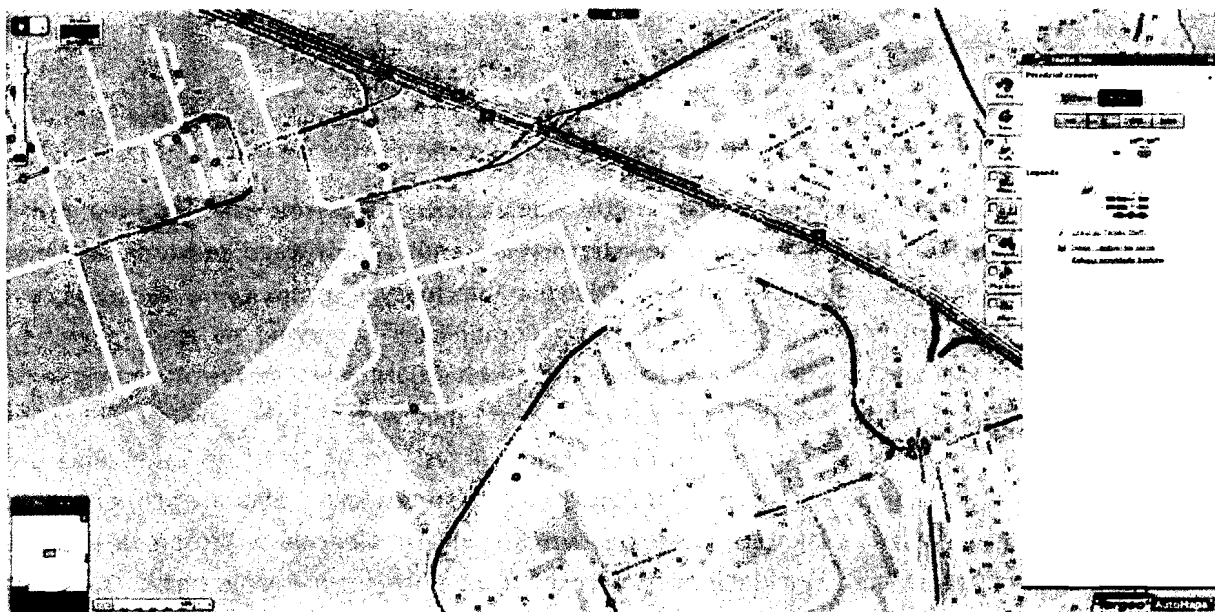

rodto: <http://mopa.torgeo.pl/korki>

³Przy założeniu dokonywania dwbch podróży dziennie przez 220 dni w roku, przy Srednim wskafniku napełnienia samochodbw osobowych 1,5.

Rysunek 3. Utrudnienia w ruchu na ulicach Krosna (Jroda, **godz. 16:00 – 16:30**) – widok 2

frbdio: <http://mapa.targeo.pl/korki>

Na powyższych rysunkach widoczne są korki (kolor czarny) lub znaczące utrudnienia w ruchu samochodowym (kolor czerwony), **w szczególności** na ulicach: Podkarpackiej, Krakowskiej, Niepodległości, Czajkowskiego, Legionów, Składowej, Żwirki i Wigury. Utrudnienia te w znaczącym stopniu **dotyczą autobusów** komunikacji miejskiej, ponieważ przez wszystkie z ww. ulic przebiegają ich trasy przejazdu. W przypadku **większości** ww. ulic jest to potowa lub więcej niż potowa linia komunikacji miejskiej i podmiejskiej MOF Krosno. Obrazuje to **poniższe** zestawienie.

Tabela 3. Zestawienie linii komunikacji miejskiej na **wybranych** ulicach Krosna

Nazwa ulicy	Linie komunikacji miejskiej																Liczba linii		
	A	B	C	D	E	G	1	2	3	4	5	7	11	16	18	20		KS	
Podkarpacka	X	x	x	x	x				x			x	x		x				9
Krakowska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		16
Niepodległości		x	x	x		x	x		x					x	x				8
Czajkowskiego			x	x								x	x		x				5
Legionów	X			x	x		x	x	x	X	X	x	x	x	x	X			13
Składowa				x															1
Żwirki i Wigury				x								x							2

frbdio: http://www.ekrosno.pl/holding/mks/wykaz_linii/

Należy ponadto podkreślić, że wymienione **powyżej** ulice Składowa oraz Żwirki i Wigury **łączy** z **centrum** miasta tereny intensywnej zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej.

Rola Krosna, jako miasta rdzeniowego MOF Krosno, tworzy jego ponadlokalne znaczenie i **oddziaływanie**. Krosno **generuje** miejsca **pracy** dla **mieszkańców** Obszaru, oferuje ponadlokalne **usługi** z zakresu edukacji, **służby** zdrowia, kultury, **sportu** i innych. Tego rodzaju powiązania funkcjonalne generują tzw. potrzeby przewozowe ludności z gmin ościennych do Krosna, jak **również**

w samym **Krośnie** i w mniejszym stopniu także pomiędzy gminami **ościenymi**. Skala tych potrzeb decyduje o obciążeniu tras komunikacyjnych oraz popycie na **usługi** transportu publicznego. **Skalę** tą, podobnie jak **siłę** powiązan funkcjonalnych, mierzy się zazwyczaj **ilością** dojazdów do pracy. Prezentuje to poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba **dojazdów** do pracy na terenie MOF Krosno w 2011 roku

Jednostka terytorialna	Liczba osób wyjeżdżających do pracy	Liczba osób przyjeżdżających do pracy	Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy
	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Chorkówka	1664	114	-1550
Jedlicze	1878	798	-1080
Korczyna	1271	193	-1078
Krościenko Wyżne	752	161	-591
Miejsce Piastowe	1506	390	-1116
Wojaszówka	1059	161	-898
Krosno	629	6942	6313
Razem:	8759	8759	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Dojazdy do pracy. Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2011. GUS, Warszawa 2014 r.

Z przytoczonych danych wynika, że natężenie przepływu ludności w MOF Krosno w związku z dojazdami do pracy wynosi blisko 9 tys. osób, z czego blisko 7 tys. osób przyjeżdża do Krosna z gmin **ościenych**. Biorąc pod uwagę liczbę ludności Krosna (47,3 tys. osób – GUS 2012) oraz liczbę pracujących w Krośnie (24,0 tys. osób – GUS 2012) jest to duża liczba. W takiej sytuacji bardzo istotny jest tzw. **podział** modalny w transporcie, tj. **rozkład** podróżujących pomiędzy różne **środki** transportu (samochód osobowy, **autobus**, kolej, inne). Przy niekorzystnym podziale modalnym (**dużym** udziale samochodów osobowych), potoki ruchu **mogą** przekraczać **pojemność i przepustowość** układu drogowego. Stąd niezwykle ważna jest rola transportu publicznego, w przypadku MOF Krosno **głównie** autobusowego. Rola ta będzie **wzrastać**, wraz z planowanym rozwojem gospodarczym MOF Krosno i rosnącą liczbą miejsc pracy.

Wszystkie gminy poza Krosnem wykazują ujemne saldo pomiędzy liczbą osób **przyjeżdżających i wyjeżdżających**. Dla **określenia** potrzeb transportowych na **określonych** trasach potrzebna jest pełniejsza wiedza o kierunkach **podróżowania** dojeżdżających do pracy. Szczegółowe zestawienie liczby **dojeżdżających** do pracy w MOF Krosno, w **układzie** macierzy **źródło/cel** prezentuje **poniższa** tabela.

Tabela 5. Liczba dojazdów do pracy pomiędzy gminami MOF Krosno w 2011 roku – źródło/cel⁴

	Chorkówka	Jedlicze	Korczyzna	Krosno	Krościenko Wyżne	Miejsce Piastowe	Wojaszówka	Razem
Chorkówka		88	19	1478	15	53	11	1664
Jedlicze	42		20	1281	0	27	71	1878
Korczyzna		17		1133	44	55	22	1271
Krosno	38	205	78		59	192	57	629
Krościenko Wyżne		10	37	658		47		752
Miejsce Piastowe	22	19	16	1416	33			1506
Wojaszówka	12	22	23	976	10	16		1059
Razem	114	798	193	6942	161	390	161	8759

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Dojazdy do pracy. Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2011. GUS, Warszawa 2014 r.

Jak widać z przytoczonych danych, największa skala dojazdów do Krosna ma źródło w gminach Chorkówka i Miejsce Piastowe. Warto podkreślić stosunkowo wysoką liczbę dojeżdżających z gminy Wojaszówka, która obecnie nie jest objęta zbiorową komunikacją podmiejską.

Istotnym elementem oferty transportu publicznego jest tabor autobusowy. W chwili obecnej tabor MKS Sp. z o.o. Krosno liczy 44 autobusy. Średni wiek taboru wynosi 12 lat, a średni przebieg 545 tys. km. Blisko 1/3 taboru (14 autobusów) to Autosany H9 posiadające przebieg blisko 1 mln km lub większy i wiek pomiędzy 18 a 27 lat. Są to więc autobusy przestarzałe i wyeksploatowane. Szczegółowe zestawienie taboru prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Zestawienie taboru autobusowego MKS Sp. z o.o. Krosno

Lp.	nr boczny	typ:	rok produkcji	wiek pojazdu w latach	Przebieg w km	rodzaj zasilania	norma czystości spalin:
1	167	Autosan H9	1987	27	967 264	ON	-
2	171	Autosan H9	1987	27	1 096 806	ON	-
3	173	Autosan H9	1987	27	1 095 323	ON	-
4	176	Autosan H9	1988	26	1 162 157	ON	-
5	181	Autosan H9	1988	26	1 096 278	ON	-
6	182	Autosan H9	1988	26	979 146	ON	-
7	183	Autosan H9	1988	26	1 089 801	ON	-
8	194	Autosan H9	1993	21	1 063 360	ON	-
9	196	Autosan H9	1994	20	993 244	ON	-
10	198	Autosan H9	1996	18	913 794	ON	-

⁴ Zestawienie nie uwzględnia podróży lokalnych, tj. w obrębie gminy. Wyjątek stanowi Jedlicze, gdzie wykazano podróże pomiędzy obszarem wiejskim i miejskim.

11	199	Autosan H9	1996	18	1 018 633	ON	
12	200	Autosan H9	1996	18	949 428	ON	
13	201	Autosan H9	1996	18	971 710	ON	
14	202	Autosan H9	1996	18	968 704	ON	
15	204	Autosan A10	1998	16	894 444	ON	EURO 2
16	205	Autosan H7	2003	11	528 993	ON	EURO 3
17	206	Autosan H7	2003	11	421 198	ON	EURO 3
18	208	Autosan A10	2004	10	585 977	ON	EURO 3
19	209	Autosan A10	2004	10	578 699	ON	EURO 3
20	210	Autosan A10	2004	10	530 750	ON	EURO 3
21	211	Autosan A10	2005	9	473 719	ON	EURO 3
22	212	Autosan A10	2005	9	526 253	ON	EURO 3
23	213	Autosan A10	2005	9	535 545	ON	EURO 3
24	214	Autosan H7	2006	8	341 747	ON	EURO 3
25	216	Autosan 222	1998	16	561 853	ON	EURO 2
26	217	Autosan 223	1999	15	541 742	ON	EURO 2
27	218	Autosan 222	1997	17	515 208	ON	EURO 2
28	219	SANCITY ML09LE	2010	4	235 510	ON	EURO 5
29	220	SANCITY ML09LE	2010	4	223 006	ON	EURO 5
30	221	SANCITY ML09LE	2010	4	218 555	ON	EURO 5
31	222	SANCITY ML09LE	2010	4	242 223	ON	EWRO 5
32	223	SANCITY ML09LE	2010	4	267 065	ON	EURO 5
33	224	SANCITY ML09LE	2011	3	189 662	ON	EURO 5
34	225	SANCITY ML09LE	2011	3	131 621	ON	EURO 5
35	226	SANCITY ML09LE	2011	3	230 282	ON	EURO 5
36	227	SANCITY ML09LE	2011	3	215 039	ON	EURO 5
37	228	SANCITY ML09LE	2012	2	186 962	ON	EURO 5
38	229	ROHILL	2005	9	215 156	ON	EURO 3
39	230	ROHILL	2006	8	37 876	ON	EURO 3
40	231	SPRINTER	2013	1	59 291	ON	EURO 5
41	232	SPRINTER	2013	1	56 405	ON	EURO 5
42	233	ROHILL	2007	7	19 424	ON	EURO 4
43	234	SANCITY ML09LE	2014	0	30 099	ON	EURO 5
44	235	SANCITY ML09LE	2014	0	24 408	ON	EURO 5

Źródło: Urząd Miasta Krosna

Jak wynika z powyższego zestawienia, co najmniej czternaście pojazdów emituje do środowiska znaczne ilości zanieczyszczeń. Dlatego też wymagana jest interwencja w tym obszarze, która z jednej strony wpłynie na osiągnięcie znacznego efektu ekologicznego, a z drugiej przyczyni się do uzyskania zrównoważonej mobilności mieszkańców z wykorzystaniem transportu zbiorowego.

Wszystkie autobusy zasilane są olejem napędowym. Tylko 11 z nich posiada normę czystości spalin EURO5. Pozostałe normą EURO3 lub niższą – wysłużone Autosany H9 nie posiadają określonej normy. Oznacza to, że tabor MKS Sp. z o.o. Krosno w większości nie jest przyjazny środowisku. Ze względu na wiek i zużycie taboru, które skutkują niskim poziomem komfortu i bezpieczeństwa podrośowania, ale przede wszystkim ze względu na negatywny wpływ na środowisko, niezbędne są inwestycje w zakup nowoczesnego i niskoemisyjnego taboru.

Do zanieczyszczenia środowiska MOF Krosno w dużej mierze przyczynia się również stan taboru prywatnych przewoźników. Prywatni przewoźnicy obsługują teren całego MOF Krosno. Liczba busów, którymi realizowany jest transport znacznie przewyższa liczbę autobusów, którymi dysponuje MKS Sp. z o.o. Zdecydowana większość z nich to pojazdy kilkunastoletnie, przestarzałe, w dużym stopniu wyeksploatowane, niespełniające aktualnie obowiązujących norm w zakresie czystości spalin.

Przedstawiona sytuacja skłania do wniosku, i e niezbędne są działania zmierzające do zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko transportu samochodowego i zwiększenia roli publicznego transportu zbiorowego na terenie MOF Krosno. W tym celu należy zrealizować szeroki program inwestycji w zakresie:

- zakupu nowoczesnych, niskoemisyjnych autobusów w celu wymiany znacznej części wystuionego i przestarzałego taboru,
- budowy lub przebudowy odcinków dróg w celu likwidacji tzw. wąskich gardel sieci komunikacyjnej i poprawy efektywności transportu publicznego,
- zainstalowania elektronicznych systemów wspierających funkcjonowanie transportu publicznego (tzw. Intelligent Transport Systems), np. systemu nowoczesnej informacji pasażerskiej,
- poprawy infrastruktury przystankowej.

Niezbędne są takie działania o charakterze organizacyjnym, polegające na objęciu systemem komunikacji publicznej wszystkich gmin MOF Krosno (włącznie z Gminą Wojaszówka), co wiąże się również z koniecznością budowy lub przebudowy odcinków dróg, oraz zapewnieniu przebiegu linii i częstotliwości kursowania autobusów zgodnie z potrzebami rynku, tj. optymalizacji systemu. Ze względu na niewystarczającą liczbę taboru MKS Krosno Sp. z o.o. powierzchnią oraz stan techniczny, konieczna jest również budowa nowej zajezdni dla autobusów. Istotna jest też promocja transportu publicznego wśród mieszkańców.

Ścieżki i trasy rowerowe

Oprócz modernizacji systemu transportu publicznego MOF Krosno, istotne znaczenie dla poprawy stanu powietrza będą miały również inwestycje w budowę systemu ścieżek i tras rowerowych. W chwili obecnej ścieżki rowerowe na tym terenie występują jedynie na niewielkich odcinkach (dla przykładu na terenie miasta Krosna w 2012 r. dostępnych było zaledwie 13,6 km ścieżek) i nie są z sobą połączone. W ostatnich latach wśród mieszkańców MOF Krosno obserwuje się wyraźną tendencję do zmiany stylu życia na bardziej aktywny. Widać to m. in. po dużej liczbie rowerzystów. Niestety, ze względu na brak właściwej infrastruktury, mieszkańcy nie mogą bezpiecznie przemieszczać się rowerem po całym MOF. Istnieje więc potrzeba budowy ścieżek rowerowych

i połączenie ich ze sobą, tak, aby umożliwić mieszkańcom dojazdy do pracy i szkoły. Zintegrowany system ścieżek i tras rowerowych pozwoli nie tylko na przemieszczenie się rowerem po terenie całego MOF Krosno jego mieszkańcom, ale również turystom, którzy zyskają dzięki temu możliwość poznania okolicznych atrakcji.

Podjęcie działań w tym zakresie jest również niezwykle istotne ze względu na fakt, i e omawiany teren jako jeden z dwóch ważnych obszarów województwa podkarpackiego nie został objęty projektem systemowym "Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo".

Kolej

Przez teren MOF Krosno przebiegają dwie linie kolejowe, linia nr 108 relacji Stróże – Krościenko, o długości 157,7 km, która prowadzi dalej na Ukrainę do stacji Chyrow, oraz linia kolejowa nr 106 relacji Jasto – Rzeszów o długości 70,1 km.

Linia 108 może pełnić rolę linii strategicznej, alternatywnej dla linii nr 91 Kraków – Medyka w przypadku jej czasowego wyłączenia z ruchu z powodu remontu, skutków działań żywiołów czy katastrof kolejowych. Ponadto linia nr 108 w połączeniu z liniami nr 96, 104 i 99 umożliwiałaby połączenie kolejowe Bieszczadów z Tatrami.

Na trasie linii nr 108, na obszarze MOF Krosno, zlokalizowane są następujące stacje/ przystanki: Jedlicze Męcinka, Jedlicze, Krosno Turaszówka, Krosno Polanka, Krosno, Krosno Miasto, Targowiska (gm. Miejsce Piastowe), Widacz (gm. Miejsce Piastowe). Na trasie linii nr 106, na terenie MOF Krosno zlokalizowane są dwa przystanki, w Przybowce (gm. Wojaszówka) i Wojaszówce.⁵ W bieżącym roku zakończyła się modernizacja linii nr 106, dzięki której czas przejazdu z Rzeszowa do Jasta uległ skróceniu o około 30 minut.⁶

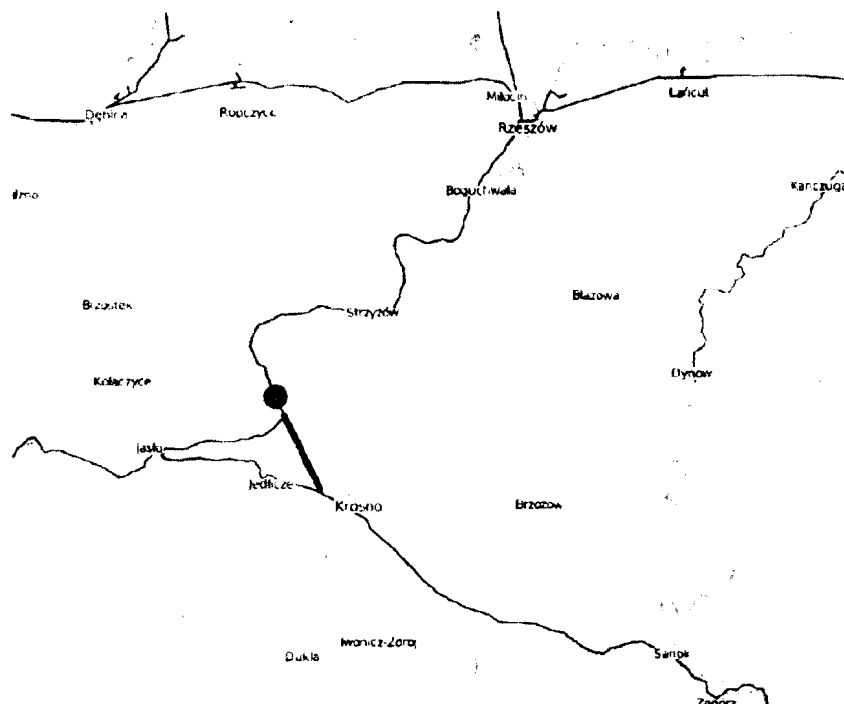
Istniejący układ ww. linii ogranicza ich wykorzystanie w systemie transportowym MOF Krosno oraz w regionie. Istnieje potrzeba budowy łącznicy kolejowej pomiędzy liniami nr 108 a 106, która pozwoliłaby na uzyskanie bezpośredniego i szybkiego połączenia kolejowego z Krosna do Rzeszowa. Planowany łącznik kolejowy pomiędzy przystankiem Krosno Turaszówka (na linii 108) a stacją Przybowka (na linii nr 106) przyczyni się do znaczącej poprawy dostępności komunikacyjnej południowo - wschodniej części województwa podkarpackiego. Stworzy też i dogodniejsze powiązanie miejscowych ośrodków wzrostu (Krosna i Sanoka) ze stolicą województwa. Czas przejazdu między Krosnem a Rzeszowem skróciłby się z obecnych 2 godz. 35 min do około 75 min, (a po modernizacji kolejnych odcinków linii 108 i 106 do 60, a nawet mniej minut), dzięki czemu przejazd kolejną na tym odcinku byłby konkurencyjny w stosunku do transportu drogowego. Połączenie kolejowe wykorzystywane byłoby przez mieszkańców i turystów, jak i przez przedsiębiorców do transportu towarowego. Dzięki budowie łącznicy zwiększyłaby się również atrakcyjność kolejowego przejścia granicznego w Nowym Cupkowie, przez co wzrosłoby znaczenie województwa podkarpackiego w międzynarodowej wymianie osób i towarów. Budowa łącznicy ma szansę przyczynić się również do realizacji dalekobieżnego połączenia Zagorz – Warszawa i zwiększenia dostępności Bieszczadów dla turystów.

---

⁵ Na podstawie: <http://podkarpackie.atlaskolejowy.pl/>

⁶ Na podstawie: <http://www.kurierkolejowy.eu/>

Rysunek 4. Orientacyjny przebieg łącznicy kolejowej w wariantie Krosno Turaszówka - Przybówka

Źródło: <http://www.rynek-kolejowy.pl/>

Lotnisko

Na terenie Krosna zlokalizowane jest lotnisko, którego historia sięga 1932 roku. Lotnisko Krosno (EPKR) jest zarejestrowane w rejestrze lotnisk cywilnych prowadzonym przez Urząd Lotnictwa Cywilnego pod Nr 0687/22 jako lotnisko użytku wyłącznego o cyfrze kodu 2. Lotnisko posiada trawiaste pasy startowe i jest przystosowane do startów i lądowań samolotów i szybowców.

Lotnisko Krosno jest systematycznie modernizowane. Plan Generalny (tzw. master plan) modernizacji krośnieńskiego lotniska został pozytywnie zaopiniowany przez Urząd Lotnictwa Cywilnego.⁷ Realizowany jest projekt pn. "Utworzenie Ponadregionalnego Centrum Szkolenia Lotniczego w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę lotniska w Krośnie". Wykonana została nadbudowa wieży kontroli lotów o nową kondygnację, przeznaczoną dla zarządzającego lotniskiem. Teren lotniska został ogrodzony.

W październiku 2015 r. został rozstrzygnięty przetarg na realizację kolejnego etapu rozbudowy lotniska - wykonanie robót budowlanych oraz wyposażenia lotniska wraz z ich finansowaniem na zasadach faktoringu. W 2016 r. wybudowana zostanie droga startowa o długości 1100 m i szerokości 30 m oraz dwie drogi kotowania wraz z płytą tankowania i oznakowanie. Przebudowany zostanie wodociąg. Zrealizowana zostanie kanalizacja deszczowa (odwodnienie drogi startowej, dróg kotowania i płyty tankowania). Zostanie uzupełnione wyposażenie lotniska w zakresie infrastruktury elektrycznej, m.in. o agregat prądowłóczy, linie kablowe i złącza, radiolatarnię NDB, METEO, zasilanie wskaźników wiatru, zasilanie bram wjazdowych, wyposażenie budynku wieży kontroli lotów, oświetlenie płyty tankowania, oświetlenie nawigacyjne drogi startowej, drogi kotowania i płyty tankowania, nadbudowę i modernizację budynku wieży kontroli lotów (UPS). Zostanie również

⁷ Na podstawie: <http://www.krosno.pl/pl/dla-przedsiębiorczych/lotnisko/informacje-dla-uzytkownikow/>

zrealizowana kanalizacja kablowa i okablowanie teletechniczne oraz **wskaźniki** kierunku wiatru. Przebudowane zostaną urządzenia elektroenergetyczne (kabel SN relacji stacja transformatorowa Krosno WSK – LZN). **Wyposażona** zostanie również nadbudowa budynku **wieży** kontroli lotów. Celem tego etapu inwestycji jest osiągnięcie przez lotnisko Krosno parametrów lotniska o kodzie referencyjnym 2B.

Zrealizowana infrastruktura będzie optymalna dla samolotu o kodzie B, tj. o **rozpiętości** skrzydeł do 24 m np. Mewa, Cessna 150/152, Cessna 172, AT-3, Cessna 441 (z ograniczeniami), Aerospactiale TB-20, Piper Pa32R Saratoga, Piper Pa-46 Malibu Mirage, Beechcraft King Air C90GTx. W Krośnie będą mogły **operować** wszystkie typy samolotów, na których obecnie prowadzone są szkolenia.

W dalszej perspektywie planowana jest realizacja kolejnych **działań**, m.in. dalsza rozbudowa drogi startowej oraz nowa zabudowa lotniskowa, która będzie zlokalizowana po południowej stronie utwardzonej drogi startowej, **nowe** drogi kotowania i **plyty** postojowe po południowej stronie lotniska. Planowane inwestycje **umożliwią** osiągnięcie przez lotnisko Krosno parametrów lotniska o kodzie 3C. Inwestycja będzie realizowana w miarę **możliwości** finansowych.

W bezpośrednim sąsiedztwie lotniska zlokalizowane są tereny inwestycyjne w tym teren objęty Specjalną Strefą Ekonomiczną EURO - PARK Mielec. Ze zmodernizowanej infrastruktury będą mogli korzystać obecni i przyszli użytkownicy lotniska, w tym **firmy** z branży lotniczej, m. in. producenci samolotów ultralekkich, których zakłady zlokalizowane są na terenach **sąsiadujących** z lotniskiem.

PODSUMOWANIE

Na terenie MOF Krosno, znajduje się stosunkowo dobrze rozwinięta sieć transportowa dróg wojewodzkich, powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej. Funkcjonuje też lotnisko oraz dwie linie kolejowe. Tworzy to **dość** dogodne warunki prowadzenia **działalności** gospodarczej. Niemniej jednak, aby w **pełni wykorzystać** atrakcyjne **położenie** geograficzne MOF Krosno i intensyfikować jego rozwój gospodarczy, niezbędne są dalsze inwestycje w tym zakresie, **ponieważ** obecna infrastruktura drogowa nie odpowiada aktualnym potrzebom. Powiązania komunikacyjne MOF Krosno z **głównymi ośrodkami** w kraju są **dość** słabe. Nie najlepsze są również powiązania ze **stolicą** województwa. Potęczenie drogowe Krosna z Rzeszowem nie odpowiada dzisiejszym standardom **przepustowości**. Szczególnie **dotkliwy** jest dla MOF Krosno brak dróg ekspresowych i autostrad, które przejmują **ruch** tranzytowy oraz stanowią o **atrakcyjności** inwestycyjnej terenów. Niezbędne z tego punktu widzenia jest zakończenie budowy drogi ekspresowej S19, która przebiegać będzie przez teren MOF Krosno w kierunku granicy ze Słowacją. Bardzo istotne jest zapewnienie odpowiednich **połączeń** drogowych pomiędzy **głównymi miejscowościami** MOF Krosno oraz **ośrodkami** koncentracji **działalności** gospodarczej, w celu zapewnienia odpowiednich warunków transportu osobowego, w tym zbiorowego (dojazdy do pracy i szkoły) i transportu towarowego. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej powinna zapewnić odpowiednią **dostępność** komunikacyjną **ośrodków** gospodarczych oraz terenów inwestycyjnych MOF Krosno.

Dynamika gospodarcza MOF Krosno i jego wewnętrzne powiązania funkcjonalne przejawiające się **dużą skalą** dojazdów do pracy, **wskazują** na potrzebę zwiększenia roli zbiorowego transportu publicznego na terenie MOF Krosno. **Działania**, jakie można i należy w tym zakresie **podjąć**, to przede wszystkim inwestycje w nowy, niskoemisyjny tabor autobusowy **minimalizujący** negatywny **wpływ** na **środowisko**, jak **również** budowa, **bądź** przebudowa odcinków dróg istotnych z punktu widzenia transportu publicznego, budowa parkingów typu **park&ride** i **bike&ride**. Inne niezbędne działania to

zastosowanie elektronicznych **systemów** wspierających funkcjonowanie transportu publicznego (tzw. Intelligent Transport Systems) np. systemu nowoczesnej informacji pasażerskiej. Niezbędna jest **też** poprawa infrastruktury **służącej** publicznemu transportowi, w tym infrastruktury przystankowej. **Należy także optymalizować** system pojeżdżenia komunikacji miejskiej i podmiejskiej oraz **promować** korzystanie z transportu publicznego. Konieczne jest również przeprowadzenie akcji informacyjno - promocyjnej zachęcającej do korzystania z transportu publicznego, popartej **zachętami**, np. **zniżkami** na przejazdy. Istotna jest również kwestia budowy zintegrowanego systemu **ścieżek i tras** rowerowych na terenie całego MOF, które **będą** wykorzystywane zarówno przez mieszkańców (dojazdy do pracy i **szkoły**), jak i przez turystów.

Konieczność rozwoju transportu niskoemisyjnego, rozbudowy i przebudowy **układu** komunikacyjnego celem zmniejszenia **uciążliwości** dla mieszkańców i ograniczenia emisji, a **także** stworzenia zintegrowanego systemu **ścieżek** rowerowych, wynika również z diagnozy MOF Krosno przeprowadzonej na potrzeby opracowania „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno na lata 2015-2020”. **Działania** w tym zakresie zostały **ujęte** w dokumencie, jako planowane do realizacji do 2020 r.

W przypadku komunikacji regionalnej, istotną **rolę** w poprawie sytuacji mogłoby **mieć** ożywienie transportu kolejowego, szczególnie poprzez utworzenie dogodnego i szybkiego bezpośredniego połączenia kolejowego z Rzeszowem. **Połączenie** to obsługiwałoby zarówno codzienne dojazdy do pracy i **szkoły** jak i **ruch** turystyczny i towarowy.

Dla rozwoju nowoczesnego transportu intermodalnego, który jest jednym z czynników warunkujących dalszy rozwój gospodarczy MOF Krosno, niezbędne **są** inwestycje w infrastrukturę lotniskową i kolejową. W **szczególności krośnieńskie** lotnisko stanowi czynnik wyróżniający MOF Krosno i **budujący** jego potencjał gospodarczy. Infrastruktura transportowa o odpowiedniej **jakości i przepustowości** warunkuje **również** utrzymanie i rozwój **ruchu** turystycznego na terenie MOF Krosno, który jest istotnym składnikiem gospodarki tego obszaru.

2.3. Zagospodarowanie przestrzenne

W roku 2012 na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego - Krosno **obowiązywały** 153 plany zagospodarowania przestrzennego. **Najwięcej było** ich w **Krośnie (66)**, a najmniej w gminie **Krościenko Wyżne (1)**, w tym przypadku plan **obejmował** jednak cały obszar gminy. Pod **względem** obszaru objętego obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w relacji do całkowitej powierzchni, najlepszy wynik (po Gminie **Krościenko Wyżne**) **uzyskało - miasto** Krosno (**44,2%** powierzchni miasta objęte zostało obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego), następnie Miejsce **Piastowe (30,0%)**, Korczyna (**25,1%**), Jedlicze (**6,7%**) i Chorkowka (**5,5%**)⁸. W **latach 2009-2011** powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP) w gminach należących do MOF Krosno, zasadniczo nie zmieniała się – wyjątek stanowi miasto Krosno, gdzie powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego **wzrastała średniorocznie o 14,5%**.

Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno charakteryzował się umiarkowaną **aktywnością** w zakresie tworzenia MPZP – pozytywny przykład stanowi m. Krosno. W roku 2012 na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno w trakcie sporządzania **było** 38 miejscowych **planów** zagospodarowania przestrzennego; **łącznie** powierzchnia terenów objętych procedurą sporządzania

⁸ Brak danych GUS dla Gminy Wojaszówka.

miejscowych **planów** zagospodarowania przestrzennego wynosita 9841 ha, (w **tym** 23 plany zagospodarowania przestrzennego, **których** sporządzanie trwa **dłużej niż 3 lata**). W **latach** 2009-2012 liczba sporządzanych **planów** na terenie MOF Krosno **pozostawała** na relatywnie **stałym** poziomie – w roku 2009 **było** ich 36 a w 2011 r. 31. Najwięcej planów zagospodarowania przestrzennego w roku 2012, **sporządzało miasto** Krosno (**25**), a najmniej Gmina Jedlicze (**0**), natomiast Gminy **Chorkówka**, Korczyna i Miejsce **Piastowe** – sporządzały w tym czasie odpowiednio po **1, 8 i 4** plany zagospodarowania przestrzennego; plany te obejmowały **łącznie** powierzchnię 7415 ha, co stanowiło ponad $\frac{3}{4}$ catkowej powierzchni MPZP na terenie MOF Krosno. **Innymi słowy łącznie** powierzchnia MPZP na terenie gmin: **Chorkówka**, Korczyna i Miejsce **Piastowe** wynosiła 7415 ha. Powierzchnia MPZP na całym obszarze MOF Krosno wynosita 9841 ha – zatem powierzchnia MPZP gmin Chorkówka, Korczyna i Miejsce **Piastowe** wynosita ponad $\frac{3}{4}$ catkowej powierzchni MPZP na terenie MOF Krosno.

W roku 2012 na obszarze MOF Krosno w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazano 1744 ha obszarów wymagających zmiany przeznaczenia, z **gruntów** rolnych na cele nierolnicze. Najwięcej **terenów** wymagających zmiany na cele nierolnicze wskazano w Gminie Miejsce Piastowe, następnie w Gminach Chorkówka i Jedlicze. W **latach** 2009-2012 nie wskazano **żadnych** terenów wymagających zmiany przeznaczenia z **gruntów** leśnych na nieleśne.

Na terenie MOF Krosno w 2012 r. wydano 60 pozytywnych decyzji lokalizacyjnych dla inwestycji celu publicznego – rok **wcześniej** wydano ich 62. Najwięcej pozytywnych decyzji dot. lokalizacji inwestycji celu publicznego wydano w roku 2012 r. w m. Krofnie (26). Na terenie MOF Krosno w 2012 r. wydano **również** dwie decyzje na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym **dotyczące** zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – w m. Krofnie i w Gminie Wojaszówka. W poprzednich **latach** podobne decyzje wydawano jedynie w m. Krofnie. W przypadku zabudowy jednorodzinnej na **całym** obszarze MOF Krosno wydano w 2012 r. 222 pozytywne decyzje, z czego najwięcej w Gminach **Chorkówka i Jedlicze**, odpowiednio 84 i 74. W tym samym czasie **wskaźnik** urbanizacji liczony na podstawie liczby ludności w **miastach** w relacji do **ogółu ludności wyniósł** w powiecie krośnieńskim **12,2%** (w powiecie m. Krosno **wartość** tego **wskaźnika** wynosita 100%). W **latach** 2010-2012 **wskaźnik** urbanizacji na obszarze MOF Krosno **wynosił** 46%.

Dane statystyczne nie **mówią nic** o **jakości planów** zagospodarowania przestrzennego, ani o tym czego one dotyczą, mówią natomiast wiele o **aktywności** gospodarczej w gminach. Szacunkowe dane GUS dotyczące dochodów MOF Krosno w 2012 r. w przeliczeniu na 1 km² powierzchni **wynosiły** nieco ponad 1 mln PLN.

Tabela 7. **Grunty** komunalne na terenie MOF Krosnow 2012 r.

Gmina	Ogółem	Tworzące	Przekazane w	Przekazane	Przekazane w
	stan na	gminny zasób	trwały zarząd	w	użytkowanie
	31.12	nieruchomości	gminnym	użytkowanie	wieczyste
			jednostkom	wieczyste	osobom
			organizacyjnym		fizycznym
	2012 r.	2012 r.	2012 r.	2012 r.	2012 r.
	ha	ha	ha	ha	ha
Chorkówka (2)	279,6	268,2	0,0	11,3	1,0
Jedlicze (3)	478,8	466,1	0,0	12,7	3,0

Korczyna (2)	212,4	199,2	0,0	13,2	2,3
Krościenko (2) Wyine	26,7	26,2	0,4	0,1	0,0
Miejsce Piastowe (2)	239,3	216,1	0,0	8,1	0,1
Wojaszówka (2)	236,5	233,8	0,0	2,7	1,4
Powiat m. Krosno	1034,0	793,0	43,0	162,0	24,0
Obszar funkcjonalny MOF Krosno	2507,3	2202,6	43,0	210,1	31,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

PODSUMOWANIE

Sytuacja MOF Krosno pod **względem** stopnia objęcia terenów uchwalonymi planami zagospodarowania przestrzennego nie odbiega od sytuacji podobnych oiodkdw miejskich i ich obszarow funkcjonalnych. Jest on **wyższy** w gminach charakteryzujących się duiq aktywnością **gospodarczą**, niiszy w **miejsowościach**, w **których** dominują tereny rolnicze lub **lasy**. Obecnie wyzwaniem dla **obszarów** funkcjonalnych **ośrodków** miejskich – w tym MOF Krosno – jest prowadzenie wspdlniej polityki w zakresie planowania przestrzennego. Takie **podejście**, pozwoli lepiej wykorzystadpotencjai MOF Krosno.

2.4. Infrastruktura sieciowa

Teren MOF Krosno **należy** do rejonu energetycznego Krosno o powierzchni **1100 km²**. **Sieć** energetyczna rejonu **krośnieńskiego** obsiuguje **pięć** miast: **Duklę, Jasło, Krosno, Strzyżów** i Jedlicze – dostarcza **również energię** elektryczng do 25 gmin. tącznie za pomocą sieci **elektrycznej** rejonu kroinińskiego energią otrzymuje **59,7** tys. odbiorcdw, w tym: 5,3 tys. podmiotdw gospodarczych **54,4** tys. gospodarstw domowych i rolnych, oraz 13 odbiorcdw **ryczałtowych**. Infrastruktura energetyczna na obszarze MOF Krosno mote **stać się** potencjalnie watnym, **stałym źródłem** dochoddw Obszaru. **Strumień** dochoddw **zależać** bądzie od czterech czynnikdw: efektywnofci wykorzystania dofinansowania na **budowę** „European Supergrid” **ze środków Wspólnotowych, przedsiębiorczości** sektora prywatnego (w **tym** wsparcia Venture Capital)-i wsparcia B+R w zakresie wytwarzania np. turbin wiatrowych i obsiugi **węzła** – **czyli** wspoipracy uczelni **wyższych** z biznesem. Czwartym czynnikiem jest **dostępność** surowcdw naturalnych i/lub odpowiedniego klimatu (zob. frodowisko naturalne).

Przez MOF Krosno przebiega **linia** wysokiego napięcia przystosowana do **przesyłu 400 kV**. We wsi Iskrzynia w Gminie Korczyna znajduje się stacja transformacyjna **400/110 kV** z **linią** wysokiego napięcia, kttra biegnie dalej na Siowacj.

Dokumenty programowe Komisji Europejskiej – Europa 2020, zakiadają powstrzymanie zmian klimatu i **zrównoważone** wykorzystanie energii, ograniczanie emisji **gazów** cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r. oraz produkcją energii w 20% ze **źródeł** odnawialnych. Dokumenty Komisji zakiadają **również** powstanie jednolitego rynku energetycznego na terenie UE, oraz wspieranie wytwarzania energii ze **źródeł** alternatywnych. W bliskim gsgiedztwie MOF Krosno znajdują się podmioty gospodarcze ubiegające się o **przyłączenie** do sieci **źródeł** o napięciu znamionowym. **Większość** z nich to **farmy** wiatrowe o mocy od kilku do kilkunastu MW.

Jeśli produkcja „Eko-energii” w regionie krośnieńskim przewyższałaby lokalne zapotrzebowanie, dzięki powstaniu jednolitego rynku energii jej nadwyżkę będzie można sprzedawać np. na Stowacji.

Na poziom zużycia energii elektrycznej znaczący wpływ ma wykorzystywany system oświetlenia ulicznego. Funkcjonujące na terenie MOF Krosno publiczne systemy oświetleniowe są w przeważającej większości przestarzałe, nie spełniają wymogów technicznych i jakościowych odpowiadających obecnie obowiązującym normom. Jest to infrastruktura wyeksploatowana, oparta na systemach z oprawami sodowymi i rtęciowymi. Wśród punktów świetlnych występują oprawy nie posiadające kloszy chroniących źródło światła, przez co brak jest szczelności komory źródła światła, co z kolei wpływa na korodowanie odbłyśników i w konsekwencji strumień światła kierowany na powierzchnię drogi przez oprawy jest znikomy. Takie systemy funkcjonują na terenie całego MOF Krosno. Powstające obecnie oświetlenie drogowe jest projektowane i budowane w technologii energooszczędnej, jednak jeśli chodzi o istniejące systemy, to nie są realizowane żadne działania modernizacyjne, w związku z tym konieczne jest podjęcie tego rodzaju działań, co wpłynie zarówno na ograniczenie kosztów związanych ze zużyciem energii, jak i na stan środowiska.

Na terenie MOF Krosno w 2012 r. znajdowało się 445,4 km czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej. W tym samym roku do gospodarstw domowych dostarczono (na terenie MOF Krosno) 1,9 tys. dam³ wody. Najbardziej rozwiniętą sieć wodociągową (na terenie Obszaru) posiadało Miasto Krosno (181 km w 2012 r.) a następnie Gmina Chorkowka i Gmina Miejsce Piastowe. Najkrótszą sieć wodociągową posiadała Gmina Krościenko Wyżne.

Tabela 8. Wybrane wskaźniki infrastruktury sieciowej obszaru MOF Krosno.

Obszar MOF Krosno	2009	2010	2011	2012
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	857,2	874,4	880,5	905,6
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności	69,0%	70,8%	73,0%	72,1%
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności	62,9%	63,2%	63,3%	63,4%
Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ogółu ludności	94,8%	94,1%	94,0%	94,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W roku 2012 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze MOF Krosno wynosiła 905,6 km¹. W tym samym roku ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej stanowiła 72,1% ogółu ludności Obszaru. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (w roku 2012) stanowiła 63,4% w relacji do ogółu ludności, natomiast ludność korzystająca z sieci gazowej stanowiła 94,4% ogółu ludności obszaru MOF Krosno.

Tabela 9. Sieć rozdzielcza na 100 km²

Obszar MOF Krosno	2009	2010	2011	2012
Sieć wodociągowa (km)	912,9	829,6	835,1	849,9
Sieć kanalizacyjna (km)	1694,3	1759	1770,1	1814,6
Sieć gazowa (km)	4616,2	4598,6	4616,2	4676,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie obszaru MOF Krosno w roku 2012 znajdowało się łącznie 849,9 km sieci wodociągowej, 1814,6 km sieci kanalizacyjnej i 4676,5 km sieci gazowej. W roku 2012 zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiło 83 m³, a zużycie gazu z sieci 1065,8 m³. Na terenie obszaru MOF Krosno ludność korzystająca z instalacji wodociągowej stanowiła w roku 2012 51,1% ogółu ludności obszaru, natomiast ludność korzystająca z instalacji kanalizacyjnej i gazowej (również w roku 2012), stanowiła odpowiednio 64,5% oraz 92,5% ogółu ludności obszaru.

Tabela 10. Wykorzystanie instalacji gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze MOF Krosno

Obszar MOF Krosno	2009	2010	2011	2012
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca (m ³)	93,2	82,6	83,5	83,0
Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca (m ³)	1101,3	1184,0	1176,7	1065,8
Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	50,3	50,9	51,1	51,1
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	61,2	63,3	65,6	64,5
Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	92,2	92,1	92,0	92,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W roku 2012 na terenie MOF Krosno z oczyszczalni korzystało 93 tys. ludności. W tym samym roku ilość zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku wynosiła 16,7 tys. ton (o 1,2% mniej niż rok wcześniej). Ilość zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku z gospodarstw domowych stanowiła średnio w latach 2009-2012 72,4% ogółu zmieszanych odpadów zbieranych w ciągu roku.

PODSUMOWANIE

Dane dotyczące odsetka ludności korzystających z poszczególnych sieci, wskazują na niedostatki w dostępności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ze względu na ochronę środowiska, szczególnie istotna jest sieć kanalizacyjna. Pomimo i na przestrzeni lat 2009 – 2012 przybyło na terenie MOF Krosno blisko 50 km sieci, odsetek korzystających z sieci nieznacznie tylko przekroczył 70%. Wskazuje to na konieczność dalszych inwestycji w rozbudowę sieci kanalizacyjnej i włączanie do niej nowych podmiotów. Dodatkowym problemem MOF Krosno jest istnienie, ze względu na zaszciski historyczne, odcinków sieci kanalizacyjnej, w których następuje łączne odprowadzanie ścieków komunalnych i wód opadowych. Sieci te wymagają rozdzielania, stąd niezbędne są takie inwestycje w zakresie odprowadzania wód opadowych. Nie zaobserwowano większych problemów w zakresie sieci gazowej. Konieczne jest natomiast podjęcie działań związanych z modernizacją publicznego oświetlenia dróg i ulic poprzez wprowadzenie systemów energooszczędnych. Należy podkreślić, że zarówno położenie geograficzne jak i walory środowiskowe predestynuje MOF Krosno do rozwoju infrastruktury energii odnawialnych. Wzrost wykorzystania energii odnawialnej przyczyni się do ochrony środowiska przyrodniczego, które jest jednym z istotnych potencjałów obszaru. Ponadto produkcja energii odnawialnej może generować dochód i miejsca pracy, a więc przyczynić się do rozwoju społeczno – gospodarczego MOF Krosno.

2.5. Społeczeństwo informacyjne

W 2012 r. na Podkarpaciu **92,3%** przedsiębiorstw wykorzystywało komputery do prowadzenia **działalności** gospodarczej. Nieznacznie mniej, bo **91,2%** korzystało przy tym z sieci Internet. W 2011 r. **własną** stroną internetową **posiadało 61,4%** przedsiębiorstw. W tym samym roku **88,4%** przedsiębiorstw na Podkarpaciu wykorzystywało **sieć** Internet w kontaktach z administracją publiczną. Według korporacji Google, **miasto Krosno** w 2013 r. **było** jednym z „**najbardziej** internetowych” miast w Polsce. Od roku 2006 na terenie miasta prowadzone są działania służące rozwojowi sieci szerokopasmowej. W roku 2010 na terenie Krosna znajdowała się sieć szerokopasmowa o promieniu 20 km, posiadająca dwie stacje nadawcze i 33 stacje odbiorcze. Pozwalała ona na **dostęp** do szybkiego Internetu dla 32 instytucji publicznych. Projekt w większej części finansowany **był** ze **środków UE** – jego budowa kosztowała około 3 mln PLN, a wkład UE wynosił 2,2 mln PLN (dane polskaszerekopasmowa.pl, portalu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka). Na terenie MOF Krosno prowadzone są wspólne (międzygminne) inwestycje wspierające **budowę** sieci szerokopasmowej, czyli inwestycje w **infrastrukturę** teleinformatyczną. Jest to projekt, **który** zasługuje na uwagę ponieważ sprzyja urbanizacji i powstawaniu dobrze rozwiniętej przestrzeni miejskiej. Na rozbudowę sieci szerokopasmowej, **między Krosnem a Chorkówką**, czyli na terenie MOF Krosno na przestrzeni lat 2009-2012 wydano ponad 2,1 mln PLN.

PODSUMOWANIE

Rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna, powszechny dostęp do komputerów i sieci Internet warunkują w istotny sposób rozwój gospodarczy miast i regionów. Dzięki dotychczas zrealizowanym inwestycjom, MOF Krosno nie napotyka pod tym **względem** problemów. Co ważne, inwestycje nie **dotyczyły** tylko miasta Krosna, ale także pozostałych gmin obszaru. **Należy** jednak **mieć** na uwadze, i e szybki postęp technologiczny w technologii ICT tworzy **konieczność** stosunkowo **częstych** inwestycji modernizacyjnych, w celu utrzymania odpowiedniej **funkcjonalności** sieci.

Budowa nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego to także ustawiczny proces rozwoju kompetencji teleinformatycznych **społeczeństwa**. Odpowiedzią na to wyzwanie powinny **być** odpowiednie działania w obszarze edukacji.

2.6. Budownictwo mieszkaniowe

W 2012 r. na terenie MOF Krosno do użytkowania oddano 413 mieszkań – o **54,7%** więcej niż rok **wcześniej**. **Łączna** powierzchnia użytkowa wybudowanych mieszkań wynosiła ponad 42 tys. m², co oznacza, że **były** to mieszkania o **średniej wielkości 102,4 m²**. Największe mieszkania budowano z przeznaczeniem innym niż na wynajem, ich **średnia wielkość** wynosiła **146,7 m²**. Takich mieszkań wybudowano na obszarze MOF Krosno 224, czyli ponad **połowę** wszystkich – a dokładnie **54,2%**. W okresie 2008-2011 mieszkania budowane z przeznaczeniem innym niż na **sprzedaż** lub wynajem stanowiły większy odsetek wszystkich budowanych mieszkań. Dostępne dane GUS wskazują, i e na obszarze Gminy Korczyn i Miasta Krosna wybudowano w 2012 r. **łącznie** 189 mieszkań na sprzedaż – z tego **15,9%** w Korczynie i **84,1%** w Krośnie.

PODSUMOWANIE

Wzrost ilości budowanych mieszkań należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Dane statystyczne dotyczące powierzchni oraz przeznaczenia budowanych na terenie MOF Krosno mieszkań wskazują, że dominuje budownictwo jednorodzinne na własne potrzeby. Jest to zjawisko powszechne w ostatnich latach, związane z intensyfikacją zabudowy obrzeży miast i terenów podmiejskich. Nie jest to zjawisko negatywne, o ile wyznaczone są odpowiednie ramy planistyczne. Należy mieć na uwadze, iż niekontrolowana suburbanizacja może przyczynić się do powstania problemów przestrzennych oraz wzrostu kosztów gospodarki komunalnej. W związku z tym, iż Krosno jest stosunkowo silnym ośrodkiem gospodarczym, a jego dalszy rozwój wiązać się będzie z tworzeniem i koncentracją nowych miejsc pracy, ważnym elementem rozwoju infrastruktury mieszkaniowej będzie budownictwo wielorodzinne. Z punktu widzenia zakresu działań JST MOF Krosno, przytoczone tu spostrzeżenia stanowią wyzwanie dla planowania przestrzennego na poziomie ponadlokalnym. Rozwój budownictwa mieszkaniowego rodzi także potrzebę rozwoju infrastruktury sieciowej, w szczególności wodociągowej i kanalizacyjnej.

2.7. Środowisko naturalne

Na terenie MOF Krosno znajdują się bogate zasoby środowiska naturalnego. Obszar znajduje się w obrębie Pogorza Środkowobeskidzkiego – są to niskie góry o łagodnych zboczach – o maksymalnej wysokości nieprzekraczającej (na terenie obszaru) 600 m n.p.m.

Obszar MOF Krosno leży w zasięgu VIII Krainy karpackiej. Niewątpliwym atutem turystycznym MOF jest obecność lasów będących pozostałością puszczy karpackiej oraz obszarów prawnie chronionych, które w 2012 r. obejmowały powierzchnię 145,0 km² (14500 ha). Rezerwaty przyrody obejmowały obszar 0,14 km² (14 ha) a parki krajobrazowe ponad 106,5 km² (10650 ha). W tym samym roku na terenie krośnieńskiego MOF znajdowało się 0,6 km² (60 ha) użytków ekologicznych.

Na terenie MOF Krosno występują naturalnie ukształtowane doliny dużych oraz mniejszych rzek, duże obszary użytków zielonych i wiele innych siedlisk o wysokich walorach przyrodniczych, co wpływa na przyrodnicze zrośnięcie lasów oraz warunki hodowli lasu. Do najliczniej występujących gatunków drzew można zaliczyć: grab, dąb, buk zwyczajny, lipę, wiąz, jodłę pospolitą, świerk, sosnę oraz, brzozę, jawor, klon, olchę, czereśnię. Średnia lesistość powiatu krośnieńskiego, którego częścią jest MOF Krosno, wynosi 35,6% i jest wyższa od średniej krajowej (29%). Lasy ochronne stanowią 80 % powierzchni leśnej powiatu (m.in. lasy wodochronne, glebochronne, uzdrowiskowo-klimatyczne, krajobrazowe, masowego wypoczynku ludności, położone do 10 km od granic administracyjnych miast ponad 50 tys. mieszkańców).

Tereny sąsiadujące z Miastem Krosno charakteryzują się dużą różnorodnością gatunków flory. Analizowany teren pod względem florystycznym jest obszarem przejściowym między Karpatami Wschodnimi a Zachodnimi. Charakterystyczne dla tego obszaru jest zanikanie gatunków wschodniokarpackich oraz wzrost liczby gatunków zachodniokarpackich np. tojad dzióbaty, żarnowiec miotłasty, krzyżownica, przytulia okrągłolistna, starzec kędzierzawy. Na obszarze Beskidu Niskiego wiele roślin ma zachodnią granicę zasięgu występowania np. tojad wiechowaty. Na analizowanym obszarze występują również gatunki kserotermiczne takie jak: róża francuska, nawrot lekarski, kocimiętka naga, kłokoczka potudniowa, cebulica dwulistna.

Do roślin gorskich, które występują na badanym obszarze można zaliczyć 82 gatunki **reglowe** i 7 gatunków subalpejskich np. omieg górski, **ciemniżyca** zielona, i modrzyk górski). Istotne są również storczyki m.in. storczyk kukawka, storczyk biały i kruszczyk błotny, które są wpisane do Polskiej Czerwonej Księgi Roslin. Blisko 47 gatunków **roślin** jest objęte ochroną prawną **ściśle**, zaś 11 gatunków ochroną prawną **częściową**.

Lipa szerokolistna występuje w niej potocznych grądach. Na analizowanym terenie występuje czosnek **niedźwiedzi**, parzydło **leśne**, suche podzespoły z kosmatką i turzycą, które **świadczą** o zawilgoceniu obszaru. tęgowa olszynka karpacka z **rzadką** paprocią, pioropusznikiem strusim często rośnie nad rzekami i potokami.

Fauna wyróżnia się dużą **różnorodnością** gatunków. Na badanym terenie występuje 276 gatunków **kęgowców**, z czego 191 gatunków podlega ochronie **ściślej**, a 7 ochronie **częściowej**. Obok gatunków typowo górskich, jak np. ryjówka górska, pliszka górska, traszki - górskie i karpacka, orzechowka, żyją zwierzęta nizinne, np. remiz, kumak nizinny i traszka grzebieniasta.

W lasach występują lisy, rysie i borsuki. Stwierdzono również występowanie ok. 120 gatunków ptaków. Do **drapieżnych** ptaków występujących na badanym obszarze zaliczono: krogulce, jastrzębie, **myszolowy** wiochate, kobuzy, pustutki, kopczyki. Zanotowano występowanie 7 gatunków sów, **10 gatunków** dziurkotów - z białogrzbiętym i trójpalczastym, które są zanotowane w Polskiej Czerwonej Księdze **Zwierząt**, 11 gatunków drozdów, nieliczne bociany czarne i jaskółki oraz drobne ptaki śpiewające w licznych populacjach.

Analizowany obszar charakteryzuje się bogactwem gatunków zapylających, głównie bionkówek oraz moli, m.in. mieniak tęczowiec, niepylak mnemozyna, rusaiki - iaiobnik i wierzbowiec, **paź** królowej, **paź** ięglarz, zmierzchnica trupia głowka. **Pośród** biegaczowatych rozpoznano 100 gatunków ryjkowców, w tym wiele rzadkich wschodniokarpaccich. Na terenie MOF Krosno występują również siedliska nietoperzy.

Obszar **krośnieńskiego** MOF przecinają liczne ciekły wodne. Największym z nich jest Wistok, który na terenie MOF przepływa przez Iskrzynię (Gmina Korczyna), Krościenko Wyżne, Krosno, Odrzykoń, Bratkówkę, Wojkówkę, Łączki Jagiellońskie i Łęki Strzyżowskie w Gminie Wojszówka. Przez teren Gminy Korczyna przepływa Ślęczka, Czarny Potok, Wysoka i Stobnica, przez Krosno - Lubatówkę. Przez Gminę Miejsce Piastowe płynię Jasiołka i Lubatówkę, przez teren Gminy Jedlicze - Jasiołka i Chlebianka, a przez teren Gminy Chorkówka - Jasiołka i Iwetka.

Na terenie MOF Krosno znajduje się Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy oraz rezerwat przyrody „Prządki” w Czarnorzekach - Gmina Korczyna. Teren MOF Krosno znajduje się w bliskim otoczeniu licznych **obszarów chronionych**: Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, Magurskiego Parku Narodowego oraz rezerwatów: „Modrzyna” w Barwinku, „Cisy” w Nowej Wsi, „Rezerwatu 1000-lecia na Gorze Cergowej”, „Igiełki” w Mszanie, „Przełom Jasiołki” oraz „Wadernik” w Ropiance.

Na terenie MOF Krosno znajdują się również Obszary Chronionego Krajobrazu: Czarnorzecki (Gminy: Korczyna i Wojszówka) oraz Beskidu Niskiego (Gmina Miejsce Piastowe), a także liczne pomniki przyrody.

W Gminie Korczyna znajdują się dwa stanowiska dokumentacyjne:

„Sztolnie w Węglówce”, którego przedmiotem ochrony jest zgrupowanie sztolni: Sztolnia Jasna, Sztolnia Pustelnia, Sztolnia **Wesoła**, Sztolnia **Nelsona**, Sztolnia Zawaliskowa,

Stanowisko dokumentacyjne w obrębie ewidencyjnym **miejsowości** Czarnorzeki „Sztolnia nad Czają”, którego przedmiotem ochrony są sztolnie – fragment eksploatowanych i nieczynnych wyrobisk podziemnych.

W **Krośnie**, w dzielnicy Suchodół znajduje się **użytek** ekologiczny „Dolina Potoku **Badoń**” (dolina potoku z kompleksem starodrzewia na skarpie), którego celem jest ochrona pozostałości ekosystemów ze stanowiskami rzadkich **gatunków roślin** o charakterze **łągowym**.

Na terenie MOF Krosno **występują również** liczne pomniki przyrody – **zarówno ożywionej**, jak i nieożywionej.

Poniższa tabela przedstawia wykaz pomników przyrody **ożywionej** na terenie MOF Krosno.

Tabela 11. Pomniki **przyrody** ożywionej na terenie **MOF** Krosno

Gmina	Pomnik przyrody
MIASTO KROSNO	1 wiąz szypułkowy, Krosno, ul. Kapucyńska
	1 dgb szypułkowy bez nazwy, Dzielnica Białobrzegi , Krosno
	1 dgb szypułkowy o imieniu „ ANTEK ”, Osiedle Turaszówka , Krosno
	1 dqb szypułkowy o imieniu „ FRANIO ”, Dzielnica Krofcienko Niżne , Krosno
	1 lipa drobnolistna bez nazwy, Dzielnica Śródmieście , Krosno
	1 dgb szypułkowy bez nazwy, Dzielnica Zawodzie, Krosno
	1 świerk pospolity, bez nazwy, Dzielnica Śródmieście , Krosno
KROŚCIENKO WYŻNE	9 dębów szypułkowych (w tym dqb Wincenty, dąb Aleksander, dąb Jana) w Krofcienku Wyżnym
	1 wiąz polny w Krościenku Wyznym
	1 lipa drobnolistna w Krościenku Wyznym
	1 wiąz górski w Krościenku Wyznym
WOJASZÓWKA	1 dąb bezszypułkowy w Rzepniku
	1 dqb szypułkowy w Ustrobnej
JEDLICZE	17 dębów szypułkowych oraz 2 lipy drobnolistne w Moderówce
	5 lip drobnolistnych i 1 dąb szypułkowy w miejsowości Jaszczew
	8 dębów szypułkowych w miejsowości Jedlicze
	1 lipa drobnolistna w miejscowości Jedlicze
MIEJSCE PIASTOWE	2 lipy drobnolistne w Rogach
	14 dqbów szypułkowych w Targowiskach
	2 jesiony wyniosłe w Targowiskach
	1 lipa drobnolistna w Targowiskach
	2 dęby szypułkowe we Wrocance
	3 lipy drobnolistne we Wrocance

CHORKÓWKA	1 dąb szypułkowy w Draganowej
	1 dąb szypułkowy w Kopytowej
	1 lipa drobnolistna w Kobylanach
	1 lipa szerokolistna w Zrącinie
	1 lipa drobnolistna w Bobrcie
	1 dąb szypułkowy w Zrącinie
KORCZYNA	2 dęby szypułkowe w Węglówce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych z gmin MOF Krosno oraz oficjalnej strony gminy Korczyna www.korczyna.pl/strona/pomniki-przyrody

Na obszarze gmin MOF Krosno znajdują się następujące obszary Natura 2000:

1. „Jasiołka” - miasto Jedlicze, gminy: Chorkówka, Jedlicze, Miejsce Piastowe,
2. „Łąki nad Wojkówką” - gmina Wojaszówka,
3. „Łąki w Komborni” - gminy: Korczyna, Krościenko Wyżne,
4. „Ostoja Czarnorzecka” - gmina Korczyna,
5. „Wisłok Środkowy z Dopiywami” - miasto Krosno, gminy: Korczyna, Krosno, Krościenko Wyżne, Rymanów, Wojaszówka,
6. „Wisłoka z dopiywami” miasto i gmina Jedlicze, gmina Chorkówka.

W krośnieńskim MOF oraz okolicach istnieją również ścieżki przyrodniczo i dydaktyczne m.in. "Przy Zamku Kamieniec", "Czarnorzeki - Dział", "Zamek Karnieniec-Przędki".

Bogactwo faunowe naturalnego MOF Krosno wymaga realizacji systematycznych działań mających na celu jego ochronę.

Tabela 12. Lasy niestanowiące własności skarbu państwa na terenie MOF Krosno w 2012 r.

Gmina	Ogółem w ha	Lasy ochronne w ha	Grunty leśne prywatne w ha	Grunty leśne gminne w ha
Chorkówka (2)	988,5	0,0	975,0	13,5
Jedlicze (3)	236,9	0,0	82,0	154,9
Korczyna (2)	429,5	0,0	423,0	6,5
Krościenko Wyżne (2)	31,0	0,0	31,0	0,0
Miejsce Piastowe (2)	87,1	85,1	68,0	19,1
Wojaszówka (2)	754,6	36,6	718,0	36,6
Krosno (1)	22,9	0,0	22,7	0,2
Obszar funkcjonalny MOF Krosno	2550,5	121,7	2319,7	230,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na obszarze krośnieńskiego MOF w 2012 r. znaleziono się 6 obiektów zaliczanych do kategorii **parków** spacerowo-wypoczynkowych, a ich łączna powierzchnia wynosiła 19 ha. łączna powierzchnia zieleni ulicznej ogółem dla badanego obszaru w miastach i na wsi wynosiła w tym czasie 9 ha. Tereny zieleni osiedlowej zajmowały 57 ha natomiast powierzchnia **parków, zieleńców i terenów zieleni** zajmowała 111 ha. Lasy gminne zajmowały w 2012 r. 231 ha; **najwięcej** w Gminie

Wojaszowka 36,6 ha, a najmniej w mieście Krośnie (0,2 ha) oraz Gminie Kroscienko Wyżne (gdzie nie ma lasów gminnych).

Środowisko naturalne MOF Krosno pozwala na funkcjonowanie **gospodarki turystycznej**. W sąsiedztwie obszaru relatywnie dobrze rozwija się również energetyka wiatrowa. Na terenie krośnieńskiego MOF znaleźć można obszary o czystości powietrza unikatowej w skali województwa. To ważna informacja biorąc pod uwagę, że większość terenu Podkarpacia charakteryzuje się jakością powietrza klasy A⁹. Na terenie województwa występuje relatywnie niski poziom zanieczyszczeń pyłowych, chociaż w Raporcie: Roczna Ocena Jakości Powietrza z 2012 r. wskazano na obecność pyłowego zanieczyszczenia atmosfery w Rzeszowie. Pomiarów bieżących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone na terenie miasta Krosna nie wykazują przekroczeń ustalonych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Niemniej jednak identyfikuje się zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pochodzące z zakładów produkcyjnych, zanieczyszczenia komunikacyjne oraz w mniejszym stopniu zanieczyszczenia komunalno – bytowe. Do głównych zanieczyszczeń emitowanych na terenie miasta należą: SO₂, CO, NO₂, CO₂. Na terenie miasta funkcjonuje kilka dużych zakładów, których eksploatacja ma wpływ na jakość powietrza. Na wielkości ogólnej emisji na terenie miasta mają wpływ również zanieczyszczenia komunikacyjne. Szczególnie wysokie zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów występuje na skrzyżowaniach głównych ulic miasta, przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu.¹⁰

Powyższe informacje wskazują na potrzebę podjęcia działań skierowanych na popularyzację transportu publicznego i ograniczenie roli samochodów osobowych w modalnym podziale transportu. Przyjmując, że przeciętny mieszkaniec MOF Krosno pokonuje dziennie samochodem (w obie strony) dystans 20 km w celu dojazdów do pracy, zmniejszenie o 1000 liczby samochodów na drogach Obszaru zaowocować powinno redukcją emisji CO₂ o około 570 Mg w skali roku¹¹. Jest to ilość CO₂ odpowiadająca emisji związanej z produkcją około 700 MWh energii elektrycznej w technologii tradycyjnej. Ww. zmniejszenie ruchu samochodowego zaowocowałoby także redukcją emisji o około 22 Mg/rok tlenku węgla, 0,022 Mg/rok cząstek stałych i 0,792 Mg/rok tlenków azotu.¹² Dodatkowy efekt redukcji emisji tych substancji (tzw. niskiej emisji) zapewniłoby wyposażenie operatora komunikacji miejskiej MOF Krosno w tabor autobusowy spełniający najnowsze normy czystości spalin, np. EURO 6. Osiągnięcie redukcji emisji CO₂ oraz pozostałych zanieczyszczeń emitowanych przez ruch samochodowy w skali opisanej powyżej jest możliwe, pod warunkiem podjęcia zdecydowanych i kompleksowych i ponadlokalnych działań mających na celu rozwój transportu publicznego na terenie MOF Krosno.

Na terenie obszaru prowadzone są działania mające na celu zmniejszenie negatywnego wpływu przedsiębiorczości na środowisko naturalne – działania te muszą być kontynuowane, a nawet

---

⁹ Roczna Ocena Jakości Powietrza w woj. Podkarpackim, raport za 2012 r. [dostępne online; 07.10.2013 http://www.wios.rzeszow.pl/pl/1,60,176,457,478/2/oc_jakosci_powietrza_w_2012_roku.html].

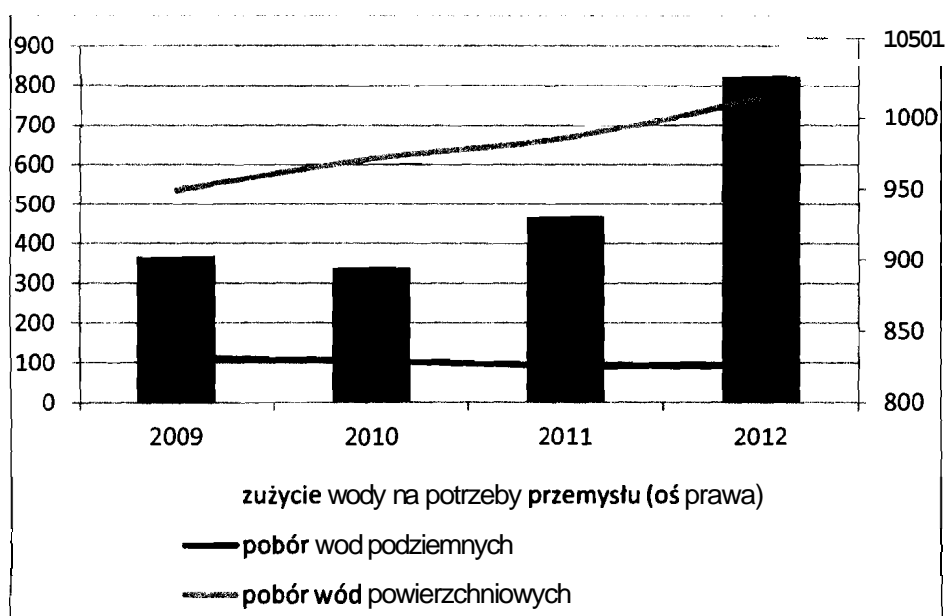
¹⁰ <http://www.krosno.pl/pl/dla-mieszkanow/ochrona-srodowiska/ochrona-powietrza/emisja-zanieczyszczen-powietrza/>

¹¹ Jednostkową stawkę emisji CO₂ przez samochody osobowe przyjęto na poziomie 130 g/km, na podstawie normy określonej w Rozporządzeniu (WE) nr 443/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r.

¹² Jednostkową stawkę emisji zanieczyszczeń przez samochody osobowe przyjęto, na podstawie normy EURO5 określonej w Rozporządzeniu (WE) nr 715/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 czerwca 2007 r.

intensyfikowane. W roku 2012 w powiecie **krośnieńskim** w urzędzeniach do redukcji zanieczyszczeni zatrzymano lub zneutralizowano 261 ton zanieczyszczeń pytowych i 270 ton zanieczyszczeń gazowych. Rok **wcześniej urzędzenia** do redukcji zanieczyszczeń zatrzymaty na tym samym obszarze o **5,4% więcej** zanieczyszczeń pytowych i **3,2%** gazowych. W roku 2011 w woj. podkarpackim zakłady szczególnie uciążliwe wyemitowały **ogółem** 1954 ton zanieczyszczeń pytowych i 3701683 ton zanieczyszczeni gazowych (rok później emisja **zanieczyszczeń** gazowych zmniejszyła się o 341246 ton a emisja zanieczyszczeni pytowych o 256 ton). Poziom zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych w urzędzeniach do redukcji zanieczyszczeni w relacji do zanieczyszczeń wytworzonych w woj. podkarpackim wynosił **99,5%** w przypadku zanieczyszczeni pytowych i **38,2%** w przypadku zanieczyszczeni gazowych. Ten **sam wskaźnik** dla woj. podkarpackiego w roku 2012 wynosił **34,7%** dla zanieczyszczeni gazowych i **99,5%** dla zanieczyszczeni pytowych.

Wykres 1. Zużycie wody na potrzeby **przemysłu** na obszarze MOF Krosno (dam³) w **latach 2009–2012**

Źródło: Opracowanie *własne* na podstawie *Banku* Donych Lokalnych GUS

W roku 2012 na potrzeby przemysłu **zużyto** 1029 dam³ wody – najwięcej w Gminie Jedlicze (617 dam³) i **Krośnie** (412 dam³). Gmina Jedlicze charakteryzowała się **również największym** poborem wód podziemnych – 64 dam³ w 2012 r., co stanowiło **70,0%** całkowitego poboru wód podziemnych na terenie obszaru MOF Krosno, oraz największym poborem **wód** powierzchniowych (**77,5%** całkowitego poboru **wód** powierzchniowych obszaru MOF Krosno). Na cele produkcyjne w 2012 r. zakupiono 172 dam³ wody, rok **wcześniej** na ten sam **cel** zakupiono o **22,5% więcej** wody z wodociągów komunalnych. **łącznie** na terenie MOF Krosno w 2012 r. zakupiono 360 dam³ wody na cele produkcyjne.

Wskaźnik biochemicznego **ładunku zanieczyszczeń BZT₅¹³** (dostępne dane GUS dla **badanego** obszaru) wskazujący poziom całkowitej mineralizacji substancji organicznych zawartych w wodzie,

¹³Pojęcie umowne oznaczające ilość tlenu zużywanego w określonym czasie na utlenienie w warunkach aerobowych substancji organicznych, zawartych w wodzie lub ściekach, przy udziale żywych bakterii i enzymów pozakomórkowych. Proces biochemicznego utleniania związków organicznych trwa ok 20 dób, a najintensywniej przebiega w czasie pierwszych pięciu dób. W kraju przyjęto oznaczać pięciodobowe b.z.t. tzw. BZT₅ w temp. 20 stopni C. Jest to jeden z ważniejszych wskaźników zanieczyszczenia wód substancjami organicznymi, oznaczany dla kontroli

wynosił na obszarze MOF Krosno w 2012 r. 93 t/rok. W relacji do lat poprzednich wartość wskaźnika BZT₅ spadała w tempie 6,4% rocznie. W latach 2009-2012 spadała również wartość wskaźnika ChZT – określającego chemiczne zapotrzebowanie na tlen, czyli stopnia utleniania substancji zawartych w wodzie. Średni spadek tego wskaźnika w latach 2009-2012 wyniósł 2,6% rocznie.

Tabela 13. Produkcja i oczyszczanie ścieków przemysłowych w 2012 r. (dam³/rok)

Gmina	Ścieki odprowadzone ogółem	Ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	Ścieki oczyszczane razem	Ścieki oczyszczane chemicznie
Jedlicze (3)	780	780	780	780
Krosno (1)	570	311	74	b.d.
łącznie:	1350	1091	854	780

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W roku 2012 na terenie Gminy Jedlicze i w mieście Krośnie bezpośrednio do wód lub do ziemi odprowadzono 1091 dam³ ścieków przemysłowych – w tym samym roku do sieci kanalizacyjnej odprowadzono 259 dam³ ścieków, czyli 19,2% wszystkich odprowadzanych ścieków. Na terenie miasta Krosna w 2012 r. wyprodukowano 62 dam³ ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

W podregionie krośnieńskim nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (dostępne dane) wynosiły w 2012 r. 136,2 mln PLN. Na środki służące ochronie powietrza atmosferycznego i klimatu przeznaczono 33,3 mln PLN (ponad trzykrotnie więcej niż rok wcześniej). Najwięcej jednak przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód - 78,8 mln PLN.

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan środowiska jest gospodarka odpadami. Wg danych GUS na terenie MOF Krosno sukcesywnie maleje ilość zebranych odpadów zmieszanych. Trend ten wynika najprawdopodobniej ze wzrostu udziału odpadów segregowanych, choć brak jest danych GUS na poziomie NTS-5. Dla województwa podkarpackiego wskaźnik Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych w ciągu roku wzrósł w latach 2009 – 2012 z 8,8% do 12,1% (GUS).

Tabela 14. Odpady komunalne

Obszar MOF Krosno	2009	2010	2011	2012
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem (t)	17618,7	16866,3	16867,5	16663,8
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych (t)	12484,03	12474,81	12272,61	12008,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Trend wzrostu udziału odpadów segregowanych kosztem ilości odpadów zmieszanych jest zbliżony z wymogami Unii Europejskiej w zakresie gospodarowania odpadami, choć tempo tych zmian może

jakości wód, do określania podatności ścieków na biologiczne oczyszczanie, ich wpływu na odbiornik i kontroli pracy oczyszczalni ścieków (Źródło: GUS).

być zbyt niskie. Zgodnie z **Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE** oraz przepisami krajowymi **implementującymi** dyrektywę, Polska ma obowiązek:

Wdrożyć selektywne zbieranie odpadów co najmniej papieru, **metali**, tworzyw sztucznych i szkła – jako podstawowego warunku zapewnienia **wysokiej jakości recyklingu najpóźniej do roku 2015**.

Osiągnąć poziom 50% (wagowo) przygotowania do ponownego użycia i **recyklingu** co najmniej 4 frakcji odpadów pochodzących z gospodarstw domowych (papieru, **metal**u, tworzyw sztucznych i szkła) do 2020 roku.

Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia, **recyklingu** i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne **odpadów budowlanych** i rozbiórkowych w **wysokości** co najmniej 70% (wagowo) do 2020 roku.

Znowelizowana Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (2002/96/WE) w sprawie **użytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego** (tzw. Dyrektywa WEEE) podniosła **minimalny limit** zbierania tego **rodzaju odpadów** z obecnych 4 **kg** na **mieszkańca** do 10 kg w 2021 roku. Co prawda, system **zbiórki**, zgodnie z przepisami krajowymi **implementującymi dyrektywę**, finansując tzw. wprowadzający **sprzęt**, **jednakże** zaostrenie przepisów wskazuje na **poważny problem**, jakim jest **niekontrolowane** usuwanie tego sprzętu z gospodarstw domowych. Wg Komisji Europejskiej, a i 2/3 masy **elektro-odpadów** wytwarzanych w **całej** Unii nie trafia do systemu finansowanego przez **producentów**.¹⁴

Na podstawie danych za 2013 rok, uzyskanych **bezpośrednio** z gmin MOF Krosno, przedstawiono poniżej zestawienie **ilości** odpadów zebranych w MOF Krosno, z podziałem na frakcje.

Tabela 15. Ilość odpadów zebranych w **poszczególnych** gminach MOF Krosno w 2013 r. [Mg]

Lp.	Frakcja odpadów	Chorkówka	Jedlicze	Korczyna	Krosno	Krościenko Wyzne	Miejsce Piastowe	Wojaszówka	Razem MOF Krosno
1)	papier i tektura	74,8	55,4	24,8	110,7	133,4 ¹⁵	44,1	3,4	446,6
2)	szkło	164,6	189,9	93,1	428,3	31,6	142,2	93,8	1143,5
3)	tworzywa sztuczne	144,2	100,8	34,2	288,8	8,4	109,3	10,5	696,2
4)	metal	0,4	8,7	8,9	1,6		0,3	2,5	22,4
5)	popiół		14,9			4,6	15,0	40,0	74,5
6)	ulegające biodegradacji		17,0			55,1	32,5	20,0	124,6
7)	budowlano-remontowe		11,1					50,0	61,1
8)	ZSE	7,5	12,9	1,6	8,5	1,0	11,4	4,0	46,9
9)	zużyte opony	28,0	13,2	14,5	33,4	0,3	31,0	5,0	125,4
10)	wielkogabarytowe	14,1	40,7	25,0	282,4	14,4	27,4	50,0	454,0

¹⁴ „Co zmienia dyrektywa WEEE 2”, <http://www.cecedpolska.pl/>

¹⁵ Dla gminy Krościenko Wyzne uwzględniono ilość zmieszanych odpadów opakowaniowych.

11)	inne segregowane	0,0	326	0,1	1,9	0,0	0,0	23,8	58,4
12)	niesegregowane - zmieszane	787,9	828,7	824,7	10 337,1	543,0	1 019,0	600,0	14 940,4
	RAZEM odpady	1 221,5	1 325,9	1 026,9	11 492,7	791,8	1 432,2	903,0	18 194,0
	RAZEM regregowane	433,6	497,2	202,2	1 155,6	248,8	413,2	303,0	3 253,6

Źródło: Gminy MOF Krosno

Dla oceny efektywności systemu selektywnej zbiórki odpadów, istotny jest udział odpadów segregowanych w całości zebranych odpadów. Dla porównania pomiędzy gminami MOF Krosno ważną informacją jest też przeliczenie zasadniczych grup zebranych odpadów na liczbę mieszkańców.

Tabela 16. Udział poszczególnych grup odpadów w masie zebranych odpadów w MOF Krosno w 2013 r.

Lp.	Fracja odpadów	Chorkówka	Jedlicze	Korczyną	Krosno	Krościenko Wyzne	Miejsce Piastowe	Wojaszówka	Razem MOF Krosno
1)	udział odpadów niesegregowanych - zmieszanych	64,5%	62,5%	80,3%	89,9%	68,6%	71,1%	66,4%	82,1%
2)	udział odpadów segregowanych	35,5%	37,5%	19,7%	10,1%	31,4%	28,9%	33,6%	17,9%
3)	udział odpadów segregowanych (4 podstawowe frakcje) ¹⁶	31,4%	26,8%	15,7%	7,2%	21,9%	20,7%	12,2%	12,7%
4)	udział ZSEE	0,6%	1,0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,8%	0,4%	0,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin MOF Krosno

Tabela 17. Ilość odpadów zebranych w gminach MOF Krosno w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca [kg]

Lp.	Fracja odpadów	Chorkówka	Jedlicze	Korczyną	Krosno	Krościenko Wyzne	Miejsce Piastowe	Wojaszówka	Średnia MOF Krosno
1)	liczba ludności	13 455	15 476	11 031	47 223	5 532	13 550	9 202	115 469
2)	niesegregowane	58,6	53,5	74,8	218,9	98,2	75,2	65,2	78,6
3)	regregowane	32,2	32,1	18,3	24,5	45,0	30,5	32,9	25,4

¹⁶ papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metal

4)	segregowane (4 podstawowe frakcje) ¹⁷	28,5	22,9	14,6	17,6	31,3	21,8	12,0	17,1
5)	ZSEE	0,6	0,8	0,1	0,2	0,2	0,8	0,4	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin MOF Krosno

Z powyższych danych wynika, że wszystkie gminy MOF Krosno prowadzą selektywną zbiórkę odpadów w zakresie czterech podstawowych frakcji odpadów komunalnych (papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metal) oraz innych frakcji. Udział odpadów gromadzonych selektywnie w całkowitej masie odpadów jest wyższy, niż średni dla województw podkarpackiego. Niemniej jednak, z punktu widzenia ochrony środowiska, niepokoić musi ilość odpadów zmieszanych, które nie mogą być przekazane do ponownego użycia. Zaobserwować można ponadto duże zróżnicowanie pomiędzy gminami MOF Krosno w zakresie wskaźników dotyczących segregowania odpadów. W pewnym sensie uzasadnione są gorsze wskaźniki Krosna, ponieważ w Krośnie występuje duży udział budownictwa wielorodzinnego, gdzie skuteczność selektywnej zbiórki bywa niższa. Obserwowane różnice mogą jednak świadczyć o znacznych dysproporcjach w skuteczności rozwiązań stosowanych w selektywnym zbieraniu odpadów w poszczególnych gminach. Powinny one skłonić do głębszej analizy sytuacji i określenia działań zmierzających do poprawy sytuacji tam, gdzie wyniki są niezadowalające.

Gminy MOF Krosno realizują niezależną politykę w zakresie gospodarki odpadami. Gminy stosują różną częstotliwość odbierania odpadów. Podstawowe frakcje odpadów odbierane są przeważnie raz lub dwa razy w miesiącu. W przypadku takich odpadów jak ZSEE, wielkogabarytowe, itd. organizowane są okresowo akcje odbioru z gospodarstw domowych lub udostępniane są punkty odbioru tych odpadów. Wszystkie gminy stosują system workowy w selektywnej zbiórce odpadów od gospodarstw domowych w zabudowie jednorodzinnej, przy czym selektywnemu odbiorowi w poszczególnych gminach podlega różny zakres frakcji odpadów. Gminy przyporządkowują różne oznaczenia kolorystyczne poszczególnym frakcjom (grupom frakcji) przy czym w części oznaczenia te dla niektórych frakcji są tożsame. Prezentuje to poniższa tabela.

Tabela 18. Zestawienie oznaczeń kolorystycznych głównych frakcji odpadów zbieranych selektywnie w systemie workowym w MOF Krosno

Lp.	Frakcja odpadów	Chorkówka	Jedlicze	Korczynia	Krosno	Krościenko Wyzne	Miejsce Piastowe	Wojaszówka
1)	papier i tektura			żółty	żółty	żółty		
2)	szkło	żółty	żółty	biały	żółty	bezbarw.	-	żółty
3)	tworzywa sztuczne	żółty	żółty	żółty	żółty	żółty	żółty	żółty
4)	metal			żółty	żółty	żółty	żółty	żółty

¹⁷ Jw.

5)	popiół	biały	-	szary	-	szary	szary	-
7)	ulegające biodegradacji	czarny	brązowy		-		brązowy/ pomarań.	brązowy
8)	niesegregowane - zmieszane	czarny	-	czarny	-	czarny	czarny	-

Źródło: Gminy MOF Krosno

Wydaje się, i e gminy MOF Krosno powinny **dążyć** do usprawnienia systemu i wypracowania **wspólnych** rozwiązań w oparciu o wymianę **doświadczeń i identyfikację** dobrych **praktyk** z terenu MOF Krosno, ale także innych JST.

Istotnym elementem **wpływającym** na **skuteczność** segregowania odpadów jest **dostępność mieszkańców** do odpowiedniej infrastruktury selektywnej zbiórki **odpadów**. Obecnie infrastrukturę **punktów** selektywnej zbiórki **odpadów** komunalnych (PSZOK) posiadają w większym lub mniejszym zakresie gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, **Krościenko Wyżne** i Korczyzna, przy czym tylko obiekty w Jedliczu nie wymagają nowych **inwestycji**¹⁸. W gminie Chorkowka funkcjonują tzw. mobilne PSZOK. W **Krośnie** zlokalizowany jest Gminny **Punkt Odbioru Odpadów**. W Wojaszowce brak jest infrastruktury PSZOK lub podobnej.

Z przedstawionej **sytuacji** wynika, i e **osiągnięcie wyższej skuteczności** selektywnej zbiórki odpadów, **która** jest wymagana przepisami Unii Europejskiej oraz niezbędna ze **względu** na poszanowanie **środowiska**, warunkowane jest realizacją inwestycji w **budowę bądź** rozbudowę **punktów** selektywnej zbiórki **odpadów** komunalnych (PSZOK) na terenie **sześciu** gmin MOF Krosno. **Sieć** dobrze wyposażonych **punktów** selektywnej **zbiórki odpadów** komunalnych powinna zostać uzupełniona o sieć tzw. poletek ekologicznych, tj. wyznaczonych i odpowiednio przygotowanych miejsc, gdzie **będą** wystawione **ogólnodostępne** pojemniki na **określone** frakcje odpadów.

Na terenie Krosna, zgodnie z zapisami **PLANU GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO** (WPGO), zlokalizowana jest regionalna **instalacja** do przetwarzania **odpadów** komunalnych (RIPOK) dla Regionu Południowo-Zachodniego, w **skład, którego** wchodzi 32 gminy, w **tych** wszystkie gminy MOF Krosno. **Funkcję** RIPOK **pełni Zakład** Unieszkodliwiania Odpadów w **Krośnie** prowadzony przez MPGK Krosno Sp. z o.o. Obsługuje on **Miasto** Krosno oraz **częściowo** gminy MOF Krosno. RIPOK w **Krośnie** nie posiada aktualnie **możliwości** termicznego przetwarzania **odpadów**. **Należy rozważyć** jego rozbudowę w celu uruchomienia ITPO (instalacji termicznego przekształcania odpadów). Przemawia za tym obszar obsługuwany przez RIPOK w Krośnie oraz jego **położenie - odległość** od **najbliższej ITPO** planowanej zgodnie z WPGO w Rzeszowie. **Jednocześnie** w **Krośnie** powinna też funkcjonować sortownia odpadów. Zadaniem sortowni jest odzysk z **odpadów** zmieszanych **surowców** nadających się do dalszego recyklingu. np. metalu, papieru, tworzyw sztucznych.

Istotnym działaniem przyczyniającym się do ochrony **środowiska** jest **również** zmniejszenie zużycia energii elektrycznej. Jednym z **elementów wpływających** na poziom **zużycia** energii jest stosowany **publiczny** system oświetlenia dróg i ulic. **Wykorzystywane** obecnie na terenie **większości** gmin MOF Krosno są przestarzałe, nie **spełniają** wymogów technicznych i **jakościowych** odpowiadających obecnie **obowiązującym normom**. **Konieczność** realizacji **działań** polegających na modernizacji i rozbudowie oświetlenia ulicznego MOF wynika **również** z diagnozy MOF Krosno przeprowadzonej na

¹⁸ Na podstawie informacji z gmin MOF Krosno.

potrzeby opracowania „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno na lata 2015-2020”. Działania w tym zakresie zostały ujęte w dokumencie, jako planowane do realizacji do 2020 r.

PODSUMOWANIE

Teren MOF Krosno, ze względu na walory środowiskowe posiada dużą **wartość przyrodniczo-krajobrazową**. Świadczy o tym znaczna powierzchnia obszarów chronionych na terenie MOF Krosno i w jego najbliższym otoczeniu. Środowisko naturalne stanowi jeden z największych potencjatów MOF Krosno, będąc podstawą rozwoju turystyki i rolnictwa ekologicznego, tworząc tym samym komparatywną przewagę obszaru i regionu. Jednak z powodu niewystarczających działań mających na celu zachowanie **bioróżnorodności**, poprawy **świadomości** ekologicznej mieszkańców, wymagane jest podjęcie działań w tym zakresie.

Na terenie MOF Krosno występuje wiele obiektów cennych przyrodniczo, jednak wymagają one zintensyfikowanych **działań** ochronnych i informacyjnych. Wszystkie obiekty cenne przyrodniczo, powinny **być właściwie** oznakowane np. poprzez wykonanie tablic informacyjnych oraz zabezpieczone m.in. poprzez ogrodzenie. W zakresie ochrony oczek wodnych, stawów istotnymi działaniami powinno **być** oczyszczanie z nagromadzonej materii organicznej, wykonanie **kładek**, zabezpieczenie brzegów oraz czynna ochrona **płazów**.

Na terenie MOF Krosno występują siedliska nietoperzy, w celu ich ochrony konieczny jest zakup oraz powieszenie budek dla nietoperzy. Pomniki przyrody **nieożywionej** oraz **ożywionej**, stanowiska **roślin** objętych ochroną gatunkową wymagają zabiegów pielęgnacyjnych.

W zakresie wznowienia ochrony **środowiska** w rezerwach przyrody na terenie MOF Krosno **powinno być** podejmowanych więcej działań w zakresie czynnej ochrony gatunków i siedlisk gatunków chronionych oraz **wyposażenie** w obiekty małej architektury. W parkach oprócz prac pielęgnacyjnych oraz wyposażenia w obiekty małej architektury konieczne **są** nasadzenia drzew.

Ochrona ujęć ekologicznych oraz obszarów Natura 2000 powinna skupiać się na czynnej ochronie gatunków i siedlisk gatunków chronionych, wykonaniu prac pielęgnacyjno-konserwatorskich, urzędzenia **ścieżek** edukacyjno-przyrodniczych, **wyposażeniu** w obiekty małej architektury, monitoring populacji i stanu siedlisk przyrodniczych, inwentaryzacji gatunków obcych, a w razie **konieczności** usuwanie obcych siedliskowo i geograficznie gatunków inwazyjnych, odtwarzaniu oraz uzupełnianiu **korytarzy** ekologicznych, wykupie terenów na realizację ochrony czynnej gatunków i siedlisk gatunków chronionych, uzupełnianie tarlisk **żwirami**.

Tworzenie i modernizacja **ścieżek** przyrodniczych szczególnie **wpływa** na edukację ekologiczną mieszkańców, w tym zakresie konieczne staje się wyznaczenie tras **ścieżek**, utwardzenie tras **ścieżek**, wykonanie nowej i wymiana infrastruktury na trasie **ścieżki**, wydawanie przewodników po **ścieżkach**.

MOF Krosno jest **jednocześnie** obszarem o **wysokim** potencjale gospodarczym, co wynika z lokalizacji, istniejącej i planowanej infrastruktury transportowej oraz rangi miasta Krosna, jako **ośrodka** miejskiego o bogatych tradycjach przemysłowych. **Zrównoważony rozwój** MOF Krosno wymaga nowych inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy. **Ważne** jest, aby **rozwój działalności** przemysłowej **ukierunkować** na **branże**, które w najmniejszym stopniu szkodzą **środowisku**, w szczególności **nowe technologie**, w tym energia odnawialna. **Konieczność** ochrony **środowiska** MOF

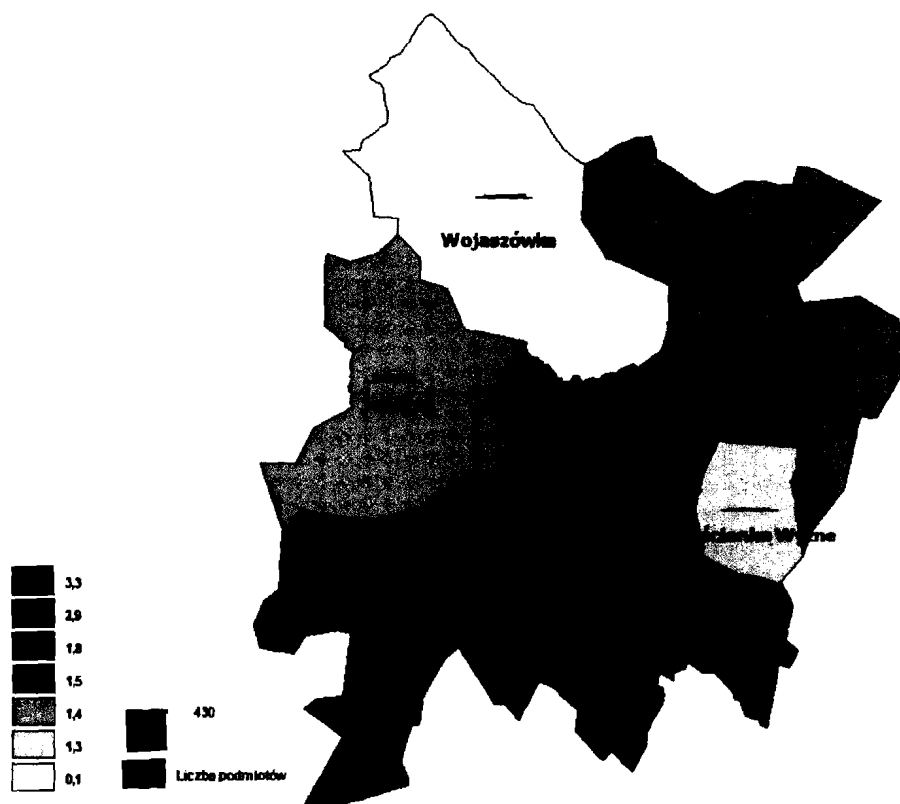
Krosno tworzy postulat działań pro **środowiskowych** w rolnych sferach gospodarki MOF Krosno, w **szczególności** realizacji strategii niskoemisyjnej (termomodernizacja budynków, ekologiczny transport publiczny, wzrost wykorzystania **energii** odnawialnej, wymiana **źródeł** ciepła, m.in. kotłów grzewczych), rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz dążenia do usprawnienia i wzrostu **skuteczności** systemu gospodarki odpadami. Ze **względu** na istniejące wymogi prawne Unii Europejskiej, gospodarka odpadami staje się obecnie **dużym** wyzwaniem dla **samorządów**. Niezbędny jest znaczący wzrost udziału odpadów zbieranych selektywnie. Wymagad to będzie realizacji działań o charakterze organizacyjnym i inwestycyjnym. W zakresie organizacyjnym, właściwym działaniem **byłoby** usprawnienie i optymalizacja rozwiązań systemowych oraz procedur działania w zakresie gospodarki odpadami we wszystkich gminach MOF Krosno. System zbudowany na bazie **doświadczeń** grupy samorządów, powinien zapewniać **większą skuteczność** działania, a zarazem niższe koszty funkcjonowania. W zakresie inwestycji infrastrukturalnych niezbędna jest budowa lub rozbudowa **punktów** selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w celu zapewnienia ich odpowiedniej **dostępności** na terenie MOF Krosno. Niezbędne jest **także właściwe** wyposażenie sieci PSZOK. Uzupelnieniem sieci PSZOK na terenie MOF Krosno powinna być sieć tzw. poletek ekologicznych. W związku z tym, że selektywna zbiórka odpadów nie wyeliminuje całkowicie frakcji odpadów zmieszanych, **niezbędnym** elementem całego systemu gospodarowania odpadami powinna być sortownia odpadów. Sortownia **może** znacząco **zwiększyć ilość** odpadów poddawanych ponownemu wykorzystaniu. **Rozważyć także należy** rozbudowę RIPOK w Krośnie w celu **umożliwienia** termicznego przetwarzania odpadów, jednakże wymagałoby to dokonania nowych uzgodnień w podkarpackim WPGO.

W celu ochrony **środowiska** **należy również** podjąć działania mające na celu modernizację funkcjonujących na terenie MOF **systemów oświetlenia** ulicznego i zastosowanie systemu energooszczędnego. **Właściwym** rozwiązaniem byłaby wymiana istniejących opraw z żarówkami sodowymi na **oprawy z żarówkami energooszczędnymi** oraz wykonanie nowych stanowisk **oświetleniowych** w tym systemie. W celu **zwiększenia** efektu ekologicznego **należy** zastosować system sterowania **oświetleniem**.

2.8. Gospodarka

Teren Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno w **latach** 2009-2012 charakteryzował się nieznacznie **wyższym niż średni** dla województwa poziomem przedsiębiorczości – liczonym wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców oraz znacznie niższym w porównaniu do kraju. W **latach** 2009-2012 **średnio** na obszarze MOF Krosno na 1000 **ludności** przypadalo **83,8** jednostek gospodarczych. **Średnia wartość** tego **samego wskaźnika** w analogicznym okresie dla **całego** woj. podkarpackiego **wynosiła 71,1, zaś dla Polski 100,8**. **Najwyższy poziom przedsiębiorczości** na obszarze MOF Krosno zanotowano w **mieście Krosno**; w roku 2012 na 1000 **ludności** przypadalo tam **116,5** jednostek gospodarczych – natomiast najniższy w Gminie Chorkowka **52,9** jednostek gospodarczych na 1000 **ludności**. Liczba **podmiotów** gospodarczych na terenie - MOF Krosno **zwiększała się** w **latach** 2009-2012 **średnio każdego roku** o **1,7%**.

Rysunek 5. **Wskaźnik przedsiębiorczości** oraz liczba **nowo** zarejestrowanych podmiotów

Kolorem zielonym przedstawiono **wskaźnik przedsiębiorczości** (liczony jako relacja podmiotów wyrejestrowanych do **nowo** rejestrowanych w przeliczeniu na 1000 ludności). Za pomocą **śłupka** oznaczono **liczbę nowo** zarejestrowanych **podmiotów** gospodarczych w sektorze prywatnym.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Bank Danych Lokalnych GUS

Na obszarze **MOF** Krosno **znajdują się** gminy o wysokiej **atrakcyjności** inwestycyjnej, potwierdzonej w raporcie **PALiZ i SGH**. Do gmin o **najwyższej** klasie atrakcyjności inwestycyjnej "A" należą Krosno oraz Kroiczenko Wyine, z kolei w klasie "B" **wyróżniono** Jedlicze i Miejsce **Piastowe**¹⁹. Raport **PALiZ** wskazuje **również**, że **miasto** Krosno **znajduje się** na **czele** listy miast **będących „lokomotywą** rozwoju województwa podkarpackiego". Do **pozostałych** miast wymienionych w raporcie **należą** **Przemyśl**, Rzeszów i Tarnobrzeg.

Tereny inwestycyjne

Gminy tworzące MOF Krosno posiadają w swojej ofercie tereny inwestycyjne.

Na terenie miasta Krosna funkcjonuje podstrefa **Specjalnej** Strefy Ekonomicznej "EURO - PARK" Mielec, która **liczy łącznie** 41,6 ha, z czego 6,5 ha jest zainwestowane.

Korzyścią z inwestowania w specjalnej **strefie** ekonomicznej jest zwolnienie z podatku dochodowego. **Wysokość** zwolnienia **zależy** od **wielkości przedsiębiorstwa** oraz od **wartości** inwestycji.

¹⁹ H. Godlewska-Majkowska i in. (2013) Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013 [dostępne online, 10.03.2014] http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=21515].

Na terenie Strefy działalność prowadzi Splast Sp. z o.o. Sp. k. - firma branży przetworstwa tworzyw sztucznych, która specjalizuje się w przetworstwie metodą wtrysku technicznych tworzyw termoplastycznych dla klientów z branży motoryzacyjnej, elektronicznej, AGD, kosmetycznej oraz budowlanej, produkując detale o wysokich parametrach technicznych i jakościowych. Jest także największym polskim, a równie czołowym europejskim producentem profesjonalnego sprzętu do utrzymywania czystości, który znajduje szerokie zastosowanie w efektywnym sprzętaniu biur, hoteli, szpitali, szkół, zakładów przemysłowych itp.

Drugą firmą działającą na terenie krośnieńskiej podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej "EURO – PARK" Mielec jest firma EcoLine, która prowadzi działalność związaną z obróbką metali i technologiami do malowania proszkowego.

Strefa zlokalizowana jest w sąsiedztwie lotniska, dzięki czemu istnieje możliwość korzystania z niego. Po planowanej modernizacji, m.in. budowie utwardzonej drogi startowej, atrakcyjność tych terenów jeszcze bardziej się zwiększy.

Do dyspozycji inwestorów pozostaje obecnie 35,1 ha uzbrojonych i dobrze skomunikowanych terenów inwestycyjnych objętych Specjalną Strefą Ekonomiczną "EURO – PARK" Mielec oraz 3,1 ha poza Strefą (wszystkie media znajdują się na terenach inwestycyjnych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie). Kompleksy z bezpośrednim dostępem do lotniska przeznaczone są pod działalność lotniczą i okolotniczą, natomiast pozostałe tereny - pod innowacyjną produkcję i usługi.

Z opisanymi powyżej terenami sąsiadują nowotworzone tereny inwestycyjne, nieobjęte specjalną strefą ekonomiczną, które w chwili obecnej są uzbrajane. Powierzchnia terenów wynosi 8,2 ha. Tereny te są przeznaczone pod produkcję przemysłową i usługi.

W chwili obecnej trwają zaawansowane rozmowy z inwestorami zainteresowanymi ulokowaniem swojej działalności na terenie krośnieńskiej podstrefy SSE "ELIRO-PARK" Mielec, jak i na pozostałych terenach. Planuje się, i e w ciągu najbliższych dwóch - trzech lat tereny te zostaną zainwestowane. W związku z powyższym istnieje konieczność przygotowania kolejnych terenów inwestycyjnych dla nowych inwestorów.

Tereny inwestycyjne zlokalizowane są również na terenie Gminy Chorkowka. Strefa Inwestycyjna Innowacyjnych Technologii Szczepańcowa – Lotnisko obejmuje powierzchnię ok. 20 ha uzbrojonego terenu, przeznaczonego pod działalność handlową, usługową, produkcyjną i magazynową. Strefa graniczy z miastem Krosnem od strony lotniska oraz krosnińskiej podstrefy SSE "ELIRO-PARK" Mielec.

Teren Strefy Inwestycyjnej „Szczepańcowa Lotnisko” jest ogrodzony, monitorowany i dobrze skomunikowany (położony w bezpośrednim sąsiedztwie lotniska, ok. 1,5 km od drogi krajowej nr 28 relacji Zator – Medyka, ok. 3 km od najbliższej stacji kolejowej w Krośnie oraz ok. 0,5 km od planowanej drogi „G” – planowanej przyszłej obwodnicy Krosna). Strefa posiada sied drog wewnętrznych, zapewniających bezpośrednie połączenia komunikacyjne oraz dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ponadto istnieje możliwość podłączenia do sieci energetycznej i gazowej oraz do światłowodu.

Obecnie do dyspozycji inwestorów pozostaje ok. 7 ha uzbrojonego terenu. Na obszarze strefy działalność prowadzi 4 firmy, które dotychczas utworzyły 269 miejsc pracy.

Firma Arge Sp. z o.o. jest **dystrybutorem** olejów samochodowych, przemysłowych, kosmetyków samochodowych oraz **płynów** eksploatacyjnych działającym na terenie całej Polski.

Eurocash SA zajmuje się hurtową dystrybucją szybko zbywalnych produktów spożywczych, chemii gospodarczej, alkoholi i wyrobów tytoniowych.

Fabryka 4x4 zajmuje się produkcją wyposażenia off-roadowego oraz **serwisem** samochodów terenowych. Firma wykonuje osprzęt off-roadowy do różnych marek samochodów terenowych: zderzaki, bagainiki, ptyty ostonowe, drabinki, itd., a także przygotowuje kompleksowo samochody do dalekich wypraw i rajdów.

Firma Wip Meble prowadzi sprzedaż nowoczesnych i stylowych mebli znanych producentów, w tym: Bydgoskich Fabryki Mebli, Meble Taranko, Vox, Etap, Gala **Collezione**, MM Trading, Forte i Meble Wajnert. Firma oferuje również **usługi** z zakresu projektowania oraz aranżacji wnętrz.

Gmina Jedlicze, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina **Krościenko** Wyine, Gmina Korczyzna i Gmina Wojaszowka nie posiadają uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

Na terenie MOF Krosno są zlokalizowane znaczne obszary, na których w **przyszłości**, po ich uzbrojeniu, będp **mogły być** realizowane inwestycje przemysłowe i usługowe.

W obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Krosna” są wyznaczone obszary przeznaczone do rozwoju **aktywności** gospodarczej związanej z produkcją, składami, magazynami i usługami oznaczone jako U3. Są to tereny o powierzchni ok. 19 ha zlokalizowane przy ul. Drzymały (dzielnica Biatobrzegi), tereny o powierzchni ok. 24 ha zlokalizowane przy ul. **Baczyńskiego** (dzielnica Polanka), tereny przy ul. Popietuszki (o powierzchni ok. 9 ha), zlokalizowane w dzielnicy Turaszowka. Poza tym w studium wyznaczone **zostały obszary** przeznaczone pod rozwój aktywności gospodarczej związanej z magazynami, logistyką, **usługami** wystawienniczymi i inkubatorami technologii oraz produkcji opartej na wysokich technologiach oznaczone jako U2. Są to tereny o powierzchni ok. **100ha** zlokalizowane przy ul. Biatobrzeskiej i tereny o powierzchni ok. 59 ha zlokalizowane przy ul. Korczyńskiej (dzielnica Biatobrzegi) oraz tereny o powierzchni ok. 24 ha zlokalizowane przy ul. Bieszczadzkiej – dzielnica Suchodot.

Powyższe tereny stanowią znaczne rezerwy dla rozwoju gospodarki MOF Krosno.

Również na terenie Gminy Wojaszowka znajdują się obszary, które po uzbrojeniu **będą mogły stanowić** tereny inwestycyjne. Są to obszary aktualnie nie **ujęte** w żadnym dokumencie planistycznym i **występują** w miejscowościach: Bajdy, Rzepnik, Ustrobnia i Wojkowka (w **miejscowości** Bajdy w pobliżu drogi wojewodkiej nr 990 o łącznej pow. ok. 9 ha, w **miejscowości** Rzepnik w pobliżu drogi powiatowej nr **1940R** o łącznej pow. ok. 3 ha, w **miejscowości** Ustrobnia w pobliżu drogi wojewodkiej nr 990 o łącznej pow. ok. **11** ha oraz w pobliżu drogi powiatowej nr **1944R** o pow. ok. 1,5 ha, w miejscowości Wojkowka w pobliżu drogi wojewodkiej nr 990 o **łącznej** pow. ok. 4 ha).

Wsparcie **przedsiębiorców przez władze** lokalne

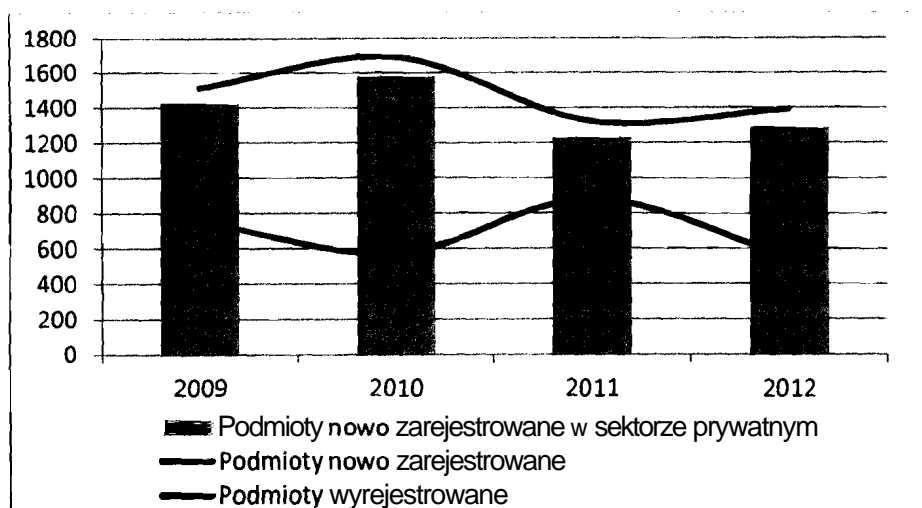
Inwestorzy mogą korzystać z różnego rodzaju wsparcia. Oprócz wsparcia, jakie oferuje specjalna **strefa** ekonomiczna, inwestorzy mogą **otrzymać** dodatkowe wsparcie ze strony władz gmin na terenie których zlokalizowane są tereny inwestycyjne.

Miasto Krosno oferuje zwolnienie z podatku od **nieruchomości** dla **inwestorów** tworzących **nowe** miejsca pracy związane z nową **inwestycją** oraz dla pracodawców **zatrudniających** absolwentów.

Okres zwolnienia uzależniony jest od liczby utworzonych miejsc pracy oraz od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej (branże priorytetowe dla miasta).

Podmioty gospodarcze

Wykres 2. Podmioty gospodarcze na terenie MOF Krosno w latach 2009 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W roku 2012 na terenie krośnieńskiego MOF różnica pomiędzy podmiotami wyrejestrowanymi i nowo zarejestrowanymi ukształtowała się na korzyść nowo rejestrowanych podmiotów i wynosiła 267 jednostek gospodarczych. Rok wcześniej bilans rejestrowanych podmiotów gospodarczych wskazywał na przewagę wyrejestrowanych podmiotów, było ich o 91 więcej. Z wyjątkiem roku 2011 na terenie krośnieńskiego MOF wskaźnik ten był najwyższy w mieście Krosno – średnia przewaga nowo rejestrowanych podmiotów nad podmiotami wyrejestrowanymi wynosiła tam w latach 2009-2012, 184 jednostki gospodarcze.

Wskaźnik przedsiębiorczości liczony jako relacja podmiotów nowo rejestrowanych do wyrejestrowanych w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła na terenie krośnieńskiego MOF w latach 2009-2012 średnio 1,6 punktów. Wartość ta jest wyższa w porównaniu do średniej kraju (1,5 punktów), jak i dla województwa (1,4 punktów). Na badanym obszarze najwyższą wartość tego wskaźnika zaobserwowano w mieście Krosno (3,3), a następnie w Gminach Miejsce Piastowe (2,9) i Korczyzna (1,5), Gminie Jedlicze (1,4), Gminie Wojaższowka (0,1) i Chorkówka (1,8).

Tabela 19. Wskaźniki przedsiębiorczości na terenie gmin MOF Krosno w 2012 r.

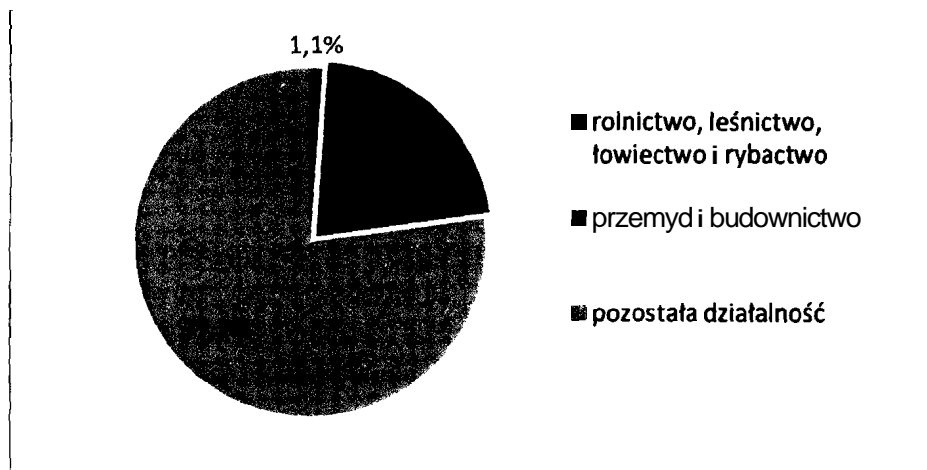
Gmina	Wskaźnik przedsiębiorczości	Nowo zarejestrowane podmioty w sektorze prywatnym	Podmioty wpisane do rejestru REGON na tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Chorkówka (2)	1,8	62	53,0	7
Jedlicze (3)	1,4	83	58,6	7
Korczyzna (2)	1,5	71	69,8	9

Krościenko Wyżne (2)	1,3	30	88,1	13
Miejsce Piastowe (2)	2,9	102	69,1	9
Wojaszowka (2)	0,1	38	61,0	8
Krosno (1)	3,3	425	116,6	13

Źródło: Opracowanie własne *na* podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W woj. podkarpackim **liczba osób** fizycznych prowadzących **działalność** gospodarczą na wsi w 2012 r. była mniejsza od **liczby** osob fizycznych prowadzących **działalność** w **miastach** o 17,5%. Brak danych statystycznych na poziomie gminy nie **pozwała** jednoznacznie stwierdzić czy na terenie **krośnieńskiego MOF** jest podobnie, **ale** biorąc pod uwagę turystyczny potencjał regionu oraz **obecność** rozwijającej się agroturystyki najprawdopodobniej na badanym obszarze dobrze rozwija się **przedsiębiorczość** na wsi. Na terenie **krośnieńskiego MOF** znajduje się 76,3% wszystkich osob fizycznych prowadzących **działalność** gospodarczą w powiecie **krośnieńskim**. Liczba osob fizycznych prowadzących **działalność** gospodarczą w MOF Krosno była w 2012 r. większa o 20,8% niż w **całym** powiecie **krośnieńskim**. W 2012 r. najwięcej **osób** fizycznych prowadzących **działalność** gospodarczą na terenie **krośnieńskiego MOF** **znajdowało się** w mieście **Krośnie** (niewiele ponad 4 tys.) – o 32,1% więcej niż w **Jaśle**.

Wykres 3. Struktura **podmiotów** gospodarki narodowej wg PKD 2007 w **latach 2009-2012** na terenie **MOF Krosno**

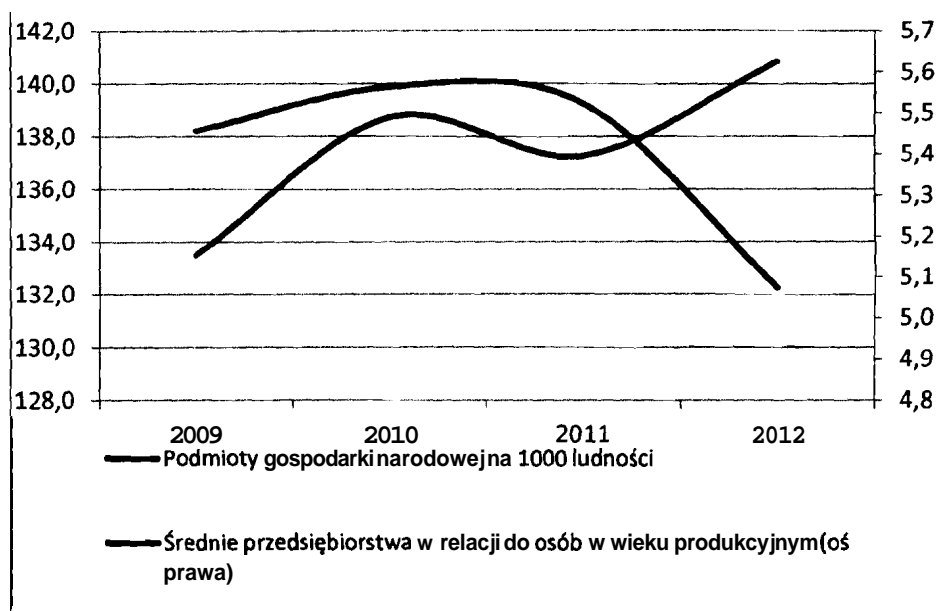

Źródło: Opracowanie *własne* no podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wszystkich podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru **REGON** na obszarze krośnieńskiego MOF **było** w 2012 r. **10,8 tys.** **Większość stanowiły** mikroprzedsiębiorstwa (**95,3%**), **czyli** nieznacznie **mniej** niż w powiecie **krośnieńskim**, gdzie mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające od 0-9 osob) stanowiły **96,0%** wszystkich przedsiębiorstw. Na obszarze **krośnieńskiego MOF** sektor **średnich** przedsiębiorstw **stanowił 3,6%** wszystkich przedsiębiorstw obszaru, o **0,3 pkt. proc.** więcej niż w całym powiecie krośnieńskim, co oznacza i e większe **przedsiębiorstwa** koncentrują się wokół jego **centrum**. Sektor **dużych** przedsiębiorstw **stanowił 0,1%** wszystkich podmiotów gospodarki narodowej obszaru (przedsiębiorstw takich **było** na terenie obszaru 9). Na terenie **krośnieńskiego MOF** **znajdowały się** również 4 przedsiębiorstwa zatrudniające **1000 osób i więcej** – w badanym okresie ich **liczba** nie zmieniała się.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej na terenie MOF Krosno w latach 2009 – 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na 9891 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg PKD 2007 na terenie krosnieńkiego MOF w 2012 r. przemysł i budownictwo stanowiło 21,7% wszystkich podmiotów gospodarczych, podobnie było w całej Polsce, gdzie odsetek ten wynosił 21,5%. Sektor rolniczy stanowił 1,1% podmiotów wpisanych do REGON wg PKD 2007, a pozostała działalność 77,2% wszystkich przedsiębiorstwa MOF Krosno.

Głównie branże i najważniejsze firmy

Gospodarka MOF Krosno rozwija się w oparciu m.in. o branżę lotniczą i okotolotniczą, motoryzacyjną, maszynową i elektromaszynową, chemiczną, przetwórstwo tworzyw sztucznych, szklarską, meblarską, teleinformatyczną i naftowo-gazowniczą. Wspieranie innowacyjnego przemysłu jest priorytetem dla MOF Krosno. Władze gmin MOF wspierają rozwój branż innowacyjnych w sposób szczególny. Dla przykładu miasto Krosno oferuje dłuższy okres zwolnienia z podatku od nieruchomości dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy związane z nową inwestycją w branży lotniczej, niż w przypadku innych branż. Miasto Krosno nazywane jest „Szklanym sercem Polski”²⁰. Teren MOF Krosno jest największym w Polsce ośrodkiem przemysłu szklarskiego, którego historia sięga 1923 r.

Przemysł szklarski zlokalizowany jest na terenie MOF Krosno z uwagi na występowanie źródeł energii (gazu ziemnego) używanego do produkcji szkła. Firmy szklarskie działające na terenie MOF Krosno, otrzymywały wiele różnych nagród i wyróżnień m. in. złote medale Międzynarodowych Targów Poznańskich oraz Godło Promocyjne²¹ dla Krosnieńskich Hut Szkła „Krosno” SA. Na obszarze MOF

²⁰ Oficjalna strona miasta Krosno (2014) Najważniejsze Branże [dostępne online, 10.03.2014, <http://www.krosno.pl/pl/dla-przedsiębiorczych/wizytowka-gospodarcza-miasta/firmy-krosnienskie/najwazniejsze-branze/>].

²¹ Oficjalna strona miasta Krosno (2014) Najważniejsze Branże [dostępne online, 10.03.2014, <http://www.krosno.pl/pl/dla-przedsiębiorczych/wizytowka-gospodarcza-miasta/firmy-krosnienskie/najwazniejsze-branze/>].

Krosno znajduje się między innymi „Krosglass” SA - jedyne w Polsce przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją włókna szklanego metodą jednostopniową. Długa historia produkcji szkła na terenie Obszaru, ubogacona jest przez obecność firm zajmujących się produkcją szkła artystycznego oraz firm produkujących szklane ozdoby, m.in. „Villa Glass Studio” Sp. z o.o., Zakład Zdobienia Szkła „Glasmark” Sp. z o.o., Zakład Usługowo-Wytworczy „Decor”, „Mika – Glass”, „Glass Studio Habrat”. Obecnie firmy z sektora szklarskiego znajdują się w trudnej sytuacji z uwagi na światowe spowolnienie gospodarcze.

Na obszarze MOF Krosno znajdują się firmy high-tech zajmujące się produkcją sprzętu lotniczego, produkcją sprzętu komputerowego i/lub maszyn biurowych, przedsiębiorstwa z branży elektronicznej i telekomunikacyjnej oraz przedsiębiorstwa produkujące komponenty do aparatury pomiarowej²². Wspomniane przedsiębiorstwa z przemysłu lotniczego są częścią Stowarzyszenia Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”, które skupia łącznie ponad 100 firm z branży lotniczej. Rozwój branży lotniczej na terenie MOF Krosno związany jest nie tylko z obecnością lotniska, ale również z tradycjami budowy i serwisowania ultra-lekkich konstrukcji lotniczych - Lotnicze Zakłady Produkcyjno – Naprawcze „Aero – Kros” Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Ustugowe „EKOLOTT”, FK Lightplanes Sp. z o.o., Peszke s.c.. Przedsiębiorstwa z sektora lotniczego na terenie MOF Krosno działają w ramach globalnych tancuchow produkcji. Firma „Goodrich Aerospace Poland” Sp. z o.o. współpracuje między innymi z takimi firmami jak: Boeing, Airbus, Gulfstream i Bombardier²³.

Poddostawcą części lotniczych dla „Goodrich Aerospace Poland” Sp. z o.o. jest „Wietpol Aerospace” Sp. z o.o. Sp. k.. Dioxid Sp. z o.o. zajmuje się m.in. produkcją części dla przemysłu lotniczego i oprzyrządowania.

Wśród firm branży okoiolotniczej działa m.in. PPHU Vacuma, która oferuje m.in. obsługę techniczną obiektów przemysłowych związanych z lotnictwem.

Podmioty branży lotniczej i okoiolotniczej zrzesza również „Podkarpackie Powiązanie Kooperacyjne - Klaster Lotnictwa Lekkiego i Ultralekkiego” zlokalizowany na terenie Krosna. Do dyspozycji ponad 20 firm – członków klastra pozostają nowoczesne urządzenia badawcze i produkcyjne, umożliwiające realizację bardzo ciekawych, innowacyjnych konstrukcji lotniczych.

Do najwainiejszych firm branży teleinformatycznej należą Mikrotech SA. oraz Stimo Niedzielski Sp. J.

Na terenie MOF Krosno dobrze rozwija się również przemysł motoryzacyjny i naftowy. Pierwszy, podobnie jak w przypadku firm z sektora lotniczego, również działa w ramach globalnych tancuchow produkcji. Firma „BWI Poland Technologies” Sp. z o.o., dla której komponenty produkuje „FA Krosno” SA. współpracuje między innymi z takimi światowymi liderami jak: Ferrari, BMW, Fiat, Opel, Daimler-Chrysler, Ford/Land Rover, Suzuki, Daewoo oraz koncern PSA Peugeot Citroen²⁴.

---

²² P. Klimczak, P. Czaplinski (2011) Zintegrowana analiza ekonomiczna gospodarki województwa podkarpackiego [dostępne online, 10.03.2014] <http://monitoruj.podkarpackie.pl/assets/files/bazawiedzy/analizy,%20ekspertyzy/Innowacyjne%20sektory%20gospodarki%20wojew%C3%B3dztwa-sektory%20wysokiej%20szansy.pdf>.

²³ Oficjalna strona miasta Krosna (2014) Najwainiejsze Branie [dostępne online, 10.03.2014, <http://www.krosno.pl/pl/dla-przedsiębiorczych/wizytowka-gospodarna-miasta/firmy-krosnienskie/najwainiejsze-branze/>].

²⁴ Oficjalna strona miasta Krosna (2014) Najwainiejsze Branie [dostępne online, 10.03.2014, <http://www.krosno.pl/pl/dla-przedsiębiorczych/wizytowka-gospodarcza-miasta/firmy-krosnienskie/najwainiejsze-branze/>].

Krosno nazywane jest **też kolebką światowego przemysłu naftowego**. W Bobrcie (Gmina Chorkowka) w 1854 roku **powstała** pierwsza w **świecie** kopalnia ropy naftowej. Do tej pory gornictwo ropy naftowej i gazu ziemnego stanowi jedną z **głównych gałęzi** gospodarki na **Podkarpaciu**²⁵. Na terenie Krosna funkcjonują oddziały „PGNiG Technologie” SA. zajmujące się produkują urządzeń i aparatów do eksploatacji **złóż** ropy naftowej i gazu ziemnego. W Jedliczu działa rafineria nafty ORLEN Potudnie SA – Zakład Jedlicze zajmująca się przetworstwem ropy naftowej oraz przerobką olejów przetworzonych.

W **Krośnie** rozwija się również **przemysł meblarski** – m.in. „Nowy Styl” Sp. z o.o., **Krośnieńskie Fabryki Mebli „Krofam” Sp. z o.o.**, Zakład **Meblowy „Wist”, „Billkros”, WIPMEB Sp. z o.o.** W Bajdach w Gminie Wojaszowka znajduje się **zakład** produkcji okien i drzwi z PCV - Invest-Profil Sp. z o.o. sp. k.

Do **dużych** firm działających na terenie Krosna **należą** również: „Cellfast” SA. i „Splast” Sp. z o.o. Sp. k.-firmy specjalizujące się w przetworstwie tworzyw sztucznych. „Splast” Sp. z o.o. Sp. k. oraz firma „Eco Line”, która prowadzi **działalność** związaną z obróbką **metali** i technologiami do malowania proszkowego, to **firmy** działające na terenie **krośnieńskiej** podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, które **uzyskały** opinie o **innowacyjności**.

Wśród firm **branży** budowlanej działają m.in. **Krośnieńskie Przedsiębiorstwo Budowlane „KPB” SA**, **Przedsiębiorstwo Robot Inżynierskich i Drogowych w Krośnie SA**, **Rejon Budowy Drog i Mostów Sp. z o.o.**, FHU „Efekt” – firma zajmująca się projektowaniem i budową obiektów kubaturowych.

Na terenie MOF Krosno działają również WSK „PZL – Krosno” SA. – producent **cystern** i schładzalników mleka, firma „Walter” z Pustyn w Gminie **Krościenko Wyine** - producent maszyn i pit do obróbki drewna, Zakłady Produkcyjno - Remontowe Energetyki w Jedliczu zajmujące się remontem, produkcją urządzeń do **przesyłu** energii, silników energetycznych oraz urządzeń do telefonii komórkowej.

Instytucje otoczenia biznesu

Przedsiębiorstwa działające na terenie MOF Krosno mogą **liczyć** na wsparcie instytucjonalne **Krośnieńskiego Inkubatora Technologicznego „KRINTECH” Sp. z o.o.**, **Podkarpackiej Izby Gospodarczej**, **Podkarpackiego Powiązania Kooperacyjnego - Klastra Lotnictwa Lekkiego i Ultralekkiego**, **Cechu Rzemiosł Różnych**, **Unii Przedsiębiorców i Właścicieli Nieruchomości** oraz **Centrum Przedsiębiorczości Strefy Inwestycyjnej Innowacyjnych Technologii „Szczepańcowa – Lotnisko” Sp. z o.o.** Wsparcie instytucjonalne otoczenia biznesowego skierowane jest głównie do **MŚP**. Kąda z powyższych instytucji wspiera przedsiębiorców w innym zakresie, jednak oferowane przez nie wsparcie nie zaspokaja w **pełni** zapotrzebowania **zgłaszanego** zarówno przez przedsiębiorców, jak i przez osoby planujące rozpoczęcie prowadzenia własnej **działalności** gospodarczej, w tym osoby bezrobotne. Do najistotniejszych barier napotykanymi przez osoby rozpoczynające **działalność** gospodarczą **należą**: brak praktycznej wiedzy w zakresie prowadzenia **działalności**, brak **umiejętności** identyfikacji nisz istniejących na **lokalnym** rynku, problemy z rejestracją **firmy**, brak zasobów finansowych, brak lub ograniczony **dostęp** do informacji o instrumentach polityki rynku pracy umożliwiających rozpoczęcie **działalności** oraz brak informacji o sieci instytucji kredytowych i poradczeniowych, **zaangażowanych** we wspieranie **przedsiębiorczości**.

²⁵ Oficjalna strona **miasta Krosna (2014) Najważniejsze Branże** [dostępne online, 10.03.2014, <http://www.krosno.pl/pl/dla-pnedsiebiorczych/wizytowka-gospodarcza-miasta/firmy-krosnienskie/najwazniejsze-branze/>].

Krośnieński Inkubator Technologiczny „KRINTECH” Sp. z o.o. powstał z inicjatywy Prezydenta Miasta Krosna oraz Podkarpackiej Izby Gospodarczej. Jest to jedyny taki obiekt na terenie MOF Krosno oraz całego powiatu krośnieńskiego. Obecnie działa w nim 16 firm, m.in. z branży lotniczej, drogobudowlanej, informatycznej, meblowej, instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych, producent frezów monolitycznych VHM, producent akcesoriów wędkarskich, producent wozków dziecięcych, producent płyt, arkuszy, rur, kształtowników z tworzyw sztucznych, producent elementów stalowych dla potrzeb górnictwa naftowego, itd. W ostatnich latach z oferty Inkubatora skorzystało ponad 20 firm różnych branż, które po okresie inkubacji z powodzeniem rozwijają swoją działalność poza jego murami.

Głównym celem działalności Inkubatora: „jest promowanie przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim działań innowacyjnych, zapewnienie początkującym przedsiębiorcom z sektora MŚP pomocy w uruchomieniu i prowadzeniu firmy oferującej produkt lub usługę powstałą w wyniku wdrożenia nowej technologii, a także kreowanie i stwarzanie warunków do powstawania nowych małych i średnich firm produkcyjnych i usługowych oraz poszerzanie działalności produkcyjnej i usługowej firm już istniejących”.

Krośnieński Inkubator Technologiczny „KRINTECH” Sp. z o.o. działa na zasadach non-profit. Oferta Inkubatora obejmuje:

atrakcyjne cenowo warunki lokalowe przystosowane do rozwoju działalności gospodarczej,

obsługę administracyjno-biurową firm w inkubatorze,

doradztwo biznesowe (kształtowanie profilu firmy, dostęp do pomocy prawnej, patentowej, pomoc w pozyskaniu zewnętrznego finansowania, dostęp do ekspertów technologicznych),

promocją firm działających w inkubatorze,

sprzyjające środowisko innych, nie konkurujących z sobą przedsiębiorców z inkubatora stojących w obliczu podobnych problemów.

W chwili obecnej wykorzystywana jest cała dostępna powierzchnia produkcyjno-usługowa Krośnieńskiego Inkubatora Technologicznego „KRINTECH” Sp. z o.o.

Ze względu na istotne wsparcie, jakie oferuje Inkubator, zainteresowanie możliwością skorzystania z jego oferty, zarówno ze strony początkujących przedsiębiorców, jak i osób planujących rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej jest bardzo duże. Wynika to z faktu, że mieszkańcy MOF Krosno, którzy chcieliby podjąć własną działalność, często nie dysponują odpowiednim zapleczem dla rozpoczęcia prowadzenia własnego biznesu. To przede wszystkim ograniczone środki finansowe, które znacznie utrudniają możliwość wynajęcia lokalu po cenach rynkowych, finansowania zaplecza księgowo-administracyjnego, korzystania z doradztwa (zarówno technicznego, uzależnionego od profilu firmy, jak i doradztwa w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego na rozwój firmy, różnego rodzaju szkoleń specjalistycznych, wsparcia w nawiązywaniu współpracy z ośrodkami badawczo – rozwojowymi), itd. Niestety, pomimo tak dużego zainteresowania, ze względu na brak wolnej powierzchni produkcyjno-usługowej, nowe podmioty nie mogą skorzystać ze wsparcia oferowanego przez Inkubator. Dlatego też niezwykle ważną inwestycją dla MOF Krosno będzie realizacja nowego inkubatora przedsiębiorczości z wyodrębnionym akademickim inkubatorem przedsiębiorczości, który pozwoli na stworzenie dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w jej wstępnej fazie. Realizacja tego działania pozwoli nie tylko na rozwój nowych firm,

w tym firm innowacyjnych, ale **również** na zatrzymanie na terenie MOF młodych, wykształconych ludzi, **którzy** niejednokrotnie posiadają bardzo interesujące pomysły na biznes, przed wyjazdem do większych **ośrodków** miejskich, które oferują im lepsze perspektywy rozwoju. **Pośrednio**, będzie to miało również pozytywny **wpływ** na wzrost poziomu zatrudnienia na tym terenie. Celem powstania inkubatora jest **również** wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do budowy postaw kreatywnych, **służących** rozwojowi **przedsiębiorczości** oraz aktywizacji osób bezrobotnych, a **także** ułatwienie osobom bezrobotnym z MOF Krosno podjęcia i prowadzenia **działalności** gospodarczej, **m.in.** poprzez ułatwienie dostępu do zewnętrznych **źródeł** finansowania **działalności** gospodarczej poprzez udzielanie **pożyczek**.

Na terenie MOF Krosno jest zlokalizowana Państwowa **Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie** oraz **duża** liczba szkół ponadgimnazjalnych. Uczelnia i **szkoły**, pomimo prowadzonych kierunków związanych z przedsiębiorczością, kształcą w tym zakresie jedynie teoretycznie. Wielu młodych ludzi po zakończeniu nauki ma ciekawe pomysły na własny biznes, jednak, **głównie ze względu** na brak **środków** finansowych i brak **doświadczenia**, ma **duże trudności** z rozpoczęciem **działalności** gospodarczej. W tym przypadku ogromną pomoc, skoncentrowaną na preinkubacji, jest **możliwość** skorzystania ze wsparcia akademickiego inkubatora **przedsiębiorczości**, którego zadaniem **byłoby** propagowanie i wspieranie przedsiębiorców w **środowisku** akademickim, **m.in.** poprzez wsparcie w tworzeniu, działaniu i sprawdzaniu pomysłów opartych na wiedzy, w warunkach wolnorynkowych, bez **koniczności** ponoszenia kosztów i ryzyk związanych z zarejestrowaniem własnej **działalności** gospodarczej. Niestety na terenie MOF Krosno nie funkcjonuje tego rodzaju placówka. Stworzenie takiej instytucji **byłoby dużą** szansą dla młodych ludzi, którzy po zarejestrowaniu własnej **działalności** gospodarczej mogliby **skorzystać** z kolejnego etapu inkubacji w inkubatorze **przedsiębiorczości**.

Powstanie i rozwój **nowego** inkubatora **przedsiębiorczości** wraz z wyodrębnionym preinkubatorem **może** pozytywnie **wpłynąć** zarówno na **potencjał** MOF Krosno w zakresie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw, jak i **może powstrzymać** migrację ludzi młodych (opis migracji ludności z obszaru MOF Krosno **został** przedstawiony w podrozdziale 2.9. Demografia).

Istotną kwestią przyczyniającą się do rozwoju gospodarki jest **również** dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku **pracy**. W ostatnich **latach** na terenie MOF Krosno **dokonały** się w tej dziedzinie istotne zmiany (opis w rozdziale 2.11. Edukacja). **Cały czas należy** jednak **dążyć** do coraz **ściślejszej** współpracy sfery nauki i gospodarki. Dlatego **też** rekomendowane jest zorganizowanie platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na terenie MOF Krosno a Państwową **Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie** oraz lokalnymi szkołami ponadgimnazjalnymi, która pozwoli **m.in.** na zwiększenie **możliwości** odbywania **staży** i praktyk przez uczniów i studentów w przedsiębiorstwach, które przyczynią się do zdobycia przez nich praktycznej wiedzy w zakresie wyuczonego zawodu.

Rolnictwo

MOF Krosno tworzy 7 gmin – **miasto** Krosno, gmina miejsko-wiejska Jedlicze oraz 5 gmin wiejskich: Chorkowka, Korczyzna, **Krościenko Wyżne**, Miejsce **Piastowe** i Wojaszowka. Na terenie wymienionych gmin w **różnym** stopniu rozwija się rolnictwo. **Poniższe** dane statystyczne z zakresu rolnictwa pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r.

Tabela 20 Liczba i powierzchnia gospodarstw **rolnych** na terenie gmin MOF Krosno w **2010r.**

Gmina	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia (ha)
Chorkówka (2)	2727	4208,20
Jedlicze (3)	2688	3939,17
Korczyna (2)	2165	4265,67
Kroiczenko Wyżne (2)	1019	1057,27
Miejsce Piastowe (2)	2124	2863,41
Wojaszówka (2)	1904	4188,27
Krosno (1)	1039	1846,71
razem	13664	22368,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych *Lokalnych GUS*

Największa liczba gospodarstw rolnych w 2010 r. zlokalizowana była na terenie gmin Chorkówka i Jedlicze, natomiast najmniejsza – w Krośnie i w Gminie Kroiczenko Wyżne. Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych była największa na terenie gmin: Korczyna, Chorkówka i Wojaszówka (powierzchnia gospodarstw na terenie tych trzech gmin wynosiła 12662,14 ha, co stanowiło ponad połowę łącznej powierzchni wszystkich gospodarstw na terenie całego MOF), a najmniejsza – na terenie Krosna, co wynika ze specyfiki gminy - obszaru miejskiego.

Tabela 21 Liczba gospodarstw **rolnych** na terenie gmin MOF Krosno w **2010r.** w zależności od powierzchni gospodarstwa

Gmina	Liczba gospodarstw				
	Powierzchnia gospodarstwa				
	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
Chorkówka (2)	1603	1072	42	0	0
Jedlicze (3)	1726	918	29	4	11
Korczyna (2)	1195	896	54	11	9
Kroiczenko Wyżne (2)	746	262	5	0	0
Miejsce Piastowe (2)	1471	612	19	7	15
Wojaszówka (2)	913	905	59	15	12
Krosno (1)	608	404	16	4	7
razem	8262	5069	224	41	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych *Lokalnych GUS*

Większość gospodarstw rolnych na terenie MOF Krosno to gospodarstwa małe – do 1 ha oraz od 1 do 5 ha, co stanowi **97,5%** wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa **duże – powyżej 15 ha stanowią** zaledwie **0,4 %** wszystkich gospodarstw MOF Krosno.

Najwięcej gospodarstw **dużych – o powierzchni powyżej 15 ha - zlokalizowanych było** w gminach: Miejsce Piastowe, **Wojaszówka i Jedlicze**, natomiast najwięcej gospodarstw **małych – do 1 ha oraz od 1 do 5 ha – w gminach: Jedlicze, Chorkówka i Miejsce Piastowe.**

Tabela 22 **Średnia** powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie gmin MOF Krosno w 2010 r.

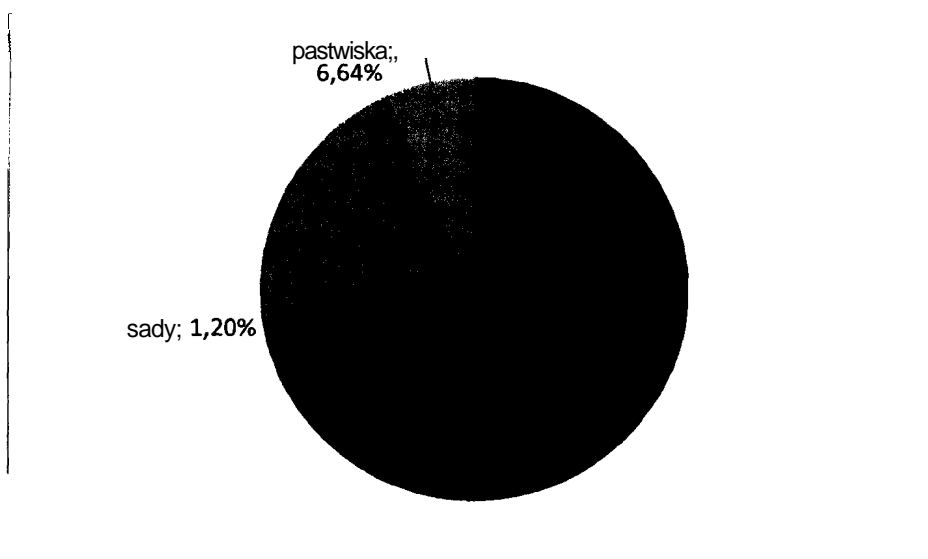
Gmina	Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (ha)
Chorkówka (2)	1,54
Jedlicze (3)	1,47
Korczyna (2)	1,97
Krościenko Wyżne (2)	1,04
Miejsce Piastowe (2)	1,35
Wojaszówka (2)	2,20
Krosno (1)	1,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego na terenie MOF Krosno **wynosiła** w 2010 r. **1,6 ha.** **Średnio** najmniejsze gospodarstwa **funkcjonowały** na terenie Gminy **Krościenko Wyżne**, a największe – w gminach **Wojaszówka i Korczyna.**

Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych jest zdecydowanie **negatywnym** zjawiskiem, **ponieważ** powoduje, **że większość** z nich osiąga niską produkcją, **która** w dużym stopniu przeznaczona jest na własne **spożycie.** Ma to **bezpośredni wpływ** na dochody **rolników.** Konieczne jest podjęcie **działań mających** na celu scalanie **gruntów** w celu zwiększania powierzchni gospodarstw.

Wykres 5. Struktura **użytków** rolnych na terenie MOF Krosno w 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W strukturze **użytków** rolnych na terenie MOF Krosno dominują grunty orne - prawie 72%. Dość znaczny udział stanowią również łąki.

Tabela 23 Powierzchnia **wybranych zasiewów** na terenie MOF Krosno w 2010 r.

Wybrane rodzaje zasiewów							
Powierzchnia zasiewów (ha)	zboia razem	ziemniaki	uprawy przemysłowe	buraki cukrowe	Rzepak i rzepik razem	strączkowe jadalne na ziarno razem	warzywa gruntowe
4459,24	1061,52	411,89	15,91	383,04	10,35	59,15	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wśród zasiewów na terenie MOF Krosno zdecydowanie największy udział miały zboża i ziemniaki. Stosunkowo dużą powierzchnię zajmowały uprawy przemysłowe.

Tabela 24 Pogotowie zwierząt gospodarskich na terenie MOF Krosno w 2010 r.

Zwierzęta gospodarskie				
Liczba zwierząt gospodarskich (szt.)	bydło	trzoda chlewna	konie	drób ogółem razem
	1888	4321	312	115145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Największy udział wśród zwierząt gospodarskich na terenie MOF Krosno w 2010 r. miał drobiu. Stosunkowo duża liczba kur, kaczek, indyków i pozostałego drobiu wynika ze specyfiki chowu tych zwierząt (zbiorowego). Na drugim miejscu w pogotowiu zwierząt gospodarskich była trzoda chlewna, na trzecim bydło. Stosunkowo duża była również liczba koni.

Na terenie MOF Krosno **przeważają gleby brunatne kwaśne**, rzadziej **wyługowane, wytworzone z glin ilastych i pyłków, średnio gębokie i gębokie**. Dominują klasy IIIb, IV i V. Na przeważającej części MOF Krosno istnieją odpowiednie warunki do prowadzenia **upraw rolniczych (szczególnie zbóż)** i ogrodnictwa. Stan gleb jest na **ogół dobry**, podstawowymi czynnikami degradacji gleb są zjawiska erozyjne, zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców. Zanieczyszczenia mają charakter punktowy (emisja **zakładów** przemysłowych i wysypiska **śmieci**) i liniowy (**wzdłuż** szlaków komunikacyjnych o znacznym natężeniu ruchu). **Większość** gleb mieści się w I klasie **czystości** pod **względem zawartości metali ciężkich**. Zarówno **jakość** gleb, jak i pozostałe warunki przyrodnicze, stwarzają dogodne **możliwości** rozwoju rolnictwa ekologicznego. **Możliwości** te są jednak wykorzystywane w niewielkim stopniu. W celu poprawy tego stanu **rzeczy** konieczne jest podjęcie zintensyfikowanych **działań**.

Według danych GUS, na terenie MOF Krosno w 2005 r. **było** 6366 ha **gruntów** zaliczonych do kategorii nieużytków i pozostałych **gruntów**. Powierzchnia ta systematycznie **wzrastała** - od 5987 ha w 2000 r. Postępujący wzrost powierzchni **nieużytków** związany jest z odchodzeniem od rolnictwa znacznej **części** **mieszkańców** MOF Krosno, co jest wynikiem pogłębiającej się **nieoptymalności** prowadzenia produkcji rolnej, wynikającej m.in. ze **zbyt** **małej** skali produkcji w niewielkich

gospodarstwach. Pojawia się problem związany z koniecznością racjonalnego zagospodarowania nieużytkowanych rolniczo gruntów.

Turystyka

Turystyka stanowi niewątpliwą **potencjał** MOF Krosno. Obszar posiada **doskonałą lokalizację** (zob. **Środowisko** naturalne) a w jego bliskiej okolicy znajdują się **obszary** z licznymi walorami uzdrowiskowymi. **Zarówno środowisko** przyrodnicze (opisane w punkcie 2.7), jak i dziedzictwo kulturowe (**punkt 2.13**), stanowią znaczące bogactwo MOF Krosno, **które może być** magnesem przyciągającym **turystów**. Na terenie MOF Krosno w 2012 r. **z noclegów skorzystało 33009 turystów**, w tym **3368 turystów z zagranicy**. W analogicznym okresie turystom w Mieście Krosno udzielono 19444 **noclegów** (2802 turystom zagranicznym). W Gminie Korczyna turystom udzielono 4470 noclegów (548 turystom zagranicznym), a w Gminie Jedlicze 8989 **noclegów** (18 turystom zagranicznym). **Z obiektów** hotelowych skorzystało ponad **24,9 tys. polskich rezydentów** o **81,2%** więcej niż z innych **obiektów** noclegowych.

Tabela 25. Obiekty noclegowe na terenie MOF Krosno w 2015 r.

Gmina	Liczba innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie	Liczba miejsc noclegowych w innych obiektach, w których są świadczone usługi hotelarskie	Liczba obiektów hotelarskich (kategoryzowanych)	Liczba miejsc noclegowych w obiektach hotelarskich
Chorkówka	1	45	0	0
Jedlicze	0	0	2	brak danych
Korczyna	3	44	1	43
Krościenko	0	0	0	0
Wyżne				
Miejsce Piastowe	0	0	0	0
Wojaszówka	0	0	0	0
Krosno	10	196	7	325
razem	14	285	10	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin MOF Krosno

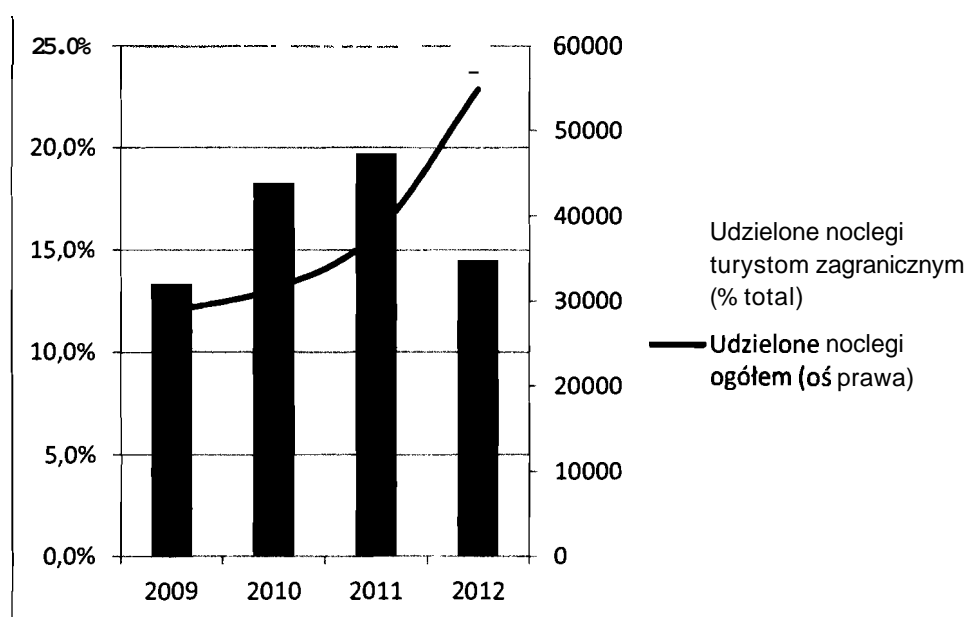
Bazę noclegową MOF Krosno tworzy 10 **obiektów** hotelarskich z ponad 300 miejscami noclegowymi oraz 14 innych **obiektów**, w których są świadczone **usługi** hotelarskie (**obiektów** niekategoryzowanych) z 285 miejscami noclegowymi. **Są** to obiekty o zróżnicowanym standardzie. Zdecydowana **większość obiektów** jest zlokalizowana na terenie miasta Krosno. Gminy: Krościenko Wyżne, Miejsce **Piastowe** i **Wojaszówka** nie **dysponują** na swoim terenie żadnymi obiektami noclegowymi. Istniejąca baza noclegowa MOF wymaga **więc** znacznego rozszerzenia, **szczególnie** biorąc pod uwagę **potencjał** turystyczny Obszaru.

Tabela 26. **Korzystający z noclegów** na terenie MOF Krosno w **2012 r.** – dostępne dane GUS

Gmina	Korzystający z noclegów ogółem I-XII	Korzystający z noclegów turyści zagraniczni
Jedlicze (3)	8989	18
Korczyna (2)	4470	548
Miejsce Piastowe (2)	77	0
Wojaszówka (2)	29	0
Krosno (1)	19444	2802
Suma	33009	3368

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 6. Udzielone noclegi na terenie MOF Krosno w latach 2009 -2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dane dotyczące udzielonych **noclegów** na terenie MOF Krosno nie są zadowalające. W celu zmiany tego stanu rzeczy **należy** podjąć działania zmierzające do poprawy infrastruktury turystycznej Obszaru, w tym bazy noclegowej. Konieczna jest również kompleksowa promocja Obszaru.

Atrakcje turystyczne oraz organizowane na terenie MOF Krosno imprezy **zostały** opisane w rozdziale „Kultura i dziedzictwo kulturowe”.

W celu rozwoju turystyki na terenie MOF Krosno niezbędne jest podjęcie szeregu działań promocyjnych, w tym promocja produktów turystycznych oraz wyrobów tradycyjnych. Waznym elementem wpływającym na wzrost **atrakcyjności** turystycznej regionu powinien być nowoczesny system informacji turystycznej oraz stworzenie kompleksowej oferty pobytu dla turystów na terenie MOF Krosno, która pozwoli im zapoznać się z bogatą **ofertą** atrakcji turystycznych i pomoże **zaplanować pobyt** na terenie MOF Krosno.

Agroturystyka

MOF Krosno charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju agroturystyki - istniejące gospodarstwa rolne, bogactwo **środowiska** naturalnego, liczne obszary chronione.

Tabela 27 Gospodarstwa agroturystyczne na terenie MOF Krosno w 2015 r.

Gmina	Liczba gospodarstw agroturystycznych	Liczba miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych
Chorkówka	6	38
Jedlicze	2	brak danych
Korczyna	15	brak danych
Krościenko Wyżne	0	0
Miejsce Piastowe	5	46
Wojaszówka	6	57
Krosno	0	0
razem	34	brak danych

Źródło: Opracowanie *własne* na podstawie danych z gmin MOF Krosno

Na terenie MOF Krosno w 2015 r. znajdowały się 34 gospodarstwa agroturystyczne, które **stanowiły uzupełnienie** bazy noclegowej Obszaru, z czego prawie **połowa** w Gminie Korczyna. Po 6 gospodarstw **działało** w Gminie Chorkówka i **Wojaszówka**, 5 - w Gminie Miejsce Piastowe i 2 w Gminie Jedlicze. Na terenie Gminy **Krościenko Wyżne** i w **mieście Krośnie** nie funkcjonowały gospodarstwa agroturystyczne.

PODSUMOWANIE

MOF Krosno skupiając ponad 75% podmiotów prowadzących **działalność** gospodarczą w powiecie **krośnieńskim** stanowi niewątpliwie **przedsiębiorczy** rdzeń powiatu. Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno posiada korzystne warunki **zarówno** do rozwoju rolnictwa ekologicznego, turystyki i agroturystyki, jak i innowacyjnego **przemysłu**. W dziedzinie gospodarki daje się **zaobserwować** unikatowe **połączenie** tradycji (**przemysł** szklarski) i **nowoczesności** (**przemysł** lotniczy), które **należy** podtrzymywać i **rozwijać**. Wsparcia wymaga aktywizacja osób bezrobotnych i rozwój **przedsiębiorczości** w początkowej jej fazie.

Na terenie MOF Krosno znajduje się infrastruktura energetyczna, drogowa i telekomunikacyjna, **która, chociaż** wymaga rozwoju i modernizacji, **posłużyć** może do pozyskiwania **nowych** inwestorów oraz budowania nowoczesnego **społeczeństwa** opartego na wiedzy, przy zachowaniu zasad poszanowania **środowiska** naturalnego. **Potencjał** regionu pozwala na **częściowe** zaspokojenie zapotrzebowania energetycznego MOF z ekologicznych **źródeł** energii, co **pozytywnie wpłynęłoby** na wizerunek Obszaru oraz **umocniłoby** jego turystyczną **pozycję** na tle innych regionów. Ze **względu** na walory **środowiskowe** MOF Krosno, **które** wykluczają realizację **dużych** inwestycji **przemysłowych** na znacznej **części** obszaru (obszary chronione, obszary cenne przyrodniczo), wskazane jest wspieranie tworzenia i rozwoju na tych obszarach mikro i małych **przedsiębiorstw**, których **działalność** nie **będzie** miała negatywnego wpływu na **stan środowiska** naturalnego. Z tego **samego** powodu **niezbędne** też

jest koncentrowanie **działalności przemysłowej** na obszarach wskazanych w planach zagospodarowania przestrzennego – na istniejących i planowanych do uzbrojenia terenach inwestycyjnych.

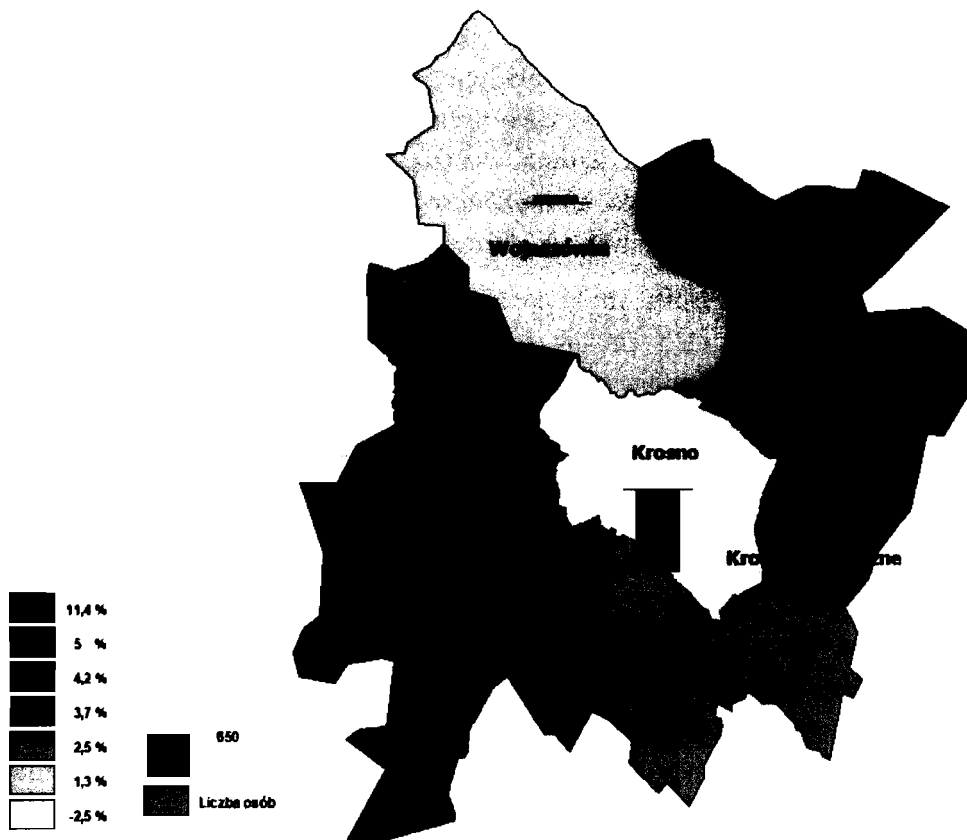
Pełne wykorzystanie powierzchni oraz możliwości Inkubatora Technologicznego „KRINTECH” Sp. z o.o. znacznie ogranicza **potencjał** MOF Krosno w zakresie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw innowacyjnych. Powstawanie i rozwój instytucji takich jak inkubatory **przedsiębiorczości**, będzie skutkowało nie tylko wzrostem potencjału gospodarczego MOF Krosno, ale **również** powstrzymaniem **odpływu** miodych ludzi z tego terenu. W celu pozyskiwania nowych inwestorów konieczne jest kompleksowe uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych i poprawa **dostępności** komunikacyjnej. **Istotną** kwestią będzie **możliwość** korzystania przez przedsiębiorców ze wsparcia związanego z **możliwością** lokalizowania inwestycji na terenie specjalnych **stref** ekonomicznych, jak i z innych **ulg** oferowanych inwestorom przez władze lokalne.

MOF Krosno charakteryzuje się **wysoką atrakcyjnością turystyczną**, czego nie odzwierciedla **ruch** turystyczny na tym terenie. W celu zmiany tego stanu rzeczy - zwiększenia roli turystyki w gospodarce MOF Krosno, **należy podjąć** zintensyfikowane działania, **m.in.** działania w zakresie budowy lokalnych produktów turystycznych, działania promocyjne (promocja lokalnych atrakcji przyrodniczych i kulturowych, produktów lokalnych i wyrobów tradycyjnych, dziedzictwa kulturowego) oraz działania w zakresie rozbudowy infrastruktury turystycznej.

Na terenie MOF Krosno rozwija się **również** rolnictwo, pomimo że sektor rolniczy **stanowił** zaledwie 1,1% podmiotów wpisanych do REGON. Na przeważającej **części** MOF **istnieją** odpowiednie warunki do prowadzenia **upraw** rolniczych, w tym do prowadzenia produkcji ekologicznej oraz do rozwoju agroturystyki. Problemem jest duże rozdrobnienie gospodarstw oraz znaczna powierzchnia **nieużytków**. **Zaleca się** podjęcie działań w kierunku scalania **gruntów** i zwiększania powierzchni gospodarstw rolnych oraz w kierunku racjonalnego zagospodarowania nieużytków. Istotne jest przeprowadzenie szerokiej akcji informacyjnej **wśród** rolników MOF Krosno w zakresie uwarunkowań rynkowych i przyrodniczych produkcji rolnej oraz promocji rolnictwa ekologicznego. Szansą na zwiększenie **dochodów** rolników jest podjęcie przez nich prowadzenia dodatkowej **działalności** - świadczenia **usług** w zakresie agroturystyki.

2.9. Demografia

Rysunek 6. Bezwzględne i względne zmiany liczby **ludności** na terenie MOF Krosno w okresie **2000-2012 r.**

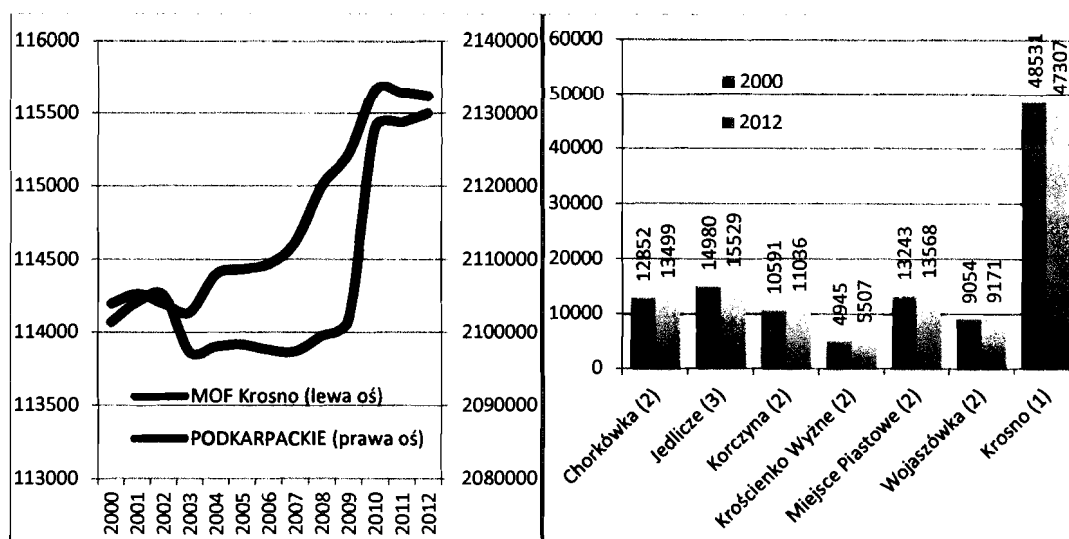

Kolorem zielonym przedstawiono **względne** zmiany liczby ludności w % w 2012 r. w stosunku do 2000 r. Za pomocą słupka oznaczono zmiany bezwzględne w tym samym okresie.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Bank Danych Lokalnych GUS

Na koniec 2012 r. Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno liczył 115617 **mieszkańców**. Stanowi to **5,4%** potencjatu ludności woj. podkarpackiego. W **latach** 2000-2012 na badanym obszarze notuje się wzrost liczby ludności. Pod tym **względem** obszar nie odstaje znacząco od województwa, w którym również obserwuje się **korzystne** zmiany demograficzne. Wyjątkiem w powiecie jest **miasto** Krosno, w którym liczba ludności ustawicznie spada (spadek o **2,5%** w **latach** 2000-2012, tj. o 1224 mieszkańców). W pozostałych gminach notuje się wzrost. W badanym okresie wzrost liczby mieszkańców w MOF Krosno **wyniósł 1,2%** (1421 osób), podczas gdy średnio w województwie **było to 1,4%**. **Warto** jednak **zauważyć**, że w **latach** 2010-2012 tendencja wzrostowa wyhamowała, a odnotowano nawet nieznaczny spadek liczby ludności (o 45 osób). W 2012 roku w stosunku do roku 2000 największy wzrost liczby mieszkańców spośród gmin MOF Krosno **wystąpił** w Gminie Krocienko **Wyżne** (o **11,4%**). W pozostałych gminach wzrost **wyniósł** od **1,3%** do 5%. MOF Krosno charakteryzuje się odpięciem liczby ludności z miasta na prawach powiatu - Krosna do pobliskich gmin.

Wykres 7. Zmiany **liczby ludności** MOF Krosno na tle województwa w **latach 2000 – 2012**.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

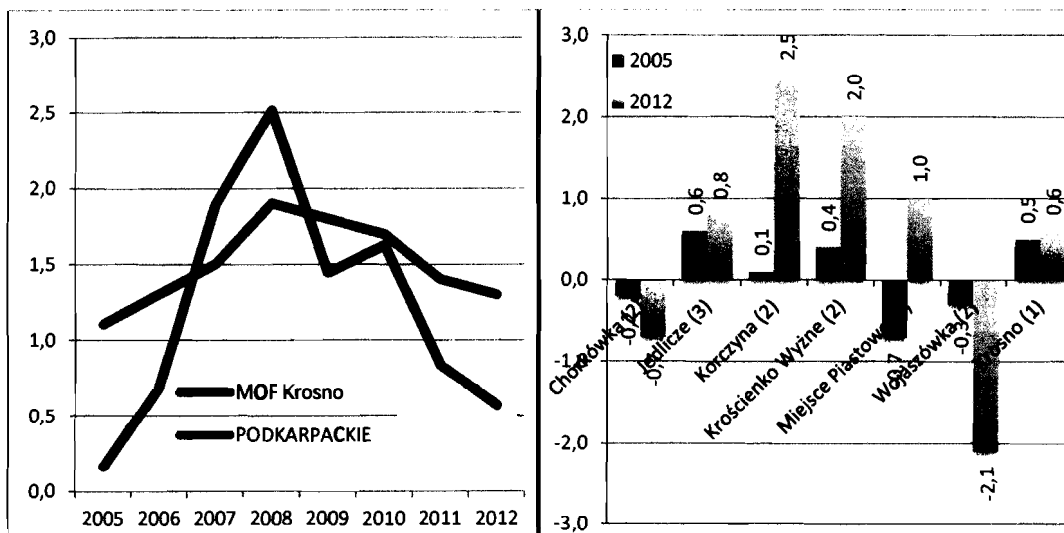
Wskaźniki modułu gminnego nie przedstawiają się już tak korzystnie. **Gęstość** zaludnienia w MOF Krosno w 2012 wyniosła 273 osoby na km² powierzchni wobec 119 **osób** w woj. podkarpackim. Pod **tym względem** obszar jest wewnątrznie stosunkowo **zróznicowany**. Poza Krosnem o gęstości zaludnienia 1088 osob, wskainik ten waha się od 119 osob w Korczynie do 338 osob w Krofcienku Wyinym. Zroinicowanie to jest wysokie nawet **pośród** gmin wiejskich. Daje ono rozstq (roinicq **pomiedzy** najwyszig i najnizszq wartością) w **wysokości 219 osób**, co znacznie przekracza wskainik zaludnienia w gminie o **najnizszej** wartoćci wskainika. **Może to stanowić** utrudnienie w ustaleniu jednolitej strategii dla MOF. Kolejnym przejawem wewnqtrznego zróznicowania Obszaru, **choć** znacznie slabszym, jest **nieco** wysiza **niż** w wojewodztwie liczba kobiet przypadajqcych na 100 **mężczyzn**. Wspolczynnik feminizacji **wynioł** w 2012 r. 107 wobec 104 w wojewodztwie. **Wskaźnik** ten **utrzymywał się** w **latach 2005-2012** na **zbliżonym** poziomie. **Najnizszy** wskainik wystgpil w **Krościenku Wyżnym – 102, najwyzszy** w Krofnie – 111.

W 2012 r. nieznacznie niiszy nii przeciqtnie w wojewodztwie byl na badanym obszarze **wskaźnik** urodzen iywych na 1000 **ludnoćci**, wysizy natomiast zgonow. **Wskaźnik** zgonow (9,2 wobec 8,6 w wojewodztwie) byl jednak niiszy nii **wskaźnik** urodzen iywych (9,8 wobec 9,9 w wojewodztwie). W rezultacie przyrost naturalny byl dodatni chot, w przeliczeniu na 1000 **ludnoćci**, niiszy **niż** w wojewodztwie. **Wskaźnik** ten **wynioł** w 2012 r. 0,6 wobec 1,3 w wojewodztwie. W **latach 2005-2012 obserwowalićmy** zroinicowane tendencje w zakresie urodzen i zgonow. W rezultacie w **latach 2005-2008** ich saldo (przyrost naturalny) wzrastalo, natomiast w kolejnych 4 **latach** wykazywalo tendencjq spadkowq. Tendencjq taka wystqpuje jednak **równieź** w wojewodztwie, jak i w kraju, bqdc skutkiem niiszej dzietnoici osob urodzonych po wyiu demograficznym poczqtku lat 80. W dwoch gminach obszaru przyrost naturalny byl w badanych **latach** ujemny (Wojaszowka i Chorkówka), w pozostatych byl on dodatni (najwysizy w **Krościenku Wyinym** i Korczynie).

W **latach 2005-2012** na obszarze MOF Krosno przyrost naturalny w **ujęciu bezwzględnym**, jak i w przeliczeniu na 1000 **ludnoćci** **zwiększył** się. Ten ostatni wskainik przyrostu naturalnego wzrosł o 0,4 (z 0,2 do 0,6) wobec wzrostu o 0,2 w wojewodztwie. Przeciqtnie w wojewodztwie **był** on jednak wysizy, wynoszcq w 2012 r. 1,3. W **większości** gmin Obszaru w **latach 2005-2012** wskainik ten **wzrósł**. **Warto** jednak zaznaczyć, ie **wynikało** to z przewaienia wzrostowych tendencji obserwowanych

w latach 2006-2008, nad spadkowymi z lat 2009-2012 (rys. 4). Istnieje znaczne zagrożenie, i e spadek będzie kontynuowany w kolejnych latach. W latach 2005-2012 wyraźny spadek wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 ludności wystąpił w Gminie Wojaszowka, gdzie w liczbach bezwzględnych przyrost naturalny zmniejszył się o 16 osob. Zmniejszenie wskaźnika wystąpiło również w Gminie Chorkówka (spadek wskaźnika o 0,5, tj. o 7 osob). Dodatni przyrost naturalny wystąpił w Gminie Jedlicze. W Gminach: Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe oraz Korczyna przyrost naturalny w ujęciu bezwzględnym, jak i względnym był najwyższy i dodatkowo w badanych latach wyraźnie zwiększył się.

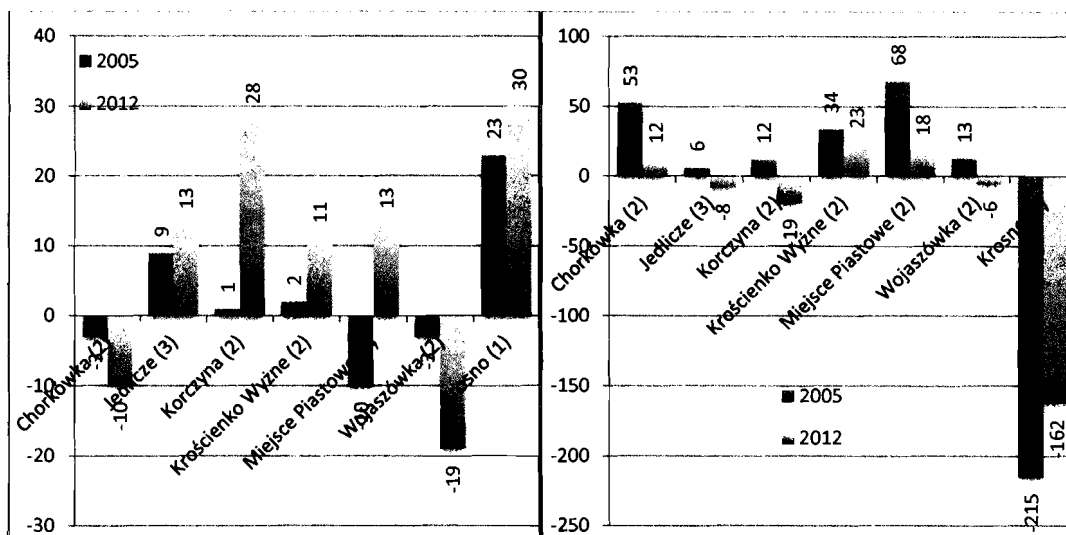
Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2005 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z powodu migracji na pobyt stały liczba ludności MOF Krosno od 2000 r. zmniejsza się. Dotyczy to zwłaszcza ludzi młodych, często dobrze wykształconych. Wyjątkiem był rok 2004, kiedy saldo migracji na pobyt stały było niskie lecz dodatnie. W latach 2010-2012 dodatkowo saldo to zmniejszało się. W poprzednich latach odpływ ludności rekompensowany był wyższym dodatnim przyrostem naturalnym. W latach 2011-2012 przeważało jednak ujemne saldo migracji, choć na razie nieznacznie. Głównym kierunkiem emigracji nie jest zagranica, a Polska. Saldo migracji wewnętrznych jest niższe od zewnętrznych. Wśród gmin obszaru najniższe saldo migracji występuje w Krośnie (-162 osoby w 2012 r.). W trzech Gminach jest ono ujemne, lecz wyższe (Korczyna, Jedlicze Wojaszowka), natomiast w pozostałych trzech: Krościenku Wyżnym, Miejscu Piastowym i Chorkówce, utrzymuje się na dodatnim poziomie. Te ostatnie pozytywne tendencje utrzymują się przez większość okresu 2000-2012. W Krośnie notowano ujemne saldo w całym okresie 2000-2012. W Gminach: Korczyna, Jedlicze i Wojaszowka saldo migracji nie wykazywało wyraźnej tendencji rozwojowej, wahając się od ujemnego do dodatniego, jednak w latach 2000-2012 było średnio dodatnie. Wskazuje to, że w badanym okresie największa liczba emigrujących pochodziła z miasta Krosna. W latach 2011-2012 analizując odpływ ludności ogółem (bez podziału wiekowego) odpływ ten skierowany był głównie poza MOF Krosno.

Wykres 9. Przyrost naturalny (wykres z lewej strony) oraz saldo migracji (wykres z prawej strony) na terenie MOF Krosno w latach 2005 i 2012 w osobach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W latach 2000-2012 na terenie MOF Krosno średnie saldo migracji wewnętrznych wyniosło -56, zaś zagranicznych -25. Obydwe wartości są ujemne, jest to niepokojące zjawisko, wpływające niekorzystnie na prognozę demograficzną. W 2012r. najwyższe ujemne saldo migracji wewnętrznych oraz zagranicznych miało miasto Krosno, odpowiednio -128 i -34. Najwyższy odsetek ludności w migracjach zagranicznych stanowią osoby w wieku produkcyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych.

Tabela 28 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie MOF Krosno w latach 2000 - 2012 r.

Rok	Saldo migracji wewnętrznych	Saldo migracji zagranicznych
2000	-22	-27
2001	-83	-4
2002	-141	-10
2003	-107	9
2004	8	3
2005	8	-37
2006	-6	-119
2007	-161	-55
2008	6	-30
2009	-14	2
2010	1	-26
2011	-105	-10
2012	-117	-25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

MOF Krosno charakteryzuje się **zbliżonym** do przeciętnej dla województwa odsetkiem osob w wieku **produkcyjnym**²⁶. W 2012 r. **ludność** w tym wieku stanowiła 67% **ogółu ludności** obszaru (w województwie odsetek ten wyniósł 68%) z liczbą 77259 osob. W **latach 2000-2012** odsetek ten wzrósł o 2 punkty proc. **Zróźnicowanie** wewnątrz obszaru pod względem analizowanego odsetka **było** bardzo nieznaczne i wyniosło 1 pkt. proc. Odsetek osob w wieku przedprodukcyjnym **wyraźnie** natomiast zmniejszył się w badanych **latach** – z 20% do 15%. Jego zróźnicowanie **wśród** gmin obszaru **było** nieco większe niż w przypadku osob w wieku produkcyjnym, wynosząc od 14% w **Krośnie** do 18% w Gminach **Krościenko Wyżne** i Chorkowka. Odsetek osob w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 15% do 18% w **latach 2000-2012**, a jego zróźnicowanie wewnątrz obszaru **było** negatywnie skorelowane ze zróźnicowaniem odsetka osob w wieku przedprodukcyjnym.

W 2012 r. na terenie MOF Krosno **było** 73119 osob w wieku produkcyjnym (do analizy **przyjęto** dane nt. osob od 18 roku **życia** – ujęcie **według** polskiego prawodawstwa). **Stanowiło** to 5,4% wszystkich osob w tym wieku w województwie, co oznacza nieznaczny spadek tego odsetka w stosunku do końca 2005 r., kiedy **było** ich 5,5%. Najwięcej osob w tym wieku (30198 osob, tj. 41,3% ogółu) **było** w **mieście Krośnie**. W stosunku do 2005 r. udział ten **spadł** z 43,7%, a więc sytuacja pod tym względem w **mieście** na prawach powiatu w **latach 2005-2012** zmieniała się mniej korzystnie niż w pozostałych gminach obszaru. **Udział** tych osob we wszystkich pozostałych gminach **zwiększył** się w tych **latach**. W miejsko-wiejskiej Gminie Jedlicze **było** ich w 2012 r. 9900 osob, tj. 13,5%, wobec 13% w 2005 r. Najmniej osob w wieku produkcyjnym **było** w ostatnim badanym roku w Gminach **Krościenko Wyżne** (3438) i **Wojaszowka** (5784).

Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym w **przeliczeniu** na 100 osob w wieku produkcyjnym na obszarze MOF Krosno **wyniósł** w 2012 r. 50 osob. Wskazuje to na **zbliżone** do przeciętnej dla województwa **obciążenie** demograficzne Obszaru, przeciętna w województwie wyniosła, bowiem 48 osob. Od 2000 r. skala tego **obciążenia** na badanym obszarze spadła jednak z 54 osob. Jest ona **zbliżona** w poszczególnych gminach obszaru, wynosząc pomiędzy 49 osob w Gminach Jedlicze, **Miejsce Piastowe** i **mieście Krośnie** do 52% w Chorkowce. Taka sytuacja **świadczy** o stosunkowo pozytywnej obecnej sytuacji badanych gmin z punktu widzenia ekonomicznych grup wieku. Gorsza sytuacja rysuje się w nadchodzących **latach**. Zgodnie z ogólnopolskimi tendencjami szybko wzrasta **wskaźnik** liczby osob w wieku poprodukcyjnym na 100 osob w wieku przedprodukcyjnym, stanowiąc ponurą prognozą na nadchodzące dziesięciolecie. W MOF Krosno **wskaźnik** ten wzrósł z 72 osob w 2000 r. do 115 osob w 2012 r. (z 66 do 106 w województwie). Oznacza to bardziej negatywny wynik niż w województwie. **Zróźnicowanie** tego **wskaźnika** w gminach Obszaru jest wysokie. **Najniższy** wskaźnik, **świadczący** o najlepszej pod tym względem sytuacji w 2012 r. **wystąpił** w Gminach: **Krościenko Wyżne** (84) oraz Chorkowka (93). W pozostałych gminach **był** on **wyższy** od 100. **Zdecydowanie najwyższy** odnotowano w **Krośnie** – 137 osob.

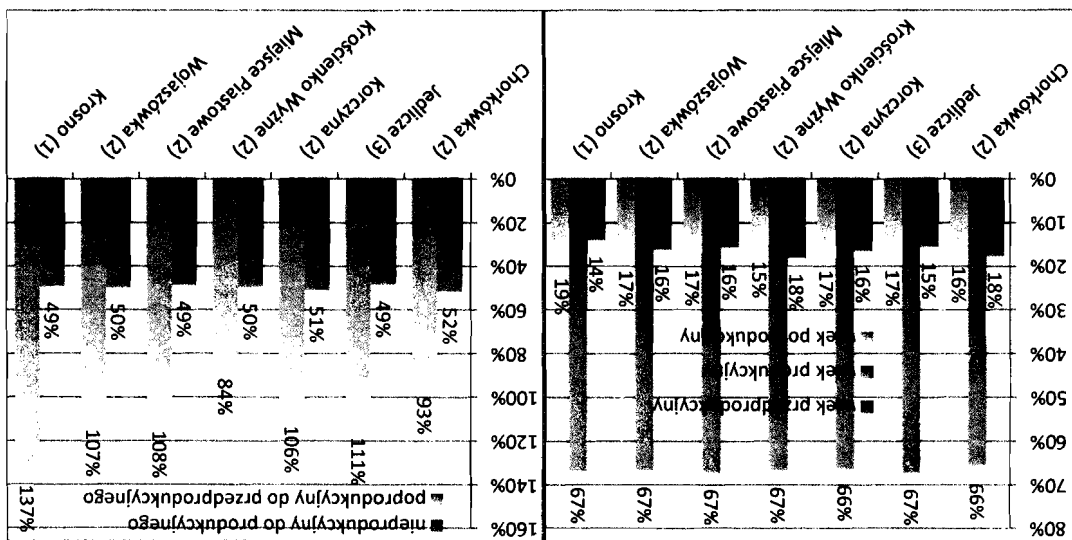
Sytuacja kobiet znacznie **różni** się od sytuacji mężczyzn pod względem ekonomicznych grup wieku. Odsetek kobiet w wieku produkcyjnym wyniósł w 2012 r. 61,6% wobec 72,4% w przypadku mężczyzn na obszarze MOF Krosno. Sytuacja w poszczególnych gminach **należących** do MOF Krosno jest pod tym względem **zbliżona**. Liczba kobiet w wieku nieprodukcyjnym na 100 kobiet w wieku produkcyjnym **była** znacznie wyższa niż **mężczyzn** – 62 kobiety wobec 38 **mężczyzn**. Pod tym względem dysproporcje są najmniejsze w Gminie **Miejsce Piastowe**, największe w Gminie Jedlicze. To

---

²⁶ **Wiek produkcyjny** rozumiany jest tu jako wiek od 15 do 59 lat w przypadku kobiet i od 15 do 64 lata w przypadku mężczyzn (ujęcie międzynarodowe).

rozwarstwienie ze względu na pięć będzie się nasilać, o czym świadczy prawie 2,5-krotnie wyższy wskaźnik liczby kobiet niż mężczyzn w wieku produkcyjnym do tych w wieku przedprodukcyjnym (165 w przypadku kobiet i 69 w przypadku mężczyzn). W przekroju gmin należących do obszaru najmniejsze dysproporcje występowały pod tym względem w Krośnie, największe w Gminie Jedlicze.

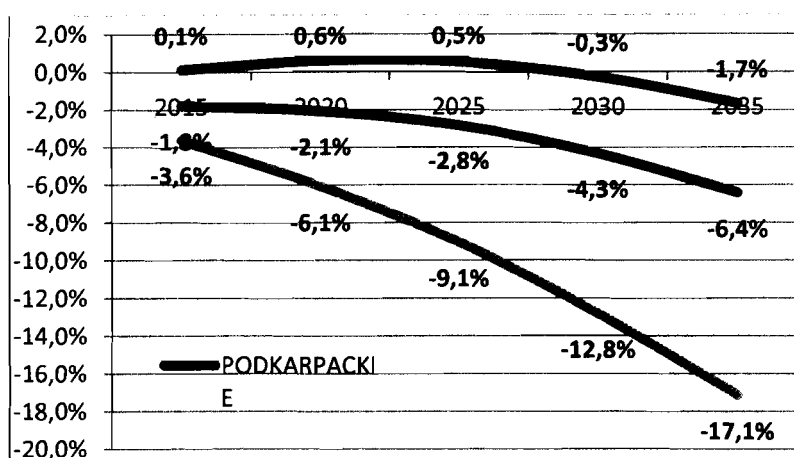
Wykres 10. Ludność wg ekonomicznych grup wieku oraz obciążenie demograficzne na terenie MOF Krosno w 2012 r.

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Prognozy demograficzne dla Krosna są niekorzystne. GUS prognozuje, że liczba ludności w mieście w 2015 będzie o 3,6% mniejsza niż w 2012 r., w 2020 – o 6,1%, natomiast w 2035 r. o ok. 17,1%. Prognozy te są znacznie bardziej negatywne niż w przypadku przeciętnej dla województwa, gdzie prognozowany jest spadek liczby ludności o 6,4% do 2035 roku. Prognozy dla powiatu są optymistyczne do roku 2020, wskazując na przewidywany nieznaczny wzrost liczby ludności. Natomiast po tych latach prognozuje się jej spadek do poziomu o 1,7% niższego niż w 2012 r. Prognozy te należy jednak traktować z dużą ostrożnością monitorując zmiany liczby ludności gmin należących do badanego obszaru, istnieje bowiem realne niebezpieczeństwo, że niekorzystne zmiany demograficzne, w szczególności emigracje i niski przyrost naturalny w mieście Krośnie przyczynią się do szybszego obniżenia liczby ludności na terenie MOF Krosno.

Wykres 11. Prognozy demograficzne – zmiany **liczby ludności** na lata 2015 – 2035, indeks ok **bazowy 2012 = 0%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

PODSUMOWANIE

Dotychczas na terenie MOF Krosno zmiany demograficzne w **dłuższym** okresie (lata 2000-2012) były **pozytywne**. W ostatnich **latach 2010-2012** nastąpiła **względna** stabilizacja liczby **ludności**. Prognozy wskazują na sukcesywne **obniżanie się** liczby **ludności**. Na obszarze MOF Krosno występują:

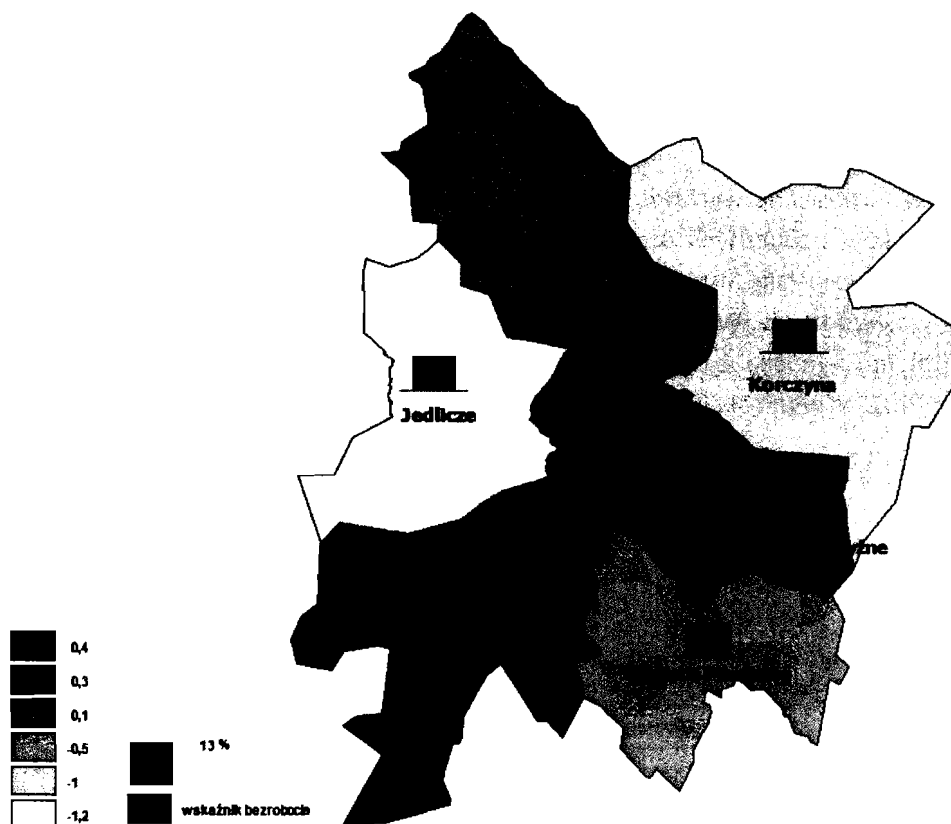
- **Pozytywne** zmiany liczby **ludności** w gminach wiejskich i miejsko-wiejskiej obszarze;
- **Sukcesywny** spadek liczby **ludności** w mieście Krosno;
- Wysoka **gęstość** zaludnienia;
- Dodatni na większość Obszaru przyrost naturalny, **choć niższy niż** w kraju i od **2009 r.** malejący;
- Wzrastający odsetek osób w wieku produkcyjnym;
- Nieznacznie gorsza **niż** przeciętnie w województwie i od **2010 r.** wzrastająca relacja liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do produkcyjnego;
- Niejednorodność obszaru pod względem zaludnienia w gminach oraz wysoki odsetek kobiet przypadających na **mężczyznę**;
- Ujemne saldo migracji, głównie wśród **ludzi młodych**, **często** dobrze wykształconych, którego **głównym** irodtem było **miasto** Krosno;
- Przemieszczenie **osób** w wieku produkcyjnym z Krosna do pozostałych gmin obszaru;
- Rosnąca i niekorzystna relacja **osób** w wieku poprodukcyjnym do przedprodukcyjnego;
- **Duże** dysproporcje w przypadku **mężczyzn i** kobiet na **niekorzyść** kobiet pod względem ekonomicznych grup wieku i obciążenia demograficznego.

W rezultacie coraz bardziej niekorzystnych zmian migracyjnych, głównie za sprawą miasta Krosna, malejącego przyrostu naturalnego i perspektyw pogorszenia wskaźnika **obciążenia** demograficznego, istnieje wysokie zagrożenie spadku liczby ludności w MOF Krosno, **choć** nie tak dynamiczne, jak w samym mieście. Z punktu widzenia sytuacji Obszaru, nie jest niepokojące zjawisko deglomeracji Krosna o **ile wynika z** migracji do gmin MOF Krosno. Jest to obecnie zjawisko powszechne w **dużych i średnich** miastach. Nie powoduje ono większych **problemów** o ile nie prowadzi do niekontrolowanej suburbanizacji. Wyzwaniem **będzie** zahamowanie emigracji z Krosna poza obszar MOF Krosno oraz

zachęcanie do osiedlania się w MOF Krosno. W tym celu niezbędne są działania nakierowane na tworzenie miejsc pracy (m.in. wsparcie w zakładaniu i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, uzbrajanie terenów inwestycyjnych), rozwój infrastruktury transportowej i sprawnego oraz **dostępnego** systemu transportu publicznego, tworzenie **warunków** rozwoju budownictwa mieszkaniowego (infrastruktura sieciowa, drogi), rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej MOF Krosno, itd. Ze **względu** na zjawisko „starzenia się społeczeństwa”, **ważne będą także** działania dedykowane seniorom, poprzez tworzenie warunków dla zachowania **sprawności i aktywności** fizycznej.

2.10. Rynek pracy

Rysunek 7. **Wskaźnik** bezrobocia na terenie MOF Krosno na koniec **2012 r.** i jego zmiany w **latach 2005-2012**

Za pomocą stupka zaznaczono **wskaźnik** bezrobocia w 2012 r. Kolorem zielonym przedstawiono zmiany **wskaźnika** bezrobocia w 2012 r. w stosunku do 2005 r. w pkt. proc.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Bank Danych Lokalnych GUS

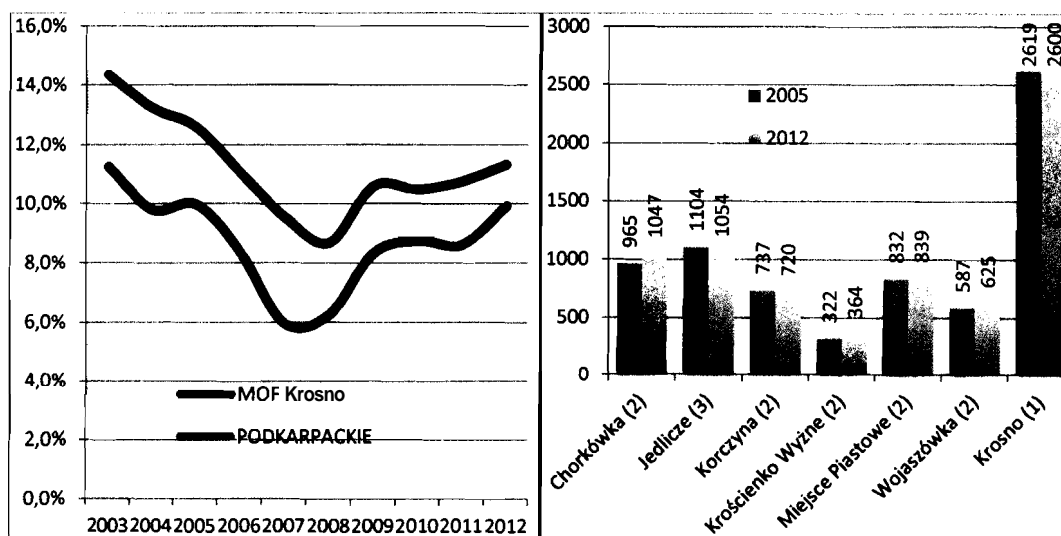
W koncu 2012 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w **Krośnie** zarejestrowanych było 7249 osób bezrobotnych z MOF Krosno. Stanowito to **4,7%** wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w wojewodztwie, co oznacza nieznaczny wzrost tego odsetka w stosunku do konca 2005 r., kiedy było ich **4,4%**. **Najwięcej** bezrobotnych (2600 osób, tj. **35,9% ogółu** zarejestrowanych na Obszarze) zarejestrowanych było w **mieście** Krosno. W stosunku do 2005 r. udział ten spadł z **36,5%**, a **więc**

sytuacja pod tym **względem** w **mieście** na prawach powiatu w **latach 2005-2012** zmieniała się **niec** korzystniej niż w pozostałych gminach Obszaru. Z miejsko-wiejskiej Gminy Jedlicze zarejestrowanych **było** na koniec 2012 r. 1054 bezrobotnych, tj. **14,5%** wobec **15,4%** w 2005 r. i zarazem był to **największy** spadek odsetka bezrobotnych **spośród całego** Obszaru. **Niec** mniej bezrobotnych zarejestrowanych pochodziło z Gminy Chorkowka (1047 **osób**). Najmniej bezrobotnych **było** w Gminie **Krościenko** Wyine. W tych **dwóch** gminach odsetek bezrobotnych **zwiększył się** w ostatnich **latach**. Ostatnią gminą, w której **zmniejszył się** on **była** Korczyna, gdzie zarejestrowanych **było** w koncu 2012 r. 720 bezrobotnych. W Gminie Miejsce Piastowe odsetek ten pozostał bez zmian i odnotowano na koniec 2012 r. 839 bezrobotnych, natomiast w Gminie **Wojaszówka** **zwiększył się** i **wyniósł** 625 bezrobotnych.

Od 2008 r. na MOF Krosno **wskaźnik** bezrobocia **wzrastał**. W województwie wzrost **rozpoczął się** rok później i był tagodniejszy. W **najbliższych latach** prognozowane jest **ożywienie** gospodarcze, które najpierw ztagodzi wzrost, a **następnie powinno zmniejszyć** bezrobocie na obszarze MOF Krosno. Jednak tendencje te prawdopodobnie **będą** mniej korzystne niż w **województwie**.

Według danych z konca 2012 r. **udział** bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie **ludności** w wieku produkcyjnym (**wskaźnik** bezrobocia) na badanym obszarze **wyniósł 9,9%** i był **niższy** niż w **województwie (11,3%)**²⁷. Tendencje w tym zakresie **były zbliżone** do tych w kraju i w ostatnich **latach** zdeterminowane wahaniami koniunktury gospodarczej (ożywienie lat 2005-2007, następnie kryzys lat 2007-2009 i powolne wychodzenie gospodarki z dekonunktury w warunkach **stańnego zaangażowania środków** publicznych oraz **stabo** rosnącego popytu). Jednak gospodarka **badanego** Obszaru charakteryzowała się **mniej** korzystną dynamiką zmian w **latach 2005-2012** niż ta obserwowana w **województwie**. W 2005 r. **różnica pomiędzy** wojewodzkim wskaźnikiem bezrobocia, a tym w MOF Krosno **wynosiła 26** punktu proc. na **korzyść** Obszaru, jednak w kolejnych **latach** zmniejszała się i w 2012 r. wyniosła **już** jedynie **1,4%**.

Wykres 12. **Wskaźnik** bezrobocia i liczba zarejestrowanych bezrobotnych

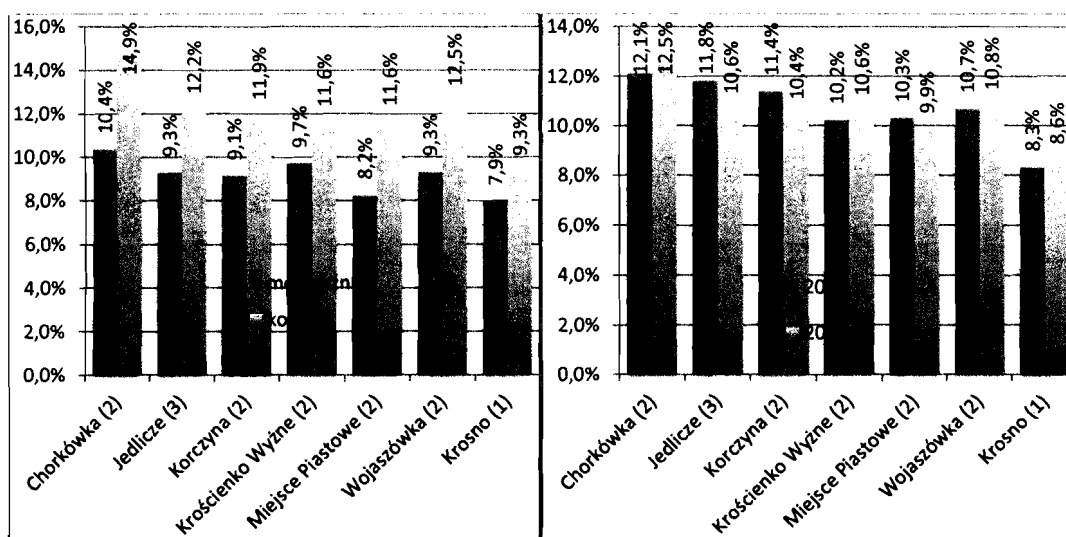
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

²⁷ Ze względu na brak danych nt stopy bezrobocia w gminach obliczono wskaźnik bezrobocia jako liczba osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym (18-59 lat w przypadku kobiet i 18-64 lata w przypadku mężczyzn). Umożliwia on porównanie relatywnego poziomu bezrobocia w gminach.

Wśród gmin obszaru najniższym wskaźnikiem bezrobocia charakteryzuje się Krosno (8,6%)²⁸, następnie Gmina Miejsce Piastowe (9,9%). Jedynie Gmina Chorkówka charakteryzuje się wskaźnikiem bezrobocia znacznie wyższym od przeciętnej (12,5%). W pozostałych gminach MOF Krosno jest on wyższy od średniej, jednak nie przekracza jej o więcej niż 1 punkt proc. Pod tym względem Obszar jest więc stosunkowo jednorodny, co sprzyja prowadzeniu wspólnej polityki. Zmiany wskaźnika bezrobocia w latach 2005-2012 były jednak mniej korzystne niż w województwie, gdzie spadł on o 1,3%. Natomiast średnio na badanym obszarze nie spadł on a jedynie zmieniła się struktura bezrobocia. W Gminach Jedlicze, Korczyzna i Miejsce Piastowe wskaźnik ten spadł, podczas gdy w pozostałych zwiększył się.

W przypadku kobiet wskaźnik bezrobocia wyniósł w MOF Krosno 11,2% (wobec 8,8% dla mężczyzn). Daje to 1369 zarejestrowanych bezrobotnych kobiet i 1231 mężczyzn. Dysproporcje te (różnica wskaźnika bezrobocia w wysokości 24 punktu proc.) są większe niż w województwie, gdzie różnica wynosi 1,5 punktu proc. W latach 2005-2012 zarówno wskaźnik, jak i liczba bezrobotnych kobiet spadały, w przypadku mężczyzn - wzrastały. Tendencje te były jednak zbyt słabe, aby doprowadziły do wyrównania poziomów, jak i wskaźników bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn.

Wykres 13. Wskaźnik bezrobocia dla mężczyzn i kobiet oraz ogółem w wybranych latach na terenie MOF Krosno.

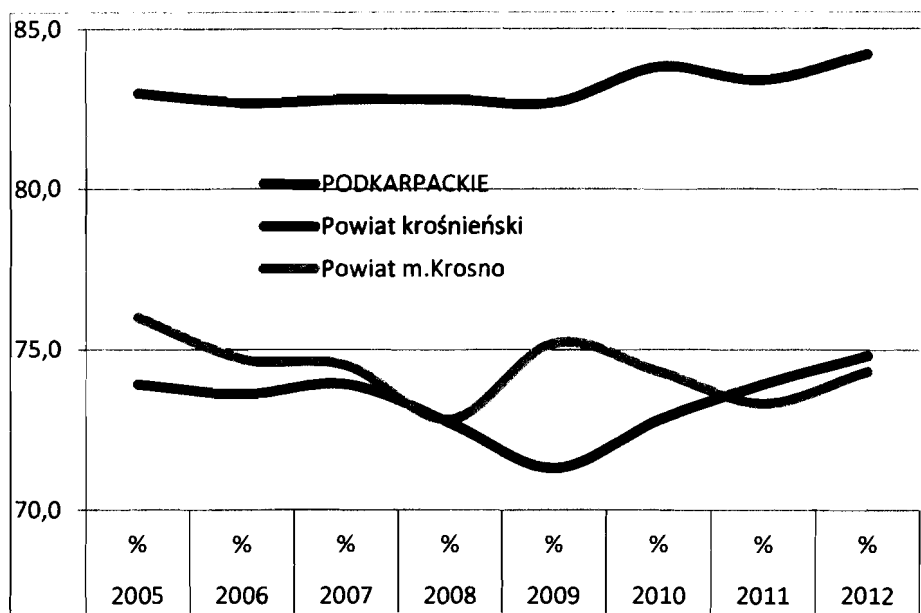
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie krośnieńskim, jak i mieście Krośnie były znacznie niższe od średniej krajowej. Relacja tych płac do płac w Polsce wzrosła w powiecie w latach 2010-2012, ale wzrost ten był znikomy i wyniósł 35 punktu proc. W rezultacie w 2012 r. były one na poziomie 74,8% w powiecie i 74,3% w Krośnie (Polska = 100%). To również znacznie poniżej przeciętnej dla województwa, gdzie kształtowały się one na poziomie 84,2% tych w kraju. Niskie płace z jednej strony powodują obniżenie popytu globalnego na badanym obszarze, z drugiej zaś

²⁸ Jak napisano w poprzednim komentarzu w niniejszym opracowaniu autorzy posługują się 'wskaźnikiem bezrobocia'. Stopa bezrobocia rozumiana jako procentowy udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo nie jest podawana dla gmin. Można ją jednak podać dla powiatów. W mieście Krośnie w końcu 2012 r. wyniosła ona 8,4%, w powiecie krośnieńskim 19,5% wobec 16,4% w woj. podkarpackim i 13,4% w Polsce. Jej tendencje są zbliżone do analizowanego w opracowaniu 'wskaźnika bezrobocia'.

mogą **stanowić** istotny czynnik zachęcający inwestorów zagranicznych. Jednak musi to **iść** w parze z odpowiednią promocją regionu i przygotowaniem **terenów** pod inwestycje.

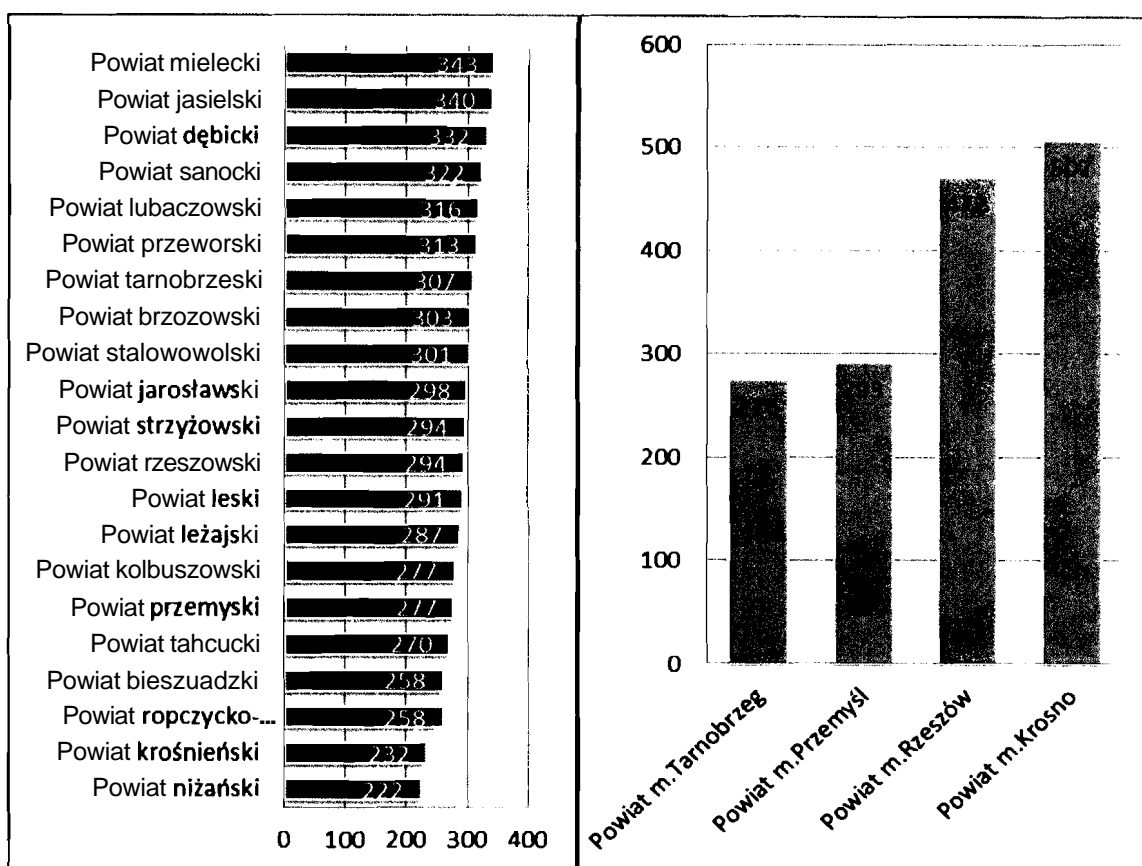
Wykres 14. **Przeciętne miesięczne** wynagrodzenia **brutto** w relacji do **średniej** krajowej (Polska = 100) w **latach 2005 - 2012**.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Powiat krośnieński charakteryzuje się jedną z najniższych wśród powiatów woj. podkarpackiego liczbą pracujących przypadającą na 1000 ludności. W 2012 r. wskaźnik ten wyniósł 232 osoby na 1000 ludności. Plasuje to powiat krośnieński na 20 spośród 21 powiatów województwa (z wyłączeniem miast na prawach powiatu). Tym samym analizowany powiat cechuje się wskaźnikiem niższym o 111 osób niż najlepszy pod tym względem w województwie powiat mielecki. Współczynnik ten w Mieście Krośnie wyniósł natomiast 507 osób pracujących na 1000 ludności, co oznacza najwyższy wskaźnik spośród czterech miast na prawach powiatu w województwie. W Rzeszowie wskaźnik ten wyniósł 472 osoby pracujące na 1000 ludności, natomiast w znacznie mniej rozwiniętych pod tym względem Przemyślu i Tarnobrzegu odpowiednio 293 oraz 276 osob pracujących na 1000 ludności.

Rysunek 8. **Pracujący na 1000 ludności w 2012 r.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie MOF Krosno w 2011 r. zarejestrowanych było 20123 pracujących. **78,9%** z nich pracowało w **Mieście Krośnie**, **21,1%** w pozostałych gminach Obszaru. Pracujący w 6 gminach MOF należących do powiatu **krośnieńskiego** stanowili **51,7% ogółu** pracujących w powiecie.

Poza Krosnem największy odsetek pracujących na terenie MOF Krosno **wystąpił** w Gminie Jedlicze (**8,4%** ogółu pracujących na terenie MOF), najniższy w Gminie **Krościenko Wyine (1,3%)**. **Głównym** sektorem lokalnej gospodarki pod względem zatrudnienia są **usługi**, w których pracuje ponad 57% ogółu pracujących, **następnie** sektor produkcyjny (**przemysł i budownictwo**) – 42% ogółu pracujących oraz rolnictwo – poniżej 1% ogółu **pracujących**²⁹. Najbardziej uprzemysłowioną gminą pod względem odsetka pracujących jest Gmina Jedlicze (**57,7%** pracujących w sektorze produkcyjnym). Najmniej uprzemysłowioną gminą jest Chorkowka (**32,5%** pracujących w sektorze produkcyjnym). Lokalna gospodarka tej gminy w największym stopniu polega na pozostałych (nierynkowych) usługach. **Usługi** rynkowe są najlepiej rozwinięte w **mieście Krośnie**, w którym **tworzą 29,5%** miejsc pracy.

²⁹ Dane zaprezentowane z dokładnością do 1% ze względu na zapisy Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych wraz z późniejszymi zmianami.

Tabela 29 **Pracujący** na terenie MOF Krosno w **2011** r. wraz z ich **strukturą**

	Ogółem	Kobiety	Rolnictwo	Przemysł i budownictwo	Pozafinansowe usługi rynkowe	Finansowe usługi rynkowe	Pozostałe usługi
Chorkówka (2)	647	419	b.d.	210	68	b.d.	361
Jedlicze (3)	2521	860	4	1455	403	28	631
Korczyna (2)	936	447	b.d.	436	180	b.d.	306
Krościenko Wyżne (2)	402	233	b.d.	189	73	b.d.	136
Miejsce Piastowe (2)	1220	610	b.d.	545	146	b.d.	514
Wojaszówka (2)	632	320	b.d.	299	b.d.	b.d.	249
Krosno (1)	23765	10492	42	9517	6491	513	7202
MOF Krosno	30123	13381	46	12651	7361	541	9399

Braki danych (b.d.) dotyczą sytuacji, w której liczba podmiotów gospodarczych danego typu jest na tyle niska, że podanie danych umożliwiłoby ich identyfikację, co jest sprzeczne z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych wraz z późniejszymi zmianami.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Podkarpackiego 2012

PODSUMOWANIE

W poszczególnych gminach MOF Krosno **wskaźnik** bezrobocia jest zbliżony, co **sprzyja** prowadzeniu wspólnej polityki rynku pracy. Wyjątkiem jest w tym przypadku Gmina Chorkówka, w **której** sytuacji na rynku pracy jest najgorsza **spośród** badanych gmin, oraz **miasto** Krosno, odznaczające się w **sposób** **pozytywny**. **Wskaźniki** bezrobocia w badanych gminach **wykazywały** jednak w **latach 2005-2012** różnicowane zmiany, **które** nie w **każdym** przypadku prowadziły do **zrównania się** **wysokości** wskaźnika w danej gminie do średniej na obszarze MOF Krosno. Dysproporcje **między** bezrobociem **wśród** **mężczyzn** i kobiet są **większe** od **tych** w województwie, jednak zmniejszały się w ostatnich **latach**. **Wzrosło** bezrobocie **wśród** **mężczyzn**, spadło **wśród** kobiet. **Zmniejszył się** udział liczby bezrobotnych w Gminach: Krosno, Jedlicze i Korczyna na rzecz pozostałych gmin Obszaru. Poza Korczyną udział bezrobotnych na wsi **zwiększył się**. **Wskaźnik** bezrobocia na Obszarze jest **niższy** niż w województwie, jednak ta korzystna **różnica** ustawicznie **się** zmniejsza, a zjawiska kryzysowe i pokryzysowe spowodowały **trwalsze** strukturalne zmiany bezrobocia. Zmniejszanie bezrobocia strukturalnego **powinno być** jednym z **głównych priorytetów** polityki lokalnego rynku pracy. Gminy należące do MOF Krosno charakteryzują się bardzo niskim na tle **województwa** **wskaźnikiem** liczby pracujących przypadających na **1000** ludności. Wyjątkiem jest **miasto** Krosno, w **którym** relacja ta jest najwyższa w **województwie**. **Świadczy** to o ponadlokalnej roli Krosna jako rdzenia obszaru funkcjonalnego, zapewniającego miejsca pracy mieszkańcom gmin ościennych.

Sytuacja na rynku pracy MOF Krosno wymaga **podjęcia** kompleksowych **działań** stymulujących rynek pracy w skali **całego** Obszaru. Dotyczy to **zwłaszcza osób** powyżej 30 roku życia, **które** ze **względu** na ograniczone **możliwości** znalezienia pracy oraz brak **środków** na **rozpoczęcie** własnej **działalności** gospodarczej stanowią znaczną **grupę osób** bezrobotnych. Ważne jest, aby stosunkowo dobrze **rozwinięty** rynek pracy i potencjał gospodarczy miasta Krosna **oddziaływał** w **większym** niż obecnie stopniu na gminy **ościenne**. Z jednej strony **niezbędne** są działania związane z pozyskiwaniem

inwestorów oraz wspieraniem tworzenia mikroprzedsiębiorstw (opisane w poprzednich rozdziałach), z drugiej zaś **współpraca JST i służb** zatrudnienia w zakresie **planowej** aktywizacji osób bezrobotnych, rozwoju **kwalifikacji** zawodowych **społeczeństwa** oraz edukacji. **Istotnym elementem** w tym zakresie będzie organizowanie różnego rodzaju **szkoleń dla** osób bezrobotnych, a **także** funkcjonowanie w **placówkach** edukacyjnych MOF Krosno, na wszystkich poziomach, kierunków nauczania zgodnych z wymaganiami **lokalnego** rynku pracy. Wąwna będzie **działalność** instytucji otoczenia biznesu, które oferują zarówno wsparcie merytoryczne (doradztwo w zakresie rozpoczęcia i prowadzenia **działalności** gospodarczej, **możliwości** uzyskania wsparcia finansowego, a także pomoc w nawiązywaniu współpracy z **ośrodkami** badawczo - rozwojowymi), finansowe (**środki** na rozpoczęcie **działalności** gospodarczej, finansowanie rozwoju w początkowym okresie **działalności**), jak i **lokalowe** (m.in. udostępnianie pomieszczeń inkubatora **przedsiębiorczości**).

Place **nominalne** w powiecie krośnieńskim oraz **mieście** Krośnie są znacznie niższe od tych w wojewodztwie i w kraju, co, z jednej strony, zniechęca mieszkańców do podejmowania pracy na tym terenie i skłania do emigracji, a z drugiej strony, może **być** wykorzystane, jako jeden z czynników zachęcających do lokalizowania przez przedsiębiorców na terenie MOF inwestycji bezpośrednich.

2.11. Edukacja

W 2012 roku na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno funkcjonowały 23 **przedszkola**, dysponujące 2513 miejscami, a w tym 1 **specjalne przedszkole** z 12 miejscami. W stosunku do 2005 roku **liczba** przedszkoli zwiększyła się o 5 (dynamika 128%), a **liczba** miejsc o 486 (dynamika 124%). **Jednocześnie** liczba dzieci korzystających z opieki **przedszkolnej** wzrosła z 1906 do 2536 (dynamika 133%). Popyt na miejsca **przedszkolne** w ostatnich latach przekraczał **liczbę** oferowanych miejsc. Najwięcej **przedszkoli** (11) **zlokalizowanych** było w Krośnie. Oferowały one łącznie 1425 miejsc. W Krośnie zarówno **liczba** przedszkoli, jak i **liczba** miejsc **wzrosła** w stosunku do 2005r., a **wskaźnik** dynamiki kształtował się odpowiednio na poziomie 138 i 121. W tym samym czasie **liczba** dzieci uczęszczających do **przedszkola** zwiększyła się z 1140 do 1450 (dynamika 127%). W stosunku do 2005 r. w żadnej z gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno nie zmniejszyła się **liczba** przedszkoli. W 3 gminach liczba przedszkoli w latach 2005-2012 pozostała bez zmian, tj. Gminie Chorkowka, Gminie Korczyzna, Gminie Wojaszowka, **ale** zwiększyła się **liczba** miejsc w **przedszkolach**. Ze wszystkich gmin tworzących Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno, **tylko** trzy: Chorkowka, Jedlicze, Korczyzna miały **komplet** dzieci w **przedszkolach**. W Gminach Krościenko Wyżne i Wojaszowka **liczba** miejsc przewyższała **liczbę** zapisanych dzieci. W Krośnie **liczba** dzieci (1450) przewyższała **liczbę** miejsc (1425) o 25 dzieci. Na terenie miasta Krosna w 2012r. zarejestrowane **były** 2 **żłobki** i 3 oddziały żłobkowe. **Było** w nich łącznie 140 miejsc, w **których** w ciągu całego roku przebywało 151 dzieci.

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym w latach 2005-2012 **liczba** uczniów **szkół** podstawowych spadła z 8194 do 6744, a gimnazjów z 5053 do 3790. W przypadku **szkolnictwa** podstawowego największe natężenie niniejszego zjawiska **zaobserwować** można w Gminie Miejsce Piastowe (**wskaźnik** dynamiki 71%) i w Gminie Jedlicze (**wskaźnik** dynamiki 73%), Gminie Krościenko Wyżne (**wskaźnik** dynamiki 78%). W najmniejszym stopniu **dotknęło** ono Gminy Wojaszowka (**wskaźnik** dynamiki 94%), Krosno (**wskaźnik** dynamiki 87%), Gminy Chorkowka (**wskaźnik** dynamiki 86%), Gminy Korczyzna (**wskaźnik** dynamiki 81%). W przypadku **gimnazjalistów** w najgorszej sytuacji znajdują się Gminy: Korczyzna (**wskaźnik** dynamiki 69%), Jedlicze (**wskaźnik** dynamiki 71%), Krosno (**wskaźnik** dynamiki 72%), a w najlepszej: Krościenko Wyżne (**wskaźnik** dynamiki 100%), Miejsce Piastowe

(wskainik dynamiki **86%**), Chorkowka (wskainik dynamiki **78%**), Wojaszowka (wskainik dynamiki **75%**).

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno w **latach 2005-2012** nastqpii **nieznaczny** rozwój **gimnazjalnej infrastruktury edukacyjnej** (mierzonej liczbq szkoi) oraz spadek liczby szkoi podstawowych. W 2012 roku w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno **istniały 55 szkoi** podstawowe, funkcjonowaio rowniei 26 gimnazjow. W stosunku do 2005 roku wskainik dynamiki wynosi odpowiednio: 98% i 104%. **Najwięcej** szkoi bylo zlokalizowanych w **Gminach**: Krosno (13 i 8), Chorkowka (12 i 3), **Jedlicze** (9 i 4), **Miejsce Piastowe** (8 i 4), Korczyzna (7 i 4). **Najmniej** szkoi dziaiaio w Gminach: Wojaszowka (5 i 2), Kroiczenko Wyine (1 i 1). W **latach 2008-2012** w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno wzrosia liczba uczniow w oddziaiach specjalnych, integracyjnych, ogolnodostqpnych w szkoiach podstawowych z 85 do 104 uczniow (wskainik dynamiki 122%). **Najwięcej** takich uczniow w **2012r.** bylo w **Krośnie** – 50, Gminie Chorkowka – 17 uczniow, Gminie **Miejsce Piastowe** -14. Uczniow nauczanych indywidualnie bylo 14. Liczba uczniow w oddziaiach specjalnych, integracyjnych, ogolnodostqpnych w gimnazjum spada do poziomu 72 **osób** (wskainik dynamiki 92%) w **całym** Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno, a liczba uczniow nauczanych indywidualnie w **2012r.** wyniosia 12 osob.

W **latach 2005-2012** liczba uczniow w **technikach** dla miodzieiy w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno **zmniejszyła się** z 2918 do 2652. **Najwięcej uczniow** ksztalcio się w Kroinie (2288 uczniow), Gminie **Miejsce Piastowe** (208 uczniow) i Gminie Jedlicze (143 uczniow), a najmniej w Gminie Korczyzna (13 uczniow). W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno w 2012 r. **istniało 14** technikow dla miodzieiy, ich infrastruktura edukacyjna pod wzglqdem liczby szkoi niewiele **się** zmienita od 2005 r., cechuje **się** dynamiqo **wartości 93%** (spadek o 7%).

W 2012 roku w **mieście Krośnie** istniała:

- a **1** specjalna szkoi przysposabiajqca do pracy zawodowej. Liczba uczniow w **latach 2005-2012** **wzrosła** do poziomu 28 osob (wskainik dynamiki **107%**),
- **1** specjalna zasadnicza szkota zawodowa dla miodzieiy. Liczba uczniow w **latach 2005-2012** spada do poziomu 41 osob (wskainik dynamiki 85%).

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno w 2012 r. znajdowato **się 6** zasadniczych szkoi zawodowych: 4 z nich **były** w mieście Kroinie, **1** w Gminie Jedlicze, **1** w Gminie **Miejsce Piastowe**. Na przestrzeni lat 2005-2012 liczba uczniow spada z 1017 do 792 (wskainik dynamiki 78%). W 2012 roku najwięcej uczniow **ksztalcio się** w **Krośnie (699)**, w Gminie Jedlicze 75 **uczniow**, a w Gminie **Miejsce Piastowe** – 18 **uczniow**. W Kroinie w 2012 roku 22 osoby **uczyły się** w specjalnych oddziaiach integracyjnych i ogolnodostqpnych. W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno w 2012 roku **było 10 liceow** ogolnoksztacqcych dla miodzieiy, znajdujqcych **się** w 4 gminach. W **Krośnie** bylo ich 6, w Gminie **Miejsce Piastowe** 2, w Gminie Jedlicze 1, w Gminie Korczyzna 1. Liczba uczniow w **latach 2005-2012** spada z poziomu 3616 do 3287 (wskainik dynamiki 91%). **Ksztalcenie** osob dorosiyich w liceum ogolnoksztacqczym moilowe **było** w roku 2012 w Kroinie. Znajdowato **się** tam jedno takie liceum. Liczba **uczniow** w **latach 2005-2012** wzrosia od 200 do 391 osob (wskainik dynamiki 196%). W **Krośnie** w 2012 r. **istniało 1** specjalne **uzupelniajqce** liceum ogolnoksztacqcedla miodzieiy oraz 2 uzupelniajqce lica ogolnoksztacqce dla dorosiyich. W **latach 2007-2012** nastqpit spadek liczby uczniow specjalnego liceum ogolnoksztacqcego do **poziomu 6** osob (wskainik dynamiki 50%). **Ilość** uczniow uzupelniajqcych **liceow** dla dorosiyich **miala** tendencjq wzrostowq w **latach 2005-2010** **osiqgajqac** poziom 362 **uczniow**, **zaś** w kolejnych **latach** nastqpii spadek i w 2012 roku bylo zaledwie

185 uczniów. W 2012 roku w Krośnie istniały 2 szkoły policealne dla młodzieży oraz 4 szkoły policealne dla dorosłych. W liceach ogólnokształcących i uzupełniających liceach ogólnokształcących, nie uwzględniając specjalnego liceum, w 2012 roku **uczyło się** 6 osób w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych, niepełnosprawnych indywidualnie nauczanych **było** 5. W technikumach (łącznie z technikumami uzupełniającymi, liceami profilowanymi oraz szkołami ogólnokształcącymi, szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe) pomijając szkoły specjalne w mieście Krosno, uczniów w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych **było** 7.

Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno tylko w mieście Krosno w 2012 r. znajdowały się szkoły artystyczne: 3 niedające uprawnień zawodowych, 2 **ogólnokształcące** szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz 2 szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych. W latach 2005-2012 w szkołach artystycznych niedających uprawnień liczba uczniów spadła z 190 do 158 (**wskaźnik dynamiki 83%**). W ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe w latach 2008-2012 również występowała tendencja spadkowa liczby uczniów, na koniec 2012 roku wynosiła 150 (**wskaźnik dynamiki 77%**). Wzrost liczby uczniów od 32 do 47 osób odnotowały szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

W latach 2005-2012 na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego spadła liczba absolwentów, którzy otrzymali **świadectwo dojrzałości** szkół ponadgimnazjalnych zawodowych z liczby 994 do 526 (**wskaźnik dynamiki 53%**) oraz liczba absolwentów, którzy przystąpili do matury z 885 do 680 (**wskaźnik dynamiki 62%**). Najwięcej absolwentów, którzy otrzymali **świadectwo** i przystąpili do matury **było** w Krośnie, odpowiednio 462 i 588. **Jeśli** chodzi o **liczbę** absolwentów Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, którzy otrzymali **świadectwo** i przystąpili do matury w 2007-2012 roku szkół licealnych ogólnokształcących spadła odpowiednio z liczby 1158 do 1023 (**dynamika 88%**), 1167 do 1065 (**dynamika 91%**). Tendencją spadkową charakteryzowała się także liczba absolwentów szkół licealnych dla dorosłych, którzy otrzymali **świadectwo** – spadek z 25 (2008 rok) do 6 osób w 2012 roku (**dynamika 24%**) oraz przystąpili do matury 32 (2008 rok) do 22 osób w roku 2012 (**wskaźnik dynamiki 69%**). W 2012 roku w Krośnie **nie było** absolwentów uzupełniających szkół licealnych dla dorosłych, którzy otrzymali **świadectwo dojrzałości** i przystąpili do matury.

W 2012 roku w Krośnie w:

- technikumach 51 osób kształciło się na kierunku inżynierjno-technicznym, a 53 w kierunku architektury i budownictwa,
- szkołach policealnych dla dorosłych kształciło się 200 osób w kierunku ochrona i bezpieczeństwo, 128 w usługach dla ludzi, 117 w kierunku ekonomicznym i administracyjnym, 111 w kierunku produkcji i przetworstwa, 57 w kierunku informatycznym i 46 w kierunku opieki społecznej,
- specjalnych szkołach zawodowych kształciło się 22 osoby w kierunku usług dla ludności, 14 osób w kierunku inżynierjno-technicznym, 5 osób w kierunku produkcji i przetworstwa,
- szkołach policealnych Krosna bez specjalnych 47 uczniów kształciło się w kierunku społecznym, a 33 w kierunku medycznym.

W 2012 roku w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno w:

- zasadniczych szkołach zawodowych dla **młodziży** 309 osob (234 w **Krośnie**, 75 Gminie Jedlicze) uczyło się w kierunku inżynieryjno-technicznym, 235 osob (Krosno) w kierunku architektury i budownictwa, 132 osoby (Krosno) w kierunku **usług** dla ludzi, 95 osob (77 Krosno, 18 Gminie Miejsce Piastowe) w kierunku produkcji i przetworstwa i 20 osob (Krosno) w kierunku ekonomiczno-administracyjnym,
- technikach, technikach uzupełniających, liceach profilowanych oraz szkołach ogólnokształcących, szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe pomijając **szkoły** specjalne 637 (528 Krosno, 109 Gminie Jedlicze) uczniów kształciło się w kierunku inżynieryjno-technicznym, 451 (334 Krosno, 104 Gminie Miejsce Piastowe, 13 Gminie Korczyna) uczniów w kierunku informatycznym, 351 (Krosno) w kierunku **usług** dla ludzi, 329 (291 Krosno, 38 Gminie Miejsce Piastowe) w kierunku produkcji i przetworstwa, 278 (216 Krosno, 34 Gminie Jedlicze, 28 Gminie Miejsce Piastowe) w kierunku **ekonomiczno-administracyjnym**, 245 osob (Krosno) w kierunku architektury i budownictwa, 201 (163 Krosno, 38 Gminie Miejsce Piastowe) w kierunku artystycznym, 139 (Krosno) w kierunku społecznym, 88 (Krosno) w kierunku **usług** transportowych, 61 (Krosno) w kierunku fizycznym, 22 (Krosno) w kierunku ochrony środowiska.

W **Krośnie** ma siedzibę 1 uczelnia **wyższa** – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. **Stanisława** Pigionia, która kształci na **19 kierunkach** studiów licencjackich i inżynierskich: Budownictwo, Energetyka, Gornictwo i geologia, Filologia angielska, Filologia polska, Język niemiecki w biznesie, Język rosyjski dla biznesu, Informatyka, Inżynieria środowiska, Mechanika i budowa maszyn, Pielęgniarstwo, Pedagogika, Rolnictwo, Towaroznawstwo, Turystyka i rekreacja, Wychowanie fizyczne, Zarządzanie, Produkcja i bezpieczeństwo żywności, Dwujęzyczne studia dla tłumaczy. Absolwenci z **tytułem** inżyniera kontynuują naukę głównie na uczelniach wyższych w Rzeszowie (60 km) i Krakowie (180 km). Uczelnia oferuje również 15 kierunków studiów podyplomowych.

Według stanu na 30.11.2012 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w **Krośnie** kształciło się 3449 studentów. W 2012 r. ukończyło 903 osoby.

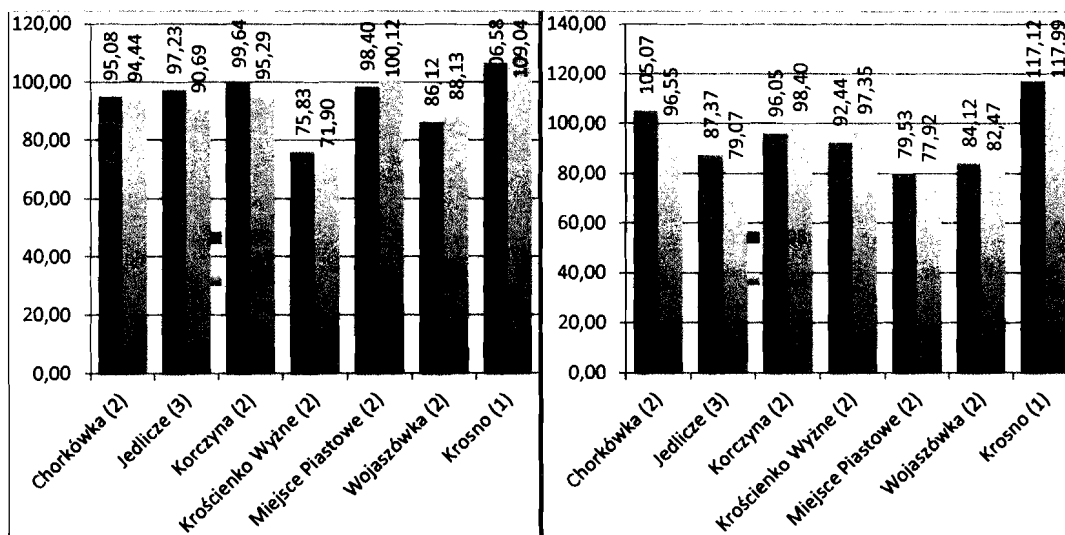
W **Krośnie** ma swoją siedzibę również Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Wydział Wiertnictwa **Nafty** i Gazu.

Współczynniki skolaryzacji **brutto**³⁰ w gminach MOF Krosno **były** zróżnicowane. W przypadku szkół podstawowych w 2012 r. **był** na poziomie od 71,9% w Gminie **Krościenko** Wyine do 109,4% w **mieście Krośnie** wobec 95,9% przeciętnie w województwie. W przypadku gimnazjów Gmina **Krościenko** Wyine charakteryzuje się **najniższą** skolaryzacją w **wysokości 77,9%**, najwyższą natomiast Krosno (118%). Skolaryzacja na poziomie **wyższym niż 100%** charakteryzuje miasta na prawach powiatu i pod tym **względem** Krosno nie odbiega od innych tego typu **miejsowości**. Jednak duże zróżnicowanie współczynników skolaryzacji w **pozostałych** gminach powiatu powoduje wewnętrzną **niejednorodność** badanego obszaru. **Zróżnicowanie** to jest widoczne nawet wewnątrz grupy gmin

³⁰**Współczynnik skolaryzacji brutto** to „relacja liczby **osób** uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby **ludności** (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku **określonej** jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania”. **Współczynnik skolaryzacji netto** to „relacja liczby **osób** uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby **ludności** (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku **określonej** jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania”. Źródło: www.stat.gov.pl

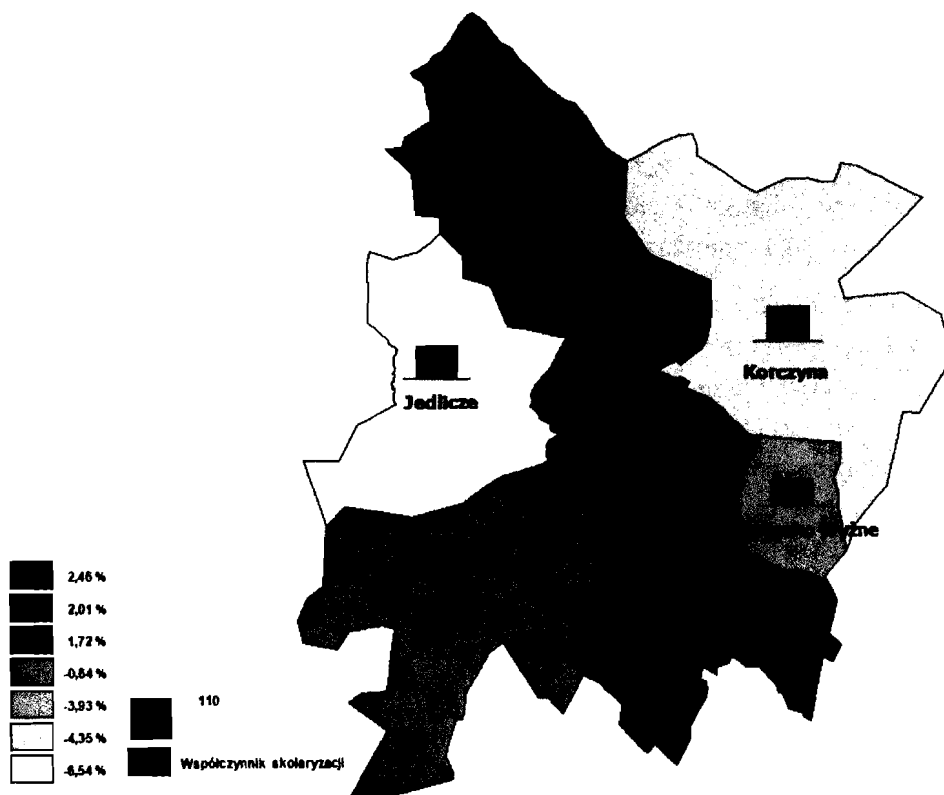
o charakterze wiejskim. Wynik to może być zarówno z sytuacji istniejących powiązań funkcjonalnych pomiędzy gminami MOF Krosno a miastem rdzeniowym (dojazdy części rodziców do pracy w Krofnie) jak również z lokalnych uwarunkowań w poszczególnych gminach, w szczególności jakości oferty edukacyjnej w gminach wiejskich.

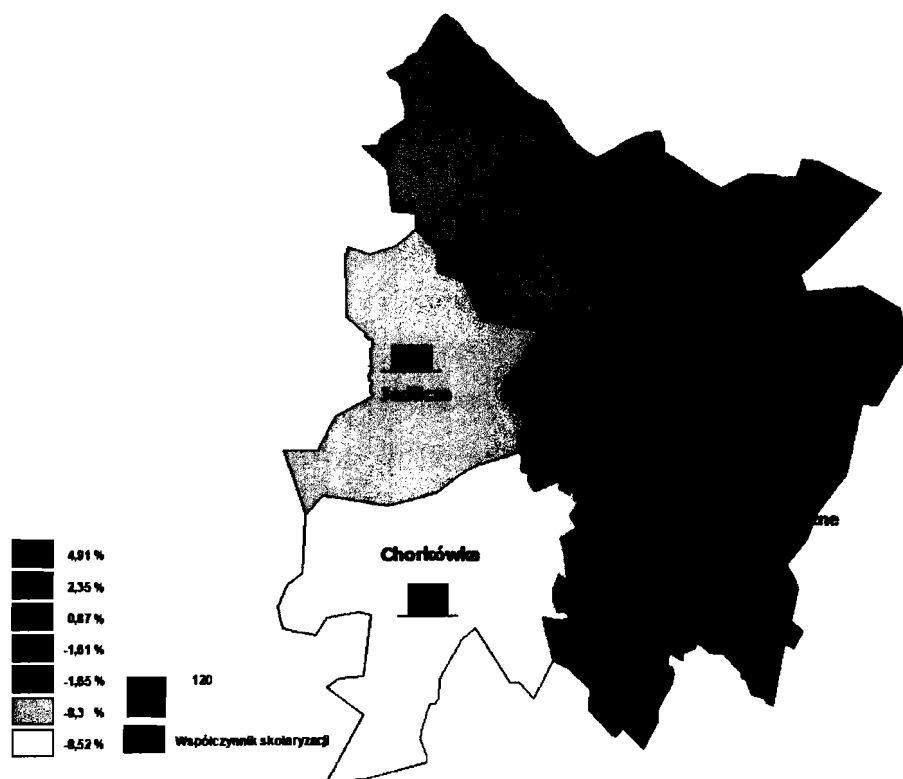
Wykres 15. Współczynniki skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów na terenie MOF Krosno w latach 2005 i 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 9. Współczynniki skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych (górny rysunek) i gimnazjach (dolny rysunek) i ich zmiany w latach 2005-2012

Za pomocą słupków przedstawiono współczynniki skoloryzacji. Kolorem zielonym oznaczono względne zmiany współczynników skoloryzacji w % w 2012 r. w stosunku do 2005 r.

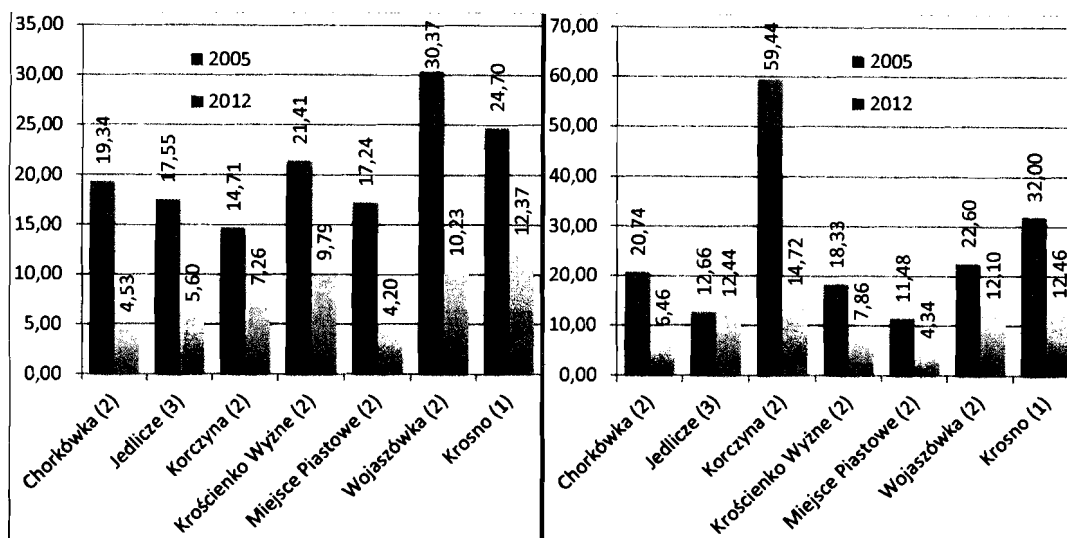
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Bank Danych Lokalnych GUS

W 2012 r. niemal wszystkie szkoły podstawowe (nie licząc tych dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) zlokalizowane na terenie MOF Krosno posiadały komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu. Wyjątkiem jest Krosno, w którym komputery te posiadało 91,7% szkół podstawowych. Wyraźną poprawę w stosunku do 2005 r. zanotowano w przypadku gimnazjów (wytłaczając gimnazja dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi). Informacje płynące z gmin świadczą o wysokiej informatyzacji szkół – zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach uczniowie mają możliwość korzystania z Internetu.

Znaczne rozbieżności pomiędzy badanymi gminami występowały w przypadku liczby uczniów przypadających na 1 komputer. W 2012 r. był on najwyższy w Krośnie, gdzie wyniósł w szkołach podstawowych 12 (uczniów) wobec 8 przeciętnie w województwie. Jedynie nieznacznie lepsza sytuacja panowała w Gminach Krościenko Wyżne i Wojaszowka, gdzie na 1 komputer przypadało 10 uczniów. W pozostałych gminach było lepiej. Najmniej uczniów na 1 komputer przypadło w szkołach podstawowych w Gminach Miejsce Piastowe (4), Chorkowka (5), Jedlicze (6) i Korczyna (7). We wszystkich gminach sytuacja w tym zakresie poprawiła się w ostatnich latach.

Wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 komputer poprawił się również w przypadku gimnazjów. Jednak rozbieżności pod tym względem nadal są wysokie. Najgorzej wypada Gmina Korczyna (15 uczniów na 1 komputer), następnie Gminy: Krosno, Jedlicze i Wojaszowka – po 12. Lepsza sytuacja panuje w Gminach: Krościenko Wyżne (8), Chorkowka (6), a najlepsza w Gminie Miejsce Piastowe (4). W woj. podkarpackim średnia wynosi 9 uczniów na 1 komputer.

Wykres 16. Uczniowie **przypadający** na 1 komputer z **dostępem** do Internetu przeznaczony do **użytku uczniów** w 2010 r. w szkołach podstawowych i gimnazjach **wyłączając** szkoły specjalne na terenie MOF Krosno.

Źródło: Opracowanie *własne* na podstawie *Banku* Danych Lokalnych GUS

Nie wszystkie szkoły ponadgimnazjalne (dla młodzieży, bez specjalnych) zlokalizowane na obszarze MOF Krosno są skomputeryzowane (pod względem komputerów z dostępem do Internetu udostępnionych dla uczniów). Średnia dla województwa to **64,7%**. Blisko tego odsetka są **miasto** Krosno (dwie trzecie szkół posiada komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do **użytku** uczniów) i Gmina Jedlicze (**61,9%** szkół). Gorzej jest w Gminie Korczyna (**połowa** szkół) i Miejsce Piastowe (**25%** szkół). Pod względem liczby uczniów przypadających na 1 komputer najlepiej z informatyzowane są technika, a następnie szkoły zawodowe, w których **wskaźniki** te są **niższe** od przeciętnej w województwie. Gorsza sytuacja panuje w liceach ogólnokształcących.

Na badanym obszarze w 2012 r. niemal wszyscy uczniowie uczyli się **obowiązkowo języka** obcego. W przypadku nauczania dodatkowego jedynie w Gminach Jedlicze i Wojaszówka po 7% uczniów **korzystało** z tej **formy** nauki języków obcych. W gimnazjach na **całym** badanym obszarze uczono dwóch języków obcych, co jest **lepszym** rezultatem **niż** przeciętnie w województwie. Dodatkowo języków obcych **uczyło się** 12% uczniów ze szkół gimnazjalnych w Gminie Jedlicze i 17% w Gminie Korczyna. W przypadku szkół ponadgimnazjalnych w Gminach Korczyna, Krosno i Jedlicze **większość** uczniów **uczyła się** obowiązkowo dwóch języków, natomiast w Gminie Miejsce Piastowe uczniowie uczyli się **jednego języka** obcego. W przypadku dodatkowo uczących się języków obcych **pozytywnie wyróżnia się** Gmina Miejsce Piastowe. W **Krośnicy** znikomy odsetek uczniów korzystał z tej metody nauczania, a w pozostałych gminach w **ogóle** nie zarejestrowano takiego nauczania.

Niezwykle **ważne** dla sektora edukacji jest zaplanowanie **podaży** miejsc w szkolnictwie w **światle** prognoz demograficznych. Prognozy te dla nadchodzących lat są niekorzystne, wskazujące na spadek liczby **ludności** w **większości** grup wiekowych, a co za **tym** idzie zapotrzebowania na edukację. Prognozy są wykonywane na poziomie powiatów, w poszczególnych gminach mogą **występować** **rozbieżności**, jednak **ogólne** tendencje powinny być **zbliżone**, na co wskazują dotychczasowe zmiany liczby uczniów. **Warto zaznaczyć**, że na **niższych** poziomach edukacji rozkład zmian demograficznych w gminach **może być** **zbliżony**. Jednak na poziomach **wyższych** (młodzież) łagodniejszy spadek **może** wystąpić w gminach, w których szkoły cieszą się **większą** renomą, ostrzejszy w mniej renomowanych

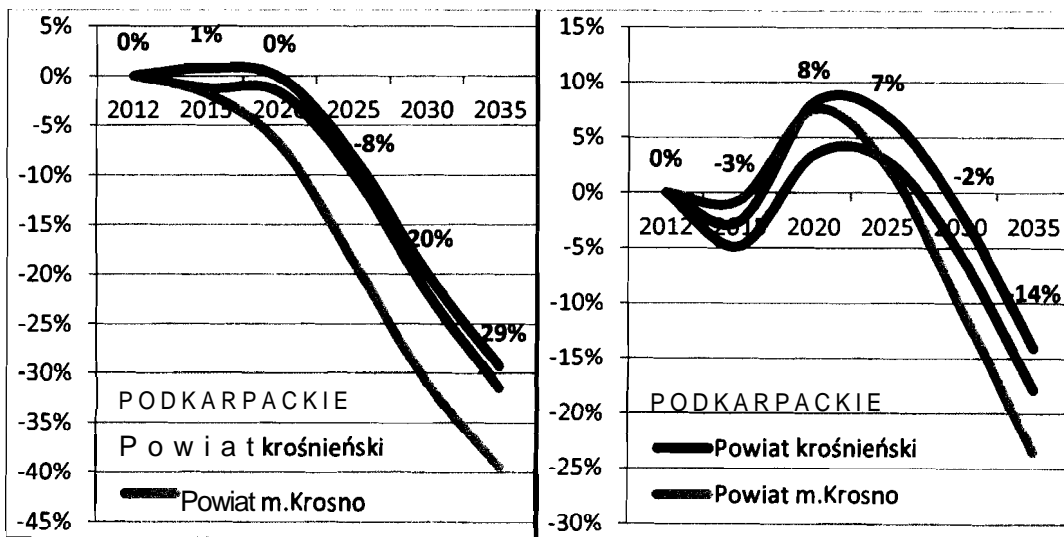

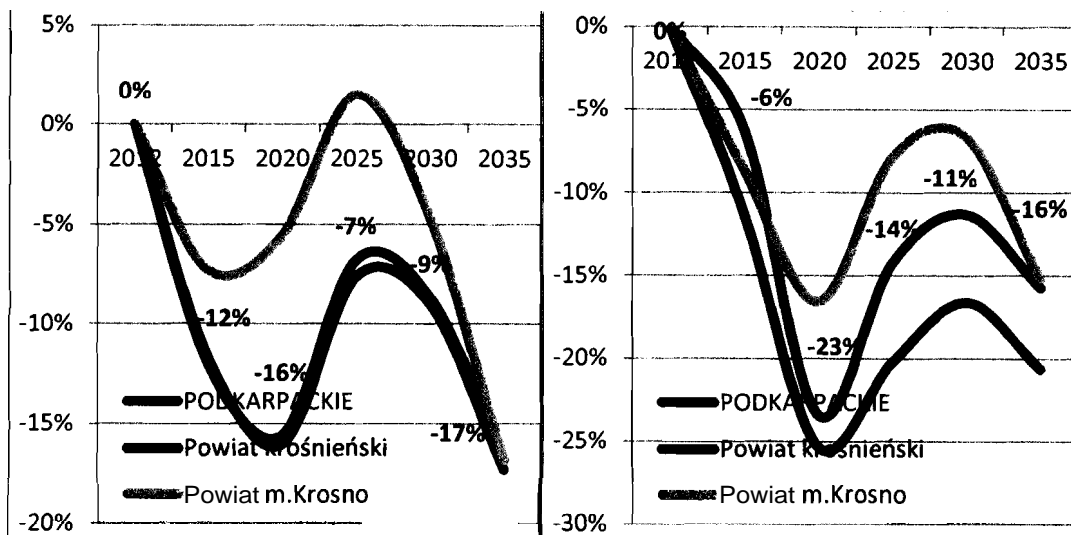
szkołach, co **powinno zwiększyć** poziom konkurencji pomiędzy **szkołami** ponadgimnazjalnymi. Wiele **zależało** będzie **również** od zmian **współczynnika** skolaryzacji.

W grupie wiekowej 3-6 lat negatywne tendencje demograficzne są **najwyraźniejsze, choć** nie natychmiastowe. W stosunku do danych z 2012 r. prognozy GUS wskazują na wzrost liczby dzieci w tym wieku w 2015 r. o 1% w powiecie krośnieńskim. W kolejnych pięciu **latach** tagodna tendencja wzrostowa odwróci się i w 2020 r. przewiduje się **liczbę** 3-6-latków na poziomie **zbliżonym** do tego w 2012 r. W kolejnych **latach** prognozuje się ostry spadek i w 2035 r. przewiduje się, że będzie ich w powiecie o 29% mniej niż w **2012** r. W przypadku dzieci w wieku 7-12 lat prognozy są **niewiele** bardziej optymistyczne. Wprawdzie do 2015 r. **należy się** spodziewać spadku ich liczby (**średnio** o 3%), jednak w kolejnych **latach** powinien **nastąpić** wzrost w związku z **boomem** demograficznym końca **pierwszej** dekady obecnego wieku – o 8% w 2020. W kolejnych **latach** ich liczba będzie **spadać, choć** jeszcze w 2025 powinna **być wyższa** od tej w **2012** r. (o 7%). W 2035 będzie jednak o **ok.14% niższa**. W przypadku młodzieży w wieku 13-15 lat nie przewiduje się, że w perspektywie nadchodzących 22 lat liczba uczniów w powiecie powróci do poziomu z 2012 r., **choć może się to stać** w przypadku miasta Krosna. Do 2020 r. przewiduje się **ustawiczny** spadek liczby **uczniów**, następnie w kolejnych 5 **latach** ich wzrost i ponowny spadek. Ostrzejszy spadek do **2020** r. **sięgający** 23% prawdopodobnie **wystąpi** w powiecie w przypadku **młodzieży** w wieku 16-18. Przez kolejne 10 lat **należy się** **spodziewać** wzrostu (do poziomu o 11% **niższego** niż w 2012 r.), a następnie ponownego spadku.

Wykres 17. Prognozy zmian demograficznych w wybranych grupach wiekowych,

indeks 0% (rok bazowy) = rok 2012

Lewy górny wykres dotyczy grupy wiekowej: 3-6 lat (w przybliżeniu odpowiadającej wiekowi przedszkolnemu)

Prawy górny wykres dotyczy grupy wiekowej: 7-12 lat (w przybliżeniu odpowiadającej wiekowi uczniów szkoły podstawowej)

Lewy dolny wykres dotyczy grupy wiekowej: 13-15 lat (w przybliżeniu odpowiadającej wiekowi uczniów gimnazjum)

Prawy dolny wykres dotyczy grupy wiekowej: 16-18 lat (w przybliżeniu odpowiadającej wiekowi uczniów młodzieży ponadgimnazjalnej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W placówkach edukacyjnych na terenie MOF Krosno, zarówno na poziomie ponadgimnazjalnym, jak i w wyższych uczelniach, funkcjonuje wiele **kierunków** nauczania, odpowiadających na potrzeby lokalnego rynku **pracy**.

Panstwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie kształci m.in. na kierunku mechanika i budowa maszyn (w tym obrabiarki sterowane numerycznie, mechatronika i diagnostyka samochodowa, mechanika lotnicza, nawigacja powietrzna), informatyka, inżynieria środowiska, budownictwo, górnictwo i geologia.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 im. Stanisława Staszica w Krośnie „Mechanik” wraz z Regionalnym Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii, stanowi **kuźnię** wysoko wykwalifikowanej kadry **przemysłu** lotniczego, samochodowego i elektromechanicznego. **Placówka** posiada **wyposażone** w **najnowocześniejszy sprzęt** specjalistyczne pracownie i laboratoria, m.in.: lotnicze, elektroniki i elektrotechniki, mechatroniki, **elektryczną**, obrabiarek sterowanych numerycznie CNC, technik projektowania przestrzennego i komputerowych technik wytwarzania CAD/CAM. Infrastruktura jest wykorzystywana do prowadzenia **kształcenia** w ramach systemu **oświaty** przez ZSP Nr 3 i Centrum Kształcenia Praktycznego (m.in. kształcenie w zawodach: technik mechanik lotniczy, technik awionik, technik mechanik, technik mechatronik, technik **pojazdów** samochodowych). Infrastruktura **została** również udostępniona operatorom komercyjnym, prowadzącym szkolenia dla **podmiotów** zewnętrznych, ze **szczególnym uwzględnieniem** pracowników przedsiębiorstw. Operatorem **branży** mechanicznej i motoryzacyjnej jest Automobilklub **Małopolski**, a branży lotniczej – Aeroklub Podkarpacki – **Szkoła Lotnicza**.

Szkoła od lat utrzymuje się w czołówce najlepszych polskich szkół mechanicznych (m.in. 2006 r. - tytuł Pierwszej Szkoły Samochodowej w Polsce, 2014 r. – tytuł Najlepszej Szkoły Samochodowej w Polsce).

Wśród innych wainych szkół MOF Krosno można wskazać m.in.:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 4 im. Ignacego Łukasiewicza w Krośnie „Naftówka” – szkołą z ponad 60- letnią tradycją kształcenia dla przemysłu naftowego i gazowniczego, która posiada obecnie bogatą ofertę kształcenia także dla innych branż,
- Zespół Ponadgimnazjalnych Nr 5 w Krośnie „Elektryk” – który przygotowuje do studiów na kierunkach elektronicznych, elektrycznych, informatycznych, telekomunikacyjnych i pokrewnych, zapewnia specjalistyczne przygotowanie zawodowe do podjęcia pracy w wymienionych branżach,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie - jedną z największych i najstarszych szkół zawodowych na Podkarpaciu, która realizuje szeroką ofertę kierunków kształcenia w liceum i technikum,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 6 w Krośnie "Budowlanka" - szkołę kształcąca młodzieży w zawodach związanych z branżą budowlaną,
- Zespół Szkół im. Armii Krajowej w Jedliczu – szkoła kształcąca m.in. w następujących zawodach: technik mechanik, technik mechatronik, technik handlowiec, technik pojazdów samochodowych,
- Michałicki Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Ks. Bronisława Markiewicza w Miejscu Piastowym – w skład którego wchodzi m.in. technikum informatyczne.

PODSUMOWANIE

W MOF Krosno w ostatnich latach popyt na miejsca w przedszkolach przekracza ich podaż, zgodnie z tendencjami. Prognozy demograficzne sugerują, że popyt ten może mieć charakter trwały na przestrzeni najbliższych lat. Może to powodować potrzebę rozwoju infrastruktury przedszkolnej. Wydaje się, że w sytuacji znacznego spadku zapotrzebowania na miejsca w szkołach podstawowych i gimnazjach, właściwym może być częściowa lub całościowa adaptacja budynków szkół na przedszkola.

Jednocześnie, ze względu na postępujący spadek liczby uczniów w szkołach na wszystkich poziomach edukacji, nie występują w zasadzie potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury edukacyjnej. Wyjątkiem może być miasto Krosno, na skutek zapotrzebowania na miejsca w przedszkolach i szkołach podstawowych ze strony mieszkańców okolicznych gmin, co jest zjawiskiem powszechnym w ośrodkach miejskich o znaczącym potencjale gospodarczym.

Na obszarze MOF Krosno zaobserwowano stosunkowo wysoki stopień z informatyzowania szkół. Niemniej jednak są jeszcze szkoły, które nie posiadają odpowiedniej ilości komputerów z dostępem do sieci Internet. Niezbędne są inwestycje w tym zakresie. Ponadto niezbędne są inwestycje we wszystkich szkołach MOF Krosno, ze względu na konieczność okresowej modernizacji sprzętu, aby nadążyć za postępem technicznym.

Na obszarze MOF Krosno zaobserwowano powszechne nauczanie obowiązkowe języków obcych, często dwóch języków. Jest to zgodne z wyzwaniami, jakie stawia rynek pracy. Należy dążyć do rozwoju kompetencji językowych dzieci i młodzieży także poprzez zajęcia dodatkowe. Rekomenduje

się ponadto stworzenie jak najszerszej oferty innych zajęć dodatkowych (pozaekcyjnych) dzieciom i młodzieży MOF Krosno, co pozwoli uzyskiwać wysokie wyniki w nauce i nabywać kompetencje przydatne w przyszłości na rynku pracy. **Ważne**, aby działania te objęły cały teren MOF Krosno.

Obserwuje się obecnie renesans szkolnictwa zawodowego, co wynika z rozwoju wielu branż przemysłu. Ponieważ MOF Krosno posiada znaczny potencjał gospodarczy, który może owocować nowymi miejscami pracy w branżach wysokich technologii, niezwykle ważne jest zapewnienie kształcenia zawodowego zgodnego z potrzebami rynku pracy. **Może to powstrzymać** tendencje spadkowe w ilości uczniów **szkół** zawodowych i techników oraz poprzez zapewnienie wykwalifikowanej kadry, **przyczynić się** do rozwoju gospodarczego MOF Krosno. Rekomenduje się także zapewnienie doradztwa zawodowego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych dla poprawy efektów edukacji i sytuacji na rynku pracy. Konieczna jest również współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, która pozwoli na dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz na zwiększenie możliwości odbywania staży i praktyk przez uczniów i studentów w przedsiębiorstwach, co umożliwi im zdobycie praktycznych umiejętności w zakresie wyuczonego zawodu.

2.12. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie MOF Krosno w 2012 r. zlokalizowane były 62 placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co oznacza spadek ich liczby w stosunku do 2005 r. o 7 placówek. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców poszczególnych gmin Obszaru liczba ta oscylowała pomiędzy 2 placówkami w Gminie Krościenko Wyine, a 8 w Gminie Wojaszowka (wobec 5 w wojewodztwie).

W większości gmin należących do MOF Krosno w 2012 r. liczba **mieszkańców przypadających** na 1 aptekę **ogólnodostępną** była większa niż w wojewodztwie. Wyjątkiem jest Krosno. W Gminie Krościenko Wyine apteka w 2012 r. została zlikwidowana. Najwięcej osób przypadło na aptekę w Gminie Wojaszowka (9171)³¹. W pozostałych gminach relacja ta była korzystniejsza, poza Krosnem (1526 osób) najlepsza była w Gminie Chorkowka (3375 osób) i w Gminie Korczyn (3679 osób).

Powiat krośnieński charakteryzuje się zbliżonymi statystykami do wojewodzkich dot. odsetka zgonów w podziale **według chorób**³². Pod tym względem na niekorzyść w latach 2005-2011 zmieniła się umieralność na nowotwory w powiecie (z 20% ogółu zgonów do 23%), wobec stabilizacji w wojewodztwie, oraz na choroby układu krążenia (z 44% do 50%) również przy stabilizacji w wojewodztwie. **Wzrosła** również liczba zgonów z powyższych przyczyn, odpowiednio z 216 do 241 oraz z 480 do 528. Udział zgonów z przyczyn chorób układu krążenia wzrósł z 4% do 7% (w wojewodztwie z 4% do 5%), a ich liczba z 44 do 74, co należy uznać za ostry wzrost. **Wyraźnie zmniejszył się** natomiast udział zgonów z przyczyn objawów i cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowanych (z 15% do 5%), co oznacza poprawę diagnostyki medycznej w powiecie. Z 7% do 5% **spadł** odsetek

³¹ W gminie funkcjonował również 1 punkt apteczny.

³² Wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych. Tom 1, World Health Organization 2009, wydanie Polskie Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia 2012, zob. <http://www.csioz.gov.pl/src/files/klasyfikacje/ICD10Tom1.pdf>

zgonow z powodu zewnqtrzných przyczyn (w wojewodztwie odsetek ten byt **stabilny**)³³. Z powodu pozostatých przyczyn zgonow nie **występowaty** tak **wyraźne** roinice w ostatnich latach.

Na obszarze MOF Krosno znajduj się 4 **placówki** stacjonarnej opieki spotecznej – 3 w **Krośnie** i 1 w Gminie Korczyna. Liczba ich mieszkancow w **Krośnie** od dwoch lat **spadała** i na koniec 2012 r. wyniosta 141 osob, w Gminie Korczyna natomiast – wyniosła w 2012 r. 25 osob.

W **Krośnie** ma siedzibę Wojewodzki Szpital Podkarpacki im. Jana Pawła II, jeden z 5 szpitali wojewodzkih na Podkarpaciu. Szpital posiada 21 oddziatow, 31 poradni i 6 jednostek. Zawiera on 726 toiek szpitalnych³⁴.

W 2011 r. 3563 gospodarstwa domowe z **badanego** Obszaru korzystaty ze **środowiskowej** pomocy spotecznej. Tym samym liczba korzystajqcych zmniejszyta się na przestrzeni roku o 191 osob. W uqciu procentowym w **skali** wojewodztwa spadek **był** jednak wiqkszy wynosząc **8,2%** wobec **5,1%** na badanym obszarze. **Najwięcej** korzystajqcych z pomocy pochodzito z miasta Krosna – 1476 osob. W **mieście** tym wzrasta liczba beneficjentow pomocy spotecznej. Ich liczba wzrasta jeszcze w Gminach Krocienko Wyine i Korczyna. W pozostatých gminach obserwowaliimy wyrainy spadek, najwiqkszy w Wojaszowce (o **22,4%**) i Miejscu Piastowym (**15,6%**). Pod względem udziatu osob w gospodarstwach domowych korzystajqcych ze **środowiskowej** pomocy spotecznej w **ludności** ogotem w 2011 r. najtrudniejsza sytuacja **została** zarejestrowana w Gminach Miejsce Piastowe (**12,1%** ogotu **ludności**) i Korczyna (**11,3%**). **Były** to jedyne gminy z Obszaru, w których wspotczynnik ten **był** wyszy ni i przeciętnie w wojewodztwie (**10,8%**). W Gminie Krościenko Wyine **wskaźnik** ten nie odbiegat znacznie od tej **średniej** wynosząc **10,4%**. W **Krośnie** i Gminie Wojaszowka **był** najniwszy (wynosząc odpowiednio, **7,5%** i **7,4%**), **nieto** wyszy w Gminach Jedlicze i Chorkowka (odpowiednio **8,5%** i **8,2%**).

W 2011 r. 4918 rodzin z MOF Krosno otrzymywato zasitki rodzinne dla dzieci. Zdecydowanie najwiqcej **było** ich w **Krośnie** (1498 rodzin), najmniej w Gminie **Krościenko** Wyine. Procentowy udziat dzieci w wieku do lat 17, na ktore rodzice otrzymywali zasitek rodzinny w ogolnej liczbie dzieci w tym wieku w **Krośnie** **był** jednak **najniwszy** (**30,8%**). **Wśród** pozostatých gmin w **Krościenku** Wyinym, Jedliczu i Miejscu Piastowym odsetek ten **był** **niższy** od przeciętnej dla wojewodztwa (**44,8%**). W pozostatých przekraczat on ten udziat, w najwiqszym stopniu w Gminie Chorkowka, gdzie wyniost **48,4%**. Kwota zasitkow rodzinnych w 2011 r. wyniosta na badanym obszarze **27,4** mln zł, kwota zasitkow rodzinnych (wraz z dodatkami) byta na poziomie **16,8** mln zł, natomiast **wartość** zasitkow pielqgnacyjnych – 7 mln zł.

Na terenie MOF Krosno funkcjonuj 353 organizacje pozarządowe zarejestrowane w bazie **www.bazy.ngo.pl**³⁵. Najwiqksza liczba organizacji pozarządowych jest w Gminie Krosno – 278. **36,3%** z nich cechuje się dziataniami zwiqzanymi ze **sportem**, turystyką i wypoczynkiem, **20,5%** dziatat w kierunku przeciwdziatania trudnym sytuacjom **życiowym**, **działalnością** wspierajqcą, **20,1%** to organizacje zajmujce się nauką, kulturą oraz ekologią. Drugą pod **względem** liczby organizacji pozarządowych jest Gmina Jedlicze - 20 organizacji pozarządowych, z czego 55% z nich zajmuje się dziataniami zwiqzanymi ze **sportem**, turystyką i wypoczynkiem. Niewiele mniej jest w Gminie

³³ Zob. Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych. Tom 1, World Health Organization 2009, wydanie Polskie Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia 2012, s. 65-72.

³⁴ Źródło: <http://www.krosno.med.pl/index.php?menu=historia>; wg stanu na dzień 01.12.2013r.

³⁵ Baza ta nie stanowi wyczerpujqcego źródła danych na temat organizacji pozarządowych. Zarejestrowanesq jedynie wazniejsze organizacje.

Korczyna – 18 organizacji pozarządowych (33,3% z nich zajmują się działaniami związanymi ze sportem, turystyką i wypoczynkiem.). W Gminie Miejsce Piastowe funkcjonuje 15 organizacji pozarządowych, z czego najwięcej w działaniach związanych ze sportem, turystyką i wypoczynkiem. 10 organizacji pozarządowych znajduje się w Gminie Krościenko Wyższe – 40% zajmuje się działaniami sportu, turystyki i wypoczynku. Najmniej, bo po 6 organizacji pozarządowych znajduje się w gminach Chorkowka i Wojaszowka.

Tabela 30 Liczba i odsetek rodzajów działań organizacji pozarządowych MOF Krosno

	278	20	6	18	10	15	6
	20,5%	25,0%	16,7%	11,1%	10,0%	20,0%	16,7%
	12,6%	15,0%	0,0%	11,1%	0,0%	0,0%	0,0%
	6,1%	5,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	6,1%	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	6,7%	0,0%
	20,1%	10,0%	0,0%	11,1%	10,0%	13,3%	0,0%
	9,7%	10,0%	0,0%	5,6%	10,0%	6,7%	0,0%
	4,0%	5,0%	0,0%	5,6%	0,0%	0,0%	0,0%
	36,3%	55,0%	16,7%	33,3%	40,0%	26,7%	50,0%
	3,6%	10,0%	16,7%	11,1%	10,0%	6,7%	16,7%
	5,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,7%	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z: www.bazy.ngo.pl

PODSUMOWANIE

Na terenie MOF Krosno w latach 2005-2012 zaobserwowano spadek liczby placówek ambulatoryjnych. Relatywnie w przeliczeniu na 10 tys. ludności ich liczba w poszczególnych gminach była zróżnicowana, co wskazuje na niejednorodny rozkład opieki zdrowotnej na Obszarze. Zjawisko to może wynikać z różnic w mobilności mieszkańców, która prowadzi do „ponadlokalnego” korzystania z usług służby zdrowia. Powiat krośnieński charakteryzuje się zasadniczo zbliżonymi do wojewodzkich statystykami zgonów w wyniku ciężkich chorób, choć niepokojące mogą być statystyki dotyczące chorób nowotworowych i chorób układu krążenia. Oznacza to, że na obszarze powinna być prowadzona szersza promocja zdrowego stylu życia oraz profilaktyki zdrowotnej. Pojawiają się

byłoby wdrożenie programów profilaktyki ww. chorob. Ogólny stan diagnostyki medycznej w powiecie poprawia się.

Dane dotyczące opieki społecznej oraz sektora organizacji pozarządowych nie wskazują na potrzebę zdecydowanych działań strategicznych.

2.13. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Krośnieński MOF charakteryzuje się licznymi walorami kulturowymi. Na Obszarze działają muzea, które realizują projekty wspólnie z ośrodkami ze Słowacji (muzea w Krośnie i Koszycach współpracują od lat 90-tych). Na terenie MOF występują liczne obiekty sakralne i cmentarze, w tym wojenne. Niezwykle barwna jest kultura ludowa opisywanego Obszaru.

Rozwój kultury na poziomie lokalnym ma znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gmin, jako czynnik wpływający na jakość życia. Na terenie MOF Krosno funkcjonują Gminne Ośrodki Kultury, które prowadzą działalność edukacyjną w dziedzinie muzyki, plastyki, poezji, teatru, organizacji spektakli, warsztatów teatralnych, konkursów plastycznych, muzycznych i recytatorskich. Imprezy organizowane przez ww. instytucje mają zazwyczaj charakter lokalny. Na terenie miasta Krosna zgodnie z Rejestrem Instytucji Kultury swoją działalność prowadzi:

1. Muzeum Rzemiosła w Krośnie

Do zadań Muzeum należy gromadzenie, przechowywanie, zabezpieczanie i udostępnianie zabytków związanych z historią: sztuki, rzemiosła i przemysłu, rzemiosł artystycznych oraz zabytków archeologicznych terenów Polski południowo-wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów Krosna i najbliższych okolic.³⁶

Muzeum Rzemiosła w Krośnie mieści się w budynku dawnej Pierwszej Krajowej Fabryki Zegarów Wieiowych Michała Mięsiowicza. Wystawą stałą „Dzieje rzemiosła Polski południowo-wschodniej” tworzą dokumenty rzemieślnicze /XVIII-XX w./, a także wyroby i narzędzia rzemiosła użytkowego /XIX i XX w./.

Ekspozycja została urządzona w formie kilkunastu matych pracowni rzemieślniczych, takich jak: szewstwo i rymarstwo, stolarstwo i snycerstwo, bednarstwo, odlewnictwo, zegarmistrzostwo, ślusarstwo, kowalstwo, pszczelarstwo, modniarstwo, krawiectwo, tkactwo, fryzjerstwo, rzemiosła spożywcze. Muzeum jest organizatorem wielu istotnych wydarzeń o charakterze kulturalnym oraz społecznym.

2. Biuro Wystaw Artystycznych

Podstawowym celem BWA jest działalność wystawiennicza, promocyjna i popularyzatorska z dziedziny sztuki współczesnej, dokumentacja i informacja w zakresie sztuki współczesnej i jej twórców, a także popieranie wszechstronnego rozwoju kultury i edukacji plastycznej w Polsce.³⁷

3. Krośnieńska Biblioteka Publiczna

KBP prowadzi wielokierunkową działalność w dziedzinie kultury i sztuki, a w szczególności literatury oraz promocji i upowszechniania czytelnictwa. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb

---

³⁶Źródło: Statut Muzeum Rzemiosła

³⁷Źródło: Statut Biura Wystaw Artystycznych

czytelniczych i informacyjnych mieszkańców miasta oraz upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury.³⁸

4. Regionalne **Centrum** Kultur Pogranicza

Podstawowym celem RCKP jest przygotowywanie i pozyskiwanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz wspótworzenia jej **wartości** poprzez nowoczesną organizację **działalności** kulturalnej w warunkach samorządu lokalnego i gospodarki rynkowej. RCKP prowadzi szeroką **działalność** międzynarodową, szczególnie skierowaną na kraje pogranicza. Do podstawowych zadań RCKP **należy**: rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, przygotowywanie do odbioru i tworzenia **wartości** kultury, kształtowania wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze, szeroka współpraca transgraniczna w dziedzinie kultury.³⁹

Dodatkowo na terenie miasta Krosna funkcjonują następujące muzea:

- Muzeum Podkarpackie

Muzeum Podkarpackie od ponad **półwiecza**, gromadzi oraz udostępnia dobra kultury związane z historią regionalną i unikalne na **skalę** europejską zbiory. Ekspozycje są prezentowane w zabytkowych wnętrzach **Pałacu** Biskupiego. Muzeum oferuje wystawy stałe, czasowe oraz imprezy kulturalne.

- Muzeum Misyjne Siostr Misjonarek **św.** Piotra Klawera

Muzeum Misyjne jest bogatym zbiorem eksponatów z Afryki, Azji, Oceanii i Ameryki Południowej. Zbiory są **ułożone według przynależności** kontynentalnej, **przybliżają** pracę misjonarzy i kraje czy grupy etniczne do których zostali **posłani**.

W muzeum **można** zobaczyć przedmioty **użytku** codziennego wykonane z traw, liści palmowych, rafii, tykwy, z drewna, skóry, bogatą kolekcją **biżuterii**, instrumenty muzyczne, kolorowe batik, tradycyjne stroje z Indii, z Wietnamu, z Wysp Tonga.

- Muzeum **Motoryzacji** przy **Zespole** Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3

W muzeum gromadzone są stare motocykle, motorowery oraz samochody odrestaurowane przez młodzież Zespołu **Szkół** Mechanicznych w **Krośnie** w ramach prac dyplomowych.

Zbiory muzeum obejmują:

- o 21 motocykli prod. polskiej (SHL, Junak, WFM, WSK), czeskosłowackiej (Jawa, motocykl **żużlowy** 897 DT 500), DDR (MZ, Simson), RFN (NSU), ZSRR (IŻ) i węgierskiej (Panonia),
- o 16 motorowerów (m.in. Ryś, Zak, Komar, Cilo, Simson)
- o 13 samochodów (Warszawa, Syrena, Zastawa, Moskwicz, Skoda i Trabant).

W Gminie Jedlicze funkcjonuje Muzeum Marii Konopnickiej w **Żarnowcu**. Misją muzeum jest gromadzenie i przechowywanie dóbr kultury po wybitnej poetce i pisarce, w tym zabytków i materiałów dokumentacyjnych w zakresie literatury polskiej, sztuki, historii oraz upowszechnianie wiedzy o Marii Konopnickiej, **wartościach** literatury, nauki i kultury, a **także** kształtowanie **wrażliwości**

---

³⁸Źródło: Statut Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej

³⁹Źródło: Statut Regionalnego Centrum Kultury Pogranicza

poznawczej i estetycznej oraz prowadzenie **działalności** naukowej, kulturalnej i edukacyjnej, jak również utrwalanie znaczenia Muzeum jako Daru Narodowego w dziedzictwie kulturowym kraju i wśród Polaków za granicą.⁴⁰

Na terenie Gminy Chorkowka - w Bobrcie - znajduje się Skansen-Muzeum **Przemysłu** Naftowego i Gazowniczego, gdzie zlokalizowana była pierwsza na świecie, założona w 1854 r. przez Ignacego Łukasiewicza, kopalnia ropy naftowej. Prezentowane są tam unikatowe w skali świata eksponaty. To tam dokonywano jednej z pierwszych rafinacji ropy naftowej, która **ukszałtowała** strukturę gospodarczą współczesnego świata.

W Kopytowej swoją siedzibą ma Muzeum **Kultury** Szlacheckiej, którego wyposażenie obejmuje okres od końca XVIII wieku do lat 60-tych wieku XIX. Ekspozycją stanowią pamiątki z powstań narodowych, meble, malarstwo polskie i obce, kobierce i bibeloty.⁴¹

Na granicy Gmin Korczyna i Wojaszowka działa Muzeum Zamkowe w Zamku „Kamieniec” w Korczynie-Odrzykoniu. Do obecnej ekspozycji należą militaria i przedmioty związane z kolejnymi właścicielami zamku. Zaś do najciekawszych należą: fragmenty kamieniarki renesansowej, portret Mikotaja Kamienieckiego, herb z bramy zamkowej, skrzynia skarbiec.⁴²

W Odrzykoniu w Gminie Wojaszowka od 1994r. funkcjonuje Muzeum Wsi. W muzeum zgromadzono liczne eksponaty, które są związane z historią Odrzykonia i "Kamienca": zbiory etnograficzne, wyroby rzemieślnicze ludowe, dawny sprzęt strażacki, dokumenty, zdjęcia, pamiątki, stroje ludowe, stare narzędzia, instrumenty muzyczne, akcesoria strażackie, fotografie dokumentujące przeobrażenia gospodarcze i społeczne, mundury i odznaczenia żołnierzy, uczestników ruchu oporu, przedmioty codziennego użytku.⁴³

Pod opieką Koła Gospodyń Wiejskich z Krościenka Wyznego znajduje się Izba Muzealna. Do eksponatów prezentowanych w Izbie należą m.in. makiety strojów ludowych, sprzęt kuchenny, warsztaty: tkacki i szewski, narzędzia do obróbki lnu, przędzenia, prania, prasowania, dokumenty i sprzęt szkolny, dawne zdjęcia, czasopisma, a także figurki, obrazy, sprzęt liturgiczny i księgozbiór ze starego kościoła pochodzący z 1450 r., a nielegalnie rozebranego w 1911 r., ciężki sprzęt gospodarski.⁴⁴

W Miejscu Piastowym swoją działalność prowadzi Muzeum Misyjne **Sióstr** Michałitek oraz Muzeum im. b. Bronisława Markiewicza. Muzeum Misyjne Sióstr Michałitek posiada zbiory gromadzone od lat 70-tych XX wieku przez siostry misjonarki pracujące w Afryce i dary od różnych osób. Eksponaty muzealne pochodzą z różnych krajów i kontynentów, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki. W Muzeum im. b. Bronisława Markiewicza zgromadzono zdjęcia, przedmioty, pozycje wydawnicze oraz inne pamiątki związane z życiem oraz działalnością ks. Bronisława Markiewicza. Dodatkowo obejrzeć można eksponaty związane z Janem Pawłem II, oraz z ks. Biskupem Janem Chrapkiem.⁴⁵

Krosno wraz z okolicami jest największym w Europie centrum produkcji szkła użytkowego, ozdobnego i gospodarczego oraz włókna szklanego. W mieście oraz okolicy funkcjonuje kilkadziesiąt firm, których działalność związana jest z produkcją i zdobieniem szkła. Najstarszym zakładem są

⁴⁰Źródło: www.muzeumzarnowiec.pl

⁴¹Źródło: www.beskidniski.org.pl/rowery/pl/muzea/kopytowa.php

⁴²Źródło: www.zamekkamieniec.iq.pl

⁴³Źródło: http://www.wojaszowka.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=104&strona=1

⁴⁴Źródło: <http://www.projektatlas.eu/obiekt.php?id=133>

⁴⁵Źródło: <http://www.beskidniski.org.pl/rowery/pl/muzea/mpiastowe-markiewicz.php>

Krośnieńskie Huty Szkła KROSNO SA, który ma ponad 80-letnią tradycję. Jest to największy oraz najbardziej znany producent szkła w Polsce, jeden z liderów rynku **światowego**. Istnieje **możliwość** zwiedzenia huty, gdzie **można przyjrzeć się całemu** cyklowi produkcyjnemu od przygotowania surowców do produkcji szkła, poprzez wytop szkła, wydmuchiwanie szkła oraz kształtowania, **odprężania** i zdobienia, do pakowania **gotowego** produktu.

W Krośnie działa **Centrum** Dziedzictwa Szkła, które jest pierwszym w Polsce interaktywnym obiektem turystyczno-kulturalnym prezentującym tematykę **związaną** z hutnictwem szkła oraz **szklaną twórczością artystyczną**. Najważniejszymi atrakcjami Centrum są:

- interaktywne pokazy produkcji i zdobienia szkła, w których turyści mogą brać czynny udział.
- ekspozycje szkła artystycznego oraz **użytkowego** w piwnicach **przedprożnych** oraz w sali wystaw czasowych,
- zajęcia z edukacji plastycznej,
- bogata oferta **wydarzeń** kulturalno-rozrywkowych, sklep z ręcznie wykonanymi **pamiątkami**.⁴⁶

Na terenie krosnińskiego MOF znajdują się liczne **szlaki** turystyczne takie jak: Szlak Dziedzictwa Kulturowego Miasta Krosna, Szlak Architektury Drewnianej, Szlak **Świątyń** Karpackich, Szlak Naftowy oraz unikatowy transgraniczny **szlak** rowerowy „**Beskidzkie Muzea**”.

Do zabytków **poszczególnych** gmin MOF Krosno należy:

Gmina **Chorkówka**:

- Neogotycki kościół parafialny p.w. **Najświętszego Serca** Pana Jezusa w Bobrcie z 1905 r.,
- Grodzisko **wczesnośredniowieczne** „Grodzisko” w Bobrcie,
- Późnobarokowy kościół parafialny p.w. **Narodzenia NMP** z 1775 r. w Kobylanach,
- Kościół parafialny p.w. **Św. Stanisława Biskupa i Męczennika** z **1878r.** w Zręcinie,
- Dwór Sulimirskich w Kobylanach.

Gmina Jedlicze:

- **Zespół** dworski z XIX w. w Jaszczwi,
- Eklektyczny kościół parafialny p.w. **św. Antoniego Padewskiego** z 1925 r. w Jedliczu,
- Dwór Marii Konopnickiej z 1750 r. w **Żarnowcu**,
- „**Stara Szkoła**” w **Żarnowcu** - szkoła z XIX wieku,
- **Pałac** Stawiarskich,
- Dwór **Łozińskich** w Potoku,
- Dwór **Stojowskich** w Jaszczwi,
- Cmentarz.

---

⁴⁶Źródło: www.krosno.pl/pl/dla-turystow/

Gmina Korczyna:

- Zespół dworski Urbanskich w Komborni z XVIII i XIX w.,
- Ruiny zamku Kamieniec z XIV w.,
- **Kościół** parafialny p.w. Narodzenia NMP w Wąglowce z 1898 r.,
- Kapliczki w: Czarnorzekach, Wąglowce, Korczynie, Iskrzyni, Krasnej, Woli Komborskiej,
- Cerkiew w Wąglowce wybudowana w roku 1898,
- **Kościół** p.w. NMP Królowej Polski w Korczynie - neogotycka **świątynia** wybudowana w latach: 1910-1914 - Sanktuarium **Św.** Józefa Sebastiana Pelczara,
- **Kościół** pw. Matki Bożej Pocieszenia w Komborni – 1933 r.,
- **Chałupa** – Korczyna- wybudowana w latach 1800-1850,
- Cerkiew pw. **św.** Michała Archanioła w Krasnej - od roku 1947 **kościół** rzymskokatolicki p.w. Niepokalanego Serca NMP,
- Cmentarze: protestancki w Wąglowce, rzymskokatolickie w Korczynie, Komborni, greckokatolickie w Czarnorzekach, w Krasnej, rzymsko i greckokatolicki w Wąglowce,
- Cerkiew pw. **św.** Dymitra w Czarnorzekach, wzniesiona w roku 1918 - obecnie **kościół** rzymskokatolicki p.w. Przemienienia Pańskiego.
- **Mogiła** z I wojny światowej – Iskrzynia,
- Klasztor Sióstr Sercanek wybudowany w latach 1900-1925,
- Kirkut – Korczyna.

Gmina Krościenko Wyżne:

- Neogotycki **kościół** parafialny p.w. **św.** Marcina z początku XX w. w Krościenku Wyżnym,
- Zespół dworski w Krościenku Wyżnym,
- Stare kościelisko w Krościenku Wyżnym,
- Zabytkowa kapliczka **Najświętszego** Serca Jezusowego - (obok **szkoły**) murowana, z 1840-1859 roku,
- **Krypta** grobowa - kamienno-żelazny nagrobek Cecylii z Fredrow Jabtonowskiej z 1847 r.,
- Cmentarz rzymsko-katolicki - **założony** w 1853 roku,
- Pomnik obchodów grunwaldzkich.

Gmina Miejsce Piastowe:

- **Kościół** parafialny p.w. Nawiedzenia NMP i **bł.** Strzemiencyka w Miejscu Piastowym z 1888r.,
- Klasycystyczny **zespół** dworski Trzecieckich z 1791 r. w Miejscu Piastowym,
- **Kościół** parafialny p.w. **św.** Bartłomieja Apostoła w Rogach,
- **Kościół** parafialny p.w. **św.** Małgorzaty w Targowiskach,

- Zespół dworski z 2 pot. XVIII w. w Targowiskach,
- Kościół p.w. Wszystkich Świętych we Wrocance.

Gmina Wojaszowka:

- Zespół dworski z XIX w. w Bratkowce,
- Kościół parafialny p.w. św. Narodzenia NMP i św. Andrzeja Apostota z XVIII w. w Łączkach Jagiellonskich,
- Zespół dworski w Łękach Strzyżowskich,
- Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Odrzykoniu,
- Kamienne ruiny zamku „Kamieniec” w Odrzykoniu,
- Zespół dworski w Przybowce,
- Pomnik Tadeusza Kościuszki,
- Kaplica pw. Św. Zofii w Wojkowce - murowana pochodzi z 1891 roku,
- Kościół pw. Matki Boskiej Bolesnej w Łękach Strzyżowskich - murowana budowla, w stylu neogotyckim z 1902 r.,
- Kościół Filialny pw. Bł. Krolowej Jadwigi w Bajdach - wzniesiony w 1981 r.,
- Kościół Parafialny pw. Św. Jana Kantego w Ustrobnej - budowla w stylu neogotyckim, murowana, pochodząca w 1877 r.,
- Dawna Cerkiew Grekokatolicka pw. Św. Paraskewy w Rzepniku - akt erekcyjny cerkwi datowany jest na 1581 rok.

Miasto Krosno:

- Zabytkowy rynek, wytyczony prawdopodobnie w XIV w., m.in. z renesansowym ratuszem, domem wojtowskim oraz zabytkowymi kamienicami,
- Mury obronne, których budowę rozpoczęto w II połowie XIV w.,
- Bazylika Farna, której najstarsze fragmenty pochodzą z XIV w.,
- Kościół OO. Franciszkanów, którego najstarsze fragmenty pochodzą z XIII w.,
- Kościół Kapucynów p.w. Podwyższenia Krzyża Św. wzniesiony w latach 1771–1811,
- Kościół św. Wojciecha z połowy XV w.,
- Stary Cmentarz przy ul. Krakowskiej z XVIII w.,
- Kirkut (cmentarz żydowski) z II połowy XIX w.,
- Gmach Sądu (ul. Sienkiewicza 12),
- Dawny Gmach Rady Powiatowej (ul. Staszica 2),
- Dawny budynek Towarzystwa Zaliczkowego (ul. Kapucyńska 1),
- Dom Malarza Stanisława Bergmana (ul. Staszica 3),

- Budynek dawnej **Szkoły Realnej** (ul. Skargi 2),
- Dom **rzeźbiarza** Andrzeja Lenika (ul. Lwowska 6),
- Pomnik Ignacego Cukaszewicza (pl. Konstytucji 3 Maja),
- Pomnik Mikołaja Kopernika (ul. P. Skargi),
- **Krzyż papieski** i pomnik Jana **Pawła II** (ul. Bieszczadzka),
- Pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego (Rynek),
- Pomnik ku czci **poległych** powstańców styczniowych (ul. Krakowska).

Tego rodzaju obiekty można podziwiać również w miejscowościach zlokalizowanych w pobliżu MOF Krosno, między innymi w leżącej nieopodal Dukli, Iwoniczu, Rymanowie i w Rogach, cerkwie w Tylawie, Rzepniku i Daliowej oraz synagogi w Rymanowie i Dukli. W Odrzykoniu znajdują się pozostałości fortyfikacji zamkowej z XIV w. – znane z „Zemsty” Aleksandra Fredry.

Na terenie gmin **Krośnieńskiego** MOF w roku 2012 znajdowało się 35 bibliotek łącznie z filiami. Liczba ta na przestrzeni ostatnich 12 lat była stała. Najwięcej bibliotek znajduje się na terenie Gminy Chorkowka (9 bibliotek i filii) oraz miasta Krosna (8 bibliotek wraz z filiami). Najmniejsza liczba bibliotek spośród badanych gmin jest w **Krościenku** Wyiny (2 biblioteki). Liczba bibliotek w danej gminie nie przekłada się bezpośrednio na ilość czytelników, którzy korzystają z ich księgozbiorów. Ma na to wpływ zarówno wielkość posiadanych przez daną instytucję zasobów, jak również ilość mieszkańców w danej gminie. Według danych zdecydowanie największa liczba czytelników znajduje się na terenie miasta Krosna (17851 w roku 2012). Dane dla większości gmin jednoznacznie wskazują na tendencję spadkową liczby osób korzystających z bibliotek każdego roku. Najwięcej komputerów z dostępem do Internetu przeznaczonych do użytku czytelników było w **Krośnie (41)**, następnie w Gminie Miejsce **Piastowe (21)**, najmniej w Gminach **Krościenko Wyżne (4)** oraz **Korczyn (6)**. Na przestrzeni ostatnich 5 lat sytuacja w tym zakresie poprawiła się we wszystkich gminach MOF Krosno, w najmniejszym stopniu w **Krościenku Wyżnym**. Na badanym obszarze znajduje się 6 bibliotek naukowych i fachowych, z czego 5 w **Krośnie** i 1 w Gminie Jedlicze.

Na terenie MOF znajdują się 2 kina, oba na terenie miasta Krosna. Liczba widzów w roku 2012 wyniosła 58224 i w odniesieniu do roku **wcześniejszego (71542 widzów)** znacząco **zmałała**. Liczba ta jest jednak zbliżona do frekwencji w **latach wcześniejszych**.

Największa liczba imprez odbywa się w **Krośnie**. W 2012 roku **odbyły się** na tym obszarze 157 imprez, w których udział **wzięło** 47701 uczestników. W gminach wchodzących w skład powiatu **krośnieńskiego** liczba organizowanych imprez w ostatnich latach **wzrastała**. Szczególnie widoczne jest to w Gminie Chorkowka, w której w roku 2009 odbyło się 36 imprez, a już trzy lata **później** w 2012 roku – 66. Tendencją tą potwierdza również ilość osób uczestniczących w imprezach na terenie Gminy Chorkowka, w roku 2009 w 36 imprezach udział **wzięło** 3150 osób, a już w roku 2012 liczba ta wzrosła do 8150 osób. Wybrane imprezy odbywające się na terenie MOF Krosno **zostały** wyszczególnione poniżej.

Gmina Chorkowka:

- Biesiada Karpacka,
- Przegląd Zespołów **Śpiewaczych** i Kapel Ludowych,

- Karpacka Wielkanoc,
- Gminny Konkurs **Kolęd** i Pastoratek.

Gmina Jedlicze:

- **Jarmark** Jedlicki,
- Konkurs Poezji **Współczesnej**,
- Koncerty muzyki operetkowej.

Gmina Korczyna:

- Przegląd Chorów w Korczynie,
- Gminny Przegląd **Pieśni i Obrzędów Bożonarodzeniowych** w Iskrzynie,
- konkursy poezji i przeglądy teatralne,
- Przegląd **Pieśni i Muzyki Ludowej KROPA** w Korczynie,
- **Jarmark** Korczyński,
- Zlot Samochodów Terenowych 4x4,
- Plener Artystyczny (cyklicznie: **rzeźbiarstwo**, malarstwo),
- **Dożynki** Gminne,
- **Wyścig Gorski PRZĄDKI**,
- Międzynarodowa Biesiada Artystyczna.

Gmina **Krościenko Wyżne**:

- **Dożynki** gminne,
- Koncert w Altanie.

Gmina Miejsce Piastowe:

- Biesiada Rogowska,
- Gminny Przegląd Grup Kolędniczych,
- Gminny Konkurs Piosenki **Religijnej**,
- Przegląd Amatorskich Zespołów Muzycznych "BALMUZ",
- Przegląd Amatorskich Zespołów Teatralnych "TEATRALIA".

Gmina Wojaszbwka:

- **Dożynki** gminne,
- Turniej Wsi,
- Biesiady **kół** gospodyn wiejskich,
- Dzień seniora.

Miasto Krosno:

- Festiwal Kultur Pogranicza - Karpackie Klimaty,
- Balony nad Krosnem,
- Świet(l)ne Miasto,
- Dni Krosna,
- Widowisko Obrzędowe Sobotka nad Wistokiem,
- Letnie Niedziele w Rynku.

Na terenie MOF Krosno jest wielu tworców ludowych zajmujących się m.in. haftowaniem, rzeźbieniem, malarstwem, wikliniarstwem, tkactwem, kompozycjami kwiatowymi, origami. Wykaz tworców ludowych w poszczególnych gminach MOF Krosno, można odnaleźć m.in. na:

- stronie Biura Wystaw Artystycznych w Krośnie: www.bwakrosno.pl,
- stronie Gminnego Ośrodka Kultury w Miejscu Piastowym: www.gokmp.net,
- stronie Gminnego Ośrodka Kultury w Korczynie: www.gok.korczyna.pl,
- stronie Czarnorzecko-Strzyrowskiej Lokalnej Grupy Działania: www.lgdleader.pl,
- stronie Lokalnej Grupy Działania „Kraina Nafty”: www.kraina-nafty.pl.

Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno posiada bogate dziedzictwo kulturowe, które tworzy m.in. historia poszczególnych miejscowości i ich mieszkańców, historyczne budownictwo, charakterystyczne rzemiosło uprawiane w danych miejscowościach, twórczość lokalnych artystów, tradycyjne obrzędy świąteczne, regionalna kuchnia, zespoły ludowe.

W kategoriach etnograficznych tereny MOF Krosno należą dziś zasadniczo do dwóch regionów: Pogorza Zachodniego oraz Pogorza Wschodniego, z rzeką Wistok jako granicą między tymi terytoriami kulturowymi. Kilka wsi, wchodzących w skład Gminy Korczyna (Czarnorzeki, Krasna, Wąglówka) oraz gminy Wojaszówka (Pietrusza Wola, Rzepnik), do 1945 roku tworzyło południową część regionu etnograficznego Zamieszanców – grupy ruskiej, przesiedlonej po II wojnie światowej na Ukrainę. Kultura ludowa Pogorza podległa w XX wieku naturalnym procesom przemian, jakie nastąpiły na wsi polskiej. Natomiast kultura ludowa Zamieszanców – słabo rozpoznana i zbadana przez etnografów w okresie międzywojennym – po wojnie została kompletnie zdeintegrowana poprzez przymusowe wysiedlenia ludności ruskiej, po której w terenie pozostały jedynie nieliczne ślady jej wielowiekowej obecności (cerkwie, nagrobki na cmentarzach, przydrożna architektura sakralna). Podobny los spotkał także kulturę żydowską.

Choć region utworzony przez MOF Krosno ma charakter wybitnie wiejski, to widoczne jest tu i silne oddziaływanie kulturotwórcze Krosna oraz Jedlicza, jakiego przez wiek XIX, a przede wszystkim XX, poddana była kultura ludowa okolicznych wsi. Środowisko miejskie, prężny przemysł (przede wszystkim naftowy), silne oddziaływanie lokalnego rynku wymiany towarów itd. spowodowały, iż tradycyjna kultura ludowa okolicy została dość wcześnie poddana procesom głębokich przemian cywilizacyjnych, które spowodowały stosunkowo szybkie zarzucenie stroju ludowego (najwcześniej u mężczyzn), liczne przemiany technologiczne w rzemiosłach wiejskich, rolnictwie, tradycyjnym pożywieniu ludowym, pojawienie się nowych wątków w folklorze słownym i muzycznym oraz elementach kultury społecznej i duchowej.

Wiele cennych zabytków budownictwa ludowego i matomiasteczkowego pochodzącego z MOF Krosno znajduje się w ekspozycji Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku oraz Muzeum Regionalnego w Jaśle – a zatem poza granicami MOF Krosno. Wiele cennych muzealiów etnograficznych z Krośnieńskiego (głównie okolic Bajdów i Moderowki) zgromadził też w swej kolekcji Stanisław Witkoś z Białkowki. Kolekcja ta została w końcu lat siedemdziesiątych XX w. przekazana przez kolekcjonera do Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, gdzie jednak udostępniana jest dziś jedynie w niewielkiej części. W Krościenku Wyinyim od wielu lat działa dobrze zorganizowana Izba Muzealna, której trzon zbiorów regionalnych ma charakter etnograficzny. W 2012 r. otwarto w Rogach Zagrodę Etnograficzną – ekspozycję, dla której tuż przed otwarciem zakupiono w tym celu dom drewniany, naprzeciw siedemnastowiecznego kościoła pw. św. Bartłomieja. Ten chroniony i udostępniany in situ dom, prezentuje typowe wyposażenie wnętrza mieszkalnych i gospodarczych na wsi dwudziestowiecznej. W skład zagrody wchodzi ponadto wiatrak, żółty budynek gospodarczy i spichlerz.

Cennym uzupełnieniem zbiorów muzealnych i kolekcjonerskich jest bogata literatura tematu. Bibliografię tę otwierają powstałe w latach osiemdziesiątych XIX wieku trzy tomy autorstwa Oskara Kolberga, pod ogólnym tytułem „Sanockie – Krosno”. Cenne dane historyczne i statystyczne przynosi „Opis powiatu krośnieńskiego pod względem geograficzno-historycznym” Władysława Sarny z 1898 r. Kolejne prace, których szczególnie wiele opublikowano w wieku XX, skupiają się zwykle na zagadnieniach szczegółowych, Najwięcej z nich dotyczy budownictwa ludowego, ale też rzemiosł wiejskich, zagadnień kultury społecznej i duchowej. Studia te, a także prace o charakterze ściśle materiałowym i dokumentacyjnym, przynoszą bezcenną wiedzę o tym fragmencie nieodległej przeszłości regionu krośnieńskiego, która do dziś zachowała się już jedynie w relikwach. Stanowi ona jednak ciągle mocny fundament identyfikacji grupowej regionu, wyznacza granice materii ojczyzny i zaswiadcza o jej bogatej przeszłości.

Obecnie na terenie MOF Krosno działa wielu artystów ludowych. Poniżej zostali wymienieni najważniejsi twórcy z poszczególnych gmin MOF Krosno.

Gmina Chorkowka:

- Zofia Bourne – ur. w Haczowie, zam. w Chorkowce – rmalarka, hafciarka, pisankarka
- Tadeusz Kobak ze Zręcina – rzeźbiarz w drewnie
- Krystyna Krzywda z Bobrki – wykonująca szydełkiem obrusy i serwety
- Bogusława Soboń z Chorkowki – malarka i akwarelistka

Gmina Jedlicze:

- Jan Gajda z Chlebnej – rzeźbiarz w drewnie
- Władysław Ingot z Podniebyla – wytworca rnakiet
- Zofia Kądzierska z Jedlicza – wykonująca gobeliny
- Stanisław Stopkowicz z Jedlicza – rpatnerz

Gmina Korczyna:

- Teresa Abratowska z Korczyny – hafciarstwo
- Jolanta Bąben z Korczyny – wyroby z wosku pszczelego
- Wioletta Błaż z Iskrzyni – decoupage
- Ewa Burdzy z Korczyny – malarstwo
- Marek Burdzy z Korczyny – malarstwo
- Anna Cymerman z Iskrzyni – decoupage
- Judyta Kasprzyk z Kornborni – malarstwo

Stanisław Kawa z Iskrzyni – budowniczy cymbatow
Bartłomiej Krzanowski – rzeźba
Urszula Mateja z Krasnej – szydełkowanie
Bogusława Młoczek z Czarnorzek – hafciarstwo
Aurelia Nowostawska z Korczyny – hafciarstwo
Renata **Pelczar** z Korczyny – malarstwo
Antoni **Pitera** z Krasnej – **rzeźbiarstwo**
Waleria Prajzner z Czarnorzek – hafciarstwo
Jan Stachyrak z Korczyny – **rzeźbiarstwo**
Teresa Szpojnarowicz z Krasnej – hafciarstwo
Danuta Typrowicz z Wąglowki – hafciarstwo
Zygmunt Wroblewski z Korczyny – ikonopisanie

Gmina Miejsce Piastowe:

- **Miroslaw** Gunia z Miejsca Piastowego – korzenioplastyka
- Jan Jucha z Rogow – **rzeźbiarz** w drewnie, hafciarz
- Stanisław Rajs z Miejsca Piastowego – stolarz i **rzeźbiarz** w drewnie
- Matgorzata Twardzik-Wilk – malarka

Gmina Wojaszowka:

- Elzbieta **Musiał** z **Łęk** Stryzowskich – malarka
- **Władysław** Nabozny z **Łączek** Jagiellonskich – malarz, kolekcjoner zegarów
- **Aneta** Pfajfer z Przybowki – rzemiosło artystyczne
- Stanisław Rybicki z Ustrobnej – malarz, poeta
- Anna Tabak z Pietruszej Woli – galanteria papierowa

Gmina Krościenko Wyzne:

- Marta Czajkowska – rękodzielo,
- Maria Glazar – rysunek
- **Błażej** Kmonk – rękodzielo.
- Helena Kmonk – rękodzielo
- Maria Kmonk – rękodzielo,
- **AndriusKovelinas** – malarstwo
- Ryszard Krynski – malarstwo,
- Edward Marszatek – rzeźbiarstwo
- Tadeusz Marszatek – malarstwo,
- Maria Nowak – rękodzielo,
- Bożena **Pelczar** – rękodzielo (filcowanie)
- Dawid Podkul – malarstwo
- Krystyna Potchtopek – rękodzielo
- Agata Przybyta – rękodzielo,
- Andrzej **Pudło** – rękodzielo,
- **Bolesław** Pudtowski – wytworca makiet
- Nina Rostkowska – malarstwo,
- Maria Sajdak – rękodzielo,
- Halina Skoczyła – rękodzielo,
- Beata Szajna – **szkło** artystyczne

Miasto Krosno:

- Jacek Bukowski – malarz, grafik,
- Zdzisław Gil - plastyk, wykonawca prac konserwatorskich przy zabytkach ruchomych (ikonach, krzyżach ottażowych i procesyjnych z cerkwi prawosławnych),

- Anna Munia - slawistka, dziennikarka prasowa i telewizyjna, malarka,
- Anna Romanczak-Polanska – obszary **działalności** - teatr, rysunek, rękodzieło, batik,
- Jan Tulik - poeta, prozaik, recenzent, eseista i felietonista,
- Wacław Turek - fotografik, muzyk, poeta.

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym KROSNO działa – często od dziesięcioleci i ze znacznymi sukcesami – szereg zespołów **śpiewaczych**, tanecznych, grup obrzędowych, kapel ludowych, orkiestr dętych, chorów, zespołów dziecięcych oraz instrumentalistów indywidualnych. Do tej grupy należą m.in.:

- Kapela ludowa „Bobrzanie” z Bobrki
- Kapela podworkowa „Stara wiara” ze Zręcina
- Zespół pieśni i tańca „Bobrzanie” z Bobrki
- Zespół śpiewaczy „Bobrzanie” z Bobrki
- Zespół śpiewaczy „Chorkowianie” z Chorkowki
- Zespół śpiewaczy „Jutrzenka” z Kopytowej
- Zespół śpiewaczy „Nadzieja” ze Zręcina
- Zespół śpiewaczy „Seniorzy” ze Świerzowej Polskiej
- Chór „Szczepańcowa” ze Szczepanowej
- Kapelę ludową „Kamfinioki” z Jedlicza
- Zespół śpiewaczy Magnolia z Podniebyska
- Zespół śpiewaczy „Jarzębina” z Piotrowki
- Zespół ludowy „Kombornia” z Komborni
- Kapela ludowa „Kombornia” z Komborni
- Chór „Chorus” z Korczyny
- Orkiestra dęta OSP z Iskrzyni
- Kapela ludowa „Pogórzanie” z Giowienki
- Zespół tańca ludowego „Pogórzanie”
- Zespół tańca ludowego „Mali Pogórzanie”
- Zespół śpiewaczy „Rogowice” z Rogowa
- Zespół śpiewaczy „Mali Rogowice” z Rogowa
- Zespół obrzędowy „Rogowice” z Rogowa
- Kapela ludowa „Piasty” z Miejsca Piastowego
- Zespół śpiewaczy „Wrocanki” z Wrocanki
- Zespół śpiewaczy „Zalaski” z Zalesia
- Orkiestra dęta „Targowiska” z Targowiska
- Orkiestra dęta „Miejsce Piastowe” z Miejsca Piastowego
- Orkiestra dęta z Odrzykonii
- Zespół śpiewaczy „Przybowianki” z Przybowki
- Zespół śpiewaczy „Odrzykonianki” z Odrzykonii
- Zespół śpiewaczy „Ustrobianki” z Ustrobnej
- Dziecięcy Zespół ludowy „Wesołe smyki” z Wojaszowki
- Chór mieszany „Impresja” z Łączek Jagiellońskich
- Gminna Orkiestra Dęta z Krościenka Wyżnego
- Kapela Ludowa „Krościeniaczy” z Krościenka Wyżnego
- Kapela Ludowa Białoobrzeska z Krosna
- Zespół śpiewaczy „Kamratki” z Krosna,
- Miejska Gornicza Orkiestra Dęta z Krosna.

Dziedzictwo kulturowe MOF Krosno nie jest szerzej znane. W celu jego **popularyzacji**, zarówno **wśród mieszkańców**, jak i turystów, konieczne jest podjęcie w tym celu zintensyfikowanych **działań**. Powinna zostać utworzona instytucja, która będzie prezentowała zachowane relikty kultury ludowej,

jak i **działalność** współczesnych tworców lokalnych, artystów nieprofesjonalnych, **rzemieślników** uprawiających tradycyjne **rzemiosła**, zespołów i kapel kultywujących tradycje muzyczne. **Działalność** placówki powinna z jednej strony pozytywnie **wpłynąć** na wzrost **świadomości i identyfikacji z regionem** jego mieszkańców, z drugiej strony, powinna upowszechnić najbardziej **wartościowe** z tradycji regionalnych.

PODSUMOWANIE

Obszar MOF Krosno charakteryzuje się bogatą historią i znaczącą liczbą zabytków oraz bogactwem dziedzictwa kulturowego i aktywnych tworców ludowych. Jest to istotne ze względu na **rolę** turystyki dla tego obszaru. Na terenie MOF Krosno odbywają się imprezy kulturalne, **świadczące** o lokalnej **tożsamości** kulturowej, znajdują się muzea i **ośrodki** kultury. Zdecydowana **większość** z nich ma charakter **lokalny**. **Żadna** z instytucji kultury funkcjonująca na terenie MOF Krosno nie zajmuje się **lokalnym** dziedzictwem kulturowym i **twórczością** artystów ludowych w pełnym zakresie, a mniejsze placówki lokalne mają stosunkowo niewielki **zasięg** oddziaływania. Działania w tym obszarze są jednymi z wielu ww. instytucji, co powoduje iż są realizowane w niewystarczającym zakresie. Problemem jest **również** brak odpowiedniego miejsca, w którym można by **było** te działania **rozwijać**, ponieważ obecna baza lokalowa istniejących instytucji kultury jest niewystarczająca.

Ze względu na oczekiwaną integrację MOF Krosno jak **również** w celu zachowania dziedzictwa kulturowego Obszaru oraz wsparcia rozwoju turystyki, rodzi się potrzeba powołania ponadlokalnej placówki kultury, która prowadziłaby **zróżnicowaną działalność** w sferze kultury i sztuki ludowej oraz promowałaby walory dziedzictwa kulturowego całego Obszaru. Z obserwacji wynika, że największym zainteresowaniem zarówno mieszkańców jak i turystów odwiedzających region cieszą się prezentacje pokoleniowego przekazu **treści** kulturowych (**umiejętności, wiedzy, przekonań**) realizowane głównie poprzez **formy** czynnego w nich uczestnictwa (**np. warsztaty**). Stworzenie na terenie MOF instytucji, która prezentowałaby dziedzictwo kulturowe **m.in.** w ten sposób, pozwoli dotrzeć nie tylko do mieszkańców całego MOF Krosno, ale **również** do odwiedzających go turystów. Innym rekomendowanym działaniem powinna **być** wspólna promocja **działalności** obecnych oraz tworzenie nowych, ponadlokalnych szlaków turystycznych, prezentujących dziedzictwo kulturowe MOF Krosno. **Rozważyć** należałoby takie **podjęcie** działań, mających na celu promocję czytelnictwa, aby zahamował tendencję spadkową **liczby osób** korzystających z **bibliotek**. **Ponadto** zalecana **byłaby** Modernizacja budynku **ArtKina**, która pozwoliłaby na rozbudowę bazy kulturalnej **służącej** codziennie edukacji artystycznej. W odremontowanej **części** budynku planuje się **min.:** **salę** prób orkiestry dętej wraz z odpowiednim zapleczem technicznym i magazynowym, **salę** kinową z funkcją sali konferencyjnej, sale taneczne do **działalności** merytorycznej. Realizacja przedmiotowych inwestycji jest spełnieniem oczekiwan **środowiska** lokalnego poprzez **zapewnienie** odpowiedniej bazy lokalowej.

Jednocześnie konieczne jest podjęcie działań związanych z Biurem Wystaw Artystycznych. Od 1 stycznia 2011 roku **Galeria** mieści się w tymczasowej siedzibie powstałej z wydzielenia powierzchni w holu Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza w **Krośnie** przy ul. Kolejowej 1. Przestrzeń wystawiennicza odbiega daleko od obowiązujących standardów **ponieważ** oddzielają je od holu jedynie niskie tymczasowe **ścianki**, brak jest pomieszczeń w których BWA mogło prowadzić **działalność** edukacyjną z zakresu **różnych form** min. malarstwa, **rzeźby** i inne.

Dlatego też w planie jest przeniesienie galerii do **nowego** budynku. Wymieniony budynek nie jest wpisany do rejestru zabytków, ale stanowi element **Zespołu** Staromiejskiego, znajduje się w **bezpośredniej bliskości** Rynku. Wybudowany **został** w ostatniej dekadzie XIX wieku. Modernizacja budynku przy ul. Portiusa 4, której **właścicielem** jest Gmina **Miasto Krosno**, pozwoli na dostosowanie bazy kulturalnej **służącej** upowszechnianiu edukacji kulturalnej. W odremontowanym budynku zaplanowano przygotowanie **sal** wystawienniczych, **sal** do prowadzenia edukacji dla dzieci i **młodzieży** w zakresie **rzeźby**, rękodzielnictwa itp.,. Istotnym celem zadania jest **również** zmodernizowanie mediów znajdujących się w budynku i dostosowanie ich do obowiązujących przepisów. Stworzenie takiej bazy lokalowej **dawać** będzie **możliwość** poszerzenia oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców MOF Krosno, jak **również** turystów odwiedzających Krosno, których z roku na rok jest coraz więcej. **Ważną** rzeczą jest **również** udostępnienie obiektu dla osób niepełnosprawnych poprzez **montaż** windy.

2.14. Sport i rekreacja

Istotną częścią życia społecznego są również aspekty związane z **kulturą fizyczną i sportem**. Na terenie objętego badaniami Obszaru w roku 2012 funkcjonowało 75 klubów sportowych (łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), w których zrzeszonych **było** 4101 członków. **Najwięcej** klubów znajduje się na terenie Krosna (**29**), do których **należy** 1940 osób. Gdy spojrzymy na powiat krośnieński, to gminą posiadającą najwięcej klubów jest Gmina Chorkowka, w której istnieje 12 klubów zrzeszających 363 osoby.

Do najważniejszych obiektów sportowych MOF Krosno możemy zaliczyć:

- a) Baseny kryte: Krosno (**2**), Kombornia (Dwór Kombornia),
- b) Baseny otwarte w Krośnie,
- c) Stadion piłkarski w Krośnie,
- d) Stadion piłkarski i kompleks rekreacyjny w Korczynie,
- e) Stadion lekkoatletyczny w Krośnie,
- f) Korty tenisowe: Widacz, Gtowienka (Karczma pod Kotarni), Korczyzna (przy ZS w Korczynie), Krosno,
- g) Wyciągi narciarskie: Czarnorzeki,
- h) Strzelnice sportowe: Miejsce Piastowe (przy MZSP), Jaszczew (przy ZS), Jedlicze (przy LO), Korczyzna (ZS Korczyzna), Krosno,
- i) Hale sportowe: Krosno (**2**), Jedlicze, Krościenko Wyżne, Kopytowa, Zrącin,
- j) Sale gimnastyczne: Krosno, Gtowienka, Łężany, Targowiska, Wrocanka, Miejsce Piastowe, Rogi, Bratkowka, Ustrobna, Łęki Strzyżowskie, Odrzykon, Przybowka, Wojaszowka, Jedlicze, Krościenko Wyżne, Świerzowa Polska, Szczepancowa, Kopytowa, Zrącin, Korczyzna, Wąglówka, Iskrzynia, Kombornia,
- k) Boiska do gier:
  - boiska do gier wielkich: Rogi, Miejsce Piastowe, Wrocanka, Gtowienka, Targowiska, Bratkowka, Łęki Strzyżowskie, Odrzykon, Pietrusza Wola, Przybowka, Ustrobna, Wojkowka,

Wojaszowka, Długie, Dobieszyn, Piotrowka, Zarnowiec, Jaszczew, Jedlicze, Potok, Chlebna, Moderowka, Krościenko Wyine, Pustyny, Bobrka, Chorkowka, Draganowa, Faliszowka, Kobylany, Kopytowa, Szczepancowa, Świerzowa Polska, Zrącin, Żeglce, Korczyzna, Kombornia, Iskrzynia, Wąglowka, Krosno,

- „orliki”: Miejsce Piastowe, Rogi, Korczyzna, Krościenko Wyżne, Krosno, Bajdy,
- boiska wielofunkcyjne: Krosno, Targowiska, Jedlicze (przy ZS w Jedliczu), Iskrzynia, Odrzykon,

l) Inne:

- trasa rowerowa i boisko do piłki plałowej: **Nizna Łąka**, Faliszowka, Krosno,
- miasteczko ruchu drogowego: Jedlicze, Krosno,
- place zabaw: Krosno, SP w Czarnorzekach, ZS w Korczylinie, ZS w Iskrzyni, SP w Woli Kornborskiej, w Wąglowce i Komborni, teren **Krościenka** Wyinego, SP w Chorkowce, Kobylany, SP w Zrącinie, Zrącin, Poraj, SP Sulistrowa, Szczepancowa, Świerzowa Polska, Odrzykon, Ustrobna, Bajdy, **łęki** Strzyiowski, Przybowka, Bratkowka, Wojkowka, Wojaszowka,
- stadniny: Jedlicze, Krosno,
- siłownie -**Krosno**,
- Linowy Park Przygody w **Krośnie**,
- Lodowisko w **Krośnie**,
- Vita Park w **Krośnie**⁴⁷,
- tor żużłowy w **Krośnie**.

PODSUMOWANIE

MOF Krosno posiada **dość** dobrze **rozwinęta** infrastrukturę sportową w **ujęciu** amatorskim i wyczynowym. Biorąc jednak pod uwagę wzrastające zapotrzebowanie na korzystanie z infrastruktury sportowej, konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie. Uwzględniając natomiast potrzebę promowania zdrowego trybu życia, o czym **świadczą choćby** dane dotyczące chorób układu krążenia, niezbędną wydaje się aktywizacja mieszkańców MOF Krosno w zakresie **kultury** fizycznej. Dotyczy to wszystkich grup wiekowych, natomiast mając na uwadze zachodzące zmiany demograficzne, szczególne potrzeby w tym zakresie **występować będą wśród seniorów**. **Należy dążyć** do upowszechnienia **aktywności** fizycznej poprzez organizowanie imprez sportowych oraz **zajęć** rekreacyjnych. **Działaniom** tym powinien **towarzyszyć** rozwój ogólno dostępnej infrastruktury w postaci rekreacyjnych **ścieżek** rowerowych i spacerowych.

---

⁴⁷ Źródło: <http://www.powiat.krosno.pl>, www.krosno.pl

2.15. Porządek publiczny

Na rozwój społeczno-gospodarczą na poziomie gmin, powiatów jak i równie województwa kluczowy wpływ ma poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Oddziałuje na nie poziom przestępczości. Liczba przestępstw stwierdzonych w podregionie krośnieńskim w 2011 roku wynosiła 8786, co stanowiło 0,8% wszystkich przestępstw stwierdzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w tym roku. W stosunku do 2005 r. liczba ta spadła o 1,5% wobec spadku o 11,7% przeciętnie w województwie. Wskaźnik wykrywalności przestępców wzrósł w badanym okresie z 74,4% do 76,5% i był wyższy niż przeciętnie w województwie, gdzie wyniósł 73,8%.

Placówki OSP działające w KSRG⁴⁸ zlokalizowane w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno

1. Gmina Chorkowka

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Kobylany
- b) Ochotnicza Straż Pożarna – Szczepanowa

2. Gmina Jedlicze

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Żarnowiec

3. Gmina Korczyn

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Iskrzynia
- b) Ochotnicza Straż Pożarna – Kombornia
- c) Ochotnicza Straż Pożarna – Korczyn

4. Gmina Krościenko Wyżne

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Krościenko Wyżne
- b) Ochotnicza Straż Pożarna – Pustyny

5. Gmina Miejsce Piastowe

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Miejsce Piastowe
- b) Ochotnicza Straż Pożarna – Rogi – Miejsce Piastowe

6. Gmina Wojaszówka

- a) Ochotnicza Straż Pożarna – Bratkowka – Odrzykon
- b) Ochotnicza Straż Pożarna – Odrzykon – Odrzykon

7. Miasto Krosno

- a) Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej – Krosno
- b) Ochotnicza Straż Pożarna - Krosno

---

⁴⁸Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Jednostki policji MOF Krosno

1. Komenda Miejska Policji w **Krośnie**.
  - a) Zespół Dzielnicowych Wydziału Prewencji w Korczynie
  - b) Zespół Dzielnicowych Wydziału Prewencji w Miejscu Piastowym
  - c) **Zespół** Dzielnicowych Wydziału Prewencji **Krościenko Wyżne**
2. Komisariat Policji w Dukli
  - a) **Zespół** Dzielnicowych w **Chorkówce**
3. Komisariat Policji w Jedliczu
  - a) **Zespół** Dzielnicowych w Jedliczu
4. Zespół Dzielnicowych w Bratkowce rejon **Wojaszówka**.

PODSUMOWANIE

Statystyki dotyczące **przestępczości** nie odbiegają istotnie od danych dla **województwa i kraju**. MOF Krosno posiada **sieć jednostek policji i straży pożarnej**. Ze **względu** na nasilenie się niekorzystnych zjawisk wynikających ze zmian klimatu (powodzie, podtopienia, wichury), jak **również** rosnącą **liczbę wypadków** drogowych wynikającą z rozwoju motoryzacji, istotne jest posiadanie **przez** jednostki **straży pożarnej** odpowiedniego **wyposażenia, umożliwiającego** reagowanie w **różnych** sytuacjach. Niezbędna jest okresowa modernizacja **wyposażenia** tych jednostek oraz uzupełnienie ich **wyposażenia**.

2.16. Analiza SWOT

Poniżej znajduje się analiza SWOT podsumowująca **część** diagnostyczną opracowania.

Tabela 3.1 Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia MOF Krosno

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przy ważnych trasach komunikacyjnych (drogi krajowe i wojewódzkie), bliskość międzynarodowej, • Sieć kolejowa o zasięgu krajowym i międzynarodowym • Lotnisko w Krośnie • Bliskość granicy słowackiej • Wysoka gęstość zaludnienia • Wskaźnik bezrobocia niższy niż	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie MOF Krosno w stosunku do głównych ośrodków gospodarczych • Brak dróg ekspresowych i autostrad • Brak bezpośredniego połączenia kolejowego z Rzeszowem • Rozdrobnienie własności gruntów rolnych • Znaczny odsetek terenów nieobjętych planem zagospodarowania przestrzennego • Ujemne saldo migracji, znaczny odpływ

w województwie

- Funkcjonowanie **szkoły wyższej** oraz licznych **szkół** technicznych oferujących szeroki zakres nauczania
- Kierunki nauczania dostosowywane do wymagań lokalnego rynku **pracy**
- Szeroki zakres **świadczeń** medycznych **Wojewódzkiego Szpitala Podkarpackiego im. Jana Pawła II**
- Instytucje kultury, muzea i **zabytki**
- Dziedzictwo kulturowe
- Baza sportowa i rekreacyjna
- **Duże zróżnicowanie branżowe** gospodarki
- Atrakcyjne tereny inwestycyjne i **zachęty** inwestycyjne (w tym SSE)
- Nowoczesna infrastruktura gospodarki komunalnej (Zakład Unieszkodliwiania **Odpadów** i oczyszczalnia **ścieków** w **Krośnie**)
- **Liczne** walory kulturowe, krajobrazowe, Jrodowiskowe i **turystyczne**
- **Bioróżnorodność**
- Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa (energetyczna, gazowa i ICT)
- Wysoko oceniana **atrakcyjność inwestycyjna**
- Warunki **sprzyjające** produkcji energii z OZE
- **Przedsiębiorczość mieszkańców**
- Silna koncentracja przedsiębiorstw z **kluczowych branż** (m.in. **branża** lotnicza, **szklarska**, naftowa)
- **młodych, często** dobrze **wykształconych** mieszkańców
- Wysokie zróżnicowanie **współczynników** skolaryzacji pomiędzy gminami Obszaru
- **Zróżnicowany** poziom wyposażenia **szkół** w komputery z dostępem do sieci Internet
- Braki w infrastrukturze sieciowej (wodociągowej i kanalizacyjnej)
- **Przestarzała, energochłonna** infrastruktura publicznego oświetlenia ulicznego
- Stosunkowo wysoki **wskaźnik** zgonów w powiecie spowodowanych nowotworami oraz chorobami **układu** krążenia
- Brak wspólnej dla gmin MOF oferty turystycznej
- Niskie zarobki **mieszkańców**
- Wysoki odsetek osób **długotrwale** bezrobotnych
- Emigracja zarobkowa mieszkańców
- Niewystarczająca infrastruktura IOB, w tym Inkubatora Technologicznego, brak wolnej przestrzeni dla inkubowania nowych przedsiębiorstw
- Brak inkubatora przedsiębiorczości i inkubatora akademickiego
- Niewystarczające wsparcie IOB w zakresie doradztwa i szkoleń oraz wsparcia finansowego dla przedsiębiorców
- Brak instytucji kultury zajmującej się ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego MOF Krosno na szeroką skalę
- **Przestarzały** tabor MKS Krosno Sp. z o.o. – **głównego** wykonawcy komunikacji publicznej na terenie MOF
- System gospodarki odpadami **wymagający** rozbudowy, modernizacji i ujednoczenia na terenie **całego** MOF
- Niewystarczające **działania** mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa drogi ekspresowej S19 • Bliskość autostrady A4 • Przywrócenie przez PKP połączeń pasażerskich na linii nr 108 – przebiegających przez MOF Krosno • Modernizacja i rozbudowa sieci kolejowej w regionie, w tym m.in. wybudowanie łączniey kolejowej skracającej czas dojazdu z Krosna do Rzeszowa, • Polityka Unii Europejskiej w zakresie wspierania rozwiązań „niskoemisyjnych” • Polityka Unii Europejskiej w zakresie wspierania stabiliej rozwiniętych regionów • Popularyzacja Podkarpacia, jako regionu turystycznego i zwiększenie ruchu turystycznego na terenie MOF Krosno • Rosnąca atrakcyjność inwestycyjna Podkarpacia, w tym MOF Krosno • Oczekiwana poprawa koniunktury gospodarczej w Europie (w tym w Polsce) • Przyciągnięcie inwestorów do MOF Krosno • Wzrost znaczenia transportu lotniczego w Polsce • Realizacja projektów strategicznych MOF Krosno • Zaciefnienie współpracy z gminami sąsiadującymi z MOF Krosno 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne prognozy demograficzne • Ryzyko zaniechania lub odtoienia w czasie budowy drogi S-19 • Ryzyko wstrzymania bądź opoinienia inwestycji w sieć kolejowg, w szczególności ryzyko dalszej degradacji linii kolejowej nr 108 a Dalsza migracja mieszkańców z terenu MOF

3. Założenia strategiczne MOF Krosno

W czasach dynamicznych zmian gospodarczych, a także zachodzących przemian cywilizacyjno - kulturowych, zmierzających do wykształcenia społeczeństw informacyjnych tylko rozwinięte gospodarczo jednostki są w stanie sprostać europejskiej i światowej konkurencji.

Podstawowym zadaniem realizowanym poprzez Strategic Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Krosno powinno być zapewnienie ciągłości procesów rozwoju oraz eliminacja wspólnych problemów funkcjonowania członków MOF Krosno. Rozwiązanie szeregu problemów jest możliwe dzięki zaangażowaniu samorządów wchodzących w skład MOF Krosno i zintegrowaniu ich działań wokół wyznaczonych wspólnie celów i kierunków działań.

W uwarunkowaniach prawno-organizacyjnych podstawą sukcesu realizacji Strategii MOF Krosno będzie stanowić współpraca na zasadach partnerstwa wszystkich jednostek samorządu terytorialnego.

Rozwój społeczno- gospodarczy Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno związany jest z podejmowaniem wielu wyzwań rozwojowych, wśród których należy między innymi wymienić:

- zmniejszenie bezrobocia, poprzez stymulowanie tworzenia nowych miejsc pracy oraz aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- rozwój innowacyjnego przemysłu, poprzez stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców oraz odpowiednich warunków do ich działania,
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej, poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową, kolejową i lotniczą,
- przeciwdziałanie wyludnieniu się Obszaru, poprzez tworzenie coraz lepszych warunków życia dla mieszkańców,
- poprawę stanu środowiska, poprzez inwestycje w systemy niskoemisyjne oraz efektywne energetycznie,
- potrzebę zwiększania atrakcyjności turystycznej, poprzez działania promocyjne, popularyzację dziedzictwa kulturowego i walorów środowiskowych Obszaru,
- rewitalizację obszarów zdiagnozowanych jako obszary zdegradowane na terenie poszczególnych gmin MOF.

Celem strategicznym tej współpracy jest:

Zrównoważony rozwój MOF Krosno, bazujący na lokalnym potencjale, sprzyjający poprawie jakości życia mieszkańców.

Realizacja tak zapisanego celu strategicznego wymaga podjęcia działań w trzech szeroko rozumianych obszarach:

1. Gospodarka - w zakresie **zrównoważonego** rozwoju opartego o innowacyjny **przemysł** (Priorytet 3), **turystykę** (Priorytet 1) oraz rolnictwo (Priorytet 2),
2. Infrastruktura i **środowisko** - w zakresie poprawy **dostępności** komunikacyjnej (Priorytet 4) oraz ochrony **środowiska** (Priorytet 5),
3. **Kapitał** społeczny i **bezpieczeństwo** - w zakresie wszechstronnego rozwoju mieszkańców (Priorytety 6, 7, 8) oraz zapewnienia im bezpieczeństwa (Priorytet 9).

Obszary te są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. Gospodarka regionu wpływa na rynek pracy, determinuje określone działania w zakresie infrastruktury i środowiska i w konsekwencji oddziałuje na rozwój kapitału społecznego.

3.1. Priorytety i działania w ramach Strategii MOF Krosno

Układ celu, priorytetów i działań Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno (MOF Krosno) opracowany został na podstawie zidentyfikowanych potrzeb, w trakcie przeprowadzonych warsztatów moderowanych. Prace nad jego określeniem zostały podporządkowane ideom przewodnim i wymaganiom określonym w dokumentach szczebla ponadnarodowego i krajowego. Podejście to wynika ze sposobu realizacji unijnej polityki rozwoju. Zakłada ona, że dla osiągnięcia zaplanowanych celów istnieje potrzeba zastosowania silniejszego modelu zarządzania gospodarczego. Na poziomie Unii Europejskiej zostały opracowane wytyczne, które obejmują priorytety ogólne i wymierne cele. Państwom członkowskim Unii Europejskiej zostały przekazane odpowiednie zalecenia.

Procesy integracyjne w warunkach MOF Krosno dotyczą dziewięciu podstawowych, wyselekcjonowanych priorytetów, które dają szansę realizacji wizji kompleksowości, zrównowżenia oraz harmonizacji rozwoju. W praktyce mają one przynieść efekt wzmocnienia procesów rozwojowych, a nie ich zastępowania. Wobec wyżej wymienionych uwarunkowań analiza zagadnień związanych z priorytetami inwestycyjnymi, z uwzględnieniem tych, które będą mogły zostać wdrożone w ramach projektów strategicznych MOF Krosno, pozwala określić przedstawiony w poniższej tabeli układ Celu strategicznego, Priorytetów, Celów nadrzędnych i szczegółowych priorytetów, Działań oraz przykładowych rodzajów projektów w ramach poszczególnych działań.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wszystkich działań w ramach poszczególnych priorytetów-przyczyniających się do rozwoju MOF Krosno, które mogą być realizowane, jako:

- projekty strategiczne MOF Krosno w trybie konkursowym,

- projekty strategiczne komplementarne, **których możliwość** realizacji będzie uwarunkowana uzyskaniem wsparcia z programów operacyjnych,
- projekty komplementarne niefinansowane ze **środków** Unii Europejskiej, istotne z punktu widzenia celów Strategii.

Wszystkie projekty w ramach Strategii MOF Krosno realizowane **będą** na terenie MOF Krosno. **Źródła** finansowania poszczególnych **działań zostały** przedstawione w oparciu o Regionalny Program Operacyjny **Województwa** Podkarpackiego na lata **2014-2020** oraz pozostałe programy operacyjne.

Tabela 32 Zestawienie celów, **priorytetów i działań przyczyniających się** do rozwoju MOF Krosno

PRIORYTET 1: Turystyka	Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej MOF Krosno.	1.1. Tworzenie i promocja lokalnych produktów turystycznych MOF Krosno
		1.2. Stworzenie kompleksowej oferty pobytu dla turystów na terenie gmin MOF Krosno (z uwzględnieniem atrakcji w otoczeniu MOF Krosno)
		1.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służące poprawie jej estetyki i funkcjonalności
		1.4. Opracowanie spójnego systemu informacji turystycznej MOF Krosno
		1.5. Działania promocyjne obszaru turystycznego MOF Krosno
PRIORYTET 2: Rolnictwo	Wzrost poziomu konkurencyjności rolnictwa na terenie MOF Krosno.	2.1. Wspieranie procesu scalania gruntów i powiększania gospodarstw rolnych
		2.2. Ustawiczne edukowanie rolników w zakresie uwarunkowań rynkowych i przyrodniczych produkcji rolnej, produkcji ekologicznej
		2.3. Wspieranie działani zmierzających do zagospodarowania nieużytków MOF Krosno
PRIORYTET 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	Rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy i innowacyjnego przemysłu MOF Krosno.	3.1. Wyznaczenie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych
		3.2. Dostosowanie systemu preferencji dla przedsiębiorstw, w tym nowopowstających.
		3.3. Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu stymulujących rozwój przedsiębiorczości , w tym przedsiębiorczości akademickiej
		3.4. Promowanie powstawania małych przetwórci rolno - spożywczych
		3.5. Promowanie inwestycji innowacyjnych niemających negatywnego wpływu na środowisko
		3.6. Aktywizacja osób bezrobotnych
		3.7. Wspieranie działani zmierzających do pogłębienia współpracy nauki i gospodarki.
PRIORYTET 4: Infrastruktura komunikacji	Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Krosno.	4.1. Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci dróg MOF Krosno
		4.2. Wspieranie działań na rzecz połączenia istniejących sieci dróg powiatowych i gminnych z drogami wyższej kategorii
		4.3. Wspieranie inicjatyw na rzecz modernizacji i rozbudowy

		<p>linii kolejowych na terenie gmin MOF Krosno</p> <p>4.4. Poprawa jakości i efektywności miejskiego transportu publicznego MOF Krosno</p> <p>4.5. Zapewnienie mieszkańcom MOF Krosno dostępu do szerokopasmowego Internetu</p> <p>4.6. Wspieranie działań na rzecz rozwoju lotniska w Krofnie</p> <p>4.7. Tworzenie dogodnych warunków dojazdu rowerowego do miejsowości MOF Krosno poprzez budowę spójnego systemu ścieżek i tras rowerowych</p>
PRIORYTET 5: Ochrona środowiska	<p>Poprawa stanu środowiska i obniżenie emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych MOF Krosno.</p>	<p>5.1. Wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej</p> <p>5.2. Dostosowanie instalacji RIPOK⁴⁹ Krosno pozwalające na termiczne unieszkodliwianie odpadów</p> <p>5.3. Wspieranie tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami</p> <p>5.4. Uporządkowanie istniejącej gospodarki ściekami poprzez rozdzielanie kanalizacji sanitarnej i deszczowej</p> <p>5.5. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej</p> <p>5.6. Wspieranie inicjatyw na rzecz efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii</p> <p>5.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej adresowanej do różnych grup mieszkańców</p> <p>5.8. Realizacja efektywnego energetycznie systemu oświetlenia ulicznego na terenie gmin MOF Krosno</p> <p>5.9. Ochrona i popularyzacja zasobów przyrodniczych i krajobrazowych MOF Krosno</p>
PRIORYTET 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe	<p>Popularyzacja kultury i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.</p>	<p>6.1. Wspieranie procesu odnowy i konserwacji obiektów zabytkowych i innych atrakcji turystycznych MOF Krosno</p> <p>6.2. Rozszerzenie oferty kulturalnej MOF Krosno</p> <p>6.3. Stworzenie mapy i kalendarza imprez kulturalnych</p> <p>6.4. Poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków kultury</p> <p>6.5. Promowanie twórców kultury MOF Krosno</p> <p>6.6. Rozwój edukacji artystycznej mieszkańców MOF Krosno</p> <p>6.7. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Krosno</p>
PRIORYTET 7: Edukacja	<p>Popularyzacja i efektywne wykorzystanie zasobów MOF Krosno.</p>	<p>7.1. Organizowanie zróżnicowanych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży</p> <p>7.2. Dostosowanie do potrzeb rynku pracy realizowanych na terenie gmin MOF Krosno kierunków kształcenia i programów nauczania (we współpracy z pracodawcami)</p> <p>7.3. Zapewnienie właściwych warunków nauczania poprzez doposażenie bazy dydaktycznej.</p>
PRIORYTET 8: Zdrowie	<p>Poprawa stanu zdrowia mieszkańców MOF Krosno i aktywności fizycznej.</p>	<p>8.1. Organizowanie imprez sportowych na terenie gmin MOF Krosno</p> <p>8.2. Wspieranie działani na rzecz upowszechnienia nauki plywania</p> <p>8.3. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Obszaru</p> <p>8.4. Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów</p> <p>8.5. Prowadzenie edukacji prozdrowotnej oraz działań profilaktycznych.</p>

⁴⁹ Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych

PRIORYTET 9: Bezpieczeństwo	Zpełnienie bezpieczeństwa dla mieszkańców MOF Krosno	9.1. Wspieranie działań na rzecz lepszego wyposażenia sprzętowego jednostek straży pożarnej
		9.2. Implementacja zintegrowanego systemu ostrzegania przed kataklizmami
		9.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego MOF Krosno
		9.4. Upowszechnienie monitoringu wizyjnego miejsc publicznych
		9.5. Powołanie do życia Metodzieiowych Ośrodków Wychowawczych oraz Metodzieiowych Ośrodków Socjoterapii
		9.6. Budowa schroniska dla bezdomnych zwierząt na terenie MOF Krosno

3.1.1 Opis priorytetów i działań

Poniżej zostały przedstawione działania oraz przykładowe projekty, które w znaczącym stopniu przyczynią się do rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.

W tabelach opisane zostały planowane do realizacji projekty strategiczne MOF Krosno. Projekty te będą mogły zostać sfinansowane z RPO WP 2014 – 2020 w ramach konkursów dedykowanych.

Pozostałe projekty strategiczne planowane do realizacji przez MOF Krosno mogą uzyskać dofinansowanie z podstawowej alokacji RPO WP 2014-2020 lub z innych programów operacyjnych na lata 2014 – 2020 oraz z innych źródeł.

Lista planowanych do realizacji projektów strategicznych MOF Krosno została zamieszczona w punkcie 3.1.2.

Lista projektów komplementarnych została zamieszczona w punkcie 3.1.3.

Projekty komplementarne do projektów strategicznych są w wysokim stopniu powiązane tematycznie i celowościowo z projektami strategicznymi MOF Krosno oraz mają istotne znaczenie dla realizacji celów Strategii MOF Krosno. Cechuje je ponadlokalne oddziaływanie oraz pełna zgodność z celami polityki spójności UE 2014 - 2020.

Dla planowanych do realizacji projektów strategicznych MOF Krosno, wskazane zostały konkretne miejsca / obszary ich realizacji oraz obszary, na które projekty te będą oddziaływać ("lokalizacja projektu/ zasięg oddziaływania"). Natomiast jeśli chodzi o przykładowe rodzaje projektów ujęte w ramach poszczególnych działań dla każdego z priorytetów Strategii MOF Krosno, to ze względu na ich bardzo ogólny charakter, na tym etapie prac nie ma możliwości wskazania konkretnego miejsca ich realizacji. Wszystkie przykładowe projekty ujęte w Strategii planowane są do realizacji na terenie MOF Krosno. Jeżeli nie wskazano konkretnej lokalizacji dla przykładowego projektu, należy przyjąć, że działanie będzie realizowane na terenie wszystkich lub większości gmin MOF Krosno. Przy niektórych przykładowych projektach, które będą realizowane jako inwestycje punktowe, nie wskazano miejsc lokalizacji, ponieważ nie ustalono jeszcze, gdzie te inwestycje miałyby powstać.

PRIORYTET 1: Turystyka

Celem **nadrzędnym** priorytetu jest:

Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej MOF Krosno.

Realizacja tego celu **będzie następować poprzez** cele **szczegółowe**:

1. Promocja **walorów** turystycznych terenu MOF Krosno.
2. Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej MOF Krosno.

Opis i uzasadnienie **realizacji** priorytetu:

Turystyka stanowi niewątpliwą potencjalną Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno. Obszar posiada doskonałą **lokalizację**, a w jego bliskiej okolicy znajdują się miejscowości uzdrowiskowe, co ma **wpływ** na zwiększenie atrakcyjności turystycznej MOF Krosno. Na terenie **krośnieńskiego** MOF znajdują się liczne atrakcje turystyczne w postaci **obiektów** zabytkowych, obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, a także liczne szlaki turystyczne. Aktywnie **działają** twórcy ludowi. **Środowisko** przyrodnicze MOF charakteryzuje się wysokimi walorami ekologicznymi i krajobrazowymi.

Aby **móc** w pełni **wykorzystać** potencjał turystyczny Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno potrzebne jest zrealizowanie **działań**, które doprowadzą do wzrostu liczby **turystów** odwiedzających region. Do tej pory MOF Krosno **cechował się** niewystarczająco rozwiniętą **promocją** turystyczną. Brak odpowiedniej promocji lokalnych produktów turystycznych sprawia, iż konieczne jest **podjęcie** odpowiednich **działań** w tym zakresie. W innym elementem rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu powinien być nowoczesny system informacji turystycznej oraz stworzenie kompleksowej oferty **pobytu** dla turystów na terenie MOF Krosno, która pozwoli turystom **zapoznać się z bogatą** ofertą atrakcji turystycznych i pomoże **zaplanować pobyt** na terenie MOF Krosno.

Kolejnym istotnym aspektem w rozwoju potencjału turystycznego MOF Krosno **powinno być** zagospodarowanie przestrzeni publicznej. Adaptacja **budynków** na cele kulturalne, modernizacja **obiektów** małej architektury, tworzenie i rozbudowa **terenów** zielonych na obszarach miejskich umożliwi **zarówno dalszy rozwój** w zakresie kultury **wśród mieszkańców**, a także **zwiększy** atrakcyjność oferty turystycznej MOF Krosno, tym samym wzmacniając istniejący **potencjał** turystyczny obszaru.

Tabela 33 **Przykładowe** wskaźniki produktu **celów szczegółowych Priorytetu 1: Turystyka**

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Promocja walorów turystycznych MOF Krosno	Liczba projektów z zakresu promocji turystycznej MOF Krosno - szt.	JST ⁵⁰
Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej MOF Krosno.	Liczba przygotowanych kompleksowych ofert pobytowych dla turystów na terenie MOF Krosno – szt.	JST
	Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej - szt.	JST

⁵⁰Jednostka Samorządu Terytorialnego

Tabela 34 **Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 1: Turystyka**

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Promocja walorów turystycznych MOF Krosno	Korzystający z noclegów ogółem I-XII – os.	BDL ⁵¹
	Udzielone noclegi ogółem I-XII – szt.	BDL
Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej MOF Krosno.	Liczba odwiedzających największe atrakcje turystyczne MOF Krosno – Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie, Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce – os.	Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie, Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 1.1. Tworzenie i promocja lokalnych **produktów** turystycznych MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 1.1:

- Wyznaczenie szlaków rowerowych,
- Promocja produktów turystycznych oraz wyrobów tradycyjnych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 1.1 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programu Interreg V-A **Polska-Słowacja** 2014-2020, **Oś** priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny **6c** Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Operacyjnego infrastruktura i **Środowisko** 2014-2020, **Oś** priorytetowa **II** Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, **Działanie 2.5** Poprawa jakości środowiska miejskiego,
- Program **Współpracy** Transgranicznej **Polska-Białoruś-Ukraina** 2014-2020, Cel Tematyczny **CT3** Promocja **kultury lokalnej** i zachowanie dziedzictwa historycznego, Priorytet **1.2** Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego,
- **Środków** pochodzących z dotacji z programów Ministra **Kultury i Dziedzictwa Narodowego**.

DZIAŁANIE 1.2. **Stworzenie** kompleksowej **oferty pobytu turystów** na terenie gmin MOF Krosno (z uwzględnieniem atrakcji w otoczeniu MOF Krosno).

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 1.2:

- Opracowanie pakietów pobytowych dla **turystów** oraz ich promocja.

⁵¹Bank Danych Lokalnych GUS

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 1.2 mogą zostać sfinansowane m.in. z

- Programu Interreg V-A Polska-Stowacja 2014-2020, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

DZIAŁANIE 1.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej **służące** poprawie jej estetyki i funkcjonalności.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 1.3:

- Adaptacja budynków na cele kulturalne,
- Modernizacja obiektów małej architektury, tworzenie i rozbudowa terenów zielonych na obszarach miejskich.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 1.3 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020, Oś Priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, Priorytet inwestycyjny 6.IV Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizacją miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu oraz
Oś Priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, Działanie M07: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie 3: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020, Cel Tematyczny CT3 Promocja kultury lokalnej i zachowanie dziedzictwa historycznego, Priorytet 1.2 Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego

DZIAŁANIE 1.4. Opracowanie spójnego systemu informacji turystycznej MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 1.4:

- Wykorzystanie narzędzi informatycznych do celów informacyjno-promocyjnych dotyczących atrakcji turystycznych MOF Krosno,
- Opracowanie publikacji promujących atrakcje turystyczne MOF,

- Stworzenie sieci **punktów** informacji turystycznej na terenie gmin MOF.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 1.4 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, Oś priorytetowa II. Cyfrowe Podkarpackie, priorytet inwestycyjny 2c Wzmocnienie zastosowań TIK⁵² dla e-administracji, e-uczenia się, e-wtęczenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.

DZIAŁANIE 1.5. Działania promocyjne obszaru **turystycznego** MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 1.5:

- Kampania promocyjna potencjału MOF Krosno,
Opracowanie materiałów informacyjnych promujących atrakcje turystyczne MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 1.5 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Środków pochodzących z dotacji z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

---

⁵²Technologie informacyjno-komunikacyjne(ang. ICT - Information and Communication Technologies)

PRIORYTET 2: Rolnictwo

Celem **nadrzędnym** priorytetu jest:

Wzrost poziomu **konkurencyjności** rolnictwa na terenie MOF Krosno.

Realizacja tego celu będzie **następować poprzez** cele **szczegółowe**:

1. Upowszechnienie ustawicznej edukacji rolników.
2. Ograniczenie rozdrabniania **gruntów** rolnych.
3. Wzrost zagospodarowania **nieużytków**.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Rozdrobnione obszary rolnicze powodują, i e rozwój sektora rolnego MOF Krosno **kształtuje się** na stosunkowo niskim poziomie. Wsparcie procesu scalania **gruntów** i powiększania gospodarstw rolnych, a takie **działań prowadzących** do większego zagospodarowania **nieużytków** przyczyni się do poprawy warunków i rozwoju **całego** sektora. Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno posiada dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. **Jednocześnie** edukacja **rolników** w tym zakresie pozostaje na niewystarczającym poziomie. Ustawiczne nauczanie w zakresie uwarunkowań rynkowych i przyrodniczych produkcji rolnej z uwzględnieniem produkcji ekologicznej może **przyczynić się** do dalszego rozwoju sektora rolnictwa i poprawy warunków funkcjonowania gospodarstw rolnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krosno. Istnienie gospodarstw rolnych produkujących wyroby ekologiczne przyczyni się do stworzenia komparatywnej przewagi w zakresie sprzedaży tego rodzaju produktów, a rozszerzenie **działalności** rolniczej o **świadczenie usług** w zakresie agroturystyki - do zwiększenia **dochodów** rolników.

Tabela 35 **Przykładowe wskaźniki** produktu celów **szczegółowych** Priorytetu 2: Rolnictwo

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Upowszechnienie ustawicznej edukacji rolników	Liczba godzin zrealizowanych szkoleń - h	JST
Ograniczenie rozdrabniania gruntów rolnych	Średnia liczba gospodarstw uczestniczących w projekcie scaleniowym – szt.	JST
	Łączna powierzchnia gruntów objętych postępowaniami scaleniowymi - ha	JST
Wzrost zagospodarowania nieużytków	Liczba działek ewidencyjnych nieużytków podlegających zagospodarowaniu – szt.	JST

Tabela 36 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 2: Rolnictwo

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Upowszechnienie ustawicznej edukacji rolników	Liczba uczestników szkoleń – os.	JST
Ograniczenie rozdrabniania gruntów rolnych	Średnia liczba działek ewidencyjnych w gospodarstwie po scaleniu – szt.	JST
	Średnia powierzchnia gospodarstwa po scaleniu - ha	JST
Wzrost zagospodarowania nieużytków	Powierzchnia byłych nieużytków , które zostały zagospodarowane- ha	JST

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 2.1. Wspieranie procesu **scalania gruntów i powiększania gospodarstw rolnych.**

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 2.1:

- Scalanie gruntów,
- Działania promocyjno-informacyjne dotyczące **korzyści** wynikających z powiększania gospodarstw rolnych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 2.1 mogą **zostać** sfinansowane m.in. z

- Programu Rozwoju **Obszarów Wiejskich** na **lata** 2014 – 2020, **Działanie M04: Inwestycje w środki trwałe**, Poddziałanie 5: **Scalanie gruntów.**

DZIAŁANIE 2.2. Ustawiczne edukowanie **rolników** w zakresie **uwarunkowań** rynkowych i przyrodniczych produkcji rolnej, produkcji ekologicznej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 2.2:

- **Szkolenia, warsztaty i programy dla rolników** z zakresu uwarunkowań rynkowych i przyrodniczych produkcji **rolnej**,
- Promocja **ekologicznej** produkcji **rolnej.**

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 2.2 mogą **zostać** sfinansowane m.in. z

- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na **lata** 2014 – 2020, **Działanie M01: Transfer wiedzy i działalność** informacyjna, **Poddziałanie 1.1** - **Wsparcie dla działań** w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania **umiejętności**,
- **Środków własnych** gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 2.3. Wspieranie działań zmierzających do zagospodarowania nieużytków MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 2.3:

- **Działania** informacyjne na temat zagospodarowania nieużytków.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 2.3 mogą zostać sfinansowane ze **środków** własnych gmin tworzących MOF Krosno.

PRIORYTET 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł

Celem nadrzędnym priorytetu jest:

Rozwoj **przedsiębiorczości**, rynku pracy i innowacyjnego przemysłu MOF Krosno.

Realizacja tego celu **będzie następować** poprzez cele szczegółowe:

1. Wzrost poziomu **przedsiębiorczości** i poprawa uwarunkowań jej rozwoju.
2. Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjnego **przemysłu**.
3. Wzrost poziomu samozatrudnienia i powstanie nowych miejsc pracy na terenie gmin MOF Krosno.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Dane statystyczne wskazują na dysproporcje w rozwoju **przedsiębiorczości** pomiędzy rdzeniem MOF a **pozostałymi** gminami. **Należy** zatem zintensyfikować działania stuwące poprawie tego stanu rzeczy. Sytuacja na rynku pracy MOF Krosno wymaga podjęcia kompleksowych działań **stymulujących** rynek pracy w skali **całego** Obszaru. Dotyczy to **zwłaszcza osób** powyżej 30 roku **życia**, którzy ze względu na ograniczone **możliwości** znalezienia pracy oraz brak **środków** na rozpoczęcie własnej **działalności** gospodarczej stanowią znaczną grupą osób bezrobotnych. Rozwoj **przedsiębiorczości** i wzrost zatrudnienia na terenie MOF Krosno napotykać również na wiele innych ograniczeń, między innymi na ograniczenia w postaci braku zaplecza dla rozpoczęcia i prowadzenia **działalności** we wstępnym **etapie**. Ograniczone **środki** finansowe pozostające do dyspozycji przedsiębiorczych mieszkańców MOF Krosno znacznie utrudniają **możliwość** zakupu terenu czy wynajęcia **lokalu** dla realizacji planowanych inwestycji. Z informacji uzyskiwanych od początkujących przedsiębiorców wynika, że duiym problemem pozostaje kwestia finansowania zaplecza księgowo-administracyjnego, korzystania z doradztwa (zarówno technicznego, uzależnionego od profilu **firmy**, jak i doradztwa w zakresie **możliwości** uzyskania wsparcia finansowego na rozwój **firmy**, roinego rodzaju szkoleń specjalistycznych, wsparcia w nawiązywaniu współpracy z **ośrodkami** badawczo – rozwojowymi), jak i brak **środków** na inwestycje. Do najistotniejszych barier napotykanych przez osoby rozpoczynające **działalność** gospodarczą należą **również**: brak praktycznej wiedzy w zakresie prowadzenia **działalności**, brak **umiejętności** identyfikacji nisz istniejących na lokalnym rynku. Oferowane przez istniejący w **Krośnie** inkubator technologiczny wsparcie jest bardzo pożądane nie tylko przez **mieszkańców** MOF, ale i **całego** powiatu **krośnieńskiego**. Niestety, w chwili obecnej, ze względu na brak wolnej powierzchni produkcyjno-usługowej, **nowe** podmioty, pomimo bardzo duiego zainteresowania, nie mogą **skorzystać** ze wsparcia oferowanego przez Inkubator. Kolejnym problemem MOF Krosno jest **odpływ** z Obszaru duiej liczby mieszkańców, głównie młodych, wykształconych ludzi. Powodem tego stanu rzeczy jest przede wszystkim ogromna **trudność** ze znalezieniem pracy na lokalnym rynku, znacznie niisze **niż** w kraju i wojewodztwie przeciętne wynagrodzenie oraz brak **środków** na prowadzenie **własnej** **działalności**. Brak inkubatorów **przedsiębiorczości** oferujących powierzchnię produkcyjno-usługową **został** również uznany za jedną ze słabych stron wojewodztwa w analizie SWOT „**Strategii** rozwoju wojewodztwa – Podkarpackie 2020”.

W celu przeciwdziałania **najważniejszym**, przedstawionym **powyżej** problemom, władze gmin MOF Krosno przewidują realizację projektów aktywizujących bezrobotnych i umożliwiających rozpoczęcie

prowadzenia **działalności** gospodarczej oraz jej wsparcie w początkowej fazie –m.in. wsparcie szkoleniowe i doradcze, udzielanie dotacji na podjęcie **działalności**, utworzenie Lokalnego Funduszu Pożyczkowego, utworzenie inkubatora **przedsiębiorczości** oraz Akademickiego Inkubatora **Przedsiębiorczości** z funkcją preinkubatora. Ze względu na bardzo **duże** zapotrzebowanie mieszkańców MOF Krosno na wsparcie, jakie oferują inkubatory **przedsiębiorczości**, planowana jest realizacja tej instytucji w dwóch lokalizacjach - w **mieście Krośnie** - rdzeniu MOF oraz na terenie Gminy Chorkowka.

Oprócz wymienionych **powyżej** projektów, władze gmin MOF Krosno na **bieżąco** prowadzą działania w zakresie wspierania **przedsiębiorczości**, które w **przyszłości będą** kontynuowane i rozszerzane. Oferowane są np. zwolnienia z podatku od **nieruchomości** dla inwestorów tworzących **nowe** miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami oraz dla pracodawców zatrudniających absolwentów. Okres zwolnienia uzależniony jest np. od liczby utworzonych miejsc pracy oraz od rodzaju prowadzonej **działalności** gospodarczej. Opracowywane **będą** procedury wspierające oraz ułatwiające **obsługę** przedsiębiorców. W każdej gminie planowane jest utworzenie punktu **obsługi** przedsiębiorców.

Pomimo **wyraźnie** korzystnych zmian, jakie dokonują się w ostatnich **latach**, współpraca sfery nauki i gospodarki na terenie MOF Krosno jest niewystarczająca. Dlatego **też** planowane jest zorganizowanie platformy współpracy **między przedsiębiorcami** działającymi na terenie MOF Krosno a **Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie** oraz lokalnymi **szkołami** ponadgimnazjalnymi, która pozwoli **m.in.** na dostosowanie **oferty** edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku oraz zwiększenie **możliwości** odbywania staży i praktyk przez uczniów i studentów w **przedsiębiorstwach**.

Z przeprowadzonej w **pierwszej części** opracowania diagnozy wynika, iż jedną z **gałęzi** gospodarki, na której opiera się rozwój MOF Krosno jest przemysł, w tym przemysł innowacyjny. Konieczne jest zatem **podjęcie** działań zmierzających do tworzenia jak najlepszych warunków dla jego rozwoju. Wszystkie wymienione **wyżej** działania, a przede wszystkim utworzenie inkubatora **przedsiębiorczości**, wsparcie w rozpoczęciu i prowadzeniu **działalności** gospodarczej na początkowym jej **etapie**, inicjowanie współpracy **między nauką a biznesem** w pełni realizują ten **cel**. Władze gmin MOF Krosno wspierają rozwój **przedsiębiorczości** w każdej dziedzinie, jednak sektorem priorytetowym dla Obszaru jest innowacyjny **przemysł**. Oferowane przez gminy wsparcie dla **przedsiębiorców**, m.in. czas trwania zwolnienia z podatku od **nieruchomości** dla inwestorów tworzących **nowe** miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami oraz dla pracodawców zatrudniających absolwentów na terenie miasta Krosna, jest **dłuższy** w przypadku firm z branży innowacyjnych, w tym branży lotniczej i okotolotniczej, niż w przypadku **pozostałych** rodzajów **działalności**. W chwili obecnej MOF Krosno dysponuje uzbrojonymi terenami inwestycyjnymi **dostępnymi** dla inwestorów, które są zlokalizowane na terenie miasta Krosna i w **miejsowości** Szczepanowa w Gminie Chorkowka. **Część** z tych terenów jest objęta podstrefą Krosno Specjalnej **Strefy** Ekonomicznej EURO-PARK Mielec i jest przeznaczona pod innowacyjną produkcję i usługi oraz pod **działalność** lotniczą i okotolotniczą. Pozostałe tereny inwestycyjne miasta Krosna są przeznaczone pod **produkcję** przemysłową i usługi. Natomiast tereny w Gminie Chorkowka – w prywatnej „**Strefie** Inwestycyjnej Innowacyjnych Technologii Szczepanowa – Lotnisko” przeznaczone są pod **działalność** handlową, **usługową**, produkcyjną i magazynową. Ze względu na zaawansowane rozmowy z potencjalnymi inwestorami i planowane zainwestowanie terenów inwestycyjnych w **ciągu** kilku **najbliższych** lat, pojawia się **konieczność** uzbrajania kolejnych terenów, przede wszystkim pod rozwój innowacyjnego przemysłu

i dogodnego ich skomunikowania, **ponieważ** niedostatki w zakresie infrastruktury drogowej stanowią istotną barierę dla pozyskiwania inwestorów.

Zarówno inkubator **przedsiębiorczości**, jak i **nowe** tereny inwestycyjne tworzone będą przede wszystkim **z myślą** o rozwoju istniejących i powstawaniu nowych firm innowacyjnych w obszarze inteligentnych specjalizacji wiodących województwa podkarpackiego - lotnictwa i kosmonautyki, **jakości życia** oraz informatyki i telekomunikacji. W **zależności** od potrzeb, nowotworzone tereny inwestycyjne będą **mogły zostać** objęte specjalną **strefą** ekonomiczną.

Planowane działania są odpowiedzią na niewysoki poziom **przedsiębiorczości** i niedostateczną **skale** realizowanych inwestycji na terenie MOF Krosno. Realizacja **wyżej** wymienionych **działań** powinna **zaowocować** wzrostem liczby miejsc pracy oraz wzrostem liczby przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw innowacyjnych na terenie MOF Krosno.

Tabela 37 Przykładowe **wskaźniki** produktu **celów szczegółowych Priorytetu 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł**

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Wzrost poziomu przedsiębiorczości i poprawa uwarunkowań jej rozwoju	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI) - szt.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu - szt.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjnego przemysłu	Powierzchnia przeznaczona pod prowadzenie działalności gospodarczej na terenie inkubatorów przedsiębiorczości – m ²	JST
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych – ha	JST
Wzrost poziomu samozatrudnienia i powstanie nowych miejsc pracy na terenie gmin MOF Krosno	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (w tym w zakresie inwestycji) – szt.,	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób w wieku powyżej 30 lat objętych wsparciem – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym

Tabela 38 Przykładowe **wskaźniki** rezultatu **celów** szczegółowych **Priorytetu 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł**

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Wzrost poziomu przedsiębiorczości i poprawa uwarunkowań jej rozwoju.	Liczba utworzonych przedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego – szt.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – szt.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjnego przemysłu	Liczba podmiotów działających na terenie nowoutworzonego inkubatora przedsiębiorczości – szt.	JST
	Liczba podmiotów działających na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt.	JST
Wzrost poziomu samozatrudnienia i powstanie nowych miejsc pracy na terenie gmin MOF Krosno.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w wyniku otrzymania wsparcia – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba utworzonych przedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego – os.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym
	Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – szt.	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 3.1. Wyznaczenie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.1:

- Wyznaczenie i uzbrojenie terenów pod inwestycje na terenie gmin MOF Krosno.
- Rozwoj istniejących **podstref** specjalnych **stref** ekonomicznych.
- Zapewnienie dostępu komunikacyjnego do istniejących oraz **nowo** tworzonych terenów inwestycyjnych poprzez budowę lub przebudowę **połączeń** drogowych.

Źródło finansowania:

- Projekty w ramach **Działania 3.1.** mogą zostać sfinansowane m.in. w ramach
- Regionalnego Programu Operacyjnego **Województwa** Podkarpackiego na lata 2014- 2020, **Oś Priorytetowa I.** Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, Priorytet Inwestycyjny 3a Promowanie **przedsiębiorczości**, w szczególności poprzez **ułatwianie** gospodarczego wykorzystywania nowych **pomysłów** oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym **również** poprzez inkubatory **przedsiębiorczości**

DZIAŁANIE 3.2. Dostosowanie systemu preferencji dla przedsiębiorstw, w tym nowopowstających.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.2:

- Wprowadzanie ulg i zwolnień dla przedsiębiorców tworzących **nowe** miejsca pracy,
- Projekty w postaci dotacji dla osób zamierzających rozpocząć **działalność** gospodarczą,
- Projekty doradczo – szkoleniowe dla osób zamierzających rozpocząć **działalność** gospodarczą oraz osób, które prowadzą **działalność** gospodarczą,
- Opracowanie procedur wspierających oraz **ułatwiających obsługę** przedsiębiorców,
- Utworzenie **punktów** obsługi przedsiębiorców na terenie gmin MOF Krosno,
- Działania mające na celu zagospodarowanie infrastruktury po zlikwidowanych podmiotach.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 3.2. mogą **zostać** sfinansowane **m.in.** w ramach:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, Oś Priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy, Priorytet Inwestycyjny 8iii Praca na **własny** rachunek, **przedsiębiorczość** i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Priorytet inwestycyjny 11.I Inwestycje w **zdolności** instytucjonalne i w **sprawność** administracji publicznej oraz **efektywność usług** publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i **lokalnym** w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego **rządzenia**.

DZIAŁANIE 3.3. Wspieranie i **rozwój instytucji** otoczenia biznesu stymulujących rozwój **przedsiębiorczości**, w tym przedsiębiorczości akademickiej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.3:

- Tworzenie i rozwój inkubatorów **przedsiębiorczości**, w tym akademickich.

W ramach tego działania planowana jest realizacja jednego z Projektów Strategicznych MOF Krosno pod nazwą "Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy **Miasto** Krosno"

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 3.3. mogą **zostać** sfinansowane **m.in.** w ramach:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, Oś Priorytetowa I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, Priorytet Inwestycyjny 3a Promowanie **przedsiębiorczości**, w **szczególności** poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych **pomysłów** oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory **przedsiębiorczości**

DZIAŁANIE 3.4. Promowanie powstawania matych przetwórci rolno –spożywczych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.4:

- Doradztwo, szkolenia, warsztaty w zakresie powstawania i funkcjonowania firm oraz matych przetwórci rolno-spożywczych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 3.4 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, **Działanie M04 Inwestycje w środki trwałe, Poddziałanie 2: Pomoc na inwestycje w przetworstwo i marketing i rozwój produktów rolnych (Przetworstwo i marketing produktów rolnych).**

DZIAŁANIE 3.5. Promowanie inwestycji innowacyjnych nie mających negatywnego wpływu na środowisko.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.5:

- Innowacyjne projekty inwestycyjne dla **MŚP** niemające negatywnego wpływu na środowisko.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 3.5 mogą zostać sfinansowane w ramach wszystkich Programów Operacyjnych w działaniach, w których **MŚP** mogą być beneficjentem. Ideą jest wspieranie przedsięwzięć o minimalnym neutralnym wpływie na środowisko.

DZIAŁANIE 3.6. Aktywizacja osób bezrobotnych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.6:

- Projekty w obszarze aktywizacji zawodowej obejmujące m.in.: szkolenia specjalistyczne, doradztwo zawodowe, wsparcie szkoleniowo-doradcze dla **osób** rozpoczynających działalność gospodarczą, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, fundusz pożyczkowy.

W ramach tego działania planowana jest realizacja jednego z Projektów Strategicznych MOF Krosno pod nazwą "**Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą**" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "**Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno**"

DZIAŁANIE 3.7. Wspieranie działań zmierzających do pogłębienia współpracy nauki i gospodarki.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 3.7:

- **Współdziałanie** w zorganizowaniu platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na terenie MOF Krosno a Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie oraz lokalnymi szkołami ponadgimnazjalnymi, która pozwoli na realizację istotnych działań zmierzających do rozwoju lokalnej

gospodarki, w tym innowacyjnego przemysłu, wzrostu poziomu **przedsiębiorczości** oraz do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, **m.in.** poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku, zwiększenie **możliwości** odbywania stazów i praktyk przez uczniów i studentów w przedsiębiorstwach MOF, w tym w przedsiębiorstwach innowacyjnych, doposażenie bazy dydaktycznej szkół, **pozwalającej** na naukę zawodów.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach **Działania 3.7.** mogą **zostać** sfinansowane **m.in.** w ramach:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020, **Oś Priorytetowa IX. Jakość** edukacji i kompetencji w regionie, priorytet inwestycyjny **10iv** Lepsze dostosowanie **systemów** kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie **systemów** kształcenia i szkolenia zawodowego i ich **jakości**, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju **systemów** uczenia się poprzez **praktyczną** naukę zawodu realizowaną w **ściśle** współpracy z pracodawcami,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, **Oś Priorytetowa VI. Spójność** przestrzenna i **społeczna**, priorytet inwestycyjny **10Inwestowanie** w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania **umiejętności** i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.
- Programu **Erasmus+**, **Kształcenie** i szkolenia zawodowe, Akcja **1. Mobilność** edukacyjna (uczniów i kadry) oraz Akcja **2. Współpraca** na rzecz innowacji i dobrych praktyk.

PRIORYTET 4: Infrastruktura komunikacyjna

Celem nadrzędnym priorytetu jest:

Poprawa **dostępności** komunikacyjnej MOF Krosno oraz poprawa funkcjonowania systemu transportu publicznego.

Realizacja tego celu **będzie następować** poprzez cele szczegółowe:

1. Poprawa drogowych powipzan i stanu nawierzchni dróg MOF Krosno.
2. Wzrost **efektywności** publicznego transportu zbiorowego MOF Krosno.
3. Rozwój lotniska w **Krośnie**.
4. Poprawa **dostępności** komunikacyjnej MOF Krosno w zakresie transportu kolejowego.
5. Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w społeczeństwie MOF Krosno.
6. Rozwój alternatywnych form transportu publicznego - ruchu rowerowego.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Na terenie MOF Krosno znajduje się stosunkowo dobrze rozwinięta sieć dróg wojewodzkich, powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej, brak jest jednak dróg ekspresowych i autostrad. Powipzania komunikacyjne MOF Krosno z gównymi **ośrodkami** w kraju są **dość** siabe. Nie najlepsze są równie powipzania ze stolicą wojewodztwa. Obecnie w wielu **punktach** miasta Krosna oraz w innych **częściach** MOF w godzinach szczytu obserwuje się korki lub znaczne spowolnienie ruchu. **Również stan** dróg na terenie MOF Krosno nie jest zadowolający. W tym **świcie** szczególnie ważne dla MOF Krosno są inwestycje w zwiększenie **przepustowości** istniejącej sieci drogowej oraz budowa nowych odcinków dróg usprawniających komunikację, w **szczególności** transport publiczny. Niezbędne jest skrócenie czasu przejazdu pomiędzy gównymi **ośrodkami** MOF Krosno oraz pomiędzy MOF Krosno a innymi **ośrodkami** wzrostu wojewodztwa podkarpackiego, w **szczególności** Rzeszowie. Konieczne jest udroinienie sieci drogowej Krosna w celu upłynnienia ruchu i usprawnienia komunikacji publicznej. Konieczne są inwestycje drogowe zapewniające dojazd do istniejących i planowanych miejsc koncentracji inwestycji przemysłowych i mieszkaniowych. Ważny jest także aspekt zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W ostatnich **latach** zaobserwowano znaczny spadek liczby pasażerów przewożonych przez MKS Krosno Sp. z o.o. spowodowany wzrostem liczby samochodów prywatnych. Sytuacja ta wpływa negatywnie nie tylko na powstawanie utrudnień w ruchu, szczególnie w godzinach szczytu, ale **również** na pogarszanie się **jakości** powietrza. Pomimo niekorzystnych tendencji, od 2013 r. obserwowany jest wzrost liczby pasażerów MKS Krosno sp. z o.o. Dla utrzymania tej pozytywnej tendencji **właściwe** byłoby przeprowadzenie akcji informacyjno-promocyjnej, zachęcającej mieszkańców MOF do korzystania z komunikacji publicznej.

Transport publiczny realizowany przez MKS Krosno Sp. z o.o. wymaga ulepszenia. Ze **względu** na duże zapotrzebowanie ze strony mieszkańców, istniejąca sieć połączeń autobusowych wymaga rozszerzenia o Gminę Wojaszówka (do **miejsowości** Odrzykon, Bratkówka, Wojaszówka, Przybówka, Łęki Strzywskie, Rzepnik), Gminę Miejsce **Piastowe** (do **miejsowości** Rogi) oraz wydłużenia

istniejącej linii Krosno - Targowiska do Widacza i linii Krosno - **Głowienka** do Wrocanki (Gmina Miejsce Piastowe), a także linii Krosno - **Krościenko Wyżne** do Iskrzyni (Gmina Korczyn).

Tabor autobusowy MKS Krosno Sp. z o.o. jest przestarzały – **większość** pojazdów nie **spełnia** aktualnie obowiązujących norm ochrony **środowiska** - emituje do **środowiska** znaczne ilości zanieczyszczeń. Do zanieczyszczenia **środowiska** MOF Krosno w dużej mierze przyczynia się również **stan** taboru prywatnych przewoźników, który jest przestarzały, w dużym stopniu wyeksploatowany i niespełniający aktualnie obowiązujących norm w zakresie **czystości** spalin. Liczba **busów**, którymi realizowany jest transport prywatny na terenie **całego** MOF Krosno znacznie **przewyższa** liczbę autobusów, **którymi** dysponuje MKS Sp. z o.o.

Ze względu na wiek i zużycie taboru MKS Krosno Sp. z o.o., które skutkują niskim poziomem komfortu i bezpieczeństwa podróżowania, ale przede wszystkim ze względu na negatywny wpływ na **środowisko**, niezbędne są inwestycje w zakup nowoczesnego i niskoemisyjnego taboru. Kolejną kwestią jest **zły stan** infrastruktury przystankowej, który wymaga modernizacji oraz **konieczność** budowy intermodalnego **centrum** przesiadkowego. W celu poprawy **efektywności** miejskiego transportu publicznego przewiduje się m.in. inwestycje w **budowę/** przebudowę odcinków dróg niezbędnych dla realizacji połączeń autobusowych, **budowę** parkingów typu **park&ride** i **bike&ride**, inwestycje w infrastrukturę przystankową (**budowa/** przebudowa wiat i zatok autobusowych) oraz instalację elektronicznych **systemów** (tzw. ITS) wspierających funkcjonowanie transportu publicznego: systemu informacji pasażerskiej, systemu sprzedaży **biletów**, systemu monitoringu). Planuje się zakup nowoczesnego, niskoemisyjnego taboru autobusowego. **Zakłada** się rozszerzenie zasięgu działania MKS Sp. z o.o. Krosno oraz optymalizację połączeń i rozkładów jazdy. Uzupelnieniem tych **działań** będzie promocja transportu publicznego i nowych rozwiązań komunikacyjnych.

Konieczność rozwoju transportu niskoemisyjnego, rozbudowy i przebudowy układu komunikacyjnego celem zmniejszenia **uciążliwości** dla mieszkańców i ograniczenia emisji, a także stworzenia zintegrowanego systemu **ścieżek** rowerowych, wynika **również** z diagnozy MOF Krosno przeprowadzonej na potrzeby opracowania „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno na lata 2015-2020”. **Działania** w tym zakresie zostały ujęte w dokumencie, jako planowane do realizacji do 2020 r.

W **Krośnie** zlokalizowane jest lotnisko, które ze względu na tradycje lotnicze tego terenu, potencjał oraz istniejące obecnie otoczenie gospodarcze (wiele firm branży lotniczej i okotlotniczej zlokalizowanych w jego pobliżu), może **pełnić ważną rolę** w rozwoju gospodarczym MOF Krosno. Obecnie jest ono rozbudowywane, do końca 2016 roku powstanie utwardzona droga startowa o **długości 1100 m** i **szerokości 30 m** oraz **część** drogi kotowania wraz z **płytą** tankowania i oznakowanie. Jednak, aby **podnieść** jego znaczenie, niezbędna jest w dalszej **przyszłości**, po analizie zapotrzebowania jego dalsza rozbudowa, która umożliwi osiągnięcie przez lotnisko Krosno parametrów lotniska o kodzie 3C.

Na terenie MOF Krosno funkcjonuje infrastruktura kolejowa o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Ze względu na brak **bezpośredniego** połączenia kolejowego Krosna – rdzenia MOF ze stolicą województwa, istnieje potrzeba budowy **łącznicy** kolejowej pomiędzy **linią** nr 106 i 108 w celu zwiększenia zewnętrznej **dostępności** komunikacyjnej MOF Krosno oraz południowo - wschodniej **części** województwa podkarpackiego.

Poza niezadowolającym **stanem** infrastruktury drogowej na terenie MOF Krosno, równie dużym problemem jest brak Jcieiek i tras rowerowych. Ze **względu** na potrzebę odcigienia **układu** komunikacyjnego oraz zapewnienie bezpieczeństwa ruchu drogowego i **mobilności mieszkańców**, planowana jest budowa spdjnego systemu **ścieżek** i tras rowerowych pomiędzy **miejscowościami** MOF Krosno, ktde umoiliwig **zarówno** dojazdu do pracy i **szkoły** pomiędzy poszczegdnymi **miejscowościami** MOF Krosno, jak i wykorzystanie rekreacyjne, w tym rdwniei dla turystdw.

Dostępność infrastruktury teleinformatycznej na terenie MOF Krosno jest niewystarczajgca. Od roku 2006 na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno realizowane sg wspolne inwestycje w zakresie rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej prowadzone w ramach budowy sieci szerokopasmowej pomiędzy gminami. Podejmowane sg równiei dziatania majgce na celu przeciwdziatanie wykluczeniu spotecznemu. **Są** to projekty **mające** na celu umoiliwienie osobom mniej **zamożnym** dostqpu do Internetu. Konieczne jest podejmowanie kolejnych dziatari w celu zwiqkszenia dostqpnofci infrastruktury dla **mieszkańców** MOF.

Tabela 39 **Przykładowe wskaźniki** produktu **celów szczegółowych Priorytetu 4: Infrastruktura komunikacyjna**

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Poprawa drogowych powiązań i stanu nawierzchni dróg MOF Krosno	Całkowita długość nowych dróg - km	JST
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg - km	JST
Wzrost efektywności publicznego transportu zbiorowego MOF Krosno	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej (km)	JST
	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami.	JST
	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	JST
	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	JST
	Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	JST
	Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby)	JST
	Pojemność zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby)	JST
Rozwój lotniska w Krośnie	Powierzchnia utwardzonej drogi startowej, dróg kotowania, phyt postojowych – m ²	JST
	Wyszczególnienie nowej infrastruktury lotniskowej – szt.	JST

Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Krosno w zakresie transportu kolejowego 53	n/d	n/d
Zwiększenie zastosowania technologii informatyko- komunikacyjnych (TIK) w społeczeństwie MOF Krosno	Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o przepustowości, co najmniej 30 Mb/s – szt.	JST
Rozwój alternatywnych form transportu publicznego - ruchu rowerowego	Całkowita długość nowych ścieżek i tras rowerowych – km	JST
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych ścieżek i tras rowerowych - km	JST

Tabela 40 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 4: Infrastruktura komunikacyjna

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Poprawa drogowych powiązań i stanu nawierzchni dróg MOF Krosno.	Średni czas dojazdu pomiędzy głównymi miejscowościami MOF Krosno – min.	Badania ruchu
Wzrost efektywności publicznego transportu zbiorowego MOF Krosno	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt./rok)	Operator miejskiej komunikacji publicznej MOF Krosno – MKS Krosno Sp. z o.o.
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂)	JST
Rozwój lotniska w Krośnie.	Liczba operacji lotniczych wykonanych na lotnisku – szt.	JST
	Liczba statych użytkowników lotniska – szt.	JST
Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Krosno w zakresie transportu kolejowego.	n/d	n/d
Zwiększenie zastosowania technologii informatyko-	Liczba osób w gospodarstwach domowych, które uzyskały dostęp do sieci o przepustowości, co najmniej 30 Mb/s – os.	JST/dokumentacja projektowa

⁵³ Nie definiuje się wskaźników ze względu na to, iż jego realizacja leży w kompetencji podmiotów niezależnych od JST. JST będą realizować działania wspierające.

komunikacyjnych (TIK) w społeczeństwie MOF Krosno.		
Rozwój alternatywnych form transportu publicznego - ruchu rowerowego	Liczba osób (pieszych i rowerzystów) korzystającej z wybudowanej infrastruktury – os.	Badania ruchu

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 4.1. Modernizacja i rozbudowa **istniejącej** sieci **dróg** MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.1:

- Budowa i rozbudowa zintegrowanego układu drogowego,
- Modernizacja i przebudowa gminnych i powiatowych dróg (w tym obwodnic).

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.1 mogą **zostać** sfinansowane **m.in. z:**

- Regionalnego Programu Operacyjnego **Województwa** Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, **Oś** priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie **mobilności** regionalnej poprzez łączenie **węzłów** drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnym.

DZIAŁANIE 4.2. Wspieranie **działań** na **rzecz połączenia istniejących** sieci **dróg** powiatowych i gminnych z drogami **wyższej** kategorii.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.2:

- Budowa lokalnych połączeń drogowych z krajowym **systemem** dróg.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.2 mogą zostać sfinansowane **m.in. z:**

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, **Oś** priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie **mobilności** regionalnej poprzez łączenie **węzłów** drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnym,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i **Środowisko** 2014 - 2020, **Oś** Priorytetowa **IV:** Infrastruktura drogowa dla miast, priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie **mobilności** regionalnej poprzez łączenie **węzłów** drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.

DZIAŁANIE 4.3. Wspieranie **inicjatyw** na rzecz modernizacji i **rozbudowy** linii kolejowych na terenie gmin MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.3:

- Wspieranie **działań** zmierzających do budowy **łącznie** kolejowej pomiędzy liniami nr 108 i 106,
- Wspieranie **działań** zmierzających do remontu i elektryfikacji linii kolejowych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.3 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 7d Rozwoj i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie **działań** służących zmniejszeniu hałasu.
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020, Oś priorytetowa V. Rozwoj transportu kolejowego w Polsce, Rozwoj transportu kolejowego poza TEN-T

DZIAŁANIE 4.4. Poprawa **jakości i efektywności** miejskiego transportu publicznego MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.4:

- Projekty obejmujące m.in.:
  - reorganizację i optymalizację systemu komunikacji miejskiej i podmiejskiej MOF Krosno obsługiwanej przez MKS Sp. z o.o. Krosno: objęcie **systemem** wszystkich gmin MOF Krosno, wprowadzenie efektywnych **połączeń** pomiędzy gminami MOF Krosno, optymalizacja **rozkładów** jazdy,
  - zakup **autobusów** o napędzie ekologicznym (niskoemisyjnym),
  - budowę nowych oraz remont istniejących przystanków i zatoczek autobusowych,
  - emisją obowiązujących na terenie **całego** Obszaru kart MOF,
  - wprowadzenie systemu elektronicznej informacji **pasażerskiej**,
  - wprowadzenie systemu elektronicznej sprzedaży **biletów**,
  - wprowadzenie systemu monitoringu.

W ramach tego działania planowana jest realizacja jednego z Projektów Strategicznych MOF Krosno pod nazwą „**Rozwój** transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.2 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, działanie: 5.4 Niskoemisyjny transport miejski, Priorytet Inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, **w szczególności** dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrownoważonej multimodalnej **mobilności** miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie tagodzące zmiany klimatu,

- Program Współpracy Transgranicznej **Polska-Białoruś-Ukraina** 2014-2020, Cel Tematyczny CT7 Poprawa **dostępności** regionów, rozwoju trwałego i odpornego na klimat transportu oraz sieci i **systemów** komunikacyjnych, Priorytet 2.1 Poprawa i rozwój **usług** transportowych i infrastruktury

DZIAŁANIE 4.5. Zapewnienie mieszkańcom MOF Krosno dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.5:

- Upowszechnianie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gmin MOF Krosno.

Źródło finansowania: Projekty w ramach Działania 4.5 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Oś priorytetowa I. Powszechny **dostęp** do szybkiego Internetu, priorytet inwestycyjny 2a Poszerzenie zakresu **dostępności** do **łączy** szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania **nowych** technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej,
- Program Współpracy Transgranicznej **Polska-Białoruś-Ukraina** 2014-2020, Cel Tematyczny CT7 Poprawa **dostępności** regionów, rozwoju trwałego i odpornego na klimat transportu oraz sieci i **systemów** komunikacyjnych, Priorytet 2.2 Rozwój infrastruktury technologii informacyjno-komunikacyjnych

DZIAŁANIE 4.6. Wspieranie działań na rzecz rozwoju lotniska w Krośnie.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.6:

- Rozbudowa infrastruktury lotniska w Krośnie

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.6 mogą zostać sfinansowane ze **środków** własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 4.7. Tworzenie dogodnych warunków dojazdu rowerowego do miejscowości MOF Krosno poprzez budowę spójnego systemu ścieżek i tras rowerowych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 4.7:

- Budowa i przebudowa spójnego systemu **ścieżek** i tras rowerowych na terenie gmin MOF Krosno

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 4.7 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i **Środowisko** 2014-2020, Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.5 Poprawa **jakości środowiska** miejskiego,

- **Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020, Cel Tematyczny CT3 Promocja kultury lokalnej i zachowanie dziedzictwa historycznego, Priorytet 1.2 Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego**

PRIORYTET 5: Ochrona środowiska

Celem nadrzędnym priorytetu jest:

Poprawa stanu środowiska i obniżenie emisyjności gospodarki MOF Krosno.

Realizacja tego celu **będzie następować** poprzez cele **szczegółowe**:

1. Rozwój systemu gospodarki odpadami.
2. Ograniczenie niskiej emisji.
3. Uporządkowanie i rozbudowa systemu gospodarki wodno – ściekowej.
4. Wzrost efektywności energetycznej i rozwój niskoemisyjnych źródeł energii.
5. Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród społeczności lokalnej.
6. Zachowanie bioróżnorodności biologicznej i krajobrazowej na terenie MOF Krosno.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Środowisko naturalne i zasoby ekologiczne MOF Krosno są jedną z jego najmocniejszych stron, jednakże na terenie MOF Krosno występują problemy związane z przekroczeniem dopuszczalnych norm jakości powietrza.

W celu większej redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń powietrza, konieczne będą działania w dwóch kategoriach redukcji emisji: poprawa efektywności energetycznej i zapewnienie niskoemisyjnych źródeł energii, a w tym zakresie m.in. zainstalowanie systemów kontroli zużycia energii w nowych budynkach, termomodernizacja istniejących budynków, wymiana źródeł ciepła. W wielu z budynków położonych na terenie MOF Krosno używany jest przestarzały i nieefektywny system grzewczy oraz nieodpowiednia architektura docieplająca budynki wiąże się to nie tylko z powiększonymi kosztami ogrzewania takich obiektów ale niesie również za sobą negatywne skutki dla środowiska naturalnego a co za tym idzie oddziałuje na jakość życia mieszkańców obszaru. W trosce o mieszkańców konieczne są dalsze prace o charakterze proekologicznym. Dla poprawy stanu środowiska istotne znaczenie będzie miało promowanie rozwiązań na rzecz rozwoju czystej energii, w tym m.in. budowy farm fotowoltaicznych, matych elektrowni wiatrowych, lokalizowania instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych, montażu pomp ciepła. W celu poprawy jakości powietrza na terenie MOF Krosno niezbędne jest m.in. ograniczenie niskiej emisji. Jednym z działań, które w znaczącym stopniu przyczynią się do tego powinna być wymiana przestarzałego, niespełniającego aktualnie obowiązujących norm, taboru lokalnego operatora komunikacji miejskiej na autobusy niskoemisyjne.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne są również działania zmierzające do ograniczania zużycia energii. Jeśli chodzi o sferę publiczną, to działania w tym zakresie powinny skupiać się m.in. na wprowadzeniu energooszczędnego systemu oświetlenia publicznego, w tym oświetlenia dróg publicznych. Ze względu na przestarzały, energochłonny system oświetlenia na terenie MOF Krosno, konieczna jest jego modernizacja. Znaczna część MOF Krosno nie posiada jeszcze oświetlenia ulicznego. Na tym obszarze niezbędna jest realizacja nowych, energooszczędnych punktów oświetleniowych, co przyczyni się do poprawy komfortu życia oraz bezpieczeństwa mieszkańców.

System gospodarki odpadami na terenie MOF Krosno wymaga rozbudowy. Wynika to zarówno ze zdiagnozowanych potrzeb Obszaru w tym zakresie, jak i z wymagań unijnych. Konieczna jest realizacja inwestycji w budowę i rozbudowę **punktów** selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Sieć dobrze wyposażonych PSZOK powinna **zostać** uzupełniona o sieć poletek ekologicznych.

W celu zwiększenia stopnia ponownego wykorzystania (recyklingu) odpadów istnieje potrzeba budowy i przebudowy (rozbudowy) sortowni odpadów w **Krośnie**. Zadaniem sortowni będzie odzyskanie z frakcji odpadów zmieszanych maksymalnie **dużej ilości** surowców do ponownego wykorzystania.

Wchodzące w życie przepisy zakładają **konieczność** termicznego unieszkodliwiania **części** odpadów, dlatego **tei właściwym** działaniem **byłaby** budowa spalarni odpadów. Ze względu na brak tego rodzaju obiektu w pobliżu MOF Krosno, realizacja tej inwestycji na terenie MOF jest jak najbardziej uzasadniona.

Ze względu na fakt, że teren MOF Krosno nie jest w **całości** objęty siecią kanalizacyjną, konieczna jest rozbudowa tego systemu. Istotnym działaniem będzie również rozdzielenie istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej od deszczowej.

Istnieje także potrzeba zwiększenia ochrony **zasobów** przyrodniczych MOF Krosno, zarówno siedlisk **roślin**, jak i zwierząt, w celu zachowania **bioróżnorodności** gatunkowej oraz budowania na jej podstawie potencjału turystycznego. W tym zakresie planowane są m.in. zabiegi **pielęgnacyjno-konserwatorskie** przy pomnikach przyrody, **prace** porządkowe przy obiektach cennych przyrodniczo, wykonanie oznakowania dla obiektów przyrodniczych, miejsc bytowania zwierząt chronionych, **ścieżek** przyrodniczych, stanowisk dokumentacyjnych, wykonanie ogrodzeń stanowisk **roślin** i zwierząt objętych ochroną. Planowane są również działania w zakresie wyznaczenia, urzędzenia i oznakowania nowych **ścieżek** edukacyjno-przyrodniczych, a także realizacji nowej infrastruktury – m.in. punkty i platformy widokowe.

Pomocna w zakresie ochrony **środowiska** będzie także edukacja ekologiczna na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, która jest niewystarczająco rozpowszechniona. Powinna **być** skierowana do **różnych** grup mieszkańców, aby działania prowadzone na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego **odniosły** sukces. Projekty informacyjne powinny uiwiadomić mieszkańcom MOF Krosno **konieczność** realizacji działań mających na celu czynną ochronę przyrody oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniu **środowiska**, w tym **konieczność** ograniczenia niskiej emisji. Powinny przyczynić się do wypracowania postaw proekologicznych, m.in. nawyku segregowania odpadów, a także kontroli zużycia energii elektrycznej i wody. Istotne jest również przekazanie informacji na temat **korzyści**, jakie niesie z **sobą** wykorzystanie **źródeł** czystej energii, zalet **domów** pasywnych, a także informacji na temat **możliwości** uzyskania dofinansowania na te cele.

Po przeprowadzonej analizie MOF Krosno w obszarach związanych z użytkowaniem energii - w budownictwie, transporcie, energetyce, gospodarce odpadami i **wodno-ściekowej**, został opracowany „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno na lata 2015-2020” - strategiczny dokument, **który** wyznacza kierunki rozwoju MOF w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych. Plan ten **powstał** w celu przedstawienia koncepcji działań **służących** poprawie **jakości** powietrza na terenie MOF Krosno, w tym ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (**CO₂**) i ograniczenia niskiej emisji poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych **źródeł** energii oraz redukcję zużycia energii finalnej i poprawy **efektywności** energetycznej.

W dokumencie przedstawiono potrzebę realizacji działań, które zostały ujęte w ramach Priorytetu 5. „Strategii MOF Krosno” - Ochrona środowiska.

Tabela 41 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 5: Ochrona środowiska

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Rozwój systemu gospodarki odpadami	Ilość selektywnie zebranych odpadów komunalnych –Mg/rok	JST
	Liczba wspartych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych –szt.	JST
	Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami – szt.	JST
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – szt.	JST
	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – szt.	JST
Ograniczenie niskiej emisji	Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci ciepłowniczej (przyłącza) - km	JST
	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych źródeł ciepła – szt.	JST
	Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji - m ²	JST
	Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – os.	JST
	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej - szt.	JST
Uporządkowanie i rozbudowa systemu gospodarki wodno - ściekowej	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej -km	JST
	Długość rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej -km	JST
Wzrost efektywności energetycznej i rozwój niskoemisyjnych źródeł energii	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji – szt.	JST/dokumentacja projektowa
	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE (odnawialnych źródeł energii) – szt.	JST/dokumentacja projektowa
	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – szt.	JST/dokumentacja projektowa
	Liczba wybudowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	JST/dokumentacja projektowa
	Liczba zmodernizowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	JST/dokumentacja projektowa
Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród społeczności lokalnej	Liczba działań edukacyjnych w zakresie ekologii – szt.	JST

Zachowanie bioróżnorodności biologicznej i krajobrazowej na terenie MOF Krosno	Liczba wspartych cennych przyrodniczo obiektów - siedlisk roślin i zwierząt – szt.	JST
---	--	-----

Tabela 42 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 5: Ochrona środowiska

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Rozwój systemu gospodarki odpadami	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów – os.	JST
	Liczba osób objętych kampanią informacyjno-edukacyjną związaną z gospodarką odpadami – os.	JST
	Ludność korzystająca z oczyszczalni ogółem – os.	BDL
	Odpady wytworzone w ciągu roku unieszkodliwione termicznie - Mg	Podmiot prowadzący ITPO (Instalację Termicznego Przekształcania Odpadów).
Ograniczenie niskiej emisji	Spadek wartości zanieczyszczeń mierzonych na stacji pomiarowej Krosno ul. Kletowki - $\mu\text{g}/\text{m}^3$	WIOŚ
Uporządkowanie i rozbudowa systemu gospodarki wodno - ściekowej	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej – os.	BDL
Wzrost efektywności energetycznej i rozwój niskoemisyjnych źródeł energii	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w budynkach użyteczności publicznej – GJ/rok	Audyty energetyczny
	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej w wyniku zmodernizowania istniejących ciągów oświetleniowych – MWh/rok	Zakład energetyczny
	Ilość energii elektrycznej wytworzonej z OZE – kWh/rok	Podmioty zarządzające jednostkami wytwarzania energii elektrycznej z OZE
Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród społeczności lokalnej	Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi w zakresie ekologii – os.	JST
Zachowanie bioróżnorodności biologicznej i krajobrazowej na terenie MOF Krosno	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa naturalnego – szt.	JST

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 5.1. Wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.1:

- Wymiana **kotłów** grzewczych w budynkach na terenie gmin MOF Krosno
- Termomodernizacja budynków **użyteczności publicznej**

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.1 mogą **zostać** sfinansowane m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, **Oś** priorytetowa III. Czysta energia, Priorytet Inwestycyjny 4c Wspieranie **efektywności** energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych **źródeł** energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz Priorytet Inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w **szczególności** dla obszarów miejskich, w tym wspieranie **zrównoważonej** multimodalnej **mobilności** miejskiej i **działań** adaptacyjnych mających oddziaływanie **łagodzące** zmiany klimatu.

DZIAŁANIE 5.2. Dostosowanie instalacji **RIPOK** Krosno **pozwalające** na termiczne unieszkodliwianie odpadów.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.2:

- Budowa spalarni **odpadów**⁵⁴.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.2 mogą **zostać** sfinansowane m.in. z:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i **Środowisko**, **Oś** Priorytetowa II: Ochrona **środowiska**, w tym adaptacja do zmian klimatu, priorytet inwestycyjny 6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań **określonych** w dorobku prawnym Unii w zakresie **środowiska** oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych **określonych** przez państwa członkowskie.

DZIAŁANIE 5.3. Wspieranie tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.3:

- Budowa i przebudowa (rozbudowa) **sortowni** odpadów w **Krośnie**.
- Budowa tzw. **poletek ekologicznych** na terenie MOF Krosno.
- Budowa lub rozbudowa **punktów** selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie MOF Krosno. Przewiduje się również utworzenie tzw. **poletka ekologiczne**.

---

⁵⁴Realizacja instalacji termicznego przetwarzania odpadów uzależniona jest od decyzji na poziomie Wojewódzkiego Planu Gospodarowania Odpadami

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.3 mogą zostać sfinansowane m.in. z :

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi, priorytet inwestycyjny 6a (EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Działanie 4.2 Gospodarka odpadami; priorytet inwestycyjny 6a (EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie.

DZIAŁANIE 5.4. Uporządkowanie istniejącej gospodarki ściekami poprzez rozdzielenie kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.4:

- Rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej obejmującej rozdzielenie kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.4 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, priorytet inwestycyjny 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.

DZIAŁANIE 5.5. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.5:

- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gmin MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.5 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, priorytet inwestycyjny 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020, Działanie M07: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie 2: Gospodarka wodno-ściekowa.

DZIAŁANIE 5.6. Wspieranie inicjatyw na rzecz efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.6:

- Wspieranie rozwiązań na rzecz czystej energii (farmy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe, instalacje fotowoltaiczne na budynkach mieszkalnych, instalacje solarne na budynkach mieszkalnych, pompy ciepła),
- Projekty informacyjno-promocyjne dotyczące korzyści w zakresie wykorzystania źródeł czystej energii,
- Doradztwo/szkolenia w zakresie budowy domów pasywnych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.6 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa III. Czysta energia, Priorytet Inwestycyjny 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki, Priorytet inwestycyjny 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

DZIAŁANIE 5.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej adresowanej do różnych grup mieszkańców.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.7:

- Programy edukacyjno-promocyjne na terenie gmin MOF Krosno: szkolenia, warsztaty, seminaria, konkursy wiedzy ekologicznej, itp.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.7 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, takie poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturą.

DZIAŁANIE 5.8. Realizacja efektywnego energetycznie systemu **oświetlenia** ulicznego.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.8:

- modernizacja publicznego **oświetlenia** na terenie MOF Krosno do wykonanego w systemie energooszczędnym (wymiana na energooszczędne oprawy **oświetleniowych** wraz z osprzętem, budowa nowych **słupów** z oprawami w celu uzupełnienia braków infrastruktury oraz wykonanie systemu sterowania **oświetleniem** w celu zwiększenia efektu ekologicznego. Planowana jest też budowa farm fotowoltaicznych do zasilania **oświetlenia** ulicznego.)

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.8 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki, Priorytet inwestycyjny 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

DZIAŁANIE 5.9. Ochrona i **popularyzacja** zasobów przyrodniczych i krajobrazowych MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 5.9:

- Realizacja prac pielęgnacyjnych w celu ochrony obiektów cennych przyrodniczo MOF
- Wykonanie tablic informacyjnych dla tych obiektów
- realizacja działań mających na celu ochronę **bioróżnorodności** lokalnych zasobów przyrodniczych, m.in. czynną ochroną piaszów i nietoperzy oraz **ochronę** pomników przyrody nieożywionej

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 5.9 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Priorytet 4: Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, Ochrona przyrody i krajobrazu Priorytet inwestycyjny 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, takie poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturą,

- Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-202, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

PRIORYTET 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Celem nadrzędnym priorytetu jest:

Popularyzacja kultury i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.

Realizacja tego celu będzie **następować poprzez** cele szczegółowe:

1. Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.
2. Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych.
3. Popularyzacja tworców kultury MOF Krosno.
4. Rozwój instytucji kultury MOF Krosno.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Na terenie wszystkich gmin MOF Krosno zlokalizowane są liczne atrakcje turystyczne, w tym muzea, instytucje kultury i zabytki, m.in. obiekty sakralne, cmentarze. Bogactwo lokalnego dziedzictwa kulturowego tworzy m.in. historia poszczególnych miejscowości i ich mieszkańców, charakterystyczne rzemiosło (historyczne i współczesne), twórczość lokalnych artystów, tradycyjne obrzędy świąteczne, regionalna kuchnia, zespoły ludowe, itp. Dziedzictwo kulturowe stanowi potencjał, który z jednej strony należy chronić, a z drugiej rozwijać i wykorzystywać do budowania kapitału społecznego. Z obserwacji wynika, że największym zainteresowaniem, zarówno mieszkańców, jak i turystów odwiedzających region, cieszą się prezentacje pokoleniowego przekazu treści kulturowych (umiejętności, wiedzy, przekonań), realizowane głównie poprzez formy czynnego w nich uczestnictwa (np. warsztaty). Dlatego też planowane są działania mające na celu prezentację dziedzictwa kulturowego, zarówno w tradycyjnej formie (m.in. wystawy, ekspozycje, targi lokalnych tworców, kiermasze twórczości ludowej), ale przede wszystkim w formie nowoczesnej i przystępnej - z udziałem publiczności. Dziedzictwo kulturowe prezentowane będzie m.in. poprzez warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zarówno dla mieszkańców MOF, jak i turystów. W ramach form czynnego uczestnictwa planuje się np. warsztaty koronkarskie, batiku, wikliniarskie itp. Przygotowane zostaną również pracownie: ceramiczna, wypieku chleba czy zabawek ludowych. Na atrakcyjność prowadzonych działań duży wpływ będzie miało również zastosowanie nowoczesnych narzędzi prezentacji (multimedialnych) i ich interaktywność. Zastosowane zostaną projektory multimedialne, które będą zmieniać wystroj pomieszczeń w zależności od organizowanego wydarzenia. W miarę możliwości technicznych do realizacji tego zakresu wykorzystana zostanie technologia 3D.

W ramach priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” wsparcie ukierunkowane będzie z jednej strony na działania, które przyczynią się do ochrony i poprawy stanu obiektów dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych m.in. poprzez poprawę infrastruktury, z drugiej na działania wpływające na promocję i rozwój zasobów i instytucji kultury m.in. poprzez poprawę jakości funkcjonowania instytucji kultury (efektywny model zarządzania), rozwój infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury, promocją tworców kultury MOF Krosno, w tym tworców ludowych, promocją i organizacją wydarzeń kulturalnych w wymiarze regionalnym i międzynarodowym, synchronizacją działań kulturalnych. Istotne będzie również rozszerzenie oferty kulturalnej instytucji kultury MOF Krosno oraz działania w zakresie edukacji artystycznej mieszkańców.

Tabela 43 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno	Liczba zabytków objętych wsparciem – szt.	JST
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – szt.	JST
Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych	Liczba imprez kulturalnych na terenie gmin MOF Krosno – szt.	JST/ Instytucje Kultury
	Liczba działań promocyjnych upowszechniających imprezy kulturalne – szt.	JST/ Instytucje Kultury
Popularyzacja twórców kultury MOF Krosno	Liczba działań promujących lokalne talenty artystyczne – szt.	JST/ Instytucje Kultury
Rozwój instytucji kultury MOF Krosno	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt.	JST
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – szt.	JST

Tabela 44 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno	Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – os./rok	JST/ Instytucje Kultury
Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych	Liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych – os./rok	JST/ Instytucje Kultury
Popularyzacja twórców kultury MOF Krosno	Liczba twórców kultury objętych wsparciem – os./rok	JST/ Instytucje Kultury
Rozwój instytucji kultury MOF Krosno	Liczba osób korzystających z oferty ośrodków kultury na terenie MOF Krosno – os./rok	JST/ Instytucje Kultury

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 6.1. Wspieranie procesu odnowy i konserwacji obiektów zabytkowych i innych atrakcji turystycznych MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.1:

- Odnowa obiektów zabytkowych, sakralnych i innych atrakcji turystycznych

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.1 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Priorytet Inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020, Oś Priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój dziedzictwa kulturowego zasobów kultury, Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, Działanie M07: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie 3: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej,
- Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020, Cel Tematyczny CT3 Promocja kultury lokalnej i zachowanie dziedzictwa historycznego, Priorytet 1.2 Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego.

DZIAŁANIE 6.2. Rozszerzenie oferty kulturalnej MOF Krosno

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.2.:

- Organizacja wydarzeń kulturalnych (festiwale, wystawy, konkursy), w tym z partnerami zagranicznymi dla mieszkańców MOF Krosno oraz turystów,
- Działania promujące wydarzenia kulturalne w regionalnych i ogólnopolskich mediach,
- Programy rabatowe dla lokalnej społeczności np. dla rodzin wielodzietnych, korzystających z oferty kulturalnej MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.2. mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Programu Kreatywna Europa. Komponent Kultura. Obszar grantowy: Projekty współpracy europejskiej,
- Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,

- Środków własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 6.3. Stworzenie mapy i kalendarza imprez kulturalnych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.3:

- Opracowanie interaktywnego terminarza imprez kulturalnych MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.3 mogą zostać sfinansowane ze środków własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 6.4. Poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków kultury.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.4:

- Modernizacja ośrodków kultury i ich wyposażenia.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.4 mogą zostać sfinansowane m.in. z

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020, Oś priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Działanie M07: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich , Poddziałanie 3: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury.

DZIAŁANIE 6.5. Promowanie twórców kultury MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.5:

- Międzynarodowa promocja twórców kultury MOF Krosno

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.5 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Środków własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 6.6. Rozwój edukacji artystycznej mieszkańców MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.6:

- Organizacja warsztatów artystycznych i spotkań edukacyjnych rozwijających talenty

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.6 mogą zostać sfinansowane z:

- Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Środków własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 6.7. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 6.7:

- Modernizacja obiektów zabytkowych w celu rozwoju w nich funkcji kulturalnych

W ramach tego działania planowana jest realizacja jednego z Projektów Strategicznych MOF Krosno pod nazwą „**Modernizacja** zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania „**ETNOCENTRUM ziemi krośnieńskiej**”

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 6.1 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IV. Ochrona **środowiska** naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Priorytet Inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Programu Interreg V-A Polska-Mowacja 2014-2022, Oś priorytetowa pierwsza: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020, Cel Tematyczny CT3 Promocja **kultury** lokalnej i zachowanie dziedzictwa historycznego, Priorytet 1.2 Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego.

PRIORYTET 7: Edukacja

Celem **nadrzędnym** priorytetu jest:

Podniesienie **efektywności** kształcenia dzieci i młodzieży MOF Krosno.

Realizacja tego celu będzie **następować** poprzez cele szczegółowe:

1. Wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół na terenie MOF Krosno.
2. Rozwój edukacji na kierunkach zawodowych zgodnych z potrzebami rynku pracy, we współpracy z pracodawcami.
3. Poprawa **jakości** infrastruktury edukacyjnej MOF Krosno.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Przeprowadzona diagnoza **społeczno – gospodarcza** Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wskazuje **między** innymi na postępujący spadek liczby uczniów w szkołach na wszystkich poziomach edukacji oraz wysokie **zróżnicowanie** współczynników skolaryzacji pomiędzy gminami MOF Krosno. Pojawia się również zgłaszany w niektórych szkołach problem związany z informatyzacją nauczania oraz potrzebą zwiększenia liczby komputerów dostępnych dla uczniów.

W związku z trudną sytuacją na rynku pracy, rosnącym bezrobociem ludzi młodych, konieczna jest szczególna **dbałość** o **właściwe** kształtowanie oferty edukacyjnej i reagowanie na potrzeby przedsiębiorców w tym zakresie.

Na poprawę sytuacji na rynku pracy ma **wpływ właściwe** ukierunkowanie **ścieżki** edukacyjnej i zawodowej. Dlatego zasadne są działania obejmujące m.in. wdrożenie efektywnego systemu doradztwa zawodowego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Pomocne w tym zakresie będą takie działania polegające na stworzeniu odpowiednich warunków nauczania poprzez doposażenie bazy dydaktycznej. Dzięki współpracy z biznesem w skali **całego** MOF Krosno, szkoły skuteczniej będą **mogły dopasować** swoją ofertę edukacyjną do rzeczywistych potrzeb. Przyczynią się do tego m.in. zmiany programowe, podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych, w **szczególności umiejętności** praktycznych.

W celu budowy **społeczeństwa** obywatelskiego zasadne będzie organizowanie zróżnicowanych **zajęć** pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży rozwijających zainteresowania z **różnych** dziedzin życia.

Tabela 45 Przykładowe wskaźniki produktu **celów szczegółowych Priorytetu 7: Edukacja**

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół na terenie MOF Krosno	Ilość zorganizowanych zajęć dodatkowych (pozaekcyjnych) – godz.	JST
Rozwój edukacji na kierunkach zawodowych zgodnych z potrzebami rynku pracy, we współpracy z pracodawcami	Liczba nowych kierunków nauczania dopasowanych do potrzeb rynku pracy – szt.	JST
Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej MOF Krosno.	Liczba przedszkoli, szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne – szt.	JST

Tabela 46 Przykładowe wskaźniki rezultatu **celów szczegółowych Priorytetu 7: Edukacja**

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół na terenie MOF Krosno .	Liczba dzieci i młodzieży objętych zajęciami dodatkowymi (pozaekcyjnymi) – os.	JST
Rozwój edukacji na kierunkach zawodowych zgodnych z potrzebami rynku pracy, we współpracy z pracodawcami	Liczba uczniów objętych nowymi kierunkami nauczania dopasowanymi do potrzeb rynku pracy – os.	JST
	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z placówkami kształcenia zawodowego – szt.	JST
Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej MOF Krosno	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w kształceniu w wyposażonych podmiotach – os.	JST

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 7.1. Organizowanie **zróżnicowanych zajęć** pozaekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Przykładowe rodzaje **projektów** dla **Działania 7.1:**

- Organizacja warsztatów, **zajęć** tematycznych, szkoleń dla dzieci i młodzieży **rozwijających** zainteresowania oraz wspierających proces kształcenia,
- **Tworzenie kół** zainteresowań, **kół** naukowych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 7.1 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020, **Oś** Priorytetowa IX. **Jakość** edukacji i kompetencji w regionie, priorytet inwestycyjny **10i** Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu konczeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej **jakości** wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych **ścieżek** kształcenia **umożliwiających** ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia,
- Krajowych **środków** przyznawanych corocznie przez **właściwe** ministerstwa np. Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego itp.

DZIAŁANIE 7.2. Dostosowanie do potrzeb rynku pracy realizowanych na terenie gmin MOF Krosno kierunków kształcenia i programów nauczania (we współpracy z pracodawcami):

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 7.2:

- Wprowadzenie w szkołach nowych **kierunków/** programów nauczania w konsultacji z przedsiębiorstwami działającymi na terenie gmin MOF Krosno,
- Wprowadzenie w szkołach **zajęć** praktycznych przysposabiających uczniów do zawodu – praktyki, **staże** w przedsiębiorstwach działających na terenie gmin MOF Krosno,
- Organizacja **zajęć** pomagających młodzieży zaplanowanie swojej **ścieżki** zawodowej, **m.in.** spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 7.2 mogą zostać sfinansowane m.in. z

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020, **Oś** Priorytetowa IX. **Jakość** edukacji i kompetencji w regionie, priorytet inwestycyjny **10iv** Lepsze dostosowanie **systemów** kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie **systemów** kształcenia i szkolenia zawodowego i ich **jakości**, w tym poprzez mechanizmy prognozowania **umiejętności**, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju **systemów** uczenia **się** poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w **ściśle** współpracy z pracodawcami,
- Programu **Erasmus+**, Kształcenie i szkolenia zawodowe. Akcja **1. Mobilność** edukacyjna (uczniów i kadry) oraz Akcja 2. Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk,
- Programu Interreg V-A Polska-Strona 2014-2020, **Oś** priorytetowa trzecia: Rozwoj edukacji transgranicznej i uczenia **się** przez **całe życie** Priorytet inwestycyjny **10b** - Opracowanie i **wdrażanie** wspólnej edukacji, szkolenia zawodowego i **programów szkoleń** (EWT-współpraca transgraniczna).

DZIAŁANIE 7.3. Zapewnienie właściwych warunków nauczania poprzez doposażenie bazy dydaktycznej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 7.3:

Doposażanie bazy dydaktycznej MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 7.3 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, priorytet inwestycyjny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

PRIORYTET 8: Zdrowie

Celem **nadrzędnym** priorytetu jest:

Poprawa stanu zdrowia oraz wzrost **aktywności** fizycznej mieszkarek MOF Krosno.

Realizacja tego celu będzie **następować poprzez** cele **szczegółowe**:

1. Upowszechnienie edukacji prozdrowotnej wśród mieszkarek MOF Krosno.
2. Zwiększenie liczby organizowanych imprez sportowych.
3. Aktywizacja sportowo-rekreacyjna mieszkarek MOF Krosno.
4. Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej Obszaru i jej **dostępności**.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Przeprowadzona diagnoza **społeczno – gospodarcza** MOF Krosno wskazuje **między** innymi na rosnący w powiecie **krośnieńskim** problem **umieralności** z powodu chorób układu **krążenia**. Choroby te w **dużej** mierze są następstwem **niewystarczającej aktywności** fizycznej społeczeństwa. Problem ten dotyczy głównie osób w wieku średnim oraz starszym. Wiadomo **też, iż** w całym kraju rośnie liczba diagnozowanych u dzieci wad postawy. **Często** wynika to z **niewłaściwego** trybu **życia** zdominowanego przez niedobór aktywności fizycznej.

Rośnie średnia **długość życia** mieszkarek, co rodzi potrzebę propagowania **aktywności** fizycznej **wśród** seniorów. Aby sprostać tym wyzwaniom, niezbędne są równoległe działania w zakresie zwiększenia **dostępności** mieszkarek MOF Krosno do bazy sportowo rekreacyjnej, jak również w zakresie promocji **aktywności** fizycznej (w tym nauki pływania) i edukacji prozdrowotnej we wszystkich grupach wiekowych. Do promocji aktywnego trybu **życia** przyczynia się szeroka oferta sportu amatorskiego oraz organizowanie różnych imprez sportowych w obszarze sportu wycieczkowego.

Tabela 47 **Przykładowe wskaźniki** produktu **celów szczegółowych** Priorytetu 8: Zdrowie

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Upowszechnienie edukacji prozdrowotnej wśród mieszkarek MOF Krosno.	Liczba prozdrowotnych działań edukacyjnych – szt.	JST
	Liczba wdrożonych programów profilaktycznych i prozdrowotnych – szt.	JST
Zwiększenie liczby organizowanych imprez sportowych	Liczba imprez sportowych zorganizowanych na terenie gmin MOF Krosno – szt.	Kluby sportowe
Aktywizacja sportowo-rekreacyjna mieszkarek MOF Krosno.	Liczba programów/zajęć rekreacyjnych dla seniorów – szt.	JST
	Liczba działań na rzecz upowszechnienia nauki pływania – szt.	JST
Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej Obszaru i jej dostępności .	Liczba zmodernizowanych/nowo wybudowanych ośrodków sportowo-rekreacyjnych – szt.	JST
	Liczba wyposażonych sal sportowych, siłowni dostępnych dla mieszkańców itp.	JST

Tabela 48 **Przykładowe wskaźniki** rezultatu **celów szczegółowych** Priorytetu 8: Zdrowie

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Upowszechnienie edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców MOF Krosno.	Liczba osób objętych wsparciem w ramach działań profilaktycznych, prozdrowotnych i edukacyjnych – os.	JST
Zwiększenie liczby organizowanych imprez sportowych	Liczba osob uczestniczących w imprezach sportowych organizowanych na terenie MOF Krosno – os.	Kluby sportowe
Aktywizacja sportowo-rekreacyjna mieszkańców MOF Krosno.	Liczba seniorów objętych wsparciem w ramach programów rekreacyjnych – os.	JST
	Liczba odb, ktore ukończyły programy/zajęcia upowszechniające naukę pływania – os.	JST
Rozwdj infrastruktury sportowo - rekreacyjnej Obszaru i jej dostępności.	Liczba osób korzystających z zmodernizowanych/nowo wybudowanych ośrodków sportowo-rekreacyjnych – os.	JST
	Liczba osdb dorosłych korzystających z sal sportowych – os.	JST

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 8.1. Organizowanie imprez sportowych na terenie gmin MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 8.1:

- Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych na terenie gmin MOF Krosno,
- Organizacja zawodów dla dzieci i młodzieży.

Źródło finansowania: Projekty w ramach Działania 8.1 mogą zostać sfinansowane m.in. ze środków pochodzących z dotacji Ministerstwa Sportu i Turystyki.

DZIAŁANIE 8.2. Wspieranie działań na rzecz upowszechnienia nauki pływania.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 8.2:

- Wspieranie działań promujących naukę pływania wśród mieszkańców MOF Krosno.

Źródło finansowania: Projekty w ramach Działania 8.2 mogą zostać sfinansowane m.in. ze środków pochodzących z dotacji Ministerstwa Sportu i Turystyki.

DZIAŁANIE 8.3. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Obszaru.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 8.3:

- Budowa centrum sportowo-rekreacyjnego,

- Dopuszczenie w sprzęt sportowy klubów i stowarzyszeń sportowych,

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 8.3 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Środków pochodzących z Ministerstwa Sportu i Turystyki.

DZIAŁANIE 8.4. Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 8.4:

- Szkolenia/warsztaty/zajęcia w obszarze kultury i sztuki dla osób starszych,
- Tworzenie klubów dla seniorów.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 8.4 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Programów Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, m.in.: Rządowy Program na rzecz **Aktywności Społecznej Osób Starszych** na lata 2014–2020, Priorytet II. **Aktywność społeczna** promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową; Program „**Solidarność pokoleń**” Działania dla zwiększenia **aktywności zawodowej** osób w wieku **50+**” Cel 4. Wspieranie idei aktywnego i zdrowego starzenia się, Priorytet 4.1. Upowszechnianie idei aktywnego i zdrowego starzenia się,

a

DZIAŁANIE 8.5. Prowadzenie edukacji prozdrowotnej oraz działań profilaktycznych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 8.5:

- Opracowanie materiałów informacyjnych promujących zdrowy styl życia,
- Akcje/programy promujące zdrowy styl życia,
- Zajęcia edukacyjne z profilaktyki zdrowotnej,
- Programy i działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej kierowane do mieszkańców MOF Krosno.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 8.5 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII. Integracja społeczna, priorytet inwestycyjny 9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, **trwałych** oraz wysokiej **jakości usług**, w tym opieki zdrowotnej i **usług** socjalnych **świadczonych** w interesie **ogólnym**,
- Rządowego Programu na rzecz **Aktywności Społecznej Osób Starszych** na lata 2014–2020 – Priorytet I Edukacja osób starszych.,
- **Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego** na lata 2014-2020, Program PL07 - Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do **trendów** demograficzno – epidemiologicznych.

PRIORYTET 9: Bezpieczeństwo

Celem **nadrzędnym** osi priorytetowej jest:

Zapewnienie bezpieczeństwa dla mieszkańców MOF Krosno.

Realizacja tego celu **będzie następować** poprzez cele szczegółowe:

1. Poprawa wyposażenia jednostek straży pożarnej
2. Zwiększenie **odporności** na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu **występujących** na terenie MOF Krosno.
3. Zmniejszenie ryzyka związanego z **przestępczością**.
4. Integracja społeczna młodzieży.
5. Stworzenie warunków do prowadzenia adopcji bezdomnych zwierząt.

Opis i uzasadnienie realizacji priorytetu:

Przeprowadzona diagnoza **społeczno – gospodarcza** MOF Krosno wskazuje na coraz **częstsze** zjawisko występowania powodzi ze względu na uwarunkowania klimatyczne oraz geograficzne (tereny górskie i podgórskie). Coraz **częściej** podczas obfitych opadów oraz roztopów **śnieżnych** pojawiają się problemy z nadmiarem wody, a z kolei podczas długotrwałych okresów **suszy** – z jej deficytem. Zagrożenie powodziowe należy minimalizować: poprzez odpowiednią gospodarkę wodami opadowymi i roztopowymi, obejmującą m.in. inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową.

Działania przewidziane w ramach priorytetu **mają** na celu lepsze przygotowanie MOF Krosno na wypadek wystąpienia zagrożeń związanych z wystąpieniem powodzi. Z tego **względu** duże znaczenie ma realizacja inwestycji zwiększających **możliwość** monitorowania ewentualnych zagrożeń i zarządzania nimi. Do organizacji **systemów** wczesnego reagowania i ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych przyczyniają się skoordynowane akcje ratunkowe. To z kolei wymaga posiadania przez służby ratunkowe odpowiedniego wyposażenia, które z jednej strony usprawnia prowadzenie akcji ratowniczych, a z drugiej umożliwia usuwanie skutków powodzi.

Niewątpliwym atutem turystycznym MOF są obszary **leśne** będące **pozostałością** puszczy karpackiej. Lasy te w znacznej **części** pokrywają tereny rezerwatu przyrody i **parków** krajobrazowych. Z uwagi na stopień zalesienia tego obszaru, a także fakt, że **lasy** zaliczane są do jego strategicznych zasobów, istotne są takie działania związane z ochroną przed pożarami. **Określony** powyżej postulat posiadania przez służby ratownicze odpowiedniego i nowoczesnego **wyposażenia** odnosi się także do ochrony przeciwpożarowej.

W celu poprawy bezpieczeństwa publicznego zasadnym będzie rozwój infrastruktury monitoringu wizyjnego w miejscach publicznych oraz stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia adopcji bezdomnych zwierząt. Z kolei powołanie do **życia** Młodzieżowych **Ośrodków** Wychowawczych oraz Młodzieżowych **Ośrodków** Socjoterapii przyczyni się do rozwiązania problemów w rodzinach zagrożonych patologiami społecznymi.

Tabela 49 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 9: Bezpieczeństwo

Cel szczegółowy	Wskaźniki produktu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Poprawa jakości sprzętu jednostek straży pożarnej	Liczba zakupionych wozów ratowniczo-gainicznych – szt.	JST/Jednostki straży pożarnej
	Liczba zakupionych jednostek wyposażenia ratownictwa gainicznego – szt.	JST/Jednostki straży pożarnej
Zwiększenie odporności na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu występujących na terenie MOF Krosno.	Liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania – szt.	JST
	Pojemność obiektów małej retencji – m ³	JST
Zmniejszenie ryzyka związanego z przestępczością.	Liczba zainstalowanych urządzeń monitorujących miejsca publiczne – szt.	JST
Integracja społeczna młodzieży.	Liczba utworzonych ośrodków wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – szt.	JST
	Liczba programów/zajęć/warsztatów realizowanych w utworzonych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – szt.	JST
	Liczba nauczycieli i opiekunów w utworzonych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – os.	JST
Stworzenie warunków do prowadzenia adopcji bezdomnych zwierząt	Liczba utworzonych schronisk dla bezdomnych zwierząt na terenie MOF Krosno – szt.	JST

Tabela 50 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 9: Bezpieczeństwo

Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Źródło danych do określenia wartości docelowych wskaźników
Poprawa jakości sprzętu jednostek straży pożarnej.	Liczba jednostek straży pożarnej objętych wsparciem – szt.	JST
Zwiększenie odporności na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu występujących na terenie MOF Krosno.	Procent ludności MOF Krosno objęty systemem ostrzegania - %	JST
Zmniejszenie ryzyka związanego z przestępczością.	Liczba przestępstw pospolitych na terenie MOF – szt.	Policja
Integracja społeczna młodzieży.	Liczba młodzieży objętej w ramach działania opieką ośrodków wychowawczych i socjoterapii – os.	JST

Stworzenie warunków do prowadzenia adopcji bezdomnych	Liczba zaadoptowanych zwierząt – szt.	JST
---	---------------------------------------	-----

Działania priorytetu:

DZIAŁANIE 9.1. Wspieranie działań na rzecz lepszego wyposażenia sprzętowego jednostek straży pożarnej.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.1:

- **Doposażanie** jednostek straży pożarnej.

Źródło finansowania: Projekty w ramach **Działania 9.1** mogą zostać sfinansowane m.in. z **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego** na lata 2014-2020, **Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego**, priorytet inwestycyjny **5b** Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i **rozwijaniu systemów** zarządzania klęskami i katastrofami.

DZIAŁANIE 9.2. Implementacja zintegrowanego systemu ostrzegania przed kataklizmami.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.2:

- Opracowanie i wdrożenie systemu wczesnego reagowania oraz ratownictwa w sytuacjach wystąpienia **kataklizmów**.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach **Działania 9.2** mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego** na lata 2014-2020, **Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego**, priorytet inwestycyjny **5b** Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje **zagrożeń** przy jednoczesnym zwiększeniu **odporności** na klęski i katastrofy i **rozwijaniu systemów** zarządzania klęskami i katastrofami,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i **Środowisko 2014-2020**, **Oś Priorytetowa II: Ochrona środowiska**, w tym adaptacja do zmian klimatu, priorytet inwestycyjny **5b** Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje **zagrożeń** przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i **rozwijaniu systemów** zarządzania klęskami i katastrofami.

DZIAŁANIE 9.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.3:

- Obwatowanie rzek
- Rozwój form **małej retencji** na terenie **gmin MOF Krosno** (w tym **poldery**)

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 9.2 mogą zostać sfinansowane m.in. z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IV. Ochrona **środowiska** naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje **zagrożeń** przy jednoczesnym **zwiększeniu odporności** na klęski i katastrofy i rozwijaniu **systemów** zarządzania klęskami i katastrofami,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś Priorytetowa II: Ochrona **środowiska**, w tym adaptacja do zmian klimatu, Priorytet inwestycyjny 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje **zagrożeń** przy jednoczesnym **zwiększeniu odporności** na klęski i katastrofy i rozwijaniu **systemów** zarządzania klęskami i katastrofami.

DZIAŁANIE 9.4. Upowszechnienie monitoringu wizyjnego miejsc publicznych.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.4:

- Rozwoj infrastruktury monitoringu wizyjnego w miejscach publicznych.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 9.4 mogą zostać sfinansowane ze **środków** własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 9.5. Powołanie do życia Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych oraz Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.5:

- Utworzenie **ośrodków** wychowawczych dla młodzieży,
- Utworzenie **ośrodków** socjoterapii dla młodzieży.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 9.5 **mogą** zostać sfinansowane ze **środków** własnych gmin tworzących MOF Krosno.

DZIAŁANIE 9.6. Budowa schroniska dla bezdomnych zwierząt na terenie MOF Krosno.

Przykładowe rodzaje projektów dla Działania 9.6:

- Budowa schronisk dla zwierząt.

Źródło finansowania:

Projekty w ramach Działania 9.6 mogą zostać sfinansowane ze **środków** własnych gmin tworzących MOF Krosno.

3.1.2 Lista planowanych do realizacji projektów strategicznych MOF Krosno

1) Rozwoj transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno

Uzasadnienie projektu :

Poprawa **dostępności** transportu publicznego na obszarze MOF Krosno, a wraz z nią **spójności** sieci jest kluczowym zagadnieniem w odniesieniu do **układu** osadniczego tego obszaru. Poprzez promowanie i **wdrażanie** niskoemisyjnego systemu transportu publicznego **zwiększy się mobilność mieszkańców** MOF Krosno, ograniczona **zostanie emisja zanieczyszczeń** z transportu na obszarze miasta Krosna oraz Gmin Miejsce Piastowe, Chorkowka, Jedlicze, Wojaszowka, Korczyzna i **Krościenko Wyżne**. To w rezultacie będzie miało pozytywny **wpływ** na poprawę **jakości środowiska** naturalnego oraz **jakości życia** mieszkańców.

Liczba pasażerów korzystających z transportu publicznego w ramach MOF Krosno w ostatnich **latach** systematycznie **malą**. Dlatego **też niezbędne** jest podjęcie kroków zmierzających do **odwrócenia** tej negatywnej sytuacji. Spore **zatlóczenie** ulic na terenie miasta Krosna związane jest z dużą **skalą** dojazdów do pracy w **Krośnie** z terenu gmin **ościennych** oraz z **różnymi ponadlokalnymi** funkcjami Krosna jako **ośrodka** subregionalnego – rdzenia MOF.

Tabor autobusowy znajdujący się w posiadaniu MKS Sp. z o.o. Krosno (operatora publicznego transportu zbiorowego) jest wznacznym stopniu przestarzały i wyeksploatowany, a przede wszystkim nie **spełnia** obecnych norm **czystości spalin**.

W celu usprawnienia systemu transportowego MOF Krosno, niezbędne jest zwiększenie roli miejskiego i podmiejskiego transportu publicznego. Jego oferta musi **być** dostosowana do aktualnych potrzeb i atrakcyjna dla **użytkowników** (głównie **mieszkańców**, ale **także** turystów). W tym celu konieczne jest zapewnienie dogodnych, efektywnych **połączeń** pomiędzy gminami MOF Krosno (optymalizacja sieci i **rozkładów** jazdy) oraz zapewnienie elektronicznych **systemów** wspierających zarządzanie transportem (Intelligent Transport Systems).

Niezbędnym działaniem będzie zatem zakup nowoczesnego, niskoemisyjnego taboru w celu **spełnienia** postulatu zapewnienia bezpieczeństwa i komfortu **podróżowania** (w tym udogodnień dla osób o ograniczonej **mobilności**) oraz w celu minimalizacji negatywnego wpływu transportu na

środowisko. Wymianie powinna **podlegać** znaczna **część** obecnego taboru MKS Sp. z o.o. Krosno. Pozostałe **autobusy** z dotychczasowego taboru powinny **zostać wyposażone** w urządzenia ITS.

Dla **prawidłowej** obsługi **pasażerów** zasadne są inwestycje **polegające** na budowie nowych oraz przebudowie istniejących **przystanków** i zatok autobusowych oraz wymianie wiat przystankowych. W celu zachęcenia mieszkańców MOF Krosno do korzystania z publicznego transportu zbiorowego **należy dążyć** do zwiększenia **częstotliwości** kursowania **autobusów**, w **szczególności** na terenie miasta Krosna. **Montaż systemów** dynamicznej informacji **pasażerskiej** oraz bezobstugowych biletomatów w wybranych lokalizacjach (charakteryzujących się największym potokiem **pasażerów**) **może** znacząco **zwiększyć liczbę osób** korzystających z usług publicznego **przewoźnika**.

Zasadność realizacji projektu wynika m.in. z zapisów „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru obejmującego **Miasto** Krosno oraz Gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, Chorkowka, Korczyna, **Wojaszówka** i **Krościenko Wyżne** na lata 2015-2020”.

Tabela 51 Projekt strategiczny MOF Krosno „**Rozwój** transportu niskoemisyjnego na **obszarze** Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” - opis projektu

Nazwa projektu	
„Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno	
Strategia MOF Krosno	Obszar: Infrastruktura i środowisko Priorytet: 4. Infrastruktura komunikacyjna Działanie: 4.4. Poprawa jakości i efektywności miejskiego transportu publicznego MOF Krosno.
RPO WP 2014-2020 - of priorytetowa, działanie, priorytet	Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna Działanie: 5.4 Niskoemisyjny transport miejski Priorytet Inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów , w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie tagodzące zmiany klimatu
Wskaźniki	Produktu: - Catkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej (km) - Liczba projektów , w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla

* na tym **etapie** jest to trudne do oszacowania **gdyż** planowana jest **również** reorganizacja transportu miejskiego

	<p>osob z niepełnosprawnościami.*</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych - Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej - 21 - Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej - 23 - Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby) - 1510 - Pojemność zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby) - 1163 <p>Rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt./rok). * - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO₂) (na tym etapie jest to trudne do oszacowania)
Wnioskodawca / lider	Gmina Miasto Krosno
Partnerzy projektu	Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Chorkówka , Gmina Jedlicze, Gmina Wojaszówka , Gmina Korczyna, Gmina Krościenko Wyżne
Cel	<p>Głównym celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności publicznego transportu zbiorowego, w celu zwiększenia stopnia jego wykorzystania na obszarze MOF Krosno oraz ograniczenie w perspektywie długoterminowej szkodliwych emisji, które przyczyniają się do niskiej jakości powietrza i pogorszenia stanu środowiska naturalnego MOF Krosno, poprzez modernizację publicznego transportu zbiorowego.</p> <p>Cele szczegółowe obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie liczby podróżujących prywatnymi środkami transportu na rzecz zwiększenia się liczby korzystających z publicznego transportu zbiorowego,

	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie taboru autobusowego operatora publicznego transportu zbiorowego do obowiązujących standardów oraz modernizacja systemu transportowego, • poprawę jakości życia mieszkańców, • zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych
Opis projektu	<p>Projekt przewiduje zakup autobusów niskoemisyjnych spełniających normę Euro 6 oraz autobusów napędzanych alternatywnymi systemami napędowymi, które przyczynią się do obniżenia poziomu emisji zanieczyszczeń oraz hałasu, a także doposażenie pozostałego taboru autobusowego w bramki liczące pasażerów, monitoring, zapowiedzi głosowe itp. Zostanie zakupione dodatkowe oprogramowanie i dodatkowy serwer do obsługi systemu informacji pasażerskiej. Planowana jest modernizacja zatok autobusowych, budowa parkingów park&ride i bike&ride, zakup i montaż wiat przystankowych, montaż systemów dynamicznej informacji pasażerskiej oraz bezobsługowych biletomatów</p>
Lokalizacja projektu/ zasięg oddziaływania	Gminy tworzące Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno
Wartość projektu	<p>Całkowita wartość projektu – 42 000 000 zł (9 633 027, 52 ELIR)</p> <p>Wsparcie z UE – 35 700 000 zł (8 188 073,39 EUR)</p> <p>Środki własne na dofinansowanie – 6 300 000 zł (1 444 954, 13 EUR)</p>

Tabela 52 Projekt strategiczny MOF Krosno „**Rozwój** transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obsz projektu

Projekt strategiczny MOF Krosno " Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obsz					
Produktu:					
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej	km	System transportowy MKS Krosno sp. z o.o.	244,7	266,4
	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	Protokoly odbioru/ Lider i Partnerzy MOF	1	2
	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	szt.	Protokoly odbioru/ Lider MOF	1	4

Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	Protokoty odbioru/ Lider MOF	0	21
Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	Protokoty odbioru/ Lider MOF	0	22
Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	osoby	Protokoty odbioru/ Lider MOF	0	1 510
Pojemność zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	osoby	Protokoty odbioru/ Lider MOF	0	1 110

Rezultatu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej	szt./rok	Statystyki MKS Krosno sp. z o.o.	0	2 737 500

2) Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie

MOF Krosno:

„Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto Krosno”

Uzasadnienie projektu :

Tworzenie i rozwój inkubatora przedsiębiorczości, poprzez wsparcie kierowane na odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie, to **odpowiedź** na niedostateczną **skalę** inwestycji oraz **niezbyt** wysoki poziom **przedsiębiorczości** na terenie MOF Krosno. **Działanie** to będzie **stanowiło podstawę** do długofalowego rozwoju gospodarczego terenu MOF Krosno, wzrostu przedsiębiorczości oraz zwiększenia **konkurencyjności względem** innych **podregionów**. Prowadzić to będzie także do poprawy już istniejących **powiązań** pomiędzy sektorem nauki i biznesu.

Celem działania jest stworzenie dogodnych warunków do rozwoju **przedsiębiorczości** zarówno na **etapie** tworzenia firm, jak i ich dalszego rozwoju. Wsparcie ukierunkowane zostanie w szczególności na rozwój innowacyjnych **pomysłów** biznesowych. Pomoc dla przedsiębiorców obejmować będzie **m.in.** niższe koszty najmu powierzchni, doradztwo prawne, finansowe. Tworzenie i rozwój inkubatora to inicjatywa mająca na celu stymulowanie powstawania na terenie MOF Krosno większej liczby przedsiębiorstw.

Z dokonanych obserwacji wynika, że tego typu idee są oczekiwane przez lokalnych przedsiębiorców. Istniejący w **Krośnie** inkubator technologiczny jest obecnie **wykorzystany** w **całości i cały** czas pojawiają się podmioty zainteresowane zlokalizowaniem tam swojej działalności, jednak, ze względu na brak wolnej powierzchni, nie jest to **możliwe**. Konieczna jest zatem budowa **nowego** inkubatora wraz z wyodrębnionym inkubatorem akademickim, który, ze względu na oferowane wsparcie dla przedsiębiorców, może zdecydowanie **ułatwić** podjęcie i rozwój **działalności** gospodarczej, w tym innowacyjnej.

Budowa inkubatora **przedsiębiorczości** przyczyni się nie tylko do wzrostu zaplecza infrastrukturalnego i instytucjonalnego odpowiedzialnego za wspieranie przedsiębiorczości na terenie MOF Krosno, ale w dłuższym horyzoncie czasowym przyniesie **trwały** efekt w postaci rozwoju nowopowstałych firm, **które** będą **mogły** korzystać ze zmodernizowanej infrastruktury lotniska w **Krośnie** lub kontynuować swoją **działalność** po okresie inkubacji w specjalnej **strefie** ekonomicznej czy na pozostałych terenach inwestycyjnych na obszarze MOF.

Realizacja projektu będzie generować skumulowane **korzyści** ekonomiczne i **społeczne** dla **całego** obszaru MOF, a poprzez to, **również** dla **całego** regionu. Zapewnienie korzystnych warunków dla

rozwoju **przedsiębiorczości** oraz wsparcie aktywizacji gospodarczej **wpłyną** na wzrost **jakości** życia mieszkańców MOF z uwzględnieniem aspektu gospodarczego i społecznego, a także **rozwój** całego regionu.

Tabela 53 Projekt strategiczny MOF Krosno "Utworzenie inkubatora **przedsiębiorczości** na terenie Gminy **Miasto** Krosno" - opis projektu

Nazwa projektu	
"Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto Krosno" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	
Strategia MOF Krosno	<p>Obszar: Gospodarka</p> <p>Priorytet: 3. Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł</p> <p>Działanie: 3.3. Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu stymulujących rozwój przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości akademickiej.</p>
RPO WP 2014-2020 – oś priorytetowa, działanie, priorytet	<p>Oś priorytetowa I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka</p> <p>Działanie: 1.3 Promowanie przedsiębiorczości</p> <p>Priorytet Inwestycyjny 3a Promowanie przedsiębiorczości, szczególnie poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości</p>
Wskaźniki	<p>Produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Powierzchnia dostępna w wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich (m²) – 3710 - Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (szt.) – 25 - Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług (szt.) – 1 - Liczba budynków działających na potrzeby Inkubatora przedsiębiorczości (szt.) – 1 <p>Rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów działających na terenie nowoutworzonego inkubatora przedsiębiorczości (szt.) - 10

Wnioskodawca / lider	Gmina Miasto Krosno
Partnerzy projektu	Gmina Chorkowka, Gmina Korczyn, Gmina Krofcienko Wyżne , Gmina Jedlicze, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Wojaszowka, Instytucja Otoczenia Biznesu - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie
Cel	<p>Celem ogólnym projektu jest zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia na obszarze MOF Krosno oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej.</p> <p>Cele szczegółowe obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocję oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi przedsiębiorczości oraz aktywizacji osób bezrobotnych; - zapewnienie kompleksowego wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności na obszarze MOF Krosno, skutkującego zwiększoną ilością miejsc pracy m.in. poprzez aktywizację mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich, - ułatwienie osobom bezrobotnym z MOF Krosno podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej; - budowę inkubatora przedsiębiorczości, stworzenie nowych powierzchni produkcyjnych i biurowych przeznaczonych na działalność MMŚP, co w bezpośredni sposób przeloży się na obniżenie kosztów działalności inkubowanych przedsiębiorstw MMŚP, - zahamowanie odpływu wykształconych młodych ludzi z terenu MOF do większych ośrodków, m.in. poprzez rozszerzenie oferty inkubatora przedsiębiorczości o Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości z funkcją preinkubatora.
Opis projektu	Projekt przewiduje budowę inkubatora przedsiębiorczości. Poza inkubatorem przedsiębiorczości, będzie się tam również mieścić Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości pełniący funkcję preinkubatora. Zrealizowana zostanie hala produkcyjna, w której zostanie wydzielonych kilkanaście modułów produkcyjno-usługowych przeznaczonych dla beneficjentów inkubatora. W ramach projektu powstanie też budynek administracyjno-biurowy oraz kontenerowa stacja transformatorowa.

	<p>Inkubator utworzony będzie przede wszystkim z myślą o rozwoju istniejących i powstawaniu nowych firm innowacyjnych w obrębie inteligentnych specjalizacji wiodących województwa podkarpackiego - lotnictwa i kosmonautyki, jakości życia oraz informatyki i telekomunikacji.</p> <p>Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie planuje udział studentów i absolwentów w działalności Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości w branżach: informatycznej, żywności ekologicznej, zielarstwa, sportowo-rekreacyjnej, usług instalacyjnych w zakresie niskich prądów, instalacji alarmowych i sieciowych, działalności usługowej.</p>
<p>Lokalizacja projektu/ zasięg oddziaływania</p>	<p>Inwestycja powstanie w: Miejscie Krośnie - rdzeniu MOF oraz silnym ośrodkiem gospodarczym o znaczeniu ponadlokalnym, Oddziaływanie instytucji będzie rozprzestrzeniano się na wszystkie gminy MOF Krosno, jak i na gminy powiatu krośnieńskiego pozostające poza MOF.</p>
<p>Wartość projektu</p>	<p>Catkowita wartość projektu – 23 370 000 zł (5 360 091, 73 EUR)</p> <p>Wsparcie z UE – 16 150 000 zł (3 704 128,44EUR)</p> <p>Środki własne na dofinansowanie – 2 850 000 zł (653 669,72EUR)</p> <p>Planowane wydatki niekwalifikowane – 4 370 000 zł (1 002 293,58 EUR)</p>

Tabela 54 Projekt strategiczny MOF Krosno "Utworzenie inkubatora **przedsiębiorczości** na terenie Gminy **Miasto**

Projekt strategiczny MOF Krosno "Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto					
Produktu:					
Wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Powierzchnia dostępna we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	m2	Protokół odbioru	0	3710
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie.	szt.	Umowy projektowe z przedsiębiorcami na otrzymanie wsparcia, Karta usługi	0	25
	Liczba nowych i zaawansowanych usług Bwiadczonych przez IOB.	szt.	Umowa z Instytucją Zarządzającą RPO WP 2014-2020, Oferta IOB, Sprawozdania kwartalne z realizacji usług przez IOB	0	2

Rezultatu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	szt.	Umowa dzierżawy/użyczenia lokalu w Inkubatorze,	0	15
Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	Umowy projektowe z przedsiębiorcami na otrzymanie wsparcia, Karta usługi	0	25

Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą

Uzasadnienie projektu :

Stosunkowo **wysoki** poziom bezrobocia utrzymujący się od kilku lat w regionie MOF Krosno determinuje **konieczność** podjęcia bardziej aktywnych **działań** w sferze rynku pracy. Wsparcie adresowane do **osób** zarówno bezrobotnych jak i biernych zawodowo wpłynie w **pozytywny sposób** na zwiększenie aktywności zawodowej **mieszkańców** MOF Krosno.

Efektom realizowanych projektów będzie wzrost **doświadczenia** zawodowego i **nabytych umiejętności** (kompetencji), a tym samym wzmocnienie pozycji osób bezrobotnych i biernych zawodowo na rynku pracy. Pomocne w tym zakresie **również** będzie doradztwo zawodowe, **które** odpowiednio ukierunkowane prowadzi do zapewnienia większej **spójności** w zakresie kompetencji i **doświadczenia** zawodowego z potrzebami rynku pracy.

Obecnie w zdecydowanej **większości** gmin z obszaru MOF Krosno **wskaźnik** prowadzenia **działalności** gospodarczej na 1000 **mieszkańców** przyjmuje **wartość poniżej średniej** tego wskaźnika w kraju. Stanowi to bardzo istotny problem nie tylko z punktu widzenia krajowego ale przede wszystkim w skali województwa podkarpackiego gdzie **wskaźnik** ten pozostaje na jednej z najniższych pozycji w kraju. Istotne zatem **będzie** umożliwienie osobom bezrobotnym i biernym zawodowo stworzenie odpowiednich warunków do podjęcia **działalności** gospodarczej poprzez udzielenie dotacji inwestycyjnych oraz wsparcia doradczego. Projekt ma na celu uruchomienie kompleksowego wsparcia aktywizującego osoby **bezrobotne/bierne** zawodowo na terenie MOF Krosno, co przyczyni się do powstania pozytywnych zmian na rynku pracy.

Firmy, które zostaną utworzone dzięki wsparciu (usługi doradczo-szkoleniowe, wsparcie finansowe), **będą** mogły dodatkowo skorzystać z **możliwości** funkcjonowania na preferencyjnych warunkach w ramach inkubatora **przedsiębiorczości**, którego realizacja planowana jest na terenie **miasta** Krosna.. Opisana koncepcja, **obejmująca** wzajemnie wzmocniające się działania pro-biznesowe służy rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów MOF Krosno poprzez oddziaływanie na cały jego obszar.

Tabela 55 Projekt strategiczny MOF Krosno "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" – opis projektu

Nazwa projektu	
"Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	
Strategia MOF Krosno	<p>Obszar: Gospodarka</p> <p>Priorytet: 3. Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł</p> <p>Działanie: 3.6. Aktywizacja osob bezrobotnych.</p>
RPO WP 2014-2020 – oś priorytetowa, działanie, priorytet	<p>Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy</p> <p>Działanie: 7.3 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>Priorytet Inwestycyjny 8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw</p>
Wskaźniki	<p>Produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osob bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem (os.) - 110 - Liczba osob w wieku powyżej 30 lat objętych wsparciem (os.) - 110 <p>Rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osob, które uzyskały kwalifikacje w wyniku otrzymania wsparcia (os.) - 110 - Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach objętych wsparciem (szt.) - 80
Wnioskodawca / lider	Gmina Miasto Krosno
Partnerzy projektu	Gmina Chorkówka , Gmina Korczyna, Gmina Krościenko Wyżne , Gmina Jedlicze, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Wojaszowka
Cel	<p>Celem ogólnym projektu jest zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia na obszarze MOF Krosno oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej.</p> <p>Cele szczegółowe obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocją oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi

	<p>przedsiębiorczości oraz aktywizacji osób bezrobotnych z terendw miejskich i wiejskich;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie osobom bezrobotnym z MOF Krosno podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej; • utatwienie bezrobotnym mieszkańcom przedsiębiorcom z MOF Krosno dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania działalności gospodarczej poprzez udzielanie pożyczek, • zahamowanie odpływu wykształconych młodych ludzi z terenu MOF do większych ośrodków.
Opis projektu	<p>Projekt składa się z dwóch komponentów.</p> <p>Komponent pierwszy przewiduje realizację wsparcia szkoleniowego i doradczego oraz udzielanie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej dla bezrobotnych mieszkańców MOF Krosno powyżej 30 roku życia.</p> <p>Komponent drugi przewiduje utworzenie Lokalnego Funduszu Pożyczkowego MOF Krosno. Zadaniem funduszu będzie udzielanie pożyczek osobom bezrobotnym (mieszkancom obszaru MOF Krosno) powyżej 30 roku życia zakładającym działalność gospodarczą w celu sfinansowania inwestycji związanej z tym przedsięwzięciem.</p>
Lokalizacja projektu/ zasięg oddziaływania	Gminy tworzące Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno
Wartość projektu	<p>Catkowita wartość projektu = 10 350 000 zł (2 373 853 ,21EUR)</p> <p>Wsparcie z UE = 8 797 500 zł (2 017 775, 23 EUR)</p> <p>Środki własne na dofinansowanie = 1 552 500 zł (356 077, 98 EUR)</p>

Tabela 56. Projekt strategiczny MOF Krosno "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających wskazać projekt

Projekt strategiczny MOF Krosno "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających ro					
Produktu:					
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie.	os	Decyzja IOB o przyznaniu dotacji, zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, umowy projektowe na udzielenie dotacji,	0	50
	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie.	os.	Decyzja IOB o przyznaniu pożyczki, zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, umowy projektowe na udzielenie pożyczki	0	40

Rezultatu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodaruej.	szt.	Dane przekazane przez uczestnika projektu - zawiadzenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, umowy o pracę z zatrudnionymi pracownikami	0	95 (90 os. Które założyły działalność + 5% o db zatrudnionych w ciągu 12 miesięcy)

4) Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej.

Uzasadnienie projektu :

Dziedzictwo kulturowe MOF Krosno jest jednym z jego największych **atutów**. Konieczne jest jednak podjęcie szeregu **działań** w celu jego zachowania i popularyzacji. W dobie upowszechnienia Internetu coraz bardziej **wyraźny** staje się problem utrzymywania tradycyjnych **kontaktów** międzyludzkich na rzecz wirtualnych form kontaktu. Tworzy to **lukę** pomiędzy młodym a starym pokoleniem. Jednym z **zadań** Etnocentrum będzie **właśnie** przekazywanie tych pozytywnych **elementów** dziedzictwa kultury, które **pozwolą** zrozumieć **młodszym** realia w jakich dorastali ich przodkowie, spojrzeć z szacunkiem na **przeszłość** regionu i wykreują bardziej pozytywny obraz **przeszłości**. Zaistnieje dialog pokoleniowy, który przyczyni się do zacieśniania **więzi** pomiędzy różnymi grupami społecznymi. Sam **fakt** poznawania i kultywowania tradycji prowadzi do pogłębiania się **tożsamości** regionalnej i patriotyzmu lokalnego.

Na terenie gmin MOF Krosno funkcjonują Gminne **Ośrodki** Kultury, jednak szeroki zakres ich działania (**działalność** edukacyjna w dziedzinie muzyki, plastyki, poezji, teatru, organizacja spektakli, **warsztatów** teatralnych, konkursów plastycznych, muzycznych, recytatorskich) oraz małe **środki** finansowe na ich funkcjonowanie nie pozwalają w **pełni zaprezentować** lokalnego dziedzictwa kulturowego. W **Krośnie** działają 4 instytucje wpisane do Rejestru **Instytucji** Kultury. W obszarze dziedzictwa kulturowego te instytucje skupiają się przede wszystkim na funkcji **artystycznej** i rozrywkowej w **podejściu** stereotypowym. Dlatego też **powstał** projekt utworzenia nowej instytucji, która w nowoczesny i bardzo **przystępny sposób** zaprezentuje **kulturę** ludową Obszaru w każdym aspekcie życia codziennego.

Tabela 57 Projekt strategiczny MOF Krosno "Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej" - opis projektu

Nazwa projektu	
"Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania „ETNOCENTRUM ziemi krośnieńskiej" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno	
Strategia MOF Krosno	Obszar: Kapitał społeczny i bezpieczeństwo Priorytet: 6. Kultura i dziedzictwo kulturowe Działanie: 6.7. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.

<p>RPO WP 2014-2020 – oś priorytetowa, działanie, priorytet</p>	<p>Ofiary priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p>Działanie: 4.4 Kultura</p> <p>Priorytet Inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p>
<p>Wskaźniki</p>	<p>Produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.) - 1 - Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem (szt.) - 1 <p>Rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osbb korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem (os./rok) – 8 000 os./rok
<p>Wnioskodawca / iider</p>	<p>Gmina Miasto Krosno</p>
<p>Partnerzy projektu</p>	<p>Gmina Jedlicze, Gmina Chorkowka, Gmina Korczyn, Gmina Krofcienko Wyine, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Wojaszówka</p>
<p>Cel</p>	<p>Cel działania:</p> <p>Zachowanie i popularyzacja kultury ludowej MOF Krosno zarówno mieszkańcom Obszaru, jak i turystom.</p>
<p>Opis projektu</p>	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie modernizację zabytkowego budynku dworca kolejowego na potrzeby nowej instytucji kultury, w której prezentowane będzie lokalne dziedzictwo kulturowe. Budynek zostanie wyposażony w odpowiednią infrastrukturę, zarówno w tradycyjne sprzęty (lokalnego rzemiosła), jak i nowoczesne narzędzia prezentacji (multimedialne). Część zmodernizowanej powierzchni budynku zostanie zagospodarowana w celu zachowania funkcji dworca. Znajdował się w niej będzie elektroniczna informacja kolejowa i autobusowa oraz automatyczna kasa biletowa.</p> <p>W ramach projektu dziedzictwo kulturowe prezentowane będzie głównie poprzez formy czynnego w nich uczestnictwa, m.in. warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zarówno dla mieszkańców MOF, jak i turystów, takie jak np. warsztaty koronkarskie, batiku, wikliniarskie, itp. Przygotowane zostaną również pracownie: ceramiczna, wypieku chleba czy zabawek ludowych. Dodatkowym atutem projektu, przyciągającym do aktywnego uczestnictwa, będzie jego innowacyjność i interaktywność. Zastosowane zostaną projektory multimedialne, które będą zmieniać wystrój pomieszczeń w zależności od organizowanego wydarzenia. W jednym z pomieszczeń, stylizowanych na czasy austro-węgierskie, znajdowała się będzie atrapa wagonu który zabierze nas w „wirtualną” podroń przez tereny</p>

	<p>MOF-u. W miarę możliwości technicznych do realizacji tego zakresu wykorzystana zostanie technologia 3D. W budynku powstanie sala w której odbywad się będą m.in. koncerty, wykłady oraz prezentacje.</p> <p>Planowane są również różnego rodzaju imprezy, m.in. cotygodniowe potańcówki, ekspozycje charakterystycznego rzemiosła (historycznego i współczesnego) uprawianego w danych miejsowościach, targi lokalnych twórców, wystawy prezentujące wydarzenia historyczne związane z miejscowościami, prezentacje tradycyjnych obrzędów świętecznych, coroczne kiermasze twórczości ludowej potoczne z konkursami, warsztaty regionalnej kuchni obrzędowej, świętecznej i codziennej, przeglądy zespołów ludowych, lekcje edukacyjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.</p>
<p>Lokalizacja projektu/ zasięg oddziaływania</p>	<p>Projekt realizowany będzie na terenie Miasta Krosna. Realizacja przedmiotowego projektu w bezpośredni sposób oddziaływać będzie na mieszkańców wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Krosno, tj. Gminy Miasto Krosno, Gminy Jedlicze, Gminy Chorkowka, Gminy Korczyna, Gminy Krościenko Wyżne, Gminy Miejsce Piastowe oraz Gminy Wojaszówka</p>
<p>Wartość projektu</p>	<p>Całkowita wartość projektu = 19 615 000 zł (4 498 956,39 EUR)</p> <p>Wsparcie z UE = 16 672 750 zł (3 824 112,93 EUR)</p> <p>Środki własne na dofinansowanie = 2 942 250 zł (674 843,46 EUR)</p>

Tabela 58. Projekt strategiczny MOF Krosno "Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania Krośnieńskiej" - wskaźniki projektu

Projekt strategiczny MOF Krosno "Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania Krośnieńskiej"						
Produktu:						
Wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Rok docelowy
	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	Szt.	UM Krosna	0	1	
	Liczba instytucji kultury objęta wsparciem	Szt.	UM Krosna	0	1	
Rezultatu:						
Wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Rok docelowy
	Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem	Os/rok	Jednostka kultury/UM Krosna	0	8 000	

5) Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno

Uzasadnienie projektu:

System gospodarki odpadami na terenie MOF Krosno wymaga rozbudowy. Wynika to zarówno ze zdiagnozowanych potrzeb obszaru w tym zakresie, jak i z wymagań unijnych. Konieczna jest realizacja inwestycji polegających na budowie, rozbudowie, przebudowie i wyposażeniu **punktów** selektywnej **zbiórki** odpadów komunalnych (PSZOK).

Pomocna w zakresie ochrony środowiska **będzie** także edukacja ekologiczna na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, która jest niewystarczająco rozpowszechniona. Powinna być skierowana do **różnych** grup **mieszkańców**, aby działania prowadzone na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego **odniosły** sukces. Projekty informacyjne powinny **uświadomić mieszkańcom** MOF Krosno **konieczność realizacji działań** mających na celu czynną **ochronę** przyrody oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniu **środowiska**. Powinny **przyczynić** się do wypracowania postaw proekologicznych, m.in. nawyku segregowania **odpadów**.

Tabela 59 Projekt strategiczny MOF Krosno „**Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów** selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – opis projektu

Nazwa projektu	
„Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno	
Strategia MOF Krosno	<p>Obszar: Infrastruktura i środowisko</p> <p>PRIORYTET: 5 Ochrona środowiska</p> <p>DZIAŁANIE: 5.3 Wspieranie tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.</p>
RPO WP 2014-2020 – oś priorytetowa, działania, priorytet	<p>Oś priorytetowa: IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p>Działanie: 4.2 Gospodarka odpadami</p> <p>priorytet inwestycyjny 6a (EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie</p>
Wskaźniki	<p>Produktu:</p> <p>Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych – 4</p>

	<p>(szt.)</p> <p>Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami – 1 (szt.)</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 4 (szt.)</p> <p>Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – 1 (szt.)</p> <p>Rezultatu:</p> <p>Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów – 40 000 (os.)</p> <p>Liczba osób objętych kampanią informacyjno-edukacyjną związaną z gospodarką odpadami – 40 000 (os.)</p>
Wnioskodawca / lider	Gmina Wojaszdwka
Partnerzy projektu	Gmina Chorkdwka, Gmina Krofcienko Wyzne, Gmina Miejsce Piastowe
Cel	Głównym celem projektu jest wzrost ilości selektywnie zbieranych odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.
Opis projektu	<p>Projekt przewiduje budowę, rozbudowę, przebudowę i wyposażenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w gminach: Chorkdwka, Krofcienko Wyzne, Miejsce Piastowe i Wojaszdwka. W ramach prac przewiduje się realizację zadań zgodnych z zapisami Planu Inwestycyjnego stanowiącego załącznik nr 1 do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. Wykonane zostaną prace polegające na: budowie nowych obiektów; rozbudowie, przebudowie oraz przystosowaniu istniejących obiektów; zagospodarowaniu i zabezpieczeniu terenów w obrębie PSZOK-ów; zakupie i montażu urządzeń do obsługi; wykonaniu dojazdów.</p> <p>Przewiduje się także zorganizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnej związanej z gospodarką odpadami.</p>
Lokalizacja projektu /	Gminy tworzące Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno – Gmina Chorkdwka, Gmina Krofcienko Wyzne, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Wojaszdwka

zasięg oddziaływania	
Wartość projektu	<p>Szacowana całkowita wartość projektu = 3 075 000 PLN (733 610,08 EUR)</p> <p>Wsparcie z LIFE = 2 125 000 PLN (506 966,31 EUR)</p> <p>Środki własne = 950 000 PLN (226 643,76 EUR)</p>

Tabela 60 Projekt strategiczny MOF Krosno „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnego zbioru odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – wskaźniki projektu

„Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”						
Produktu:						
Wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Rok osiągnięcia wskaźnika
	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	szt.	Protokoły odbioru/ Partnerzy MOF	0	4	2018
	Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami	szt.	Protokoły odbioru/ Partnerzy MOF	0	1	2018
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	Protokoły odbioru/ Partnerzy MOF	0	4	2018

Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	Protokoly odbioru/ Partnerzy MOF	0	1	2018
---	-------------	---	----------	----------	-------------

Rezultatu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Rok osiągnięcia wskaźnika
Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	osoby	Dane z ewidencji ludności Partnerów	40000	40000	2018
Liczba osób objętych kampanią informacyjno-edukacyjną związaną z gospodarką odpadami	osoby	Protokoly odbioru/ Partnerzy MOF	0	40 000	2018

3.1.3 Przykładowe projekty i działania komplementarne do planowanych do realizacji projektów strategicznych MOF Krosno:

1) Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno:

- Modernizacja i przebudowa dróg gminnych i powiatowych
- Budowa i przebudowa spójnego systemu **ścieżek i tras** rowerowych na terenie gmin MOF Krosno
- Wspieranie rozwiązań na rzecz czystej energii (**farmy** fotowoltaiczne, panele elektrownie wiatrowe, instalacje solarne na budynkach mieszkalnych, pompy ciepła)
- Projekty informacyjno-promocyjne dotyczące **korzyści** w zakresie wykorzystania **źródeł** czystej energii
- Wymiana kotłów grzewczych w budynkach na terenie gmin MOF Krosno
- Termomodernizacja budynków **użyteczności** publicznej.
- Programy edukacyjno-promocyjne na terenie gmin MOF Krosno: szkolenia, warsztaty, seminaria, konkursy wiedzy ekologicznej, itp.
- modernizacja publicznego **oświetlenia** na terenie Miasta Krosna do wykonanego w systemie energooszczędnym
- Programy edukacyjno-promocyjne na terenie gmin MOF Krosno: szkolenia, warsztaty, seminaria, konkursy wiedzy ekologicznej, itp.,
- Projekty informacyjno-promocyjne dotyczące **korzyści** w zakresie wykorzystania **źródeł** czystej energii,
- **Doradztwo/szkolenia** w zakresie budowy **domów** pasywnych.

2) Poprawa warunków prowadzenia **działalności gospodarczej** na terenie MOF Krosno (**przedsięwzięcie strategiczne: Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto Krosno oraz Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą**):

- Wyznaczenie i uzbrojenie **terenów** pod inwestycje na terenie gmin MOF Krosno
- Rozwój istniejących **podstref** specjalnych **stref** ekonomicznych
- Zapewnienie dostępu komunikacyjnego do istniejących oraz **nowo** tworzonych terenów inwestycyjnych poprzez budowę **lub przebudowę połączeń** drogowych
- Wprowadzanie **ulg i zwolnień** dla przedsiębiorców tworzących **nowe** miejsca pracy
- Utworzenie **punktów** obsługi **przedsiębiorców** na terenie gmin MOF Krosno
- Opracowanie procedur wspierających oraz ułatwiających **obsługę przedsiębiorców**

- Doradztwo, szkolenia, warsztaty w zakresie powstawania i funkcjonowania firm oraz małych przetworni rolno-spożywczych
- Współdziałal w zorganizowaniu platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na terenie MOF Krosno a Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie oraz lokalnymi szkołami ponadgimnazjalnymi,
- Wprowadzenie w szkołach nowych kierunków/ programów nauczania w konsultacji z przedsiębiorstwami działającymi na terenie gmin MOF Krosno
- Wprowadzenie w szkołach zajęć praktycznych przysposabiających uczniów do zawodu – praktyki, staże w przedsiębiorstwach działających na terenie gmin MOF Krosno
- Organizacja zajęć pomagających młodzieży zaplanowanie swojej ścieżki zawodowej, m.in. spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym.

3) Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krofnieńskiej:

- Promocja produktów turystycznych oraz wyrobów tradycyjnych
- Opracowanie publikacji promujących atrakcje turystyczne MOF
- Odnowa obiektów zabytkowych, sakralnych i innych atrakcji turystycznych
- Organizacja wydarzeń kulturalnych (festiwale, wystawy, konkursy), w tym z partnerami zagranicznymi dla mieszkańców MOF Krosno oraz turystów,
- Międzynarodowa promocja tworców kultury MOF Krosno
- Organizacja warsztatów artystycznych i spotkań edukacyjnych rozwijających talenty.

4) Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno:

- Budowa i przebudowa (rozbudowa) sortowni odpadów w Krośnie.
- Budowa tzw. poletek ekologicznych na terenie MOF Krosno.
- Budowa lub rozbudowa punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie pozostałych gmin MOF Krosno (nie biorących udziału w projekcie strategicznym).

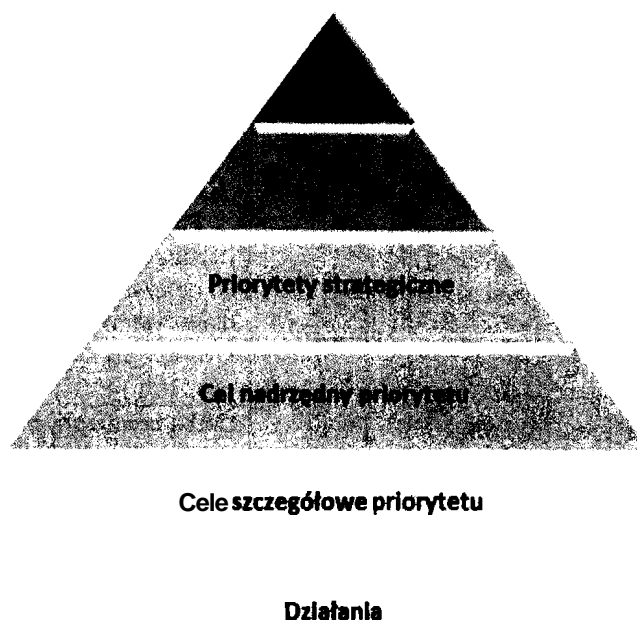
3.2. Matryca logiczna działań objętych projektami strategicznymi MOF Krosno

Tabela 61 Matryca logiczna działań objętych projektami strategicznymi MOF Krosno

Cel	Priorytet	Działanie / Poddziałanie	Oś priorytetowa / działanie / poddziałanie RPO	Cel tematyczny UE	Priorytet inwestycyjny UE	Wsparcie (w EUR)
Zwiększenie rozwoju gospodarczego MOF Krosno, budowanie efektywnej polityki, aktywizacja przedsiębiorców	3. Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	Działanie 3.3. Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu stymulujących rozwój przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości akademickiej	OP I	CT 3	3a	3 704 100 EUR (16 150 000)
	3. Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	Działanie 3.6. Aktywizacja osób bezrobotnych	OP VII	CT 8	8iii	2 777 700 EUR (8 797 500)
	4. Infrastruktura komunikacyjna	Działanie 4.4. Poprawa jakości i efektywności miejskiego transportu publicznego MOF Krosno	OP V	CT 4	4e	8 188 000 EUR (35 700 000)
	5. Ochrona środowiska	Działanie 5.3. Wspieranie tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami	OP IV	CT 6	6a	506 966,30 EUR (2 125 000)
	6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	Działanie 6.7. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Krosno.	OP IV	CT 6	6c	3 824 100 EUR (16 672 000)

3.3. Wpływ planowanych przedsięwzięć na osiągnięcie zakładanych wskaźników

Strategia MOF Krosno jest skonstruowana wg poniższej struktury:

Przykładowe rodzaje projektów oraz projekty strategiczne RIT

Rysunek 10. Struktura "Strategii MOF Krosno"

Na poziomie **celów szczegółowych** poszczególnych priorytetów określono przykładowe **wskaźniki** produktu i rezultatu.

Poniższa tabela prezentuje logiczne powiązania **między** planowanymi **przykładowymi** rodzajami projektów oraz planowanymi projektami strategicznymi MOF Krosno, a realizacją **celów** szczegółowych **poszczególnych priorytetów**, a w konsekwencji **realizacją wskaźników** produktu i rezultatu.

Tabela 62 **Wpływ** planowanych **przedsięwzięć** na **osiągnięcie zakładanych wskaźników**

Priorytet	Cele szczegółowe	Przykładowe wskaźniki		Przykładowe rodzaje
PRIORYTET 1: Turystyka	Promocja walorów turystycznych terenu MOF Krosno	PRODUKT	Liczba projektów z zakresu promocji turystycznej MOF Krosno - szt.	<ul style="list-style-type: none"> Promocja produktów oraz wyrobów tradycy Opracowanie pakietów dla turystów oraz ich p Wykorzystanie narzędzi informatycznych do celów informacyjno-promocyjnych dotyczących atrakcji t MOF Krosno Opracowanie publikacji atrakcje turystyczne
		REZULTAT	Korzystający z noclegów ogółem I-XII – os. Udzielone noclegi ogółem I-XII – szt.	
PRIORYTET 2: Rolnictwo	Upowszechnienie ustawicznej edukacji rolników	PRODUKT	Liczba godzin zrealizowanych szkoleń - h	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia, warsztaty i rolników z zakresu uw rynkowych i przyrodn rolniej, Promocja ekologiczne rolniej.
		REZULTAT	Liczba uczestników szkoleń – os.	
PRIORYTET 1: Turystyka	Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej MOF Krosno	PRODUKT	Liczba przygotowanych kompleksowych ofert pobytowych dla turystów na terenie MOF Krosno – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja budynków kulturalne Modernizacja obiektów architektury, t terenów zielonych na miejskich Wyznaczenie szlaków Stworzenie sieci punk turystycznej na tereni
		REZULTAT	Liczba odwiedzających największe atrakcje turystyczne MOF Krosno – Centrum Dziedzictwa Szkl w Krośnie , Muzeum Przemystu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce – os.	
		PRODUKT	Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej - szt.	
		REZULTAT	Liczba odwiedzających największe atrakcje turystyczne MOF Krosno – Centrum Dziedzictwa Szkl w Krośnie , Muzeum Przemystu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce – os.	

	Ograniczenie rozdrabniania gruntów rolnych	PRODUKT	Średnia liczba gospodarstw uczestniczących w projekcie scaleniowym – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Scalanie gruntów, • Działania promocyjne dotyczące korzyści wynikające z powiększania gospodarstw
			Łączna powierzchnia gruntów objętych postępowaniami scaleniowymi - ha	
		REZULTAT	Średnia liczba działek ewidencyjnych w gospodarstwie po scaleniu – szt.	
			Średnia powierzchnia gospodarstwa po scaleniu - ha	
	Wzrost zagospodarowania nieużytków	PRODUKT	Liczba działek ewidencyjnych nieużytków podlegających zagospodarowaniu – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Działania informacyjne zagospodarowania nieużytków
			REZULTAT	
PRIORYTET 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	Wzrost poziomu przedsiębiorczości i poprawa uwarunkowań jej rozwoju	PRODUKT	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI) - szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczenie i uzbrojenie inwestycje na terenie Krosno • Rozwój istniejących przedsiębiorstw w specjalnych strefach ekonomicznych • Zapewnienie dostępu komunikacyjnego do i nowo tworzonych terenów inwestycyjnych poprzez przebudowę połączeń • Wprowadzanie ulg i zwolnień przedsiębiorców tworzących miejsca pracy • Opracowanie procedur oraz ułatwiających obrotu przedsiębiorców • Utworzenie punktów doradztwa dla przedsiębiorców na terenie Krosna
			Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu – szt.	
			Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej – os.	
		REZULTAT	Liczba utworzonych przedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego – szt.	

			Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – szt.	<p>Krosno</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działania mające na celu zagospodarowanie i rozwój zlikwidowanych podmiotów • Tworzenie i rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości, w środowiskach akademickich • Innowacyjne projekty MŚP niemające negatywnego wpływu na środowisko • Współdziałanie w zorganizowaniu platformy współpracy przedsiębiorcami działającej na terenie MOF Krosno a Wyższą Szkołą Zawodową oraz lokalnymi szkołami ponadgimnazjalnymi, realizację istotnych działań zmierzających do rozwoju gospodarki, w tym innowacyjnego przemysłu, wzrostu przedsiębiorczości oraz poprawy sytuacji na lokalnym rynku poprzez dostosowanie edukacyjnej do potrzeb rynku, zwiększenie możliwości odbywania stażów i praktyk uczniów i studentów w przedsiębiorstwach MŚP, wyposażenie bazy dydaktycznej pozwalającej na naukę • Doradztwo, szkolenia, w zakresie powstawania
<p>Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjnego przemysłu</p>	PRODUKT	Powierzchnia przeznaczona pod prowadzenie działalności gospodarczej na terenie inkubatora przedsiębiorczości – m ²		
		Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych – ha		
	REZULTAT	Liczba podmiotów działających na terenie nowoutworzonego inkubatora przedsiębiorczości - szt.		
		Liczba podmiotów działających na przygotowanych terenach inwestycyjnych - szt.		
<p>Wzrost poziomu samozatrudnienia i powstanie nowych</p>	PRODUKT	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (w tym w zakresie inwestycji)– szt.,	<ul style="list-style-type: none"> • Doradztwo, szkolenia, w zakresie powstawania 	

	miejsc pracy na terenie gmin MOF Krosno		Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem – os. Liczba osób w wieku powyżej 30 lat objętych wsparciem – os. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem – os. Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej – os. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w wyniku otrzymania wsparcia – os. Liczba osób pracujących 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – os. Liczba utworzonych przedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego – os. Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – szt.	i funkcjonowania firm przetwórci rolno-spożywczych • Projekty w obszarze aktywacji zawodowej obejmują: <ul style="list-style-type: none"> o szkolenia specjalistyczne o doradztwo zawodowe o wsparcie szkoleń i doradctwa dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą o dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej o fundusz pożyczkowy
PRIORYTET 4: Infrastruktura komunikacyjna	Poprawa drogowych powiązań i stanu nawierzchni dróg MOF Krosno	PRODUKT	Całkowita długość nowych dróg - km Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg - km	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i rozbudowa zintegrowanego systemu drogowego • Modernizacja i przebudowa dróg lokalnych i powiatowych (w tym obwodnic) • Budowa lokalnych dróg
		REZULTAT	Średni czas dojazdu pomiędzy głównymi miejscowościami MOF Krosno – min.	

	Wzrost efektywności publicznego transportu zbiorowego MOF Krosno	PRODUKT	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej (km)	Projekty obejmujące m.in. <ul style="list-style-type: none"> • budowę bądź przebudowę dróg istotnych dla poprawy efektywności transportu • reorganizacji optymalizacji komunikacji miejskiej • MOF Krosno obsługiwane przez Sp. z o.o. Krosno: objęcie wszystkich gmin MOF wprowadzenie efektywności pomiędzy gminami M optymalizacja rozkład utworzenie nowych i istniejących linii komunikacji • zakup nowoczesnych autobusów (niskoemisyjnym) • budowę nowych oraz istniejących przystanków autobusowych • emisję obowiązującą całego Obszaru kart M • wprowadzenie systemów informacji pasażerskiej • wprowadzenie systemów sprzedaży biletów • zwiększenie bezpieczeństwa podróżujących, w tym wprowadzenie systemów
			Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	
			Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	
			Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	
			Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	
			Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby)	
			Pojemność zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (osoby)	

		REZULTAT	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt./rok)	
		REZULTAT	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂) (na tym etapie jest to trudne do oszacowania)	
	Rozwój lotniska w Krośnie	PRODUKT	Powierzchnia utwardzonej drogi startowej, dróg kołowania, płyt postojowych – m ²	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa infrastruktury w Krośnie
			Wyszczególnienie nowej infrastruktury lotniskowej – szt.	
		REZULTAT	Liczba operacji lotniczych wykonanych na lotnisku – szt.	
			Liczba stałych użytkowników lotniska – szt.	
	Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Krosno w zakresie transportu kolejowego	PRODUKT	n/d	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działań na budowę łącznicy kolejowej liniami nr 108 i 106 • Wspieranie działań na remont i elektryfikację kolejowych
		REZULTAT	n/d	
	Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w społeczeństwie MOF Krosno	PRODUKT	Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o przepustowości, co najmniej 30 Mb/s – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnianie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gmin MOF Krosno
		REZULTAT	Liczba osób w gospodarstwach domowych, które uzyskały dostęp do sieci o przepustowości, co najmniej 30 Mb/s – os.	

	Rozwój alternatywnych form transportu publicznego - ruchu rowerowego	PRODUKT	Całkowita długość nowych ścieżek i tras rowerowych – km	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i przebudowa systemu ścieżek i tras terenie gmin MOF Kc
		PRODUKT	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych ścieżek i tras rowerowych - km	
		REZULTAT	Liczba osób (pieszych i rowerzystów) korzystającej z wybudowanej infrastruktury – os.	
PROJEKT 5 Ochrona środowiska	Rozwój systemu gospodarki odpadami	PRODUKT	Ilość selektywnie zebranych odpadów komunalnych –Mg/rok	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa spalarni odpadów • Budowa i przebudowa sortowni odpadów w • Budowa lub rozbudowa selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie MOF K. Usno
			Liczba wspartych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych –szt.	
			Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami – szt.	
			Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – szt.	
			Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – szt.	
		REZULTAT	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów – os.	
		REZULTAT	Liczba osób objętych kampanią informacyjno-edukacyjną związaną z gospodarką odpadami – os.	
REZULTAT	Ludność korzystająca z oczyszczalni ogółem – os.			

	Ograniczenie emisji	PRODUKT	Odpady wytworzone w ciągu roku unieszkodliwione termicznie - Mg	<ul style="list-style-type: none"> Wymiana taboru MKS z o.o. na autobusy nis Wymiana kottow grze w budynkach na terer Krosno Termomodernizacja b użyteczności publiczn.
			Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci ciepłowniczej (przyłącza) - km	
			Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych źródeł ciepła – szt.	
			Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – os.	
		Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – szt.		
REZULTAT	Spadek wartości zanieczyszczeń mierzonych na stacji pomiarowej Krosno ul. Kletówki - $\mu\text{g}/\text{m}^3$			
	Uporządkowanie i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej	PRODUKT	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej -km	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa infrastruktury ściekowej obejmujące kanalizację sanitarną i Rozbudowa sieci kana na terenie gmin MOF
		PRODUKT	Długość rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej -km	
	REZULTAT	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej – os.		
	Wzrost efektywności energetycznej i rozwój niskoemisyjnych źródeł energii	PRODUKT	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Termomodernizacja b użyteczności publiczn. Wspieranie rozwiązań energii (farmy fotowoltaiczne, elektrownie wiatrowe, solarne na budynkach)
			Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE (odnawialnych źródeł energii) – szt.	

			Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – szt.	<ul style="list-style-type: none"> pompy ciepła) Projekty informacyjne dotyczące korzyści w wykorzystaniu źródeł Doradztwo/szkolenia budowy domów pasy Zastosowanie energo systemów oświetlenia terenie gmin MOF Krc
			Liczba wybudowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	
			Liczba zmodernizowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	
		REZULTAT	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w budynkach użyteczności publicznej – GJ/rok	
			Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej w wyniku zmodernizowania istniejących ciągów oświetleniowych – MWh/rok	
			Ilość energii elektrycznej wytworzonej z OZE – kWh/rok	
	Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród społeczności lokalnej	PRODUKT	Liczba działań edukacyjnych w zakresie ekologii – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Doradztwo/szkolenia budowy domów pasy Projekty informacyjne dotyczące korzyści w wykorzystaniu źródeł Programy edukacyjne terenie gmin MOF Krc warsztaty, seminaria, ekologicznej, itp.
		REZULTAT	Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi w zakresie ekologii – os.	
		PRODUKT	Liczba wspartych cennych przyrodniczo obiektów - siedlisk roślin i zwierząt – szt.	
	Zachowanie bioróżnorodności biologicznej	PRODUKT	Liczba wspartych cennych przyrodniczo obiektów - siedlisk roślin i zwierząt – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja prac pielęgnacji ochrony obiektów cer

	i krajobrazowej na terenie MOF Krosno	REZULTAT	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa naturalnego – szt.	<ul style="list-style-type: none"> przyrodniczo MOF Wykonanie tablic info tych obiektów
PRIORYTET 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe	Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego MOF Krosno	PRODUKT	Liczba zabytków objętych wsparciem – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Odnowa obiektów za sakralnych i innych at turystycznych Modernizacja obiektów w celu rozwoju w nich kulturalnych
		REZULTAT	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – szt.	
	Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych	REZULTAT	Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem — os.	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja wydarzeń (festiwale, wystawy, k z partnerami zagranic mieszkańców MOF Krosno turystów Działania promujące w kulturalne w regionalni i ogólnopolskich medi Programy rabatowe d społeczności np. dla r wielodzietnych, korzy z oferty kulturalnej M Opracowanie interakt terminarza imprez kul Krosno Organizacja warsztatów i spotkań edukacyjnych talenty
		PRODUKT	Liczba imprez kulturalnych na terenie gmin MOF Krosno – szt.	
		PRODUKT	Liczba działań promocyjnych upowszechniających imprezy kulturalne – szt.	
	Popularyzacja twórców kultury MOF Krosno	REZULTAT	Liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych – os.	<ul style="list-style-type: none"> Międzynarodowa pro kultury MOF Krosno
		PRODUKT	Liczba działań promujących lokalne talenty artystyczne – szt.	
	Rozwój instytucji kultury MOF Krosno	PRODUKT	Liczba twórców kultury objętych wsparciem – os.	<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja ośrodk
	PRODUKT	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt.		

			Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – szt.	wyposażenia
		REZULTAT	Liczba osób korzystających z oferty ośrodków kultury na terenie MOF Krosno – os.	
PRZYKŁAD 7: Edukacja	Wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół na terenie MOF Krosno	PRODUKT	Ilość zorganizowanych zajęć dodatkowych (pozaekcyjnych) – godz.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja warsztatów tematycznych, szkoleń i młodzieży rozwijając zainteresowania oraz proces kształcenia • Tworzenie kół zainteresowań naukowych
		REZULTAT	Liczba dzieci i młodzieży objętych zajęciami dodatkowymi (pozaekcyjnymi) – os.	
	Rozwój edukacji na kierunkach zawodowych zgodnych z potrzebami rynku pracy, we współpracy z pracodawcami	PRODUKT	Liczba nowych kierunków nauczania dopasowanych do potrzeb rynku pracy – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie w szkole kierunków/ programów w konsultacji z przedsiębiorcami działającymi na terenie Krosno • Wprowadzenie w szkole praktycznych przysposobienia uczniów do zawodu – przedsiębiorstwach działających na terenie gmin MOF Krosno • Organizacja zajęć porady młodzieży z planowaniem zawodowej, m.in. z pomocą psychologa i doradcy
		REZULTAT	Liczba uczniów objętych nowymi kierunkami nauczania dopasowanymi do potrzeb rynku pracy – os. Liczba przedsiębiorstw współpracujących z placówkami kształcenia zawodowego – szt.	

	Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej MOF Krosno	PRODUKT	Liczba przedszkoli, szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Doposażanie bazy dydaktycznej MOF Krosno
		REZULTAT	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w kształceniu w wyposażonych podmiotach – os.	
PRIORYTET 8: Zdrowie	Upowszechnienie edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców MOF Krosno	PRODUKT	Liczba prozdrowotnych działań edukacyjnych – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie materiałów informacyjnych promujących zdrowy styl życia Akcje/programy promujące zdrowy styl życia Zajęcia edukacyjne z zakresu zdrowotnej Programy i działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej mieszkańców MOF Krosno
		REZULTAT	Liczba osób objętych wsparciem w ramach działań profilaktycznych, prozdrowotnych i edukacyjnych – os.	
	Zwiększenie liczby organizowanych imprez sportowych	PRODUKT	Liczba imprez sportowych zorganizowanych na terenie gmin MOF Krosno – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych na terenie MOF Krosno Organizacja zawodów sportowych i młodzieży
		REZULTAT	Liczba osób uczestniczących w imprezach sportowych organizowanych na terenie MOF Krosno – os.	
	Aktywizacja sportowo-rekreacyjna mieszkańców MOF Krosno	PRODUKT	Liczba programów/zajęć rekreacyjnych dla seniorów – szt.	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie działań promujących naukę pływania wśród mieszkańców MOF Krosno Organizacja zawodów sportowych i rekreacyjnych
			Liczba działań na rzecz upowszechnienia nauki pływania – szt.	

		REZULTAT	Liczba seniorów objętych wsparciem w ramach programów rekreacyjnych – os.	<ul style="list-style-type: none"> • i młodzieży • Szkolenia/warsztaty/z w obszarze kultury i sportu starszych • Tworzenie klubów dla
			Liczba osób, które ukończyły programy/zajęcia upowszechniające naukę pływania – os.	
	Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej Obszaru i jej dostępności	PRODUKT	Liczba zmodernizowanych/nowo wybudowanych ośrodków sportowo-rekreacyjnych – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa centrum sportu rekreacyjnego • Rozbudowa systemu ścieżek spacerowych i rowerowych • Doposażenie w sprzęt klubów i stowarzyszeń
			Liczba wyposażonych sal sportowych, siłowni dostępnych dla mieszkańców itp.	
		REZULTAT	Liczba osób korzystających z zmodernizowanych/nowo wybudowanych ośrodków sportowo- rekreacyjnych – os.	
			Liczba osób dorosłych korzystających z sal sportowych – os.	
Prawo i bezpieczeństwo	Poprawa jakości sprzętu jednostek straży pożarnej	PRODUKT	Liczba zakupionych wozów ratowniczo-gaśniczych – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Doposażanie jednostek
			Liczba zakupionych jednostek wyposażenia ratownictwa gaśniczego – szt.	
	REZULTAT	Liczba jednostek straży pożarnej objętych wsparciem – szt.		
	Zwiększenie odporności na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu występujących na terenie MOF Krosno	PRODUKT	Liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i wdrożenie wczesnego reagowania ratownictwa w sytuacjach kataklizmów • Obwatowanie rzek • Rozwój form małej regionu MOF Krosno (w
Pojemność obiektów małej retencji –m ³				
REZULTAT		Procent ludności MOF Krosno objęty systemem ostrzegania - %		

	Zmniejszenie ryzyka związanego z przestępczością	PRODUKT	Liczba zainstalowanych urządzeń monitorujących miejsca publiczne – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury wizyjnego w miejscach
		REZULTAT	Liczba przestępstw pospolitych na terenie MOF – szt.	
	Integracja społeczna młodzieży	PRODUKT	Liczba utworzonych ośrodków wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie ośrodków wychowawczych dla r • Utworzenie ośrodków młodzieży
			Liczba programów/zajęć/warsztatów realizowanych w utworzonych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – szt.	
			Liczba nauczycieli i opiekunów w utworzonych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii dla młodzieży – os.	
		REZULTAT	Liczba młodzieży objętej opieką ośrodków wychowawczych i socjoterapii – os.	
	Stworzenie warunków do prowadzenia adopcji bezdomnych zwierząt	PRODUKT	Liczba utworzonych schronisk dla bezdomnych zwierząt na terenie MOF Krosno – szt.	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa schronisk dla
		REZULTAT	Liczba zaadoptowanych zwierząt – szt.	

3.4. Plan finansowy

"Strategia MOF Krosno" będzie realizowana m.in. przy wykorzystaniu następujących narzędzi:

- Regionalnego Programu Operacyjnego **Województwa** Podkarpackiego na lata 2014-2020,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i **Środowisko** 2014 – 2020,
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja **Rozwój** 2014-2020,
- Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020
- Programu Rozwoju **Obszarów** Wiejskich na lata 2014 – 2020,
- Programu **Erasmus+**,
- Programu Kreatywna Europa,
- Rządowego Programu na rzecz **Aktywności** Społecznej **Osób** Starszych na lata 2014–2020,
- programów Ministra **Kultury** i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministra **Sportu** i Turystyki,
- Program **Współpracy** Transgranicznej Interreg V-A Polska-Stowacja na lata 2014-2020,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białorus-Ukraina na lata 2014-2020,
- **Norweski** Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2020

"Strategia" finansowana będzie m.in. z następujących źródeł:

- **środków** Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- **budżetu** państwa,
- **budżetów samorządów - środków własnych gmin tworzących MOF Krosno,**
- innych **środków.**

4. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

4.1. Dokumenty strategiczne gmin tworzących MOF Krosno

Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020

Po przeprowadzonej diagnozie **społeczno-gospodarczej** miasta i zdiagnozowanych na jej podstawie problemach i wyzwaniach rozwojowych, w „Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020” zostały wskazane **trzy** obszary strategiczne, w ramach **których** realizowany ma być rozwój miasta. Dla każdego obszaru wskazano **cel** strategiczny. W ramach poszczególnych **obszarów** strategicznych „Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020”, wyznaczone zostały priorytety, którym przypisano cele szczegółowe oraz kierunki **działań** strategicznych. Na wszystkich poziomach planowania istnieje **spójność** „Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”. **Poniższa** tabela pokazuje **spójność** obu strategii.

Tabela 63 **Spójność „Strategii** Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – obszary strategiczne i priorytety

Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020	Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno
Obszary strategiczne	
Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka
Kapitał ludzki i społeczny	Kapitał społeczny i bezpieczeństwo
Przestrzeń i środowisko	Infrastruktura i środowisko
Obszary i priorytety	
Obszary strategiczny: Konkurencyjna gospodarka	Obszary strategiczny: Gospodarka
Priorytet 1: Przedsiębiorczość	Priorytet 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł Priorytet 2: Rolnictwo Priorytet 7: Edukacja
Priorytet 2: Turystyka	Priorytet 1: Turystyka
Obszary strategiczny: Kapitał ludzki i społeczny	Obszary strategiczny: Kapitał społeczny i bezpieczeństwo
Priorytet 1: Zdrowie	Priorytet 8: Zdrowie
Priorytet 2: Sport i rekreacja	Priorytet 8: Zdrowie

Priorytet 3: Edukacja	Priorytet 7: Edukacja
Priorytet 4: Kultura i dziedzictwo kulturowe	Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe
Priorytet 5: Aktywność społeczna	Priorytet 8: Zdrowie Priorytet 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł
Priorytet 5: Bezpieczeństwo	Priorytet 9: Bezpieczeństwo
Obszary strategiczne: Przestrzeń i środowisko	Obszary strategiczne: Infrastruktura i środowisko
Priorytet 1: Dostępność komunikacyjna	Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna
Priorytet 2: Przestrzeń miejska	Priorytet 1: Turystyka Priorytet 5: Ochrona środowiska Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe
Priorytet 3: Ochrona środowiska	Priorytet 5: Ochrona środowiska
Priorytet 4: Społeczeństwo informacyjne	Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna

Strategia Rozwoju Gminy Jedlicze do roku 2020

Poniższa tabela przedstawia **spójność** zapisów „Strategii Rozwoju Gminy Jedlicze do roku 2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”.

Tabela 52 **Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Jedlicze do roku 2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – obszary strategiczne, priorytety i cele**

Strategii Rozwoju Gminy Jedlicze do 2020 roku	Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno
Obszary, priorytety i cele	
Obszar: Potrzeby społeczne	Obszary strategiczne: Kapitał społeczny i bezpieczeństwo
<p>Cel strategiczny nr 1: Podniesiony standard życia mieszkańc</p> <p>1.1. Poprawa warunków zabezpieczenia materialnego mieszkańc</p> <p>1.2. Rozwinięta baza mieszkań socjalnych</p> <p>1.3. Wyższy poziom bezpieczeństwa w gminie</p> <p>1.4. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej i wzrost świadomości</p>	<p>Priorytet 1: Turystyka</p> <p>Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p> <p>Priorytet 7: Edukacja</p> <p>Priorytet 8: Zdrowie</p> <p>Priorytet 9: Bezpieczeństwo</p>

<p>mieszkańców w zakresie zachowań prozdrowotnych</p> <p>1.5. Zwiększona dostępność opieki przedszkolnej.</p> <p>1.6. Atrakcyjna oferta spędzania czasu dla dzieci i młodzieży</p> <p>1.7. Poprawa warunków i jakości kształcenia dzieci</p> <p>1.8. Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta kulturalna</p> <p>1.9. Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna</p> <p>1.10. Podwyższony poziom identyfikacji mieszkańców z Gminą oraz integracji Społecznej</p> <p>1.11. Świadome i bezpieczne społeczeństwo informacyjne</p>	
<p>Obszar: Zasoby i potencjały gminy</p>	<p>Obszary strategiczne: Infrastruktura i środowisko</p>
<p>Cel strategiczny nr 2: Rozwinięta infrastruktura techniczna</p> <p>2.1. Dobry stan techniczny budynków użyteczności publicznej</p> <p>2.2. Rozwinięta w dobrym stanie infrastruktura wodnokanalizacyjna</p> <p>2.3. Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna</p> <p>2.4. Gmina przygotowana do reagowania w sytuacji zagrożenia powodzią, ogniem i skażeniem</p> <p>2.5. Ograniczenie zjawiska „wykluczenia cyfrowego”</p> <p>2.6. Zwiększona powierzchnia gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Cel strategiczny nr 3: Zrównoważony ład przestrzenny</p> <p>3.1. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej</p> <p>Cel strategiczny nr 4: Zachowane i rozwijane dziedzictwo kulturowe gminy</p> <p>4.1. Zwiększona dostępność i wykorzystanie obiektów zabytkowych</p> <p>4.2. Zwiększenie aktywnego udziału mieszkańców w kulturze</p> <p>Cel strategiczny nr 5: Podwyższony poziom</p>	<p>Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna</p> <p>Priorytet 5: Ochrona środowiska</p> <p>Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p> <p>Priorytet 7: Edukacja</p>

<p>zachowania zasobów naturalnych</p> <p>5.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców</p> <p>5.2. Uporządkowana gospodarka odpadami stałymi i ciekłymi</p> <p>5.3. Poprawa zarządzania energią i środowiskiem naturalnym</p> <p>Cel strategiczny nr 6: Aktywna, zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>6.1. Podwyższony poziom aktywności oraz integracji społecznej</p> <p>6.2. Zwiększona aktywność organizacji pozarządowych</p> <p>6.3. Upowszechnione zjawisko zdrowego stylu życia</p> <p>6.4. Dogodne warunki do życia i rozwoju dla mieszkańców gminy</p>	
<p>Obszar: Gospodarka i promocja gminy</p>	<p>Obszar strategiczny: Gospodarka</p>
<p>Cel strategiczny nr 7: Poprawa konkurencyjności gospodarczej gminy</p> <p>7.1. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>7.2. Gmina przygotowana do pozyskiwania i obsługi inwestorów</p> <p>7.3. Wzrost dostępności wykwalifikowanych pracowników</p> <p>7.4. Zwiększona zdolność do absorpcji środków na aktywizację zawodową i rozwój przedsiębiorczości</p>	<p>Priorytet 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł</p>

Strategia Rozwoju Gminy Chorkówka do roku 2024

Przeprowadzona diagnoza **pozwołała** na sformułowanie **celów** strategicznych, **które** zostały opracowane w **3 głównych** wyznaczonych **wcześniej** obszarach funkcjonowania Gminy. Do każdego z **celów** strategicznych przypisano cele operacyjne, **które** wyznaczają kierunki **działań**, co do **przedsięwzięć właściwych** dla jej rozwoju. **Zarówno** cele strategiczne jak i operacyjne powstały na podstawie oceny aktualnej sytuacji, **uwzględniającej** zidentyfikowane w **uspołecznionym** procesie pracy **problemy** i czynniki wewnętrzne oraz **zewnętrzne**, wpływające na **możliwość** rozwoju Gminy

Poniżej zaprezentowano wyniki analizy **spójności** „Strategii Gminy Chorkówka do roku 2024” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”.

Tabela 64 Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Chorkowka do roku 2024” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – obszary strategiczne, priorytety i cele

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno	Strategia Rozwoju Gminy Chorkówka do roku 2024
<p>Priorytet 1 Turystyka</p>	<p>Obszar: Gospodarka i promocja Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 7 Rozwinięta, różnorodna strefa gospodarcza Gminy</p> <p>Cel operacyjny 7.3 Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy</p> <p>Cel operacyjny 7.4 Efektywna promocja gminy</p>
<p>Priorytet 2 Rolnictwo</p>	<p>Obszar: Gospodarka i promocja Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 7 Rozwinięta, różnorodna strefa gospodarcza Gminy</p> <p>Cel operacyjny 7.6 Poprawa sytuacji ekonomicznej towarowych gospodarstw rolnych</p>
<p>Priorytet 3 Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł</p>	<p>Obszar: Zaspakajanie potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 1 Podwyższenie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych</p> <p>Cel operacyjny 1.1 Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców</p> <p>Obszar: Potencjały i zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny 3 Uporządkowana gospodarka przestrzenna</p> <p>Cel operacyjny 3.1 Dysponowanie aktualnymi dokumentami regulującymi gospodarkę przestrzenną</p> <p>Cel strategiczny nr 6 Aktywne społeczeństwo</p> <p>Cel operacyjny 6.2 Ograniczenie zjawiska emigracji młodych mieszkańców Gminy</p> <p>Obszar: Gospodarka i promocja Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 7 Rozwinięta, różnorodna strefa gospodarcza Gminy</p> <p>Cel operacyjny 7.1 Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 7.2 Zwiększona dostępność informacji i doradztwa w zakresie uruchamiania</p>

	<p>i prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Cel operacyjny 7.4 Efektywna promocja Gminy</p> <p>Cel operacyjny 7.5 Wzrost inwestycji na terenie Gminy</p>
Priorytet 4 Infrastruktura komunikacyjna	<p>Obszar: Potencjały 1 zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 2 Poprawa stanu rozwoju infrastruktury technicznej</p> <p>Cel operacyjny 2.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy</p>
Priorytet 5 Ochrona Środowiska	<p>Obszar: Potencjały 1 zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 2 Poprawa stanu rozwoju infrastruktury technicznej</p> <p>Cel operacyjny 2.3 Rozwinięta gospodarka wodno – Jciekowa</p> <p>Cel strategiczny 4 Poprawa stanu środowiska naturalnego</p> <p>Cel operacyjny 4.1 Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza</p> <p>Cel operacyjny 4.2 Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ciekami bytowymi i odpadami stałymi</p>
Priorytet 6 Kultura i dziedzictwo kulturowe	<p>Obszar: Zaspakajanie potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 1 Podwyższanie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych</p> <p>Cel operacyjny 1.12 Wzrost jakości oferty kulturalnej</p> <p>Obszar: Potencjały i zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 5 Zachowane dziedzictwo kulturowe</p> <p>Cel operacyjny 5.1 Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych</p> <p>Cel operacyjny 5.2 Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w upowszechnianiu tradycji i zwyczajów lokalnych</p>
Priorytet 7 Edukacja	<p>Obszar: Zaspakajanie potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 1 Podwyższanie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych</p>

	<p>Cel operacyjny 1.11 Zapewniona wysoka jakość kształcenia na terenie gminy</p> <p>Obszar: Potencjaty i zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 2 Poprawa stanu rozwoju infrastruktury technicznej</p> <p>Cel operacyjny 2.2 Rozwinięta baza obiektów użyteczności publicznej</p>
Priorytet 8 Zdrowie	<p>Obszar: Zaspokajanie potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 1 Podwyższanie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych</p> <p>Cel operacyjny 1.6 Poprawa dostępności i jakości usług medycznych i rehabilitacyjnych</p> <p>Cel operacyjny 1.9 Popraw dostępności opieki dla osób niepełnosprawnych</p> <p>Obszar: Potencjaty i zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 6 Aktywne społeczeństwo</p> <p>Cel operacyjny 6.1 Większa świadomość mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie</p>
Priorytet 9 Bezpieczeństwo	<p>Obszar: Zaspokajanie potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 1 Podwyższanie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych</p> <p>Cel operacyjny 1.2 Poprawa sytuacji mieszkaniowej osób i rodzin będących w potrzebie/trudnej sytuacji</p> <p>Cel operacyjny 1.4 Popraw bezpieczeństwa na terenie Gminy</p> <p>Cel operacyjny 1.10 Zapewniona opieka dla osób w podeszłym wieku</p> <p>Obszar: Potencjaty i zasoby Gminy</p> <p>Cel strategiczny nr 2 Poprawa stanu rozwoju infrastruktury technicznej</p> <p>Cel operacyjny 2.4 Poprawa stanu zabezpieczenia ppoż i przeciwpowodziowego</p> <p>Cel operacyjny 2.5 Dostępna baza mieszkań socjalnych/chronionych</p>

Strategia Rozwoju Gminy Korczyna do roku 2025

Poniższa tabela przedstawia spójność zapisów „Strategii Rozwoju Gminy Jedlicze do roku 2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”.

Tabela 65 Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Korczyna do roku 2025” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – cele strategiczne i priorytety

Strategia Rozwoju Gminy Korczyna do roku 2025	Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno
Obszary strategiczne i priorytety	
Cel: Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców	Priorytet 7. Edukacja, Priorytet 8. Zdrowie, Priorytet 9. Bezpieczeństwo
Cel: Zasoby techniczne zapewniające podniesienie poziomu życia mieszkańców i umożliwiające zrównoważony rozwój, zrównoważony ład przestrzenny	Priorytet 4. Infrastruktura komunikacyjna, Priorytet 1. Turystyka, Priorytet 2. Rolnictwo
Cel: Poprawa stanu środowiska naturalnego	Priorytet 5. Ochrona środowiska
Cel: Zachowane i wykorzystane zasoby dziedzictwa kulturowego	Priorytet 6. Kultura i dziedzictwo kulturowe
Cel: Rozwinięty kapitał ludzki i społeczny, wzrost potencjału gospodarczego gminy	Priorytet 3. Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł

Plan odnowy miejscowości **Krościenko Wyżne** na lata 2010-2017 oraz

Plan odnowy miejscowości **Pustyny** na lata 2010-2017

Poniższa tabela przedstawia spójność zapisów „Planu odnowy miejscowości Krościenko Wyżne na lata 2010-2017” i „Planu odnowy miejscowości Pustyny na lata 2010-2017” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno”.

Tabela 66 Spójność „Planu odnowy miejscowości Krościenko Wyżne na lata 2010-2017” i „Planu odnowy miejscowości Pustyny na lata 2010-2017” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – obszary strategiczne i priorytety

Plan odnowy miejscowości Krościenko Wyżne na lata 2010-2017	Plan odnowy miejscowości Pustyny na lata 2010-2017	Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno
Obszary strategiczne		
Gospodarka i rolnictwo	Gospodarka i rolnictwo	Gospodarka
Infrastruktura społeczna, Kapitał społeczny i ludzki	Infrastruktura społeczna, Kapitał społeczny i ludzki	Kapitał społeczny i bezpieczeństwo
Zasoby przyrodnicze	Zasoby przyrodnicze	Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura techniczna	Infrastruktura techniczna	
Obszar strategiczny: Gospodarka i rolnictwo	Obszar strategiczny: Gospodarka i rolnictwo	Obszar strategiczny: Gospodarka
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój przedsiębiorczości mieszkańców • ochrona systemów naturalnych 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • wysoki poziom zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Pustyn; • zachowane środowisko przyrodnicze w jak najlepszym stanie; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • wysoka aktywność społeczna mieszkańców. 	<p>Priorytet 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł Priorytet 2: Rolnictwo</p>
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja gospodarcza i turystyczna wsł 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury komunalnej; • dobry dostęp do infrastruktury społecznej: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • wysoki poziom zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Pustyn; • zachowany i kultywowany dorobek kulturowy 	<p>Priorytet 1: Turystyka</p>

Obszar strategiczny: Infrastruktura społeczna, Kapitał społeczny i ludzki	Obszar strategiczny: Infrastruktura społeczna, Kapitał społeczny i ludzki	Obszar strategiczny: Kapitał społeczny i bezpieczeństwo
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • harmonijny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej • zapewnienie rozwoju dzieciom i młodzieży 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury komunalnej; dobry dostęp do infrastruktury społecznej: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • wysoka aktywność społeczna mieszkańców. 	<p>Priorytet 8: Zdrowie Priorytet 7: Edukacja</p>
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie dziedzictwa kulturowego 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • wysoki poziom zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Pustyn; • zachowany i kultywowany dorobek kulturowy; 	<p>Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p>
<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie mieszkańcom źródeł utrzymania w swojej miejscowości • uzbrajanie terenów inwestycyjnych 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury komunalnej; • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • wysoka aktywność społeczna mieszkańców. 	<p>Priorytet 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł</p>
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa stanu bezpieczeństwa społecznego, 	<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa stanu bezpieczeństwa społecznego, 	<p>Priorytet 9: Bezpieczeństwo</p>

Obszar strategiczny: Zasoby przyrodnicze Infrastruktura techniczna	Obszar strategiczny: Zasoby przyrodnicze Infrastruktura techniczna	Obszary strategiczne: Infrastruktura i środowisko
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • harmonijny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, • uzbrajanie terenów inwestycyjnych 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury komunalnej; dobry dostęp do infrastruktury społecznej: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • wysoki poziom zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Pustyn; 	<p>Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna</p>
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja gospodarcza i turystyczna wsi • konserwacja pomników historii, budynków będących miejscem pamięci (cmentarz, izba muzealna) oraz zachowanie charakteru wsi – budownictwo drewniane, stawy, miejsca dawnych spotkań ludności 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobry dostęp do infrastruktury społecznej: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • wysoki poziom zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Pustyn; • zachowany i kultywowany dorobek kulturowy; 	<p>Priorytet 1: Turystyka Priorytet 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p>
<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona systemów naturalnych 	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobry dostęp do infrastruktury społecznej: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej; • lepsze gospodarcze wykorzystanie posiadanych potencjałów, w tym turystycznego, • zachowane środowisko przyrodnicze w jak najlepszym stanie; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • wysoka aktywność społeczna mieszkańców. 	<p>Priorytet 5: Ochrona środowiska</p>

Gmina Miejsce Piastowe i Gmina Wojaszowka nie posiadają aktualnych dokumentów strategicznych.

W przygotowaniu są również programy rewitalizacji poszczególnych Gmin MOF, które zawierać będą **szczególne** dane dotyczące obszarów zdegradowanych oraz projektów planowanych do realizacji.

4.2 Dokumenty strategiczne szczebla regionalnego, krajowego i unijnego

Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 jest to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. 3 marca 2010 r. w Komunikacie „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” zaznaczona została potrzeba wspólnego działania państw wchodzących w skład Unii Europejskiej na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz realizowania reform, które umożliwią osiągnięcie założonych celów, które są związane z globalizacją, starzeniem się mieszkańców, potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Aby to osiągnąć przedstawiono 3 podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się **wysokim** poziomem zatrudnienia i zapewniającej **spójność** gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Komisja Europejska przedstawiła wskaźniki, które umożliwią monitorowanie postępów w realizacji powyższych priorytetów za pomocą 5 nadrzędnych celów, **określonych** na poziomie całej Unii Europejskiej, w tym:

1. Osiągnięcie **wskaźnika** zatrudnienia **osób** w wieku **20-64** lat na poziomie 75%;
2. Poprawa warunków realizacji **działalności** badawczo-rozwojowej, m.in. dzięki przeznaczaniu 3% PKB Unii Europejskiej na inwestycje w badania i rozwój;
3. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o **20%** w porównaniu z 1990 r.; wzrost do **20%** udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz dążenie do zwiększenia **efektywności** energetycznej o **20%**;
4. Wzrost poziomu wykształcenia, **zwłaszcza** dzięki zmniejszeniu odsetka osób **przedwcześnie** kończących naukę do mniej niż **10%** oraz zwiększenie, do co najmniej **40%** odsetka osób mających wykształcenie **wyższe**;
5. Wspieranie włączenia społecznego, szczególnie przez ograniczanie **ubóstwa**, mając na celu zmniejszenie liczby osób zagrożonych **ubóstwem** o 20 mln.

Jedynym krajem członkowskim Unii Europejskiej, **który** odnotował wzrost gospodarczy w czasach kryzysu jest **Polska**. Możliwe to **było** dzięki odpowiednio dostosowanym strategiom

makroekonomicznym, silnemu sektorowi produkcji oraz cenowej konkurencyjności siły roboczej. Jednak obecna sytuacja w polskiej gospodarce daje mniej powodów do optymizmu. Polska wprowadza **reformy** w celu pokonania problemów wskazanych w zaleceniach Komisji Unii Europejskiej w 2012 r. Wyzwania, jakie stoją przed **Polską** są związane z finansami publicznymi, udziałem w rynku pracy, infrastrukturą, otoczeniem biznesu i innowacjami.

Zalożenia kluczowe Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosna są zgodne z założeniami Strategii Europa 2020. W priorytet rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji wpisuje się Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** oraz Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: Edukacja. **Następujące** priorytety Strategii MOF Krosno są zgodne z priorytetem Strategii Europa 2020 **zrównoważony rozwój** – wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej **środowisku** i bardziej konkurencyjnej: Priorytet 1: **Turystyka**, Priorytet 2: **Rolnictwo**, Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł**, Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna, Priorytet 5: Ochrona **środowiska**, Priorytet 6: **Kultura** i dziedzictwo **kulturowe**, Priorytet 8: Zdrowie, Priorytet 9: Bezpieczeństwo. W priorytet Strategii Europa 2020: rozwój sprzyjający włączeniu **społecznemu** – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca **spójność** gospodarczą, społeczną i terytorialną wpisują się **następujące** priorytety Strategii MOF Krosno: Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł**, Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna, Priorytet 7: **Edukacja**, Priorytet 9: **Bezpieczeństwo**.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, jest to dokument **określający** cele polityki regionalnej i instrumenty ich realizacji w kontekście przestrzennym. KSRR ukierunkowuje **interwencję** na najwainiejsze obszary miejskie - obszary strategiczne utoisamiane ze stolicami **województw**, a takie wspiera rozprzestrzenianie **procesów** rozwojowych na dalsze obszary wojewodztw. Obok wymienionych działań, polityka regionalna zakłada specjalne działania dla terytoriów wymagających szczególnego wsparcia procesów rozwojowych, które określone są, jako obszary problemowe (np. obszary wiejskie na których podnoszony **będzie dostęp** do usług publicznych i ich **jakość**, obszary peryferyjne czy obszary przygraniczne).

Celem **nadrzędnym** KSRR 2010-2020 jest efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla **osiągnięcia** celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i **spójności** w horyzoncie długookresowym.

Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczególne polityki regionalnej:

- I. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- II. Budowanie **spójności** terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
- III. Tworzenie warunków **dla** skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji **działań** rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Przy realizacji celu strategicznego KSRR 2010-2020 szczególna uwaga **będzie** skierowana na kilka uniwersalnych zasad nowej polityki rozwoju, w które wpisuje się Strategia - MOF Krosno, tj.:

- Koncentracja geograficzna. Obszarami strategicznej interwencji powinny być obszary geograficzne, na których potrzebna jest **zewnętrzna** interwencja dla **pełnego** wykorzystania potencjałów rozwojowych.
- Koncentracja tematyczna, polegająca na ograniczeniu interwencji do **określonych** kategorii **działań/projektów** w ramach wybranych dziedzin strategicznych.
- Zintegrowane **podejście** terytorialne, dotyczy lepszego wykorzystania ukrytych lub **niewłaściwie** wykorzystywanych zasobów, a w tym zasobów ludzkich i specjalizacji terytoriów w regionach o różnym poziomie rozwoju. **Uwzględnić wielowymiarowość** procesów rozwojowych – wymiar społeczny, ekonomiczny, przestrzenny.

Strategia - MOF Krosno jest spójna z **następującymi** celami KSRR 2010-2020:

- wspomaganie wzrostu **konkurencyjności** regionów. W tak **określony cel** wpisują się **następujące** priorytety Strategii MOF Krosno: Priorytet **1: Turystyka**, Priorytet **2: Rolnictwo**, Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i **zwiększania** ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi oraz KSRR 2010-2020 Działanie 1.3. Budowa podstaw **konkurencyjności** województw – działania tematyczne, Działanie tematyczne 1.3.4. Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu), Priorytet 4: Infrastruktura **komunikacyjna**, Priorytet 5: Ochrona **środowiska**, Priorytet 6: Kultura i **dziedzictwo** kulturowe (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie Budowa podstaw **konkurencyjności** województw – działania tematyczne, Działanie tematyczne 1.3.6. Wykorzystanie walorów **środowiska** przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego), Priorytet 7: **Edukacja** (KSRR 2010-2020 Działanie 1.3. Budowa podstaw **konkurencyjności** województw – działania tematyczne, Działanie tematyczne 1.3.1. Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego)

- budowanie **spójności** terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych. Priorytety Strategii MOF Krosno zgodne z tak **określonym** celem KSRR 2010-2020 to: Priorytet **1: Turystyka**, Priorytet **2: Rolnictwo**, Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 2.1. Wzmacnianie **spójności** w układzie krajowym (przede wszystkim w inicjatywach **zwiększających atrakcyjność** inwestycyjną - uzbrajanie terenów, poprawa **dostępności** przestrzennej), Priorytet 4: Infrastruktura **komunikacyjna** (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie **dostępu** mieszkańców do dóbr i usług warunkujących **możliwości** rozwojowe oraz KSRR 2010-2020 Działanie 2.5. **Zwiększenie dostępności** transportowej do **ośrodków** wojewódzkich na obszarach o najniższej **dostępności**), Priorytet 5: Ochrona **środowiska** (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie **dostępu** mieszkańców do dóbr i usług warunkujących **możliwości** rozwojowe oraz Działanie 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje **społeczno-gospodarcze**), Priorytet 6: **Kultura i dziedzictwo** kulturowe (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 2.2. Wspieranie **obszarów** wiejskich o najniższym poziomie **dostępu** mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, Poddziałanie 2.2.5. Usługi kulturalne), Priorytet 7: **Edukacja** (KSRR 2010-2020 Działanie 2.1. Wzmacnianie **spójności** w układzie krajowym (w szczególności w rozwoju zasobów ludzkich

i kapitału społecznego), KSRR 2010-2020 Działanie 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, Poddziałanie 2.2.1. Usługi edukacyjne i szkoleniowe), Priorytet 8: Zdrowie, Priorytet 9: *Bezpieczeństwo* (w szczególności KSRR 2010-2020 Działanie 2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe).

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Wizja rozwoju województwa podkarpackiego w 2020 r. jest następująca: „W 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne potencjały, zapewniającym wysoki poziom jakości życia mieszkańców”.

Strategia Rozwoju Województwa-Podkarpackie 2020 wskazuje na cztery podstawowe obszary z odpowiadającymi im celami:

1. „Konkurencyjna i Innowacyjna Gospodarka” – Cel 1: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje, jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej.
2. „Kapitał Ludzki i Społeczny” – Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców.
3. „Sieć Osadnicza” – Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej, jako element budowania potencjału rozwojowego regionu.
4. „Środowisko i Energetyka” – Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

W ramach wszystkich obszarów formy interwencji zewnętrznej, które są zakładane w programach operacyjnych pozwolą na:

- wzmocnienie przewagi konkurencyjnej,
- niwelowanie barier rozwojowych.

Pozwoli to na zmniejszenie dysproporcji w poziomie społeczno-gospodarczego rozwoju wewnątrz regionu. Rezultatem wszystkich działań do 2020 r. będzie wzrost konkurencyjności regionu wśród lepiej rozwiniętych regionów kraju i Unii Europejskiej.

Kluczowe założenie Strategii - Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosna w formie jej celu nadrzędnego są zgodne także ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020, którego głównym celem jest „efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”.

Zgodność obu dokumentów dotyczy w szczególności:

- Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: *Turystyka*:

- o Działanie 1.1. Tworzenie i promocja lokalnych produktów turystycznych MOF Krosno
- o Działanie 1.2. Stworzenie kompleksowej oferty pobytu dla turystów na terenie MOF Krosno (z uwzględnieniem atrakcji w otoczeniu MOF Krosno)
- o Działanie 1.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej **służące** wzrostowi jej estetyki i funkcjonalności
- o Działanie 1.4. **Opracowanie** spójnego systemu informacji turystycznej MOF Krosno
- o Działanie 1.5. Działania promocyjne obszaru turystycznego MOF Krosno

wpisują się w cel 1 dziedziny działań strategicznych Strategii Województwa Podkarpackie 2020 - Konkurencja i innowacyjna gospodarka: rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje, jako przejaw budowania konkurencji krajowej i międzynarodowej, w Priorytet 1.3. Turystyka, którego celem jest budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu, a w szczególności w zakresie następujących kierunków działania: rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej, podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa, rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa stującego turystyce przyjazdowej do województwa.

- Priorytet 2 Strategii MOF Krosno: **Rolnictwo**:
  - o Działanie 2.1. Wspieranie procesu scalania **gruntów** i powiększania gospodarstw rolnych
  - o Działanie 2.2. Ustawiczne edukowanie rolników w zakresie uwarunkowań rynkowych i przyrodniczych produkcji rolnej, produkcji ekologicznej
  - o Działanie 2.3. Wspieranie **działań** zmierzających do zagospodarowania nieużytków MOF Krosno

wpisują się w cel 1 dziedziny działań strategicznych Strategii Województwa Podkarpackie 2020 - Konkurencja i innowacyjna gospodarka: rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje, jako przejaw budowania konkurencji krajowej i międzynarodowej, w Priorytet 1.4. Rolnictwo, którego celem jest poprawa konkurencyjności sektora rolno-spożywczego, a w szczególności w kierunku działań poprawa **efektywności i dochodowości** gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację zmianą struktur rolnych, rozwój **biogospodarki** oraz współpracy z **ośrodkami** naukowo – badawczymi.

- Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł**:
  - o Działanie 3.1. Wyznaczenie i uzbrojenie **nowych** terenów inwestycyjnych
  - o Działanie 3.3. Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu stymulujących rozwój **przedsiębiorczości**, w tym **przedsiębiorczości** akademickiej
  - o Działanie 3.7. Wspieranie działaczy zmierzających do pogłębiania **współpracy** nauki i gospodarki.

wpisują się w cel 1 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 - Konkurencja i innowacyjna gospodarka: rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje, jako przejaw budowania konkurencji krajowej i międzynarodowej, w Priorytet 1.1. Przemysł, którego celem jest przemysł nowoczesnych technologii **wzmacniający konkurencyjność** regionalnej gospodarki, a w szczególności tworzenie infrastruktury dla nowoczesnego przemysłu oraz Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu, którego celem jest rozwój **przedsiębiorczości** poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu.

- o Działanie 3.6. Aktywizacja osób bezrobotnych

wpisuje się w cel 2 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020: Rozwoj kapitału ludzkiego i społecznego, jako czynników: **innowacyjności** regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców.

- Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: *Infrastruktura komunikacyjna*:

- o Działanie 4.1. Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci dróg MOF Krosno
- o Działanie 4.2. Wspieranie działań na rzecz połączenia istniejących sieci dróg powiatowych i gminnych z drogami wyższej kategorii
- o Działanie 4.3. Wspieranie inicjatyw na rzecz modernizacji i rozbudowy linii kolejowych na terenie gmin MOF Krosno
- o Działanie 4.4. Poprawa jakości i efektywności miejskiego transportu publicznego MOF Krosno
- o Działanie 4.5. Zapewnienie mieszkańcom MOF Krosno dostępu do szerokopasmowego Internetu
- o Działanie 4.6. Wspieranie działań na rzecz rozwoju lotniska w Krośnie
- o Działanie 4.7. Tworzenie dogodnych warunków dojazdu rowerowego do miejscowości MOF Krosno poprzez budowę spójnego systemu ścieżek i tras rowerowych

wpisują się w cel 3 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – Sieć Osadnicza: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu, w Priorytet 3.1 „Dostępność komunikacyjna” – cel: poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu, Priorytet 3.5 „Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu”, Priorytet 3.2 „Dostępność technologii informacyjnych” – cel: rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.

- Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: *Ochrona środowiska*:

- o Działanie 5.1. Wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej
- o Działanie 5.2. Dostosowanie instalacji RIPOK Krosno pozwalające na termiczne unieszkodliwianie odpadów

- Działanie 5.3. Wspieranie tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami
- Działanie 5.4. Uporządkowanie istniejącej gospodarki ściekami poprzez rozdzielanie kanalizacji sanitarnej i deszczowej
- Działanie 5.5. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- Działanie 5.6. Wspieranie inicjatyw na rzecz efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii
- Działanie 5.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej adresowanej do różnych grup mieszkańców
- Działanie 5.8. Realizacja efektywnego energetycznie systemu oświetlenia ulicznego na terenie gmin MOF Krosno
- Działanie 5.9. Ochrona i popularyzacja zasobów przyrodniczych i krajobrazowych MOF Krosno

wpisują się w cel 4 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – Środowisko i energetyka: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa, Priorytet 4.2 Ochrona środowiska – cel: osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa; Priorytet 4.3 Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii – cel: zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.

- Priorytet 6 Strategii MOF Krosno: Kultura i dziedzictwo kulturowe:
  - Działanie 6.1. Wspieranie procesu odnowy i konserwacji obiektów zabytkowych i innych atrakcji turystycznych MOF Krosno
  - Działanie 6.2. Rozszerzenie oferty kulturalnej MOF Krosno
  - Działanie 6.3. Stworzenie mapy i kalendarza imprez kulturalnych
  - Działanie 6.4. Poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków kultury
  - Działanie 6.5. Promowanie twórców kultury MOF Krosno
  - Działanie 6.6. Rozwój edukacji artystycznej mieszkańców MOF Krosno

wpisują się w cel 2 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – Kapitał ludzki i społeczny: rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców, w Priorytet 2.2 Kultura i dziedzictwo kulturowe, którego celem jest rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu.

- Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: Edukacja:

- o Działanie 7.2. Dostosowanie do potrzeb rynku pracy realizowanych na terenie gmin MOF Krosno kierunków kształcenia i programów nauczania (we współpracy z pracodawcami)

wpisują się w cel 1 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 - Konkurencja i innowacyjna gospodarka: rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje, jako przejaw budowania konkurencji krajowej i międzynarodowej, w Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo **wyższe**, którego celem jest rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej, jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu

- o Działanie 7.2. Dostosowanie do potrzeb **rynku** pracy realizowanych na terenie gmin MOF Krosno kierunków kształcenia i programów nauczania (we współpracy z pracodawcami)
- o Działanie 7.3. **Zapewnienie właściwych warunków nauczania poprzez doposażenie bazy dydaktycznej.**

wpisują się w cel 2 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – Kapitał ludzki i społeczny: rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, jako czynników: **innowacyjności** regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców, w Priorytet 2.1. Edukacja, którego celem jest dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań **przyszłości**

- Priorytet 8 Strategii MOF Krosno: **Zdrowie:**
  - o Działanie 8.1. Organizowanie imprez sportowych na terenie gmin MOF Krosno
  - o Działanie 8.2. Wspieranie działań na rzecz upowszechnienia nauki **pływania**
  - o Działanie 8.3. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Obszaru
  - o Działanie 8.5. Prowadzenie edukacji prozdrowotnej oraz działań profilaktycznych

wpisują się w cel 2 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – **Kapitał** ludzki i społeczny: rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, jako czynników: **innowacyjności** regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców, w Priorytet 2.6. Sport powszechny, którego celem jest **zwiększenie aktywności** ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.

- Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: **Bezpieczeństwo:**
  - o Działanie 9.1. Wspieranie działań na rzecz lepszego **wyposażenia sprzętowego** jednostek straży pożarnej
  - o Działanie 9.2. Implementacja zintegrowanego systemu ostrzegania przed kataklizmami
  - o Działanie 9.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego MOF Krosno

wpisują się w cel 4 dziedziny działań strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 – **Środowisko** i energetyka: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem **środowiska** naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia

mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa, Priorytet 4.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków – cel: zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami **zagrożeń** wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z **działalności** człowieka.

Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa jest dokumentem, który **określa** kierunki interwencji w **latach 2014-2020** trzech polityk unijnych w Polsce: Polityki **Spójności**, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa. 23 maja 2014 r. Umowa Partnerstwa **została przyjęta** przez Komisję Europejską.

Umowa Partnerstwa prezentuje: cele oraz priorytety interwencji w **ujęciu** tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi **wskaźnikami**, opis stopnia uzupełniania **się działań** finansowanych z Polityki **Spójności**, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa, **układ** programów operacyjnych, a także **zarys** systemu finansowania oraz **wdrażania**

Przedstawione cele rozwojowe do 2020 roku i wskaźniki monitorujące ich realizację, a także zakres proponowanych interwencji **są** punktem odniesienia do **określenia** szczegółowej **zawartości** programów operacyjnych. Cele główne Umowy Partnerstwa to:

1. Zwiększenie **konkurencyjności** gospodarki.
2. Poprawa **spójności społecznej** i terytorialnej.
3. Podniesienie **sprawności** i efektywności państwa.

Priorytety Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno **są** spójne z celami Umowy Partnerstwa:

- Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: Turystyka realizuje się w celu Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – zwiększenie **efektywności** wykorzystania **zasobów** naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie, zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie, wzrost **konkurencyjności** przedsiębiorstw,
- Priorytet 2 Strategii MOF Krosno: Rolnictwo realizuje się w celu Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw,
- Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** realizuje się w celach: Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – wzrost **konkurencyjności** przedsiębiorstw; poprawa **jakości** i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz **zwiększenie** transportowej **dostępności** kraju w układzie europejskim i krajowym, bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy, Poprawa spójności społecznej i terytorialnej - wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych **lub** zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: Infrastruktura **komunikacyjna** realizuje się w celu: Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – zmniejszenie **emisyjności** gospodarki, poprawa **jakości** i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej **dostępności** kraju w układzie europejskim i krajowym

- Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: **Ochrona środowiska** realizuje się w celu Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – zmniejszenie emisyjności gospodarki; zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie;
- Priorytet 6 Strategii MOF Krosno: **Kultura i dziedzictwo kulturowe** realizuje się w celu: Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie;
- Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: **Edukacja** realizuje się w celu Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – lepsze kompetencje kadr gospodarki,
- Priorytet 8 Strategii MOF Krosno: **Zdrowie** realizuje się w celach: Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – zmniejszenie emisyjności gospodarki, Poprawa spójności społecznej i terytorialnej– ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług;
- Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: **Bezpieczeństwo** realizuje się w celu Zwiększenie konkurencyjności gospodarki – poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 jest pierwszą w Polsce strategią makroregionalną, która powstała po reformie administracyjnej z 1998 r., w której wchodzi w skład pięć województw: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

Makroregion Polska Wschodnia w latach 2007-2013 została beneficjentem specjalnego instrumentu wsparcia dla obszarów o najniższym poziomie rozwoju przeznaczonego przez Unię Europejską. Strategia tworzy ramy dla realizowanych działań w horyzoncie czasowym do 2020r.

11 lipca 2013r. zakończył się proces aktualizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020. Dokument ten określa potrzeby działań na rzecz obszaru makroregionu w 3 głównych obszarach:

- podnoszenia poziomu **innowacyjności** makroregionalnej gospodarki w oparciu o specjalizacje ponadregionalne, przy jednoczesnym wzmacnianiu **potencjału** sektora nauki i badań;
- aktywizacji zasobów **pracy i przeciwdziałania** wykluczeniu społecznemu;
- budowania powiązań transportowych i nowoczesnej infrastruktury elektroenergetycznej.

Odnowiona Strategia **wypełnia lukę** pomiędzy horyzontalną polityką wobec **regionów** w całej Polsce, która **została** sformułowana w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 a polityką rozwoju poszczególnych **regionów** w Polsce Wschodniej, wyrażoną w Strategiach Rozwoju Województw.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 przedstawia dodatkowy, makroregionalny poziom potrzeb i celów rozwojowych w perspektywie do 2020 r., który jest komplementarny z krajowymi i regionalnymi strategiami rozwoju.

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno jest **spójna z** Strategią Rozwoju **Społeczno-Gospodarczego Polski** Wschodniej do roku **2020** w zakresie:

- Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** w zakresie strategicznego obszaru Zasoby pracy i **jakość kapitału** ludzkiego Strategii Rozwoju **Społeczno-Gospodarczego Polski** Wschodniej do roku **2020** w **działaniach** dotyczących przeciwdziałania wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy m.in. poprzez stworzenie systemu zachęt do podejmowania **działalności** gospodarczej i powstawania nowych miejsc pracy oraz w zakresie strategicznego obszaru **Innowacyjność** w działaniach dotyczących budowy **trwałych** przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i **innowacyjności** w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych.
- Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: Infrastruktura komunikacyjna w zakresie strategicznego obszaru Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego **Polski** Wschodniej do roku **2020** - zwiększenie **spójności** wewnętrznej i wzmacnienie powiązań zewnętrznych regionalnych makroregionu.
- Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: Ochrona **środowiska** w zakresie strategicznego obszaru Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna Strategii Rozwoju **Społeczno-Gospodarczego Polski** Wschodniej do roku **2020**- zwiększenie **spójności** wewnętrznej i wzmocnienie powiązań zewnętrznych regionalnych makroregionu oraz rozbudowa i poprawa stanu technicznego infrastruktury elektroenergetycznej w makroregionie (wytworczej, przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym sieci wysokiego, średniego i niskiego napięcia).
- Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: Edukacja w zakresie strategicznego obszaru Zasoby pracy i **jakość** kapitału ludzkiego Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego **Polski** Wschodniej do roku **2020** w działaniach dotyczących wzmacnienia potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy m.in. dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb makroregionu rynku pracy - wzmacnianie współpracy między szkołami zawodowymi, uczelniami **wyższymi**, a sektorem przedsiębiorstw, poprawa **efektywności** systemu doradztwa zawodowego.
- Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: Bezpieczeństwo w zakresie strategicznego obszaru Zasoby pracy i **jakość** kapitału ludzkiego Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego **Polski** Wschodniej do roku **2020** - aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy oraz podniesienie jakości kapitału ludzkiego na potrzeby gospodarki opartej na wiedzy oraz strategicznego obszaru Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna - zwiększenie **spójności** wewnętrznej i wzmocnienie powiązań zewnętrznych regionalnych makroregionu oraz rozbudowa i poprawa stanu technicznego infrastruktury elektroenergetycznej w makroregionie (wytworczej, przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym sieci wysokiego, średniego i niskiego napięcia).

Rozporządzenia UE (pakiet legislacyjny dla polityki **spójności** przedstawiony przez **Komisję Europejską** w dniu 17 grudnia 2013 r.)

17.12.2013 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet legislacyjny dla polityki **spójności** na lata 2014-2020, który składa się z następujących rozporządzeń:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu **Spójności**, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy **ogólne** dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu **Spójności** i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006,

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1302/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) w celu doprecyzowania, uproszczenia i usprawnienia procesu tworzenia takich ugrupowań oraz ich funkcjonowania,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu **Spójności** i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.

Do celów tematycznych pakietu legislacyjnego Unii Europejskiej można zaliczyć:

1. Wzmacnianie **badania** naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.
2. **Zwiększenie dostępności**, stopnia wykorzystania i jakości TIK.
3. Wzmacnianie **konkurencyjności MŚP**, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i **akwakultury** (w odniesieniu do EFMR).

4. Wspieranie **przejęcia** na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
6. Zachowanie i ochrona **środowiska** naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w **działaniu** najważniejszej infrastruktury sieciowej.
8. Promowanie **trwałego** i wysokiej **jakości** zatrudnienia oraz wsparcie **mobilności** pracowników.
9. Promowanie włączenia **społecznego**, walka z ubóstwem i **wszelką** dyskryminacją.
10. Inwestowanie w **kształcenie**, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania **umiejętności** i uczenia się przez całe życie.
11. Wzmacnianie **zdolności** instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz **sprawności** administracji publicznej.

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno realizuje następujące cele tematyczne Funduszy wskazane w **rozporządzeniach** UE (pakiet legislacyjny dla polityki **spójności** przedstawiony przez Komisję Europejską w dniu 17 grudnia 2013 r):

Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: **Turystyka** realizuje:

- Cel tematyczny 2. Zwiększenie **dostępności**, stopnia wykorzystania i **jakości** TIK.
- Cel tematyczny 3. Wzmacnianie **konkurencyjności** **MŚP**, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora **rybołówstwa** i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).
- Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona **środowiska** naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytet 2 Strategii MOF Krosno: **Rolnictwo** realizuje:

- Cel tematyczny 3. Wzmacnianie **konkurencyjności** **MŚP**, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora **rybołówstwa** i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).

Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł** realizuje:

- Cel tematyczny 3. Wzmacnianie **konkurencyjności** **MŚP**, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora **rybołówstwa** i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).
- Cel tematyczny 7. Promowanie **zrównoważonego** transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w **działaniu** najważniejszej infrastruktury sieciowej.
- Cel tematyczny 8. Promowanie **trwałego** i wysokiej **jakości** zatrudnienia oraz wsparcie **mobilności** pracowników.
- Cel tematyczny 9. Promowanie **włączenia** społecznego, walka z ubóstwem i **wszelką** dyskryminacją.

Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: **Infrastruktura komunikacyjna** realizuje:

- Cel tematyczny 4. Wspieranie **przejęcia** na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
- Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w **działaniu** najważniejszej infrastruktury sieciowej.

Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: Ochrona *środowiska* realizuje:

- Cel tematyczny 4. Wspieranie **przejęcia** na **gospodarkę** niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
- Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytet 6 Strategii MOF Krosno: *Kultura i* dziedzictwo kulturowe realizuje:

- Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: *Edukacja* realizuje:

- Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania **umiejętności** i uczenia się przez całe życie.

Priorytet 8 Strategii MOF Krosno: *Zdrowie* realizuje:

- Cel tematyczny 4. Wspieranie **przejęcia** na **gospodarkę** niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
- Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: *Bezpieczeństwo* realizuje:

- Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 został **przyjęty** przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 3 marca 2015 r. w związku z decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej nr C(2015) 910 z dnia 12 **lutego** 2015 r. przyjmującą dokument.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020 zawiera 10 Osi priorytetowych:

- Oś Priorytetowa I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
- Oś Priorytetowa II. Cyfrowe Podkarpackie
- Oś Priorytetowa III. Czysta energia
- Oś Priorytetowa IV. Ochrona **środowiska** naturalnego i dziedzictwa kulturowego
- Oś Priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna
- Oś Priorytetowa VI. **Spójność** przestrzenna i społeczna
- Oś Priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy
- Oś Priorytetowa VIII. Integracja społeczna
- Oś Priorytetowa IX. **Jakość** edukacji i kompetencji w **regionie**
- Oś Priorytetowa X. Pomoc Techniczna

Spójność Strategii MOF Krosno z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: Turystyka zakłada realizację zadań wskazanych w następującej osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego:

- Oś priorytetowa II. Cyfrowe Podkarpackie, priorytet inwestycyjny 2c wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-wtęczenia społecznego, e- kultury i e-zdrowia.

Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,

Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł** zakłada realizację zadań wskazanych w następującej osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka priorytet inwestycyjny 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości, Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi,
- Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy, priorytet inwestycyjny 8iii Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,
- Oś Priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, priorytet inwestycyjny 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: Infrastruktura komunikacyjna zakłada realizację zadań wskazanych w następujących osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi, priorytet inwestycyjny 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań stających zmniejszeniu hałasu, priorytet inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów,

w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie tagodzzące zmiany klimatu.

Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: Ochrona *środowiska* zakłada realizację zadań wskazanych w następujących osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa III. Czysta energia, priorytet inwestycyjny 4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, priorytet inwestycyjny 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym, priorytet inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie tagodzzące zmiany klimatu,
- Oś Priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego. priorytet inwestycyjny 6a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie, priorytet inwestycyjny 6b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie, priorytet inwestycyjny 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę, priorytet inwestycyjny.

Priorytet 6 Strategii MOF Krosno: *Kultura i dziedzictwo kulturowe* zakłada realizację zadań wskazanych w następującej osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa IV. Ochrona Środowiska Naturalnego i Dziedzictwa kulturowego, Działanie 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Priorytet 7 Strategii MOF Krosno: Edukacja zakłada realizację zadań wskazanych w następujących osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, priorytet inwestycyjny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej,
- Oś Priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, priorytet inwestycyjny 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu konczeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia

podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia, priorytet inwestycyjny 10iv BIS Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Priorytet 8 Strategii MOF Krosno: **Zdrowie** zakłada realizację zadań wskazanych w następujących osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa V. **Infrastruktura** komunikacyjna, priorytet inwestycyjny 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływać na zmniejszenie skutków zmiany klimatu,
- Oś Priorytetowa VIII. **Integracja społeczna**, priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: **Bezpieczeństwo** zakłada realizację zadań wskazanych w następujących osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa IV. **Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego**, priorytet inwestycyjny 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.

Koncepcja **Przestrzennego** Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Zagospodarowania Kraju 2030 to **najważniejszy** dokument, który dotyczy ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym jest „efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

KPK 2030 kładzie **duży** nacisk na budowanie oraz utrzymywanie ładu przestrzennego, **dlatego**, że decyduje on o warunkach życia mieszkańców, funkcjonowaniu gospodarki i umożliwia wykorzystywanie szans rozwojowych. Koncepcja przedstawia **także** zasady i działania służące unikaniu **konfliktów** w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, a w tym powodziowego.

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie tadu przestrzennego.

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno jest spójna z następującymi celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:

- Celem 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności, który realizuje: Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: *Przedsiębiorczość*, rynek *pracy* i nowoczesny *przemysł*, Priorytet 4: Infrastruktura komunikacyjna i Priorytet 6: *Kultura* i dziedzictwo kulturowe.
- Celem 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju przez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału **wewnętrznego** wszystkich terytoriów, który realizuje Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: *Turystyka*, Priorytet 2: *Rolnictwo*, Priorytet 3: *Przedsiębiorczość*, rynek *pracy* i nowoczesny *przemysł*, Priorytet 4: Infrastruktura *komunikacyjna*, Priorytet 9: *Bezpieczeństwo*.
- Celem 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, który realizuje Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: Infrastruktura komunikacyjna.
- Celem 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski, który realizuje: Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: *Ochrona środowiska*, Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: *Bezpieczeństwo*.
- Celem 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych

wspierających **zdolności** obronne państwa, który **realizuje**: Priorytet 5 Strategii MOF Krosno: **Ochrona środowiska**, Priorytet **9: Bezpieczeństwo**.

Krajowa **Polityka** Miejska

Krajowa polityka miejska to celowe, ukierunkowane **terytorialnie** działanie państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast oraz ich obszarów funkcjonalnych i wykorzystania potencjału miast w procesach rozwoju kraju. Jest programowana na poziomie krajowym i jest realizowana **dzięki** tworzeniu optymalnych warunków rozwoju miast oraz przez działania inwestycyjne podmiotów publicznych i niepublicznych.

Do podmiotów krajowej polityki miejskiej **możemy zaliczyć**: rząd oraz współpracujące jednostki samorządu terytorialnego:

- województw,
- powiatów i miast na prawach powiatu,
- gmin miejskich,
- gmin miejsko-wiejskich na obszarach zurbanizowanych, wchodzących w skład obszarów funkcjonalnych miast,
- gmin wiejskich na obszarach zurbanizowanych, wchodzących w skład obszarów funkcjonalnych miast.

Strategicznym celem krajowej polityki miejskiej jest „wzmocnienie **zdolności** miast i obszarów zurbanizowanych do **zrównoważonego** rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa **jakości** życia mieszkańców”.

Obecnie dostępny jest projekt Krajowej Polityki Miejskiej. Do **2023r.** w ramach Krajowej Polityki Miejskiej proponuje się **następujące** cele:

1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w **tym** w **szczególności** na obszarach metropolitalnych.
2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju **ośrodków** miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.
3. Odbudowa **zdolności** do rozwoju poprzez **rewitalizację** zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
4. Poprawa **konkurencyjności** i **zdolności** głównych **ośrodków** miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.
5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych **ośrodków** miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na **niektórych** obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno jest spójna z następującymi celami Założeń Krajowej Polityki Miejskiej:

1. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia, który realizują następujące priorytety: Priorytet 1 Strategii MOF Krosno: Turystyka, Priorytet 2: Rolnictwo, Priorytet 3: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł**, Priorytet 5: Ochrona **środowiska** (dostosowanie struktur miejskich do skutków zmian klimatycznych i zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną), Priorytet 6: Kultura i **dziedzictwo** kulturowe, Priorytet 7: Edukacja, Priorytet 8: Zdrowie.

2. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu, który realizują następujące priorytety: Priorytet 3 Strategii MOF Krosno: **Przedsiębiorczość**, rynek pracy i nowoczesny **przemysł**, Priorytet 4: **Infrastruktura** komunikacyjna (poprawa połączeń komunikacyjnych (nie tylko drogowych) pomiędzy dużymi i mniejszymi miastami obszarów problemowych a pozostałą siecią miast w kraju).

3. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji, który realizuje Priorytet 4 Strategii MOF Krosno: Infrastruktura komunikacyjna (stworzenie na obszarach funkcjonalnych miast sprawnego, zintegrowanego systemu transportu publicznego (wraz z systemem ścieżek rowerowych) łączącego miasto giowne z otaczającymi je gminami (miejskimi, miejsko-wiejskimi i wiejskimi) oraz poprawa dostępności transportowej z obszarów wiejskich do miast powiatowych, subregionalnych i regionalnych) oraz Priorytet 9: Bezpieczeństwo (zahamowanie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy na tereny podmiejskie; wprowadzenie standardów urbanistycznych odnoszących się do zasady projektowania uniwersalnego).

4. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych, który realizuje Priorytet 9 Strategii MOF Krosno: Bezpieczeństwo (poprawa systemu monitorowania zjawisk społeczno-gospodarczych i przestrzennych na poziomie obszaru funkcjonalnego miasta oraz poniżej poziomu NTS-5 (dzielnicamiasta)).

5. Wynik Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235.) na organie administracji, który opracowuje projekt polityki, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu lub innych dokumentów, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, które mogą w znaczący sposób oddziaływać na środowisko i realizacją postanowień tych dokumentów, które mogą spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko, spoczywa obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko.

Na podstawie opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewodzkiego Inspektora Sanitarnego została przeprowadzona w czerwcu w 2014r. prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu ramowego - Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem, który jest niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu. Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, oceną zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych oraz ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Głównym celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest wskazanie przewidywanego wpływu na środowisko, który może mieć miejsce w skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Strategia wyznacza ramy i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Strategii rozwiązaniami o charakterze planistycznym oraz organizacyjnym, a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, a także aspektami gospodarczymi i społecznymi, w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju. W Prognozie zostały przedstawione wyniki analizy oraz oceny potencjalnych zagrożeń dla środowiska, które wynikają z zapisów Strategii MOF Krosno. W opracowaniu wykazano komplementarność Strategii MOF Krosno z innymi dokumentami, tj. **Polityką Ekologiczną Państwa**, Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego oraz Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Krośnieńskiego na lata 2004 - 2015 oraz dokonano oceny zgodności ustaleń planu z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

W ocenie oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu Strategii MOF Krosno wskazano, iż inwestycje strukturalne przyczynią się do okresowej emisji pyłów oraz gazów, które spowodowane będą pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi. Jednak ustąpią one po zakończeniu tych prac. Natomiast działaniami, które wpłyną korzystnie na jakość powietrza będą wszelkie działania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych - drogi, punktowych - zakłady produkcyjne i rozproszonych - źródła komunalne.

W obszarze oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne najbardziej zagrożone w rejonie Krosna są wody podziemne czwartorzędowego poziomu wodonośnego w dolinie Wistoka. Wdrożenie

działan uporządkowania istniejącej gospodarki ściekami poprzez rozdzielenie kanalizacji sanitarnej i deszczowej, rozbudowie sieci kanalizacyjnej poprawi **jakość** wód powierzchniowych i podziemnych poprzez znaczne ograniczenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lub do ziemi ze **źródeł** komunalnych i przemysłowych. Modernizacja i budowa nowych odcinków dróg z zachowaniem zasad ochrony **środowiska** pozwoli na **ujęcie ścieków** deszczowych z powierzchni utwardzonych i podczyszczenie tych **ścieków** do wymaganych standardów. Pozwoli to na ograniczenie **wielkości ładunków** zanieczyszczeń wprowadzanych w sposób **bezpośredni** do **środowiska** . Wiele **działań** zawartych w Strategii MOF Krosno ma charakter **neutralny** i nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne. Pozytywny wpływ na **środowisko** będzie mieć usprawnienie systemu gospodarki odpadami.

Jeśli chodzi o wpływ na **krajobraz, powierzchnię ziemi i gleby** to część działań Strategii MOF Krosno ma charakter pozytywny, ale występują **działania** , które mogą **wpływać** na **środowisko** negatywnie. Przestrzeganie podstawowych zasad rolnictwa **zrównoważonego** w działaniach Strategii MOF Krosno dotyczących scalania **gruntów** i gospodarowania obszarów nieużytkowych umożliwi zachowanie charakterystycznego rolniczego obszaru. Pozytywny **wpływ** na kształtowanie krajobrazu będzie miało wyznaczenie **stref** przeznaczonych pod skoncentrowaną **działalność** gospodarczą wraz z uzbrojeniem terenu w niezbędną infrastrukturę. Na polepszenie krajobrazu **wpłyną** również **prace** związane z **modernizacją** istniejącej infrastruktury (**dróg, budynków użyteczności publicznej, infrastruktury edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej**).

W zakresie wpływu na **faunę i florę, różnorodność biologiczną i formy ochrony przyrody** w działaniach dotyczących rozbudowy infrastruktury drogowej nie przewiduje się kolizji projektowanych odcinków dróg z obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000. Ponadto pozostałe działania infrastrukturalne będą prowadzone **głównie** w obszarach zurbanizowanych i zagospodarowanych poza zasięgiem obszarów chronionych. Rozwój turystyki i promocja turystyczna MOF Krosno pozwoli na wyeksponowanie walorów obszaru, **wartości** przyrodniczych, **zachęci** do korzystania z istniejącej infrastruktury turystycznej oraz pozwoli na aktywne kreowanie postaw mieszkańców i turystów, jako współodpowiedzialnych za **stan** przyrody i **środowiska** . Działania związane z edukacją ekologiczną oraz szkolenia dla sektora rolnego w zakresie prowadzenia produkcji w oparciu o zasady zrównoważonego rolnictwa **wpływa** w sposób **pośredni** na poprawę warunków ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych.

W przypadku **wpływu na klimat akustyczny** podczas prac budowlanych (budowa, modernizacja obiektów **użyteczności** publicznej, dróg, infrastruktury sportowej, **kulturalno-oświatowej** i komunalnej, może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie poziomu hałasu, wibracje, drgania. Jednak ta sytuacja będzie miała charakter **przejściowy** . Działania w zakresie budowy nowych odcinków dróg **będą** mogły powodować lokalne zwiększenie natężenia hałasu w **bezpośrednim** sąsiedztwie tych szlaków komunikacyjnych związane ze zwiększoną **przepustowością** i większym ich obciążeniem. Budowa odcinków **łącznikowych** dróg lokalnych i regionalnych umożliwi przeniesienie znacznej **części** ruchu kołowego poza obszary **ścisłego** zagospodarowania miast i gmin, a to przyczyni się do zmniejszenia poziomu hałasu na obszarach **wrażliwych** na jego oddziaływanie. Modernizacja istniejącej sieci drogowej pozytywnie wpłynie na oddziaływanie na klimat akustyczny w granicach MOF Krosno. Zarówno zwiększenie **płynności** ruchu, poprawa stanu nawierzchni drogowej, a także wzrost **średniej prędkości** poruszania się pojazdów po szlakach komunikacyjnych będzie miało wpływ na znaczne obniżenie emisji hałasu od **źródeł** liniowych. Koncentracja zabudowy przemysłowej w granicach **stref** gospodarczych spowoduje **lokalny** wzrost poziomu hałasu, lecz w skali **całego**

obszaru pozwoli na obniżenie **uciążliwości** akustycznej na terenach mieszkaniowych lub innych terenach chronionych.

Realizacja zapisów **modernizacji i rozwoju obiektów kultury, sportu i rekreacji oraz użyteczności publicznej, w tym edukacji** w Strategii MOF Krosno będą mieć pozytywny charakter. Działania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do **atmosfery** wpłyną na ograniczenie niszczenia **fasad** budynków, również zabytkowych. Inwestycje ograniczające **emisję hałasu** przyczynią się do istotnego zmniejszenia ryzyka uszkodzenia budynków oraz obiektów zabytkowych.

Działania wyznaczone w projekcie Strategii MOF Krosno mają istotne znaczenie dla **zdrowia oraz samopoczucia mieszkańców**. Część z nich ma charakter pozytywny, ale są również działania, które mogą **oddziaływać** negatywnie. W Strategii przewiduje się szereg działań, które zmierzają do zwiększenia **dostępności** oraz **atrakcyjności** infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, sportowej, co przyczyni się **bezpośrednio** do poprawy **jakości** życia mieszkańców. Ponadto w Strategii MOF Krosno przewiduje się działania, które zmierzają do zwiększenia **dostępności usług** medycznych, jak i profilaktyki zdrowia. Budowa nowych szlaków komunikacyjnych, zmiana nawierzchni dróg wiąże się z wieloma utrudnieniami dla mieszkańców oraz z potencjalnym, krótkotrwałym oraz odwracalnym oddziaływaniem na ich zdrowie. W załączonej do Prognozy tabeli macierzy zaprezentowano wpływ poszczególnych **przedsięwzięć**, które są przewidziane do realizacji w ramach Strategii MOF Krosno na poszczególne elementy **środowiska** przyrodniczego, ludzi i dobra kultury.

W Prognozie zaproponowano **również** rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ ustalen Strategii na **środowisko** oraz **określono** możliwości poprawy stanu oraz funkcjonowania **systemów** przyrodniczych.

Projekt Strategii MOF Krosno wraz z Prognozą Oddziaływania na **Środowisko** został przekazany do zaopiniowania stosownym **organom**.

Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny po rozpatrzeniu wniosku o zaopiniowanie Strategii MOF Krosno, 8 sierpnia **2014r.** wydał pozytywną **opinię** w zakresie sanitarnohigienicznym. Regionalny Dyrektor Ochrony **Środowiska** w Rzeszowie po rozpatrzeniu wniosku o zaopiniowanie Strategii MOF Krosno, po uzyskaniu dodatkowych **wyjaśnień**, 29 **października 2014r.** zaopiniował pozytywnie przedłożone dokumenty.

6. System wdrażania projektów strategicznych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno

Początkiem współpracy Partnerów MOF Krosno było podpisanie w dniu 12 września 2013 r. przez Prezydenta Miasta Krosna, Burmistrza Gminy Jedlicze, Wojtę Gminy Chorkowka, Wojtę Gminy Korczyna, Wojtę Gminy Krościenko Wyżne, Wojtę Gminy Miejsce Piastowe i Wojtę Gminy Wojaszowka listu intencyjnego, w którym wyrazili **wolę** podjęcia aktywnej, długofalowej współpracy.

Kolejnym etapem współpracy było opracowanie „Strategii MOF Krosno”. W pracach aktywnie uczestniczyli wszyscy Partnerzy.

„Strategia MOF Krosno” wskazuje **najważniejsze** problemy i wyzwania stojące przed MOF Krosno. Wskazuje obszary strategiczne, priorytety i w ramach nich działania i przykładowe projekty, które **należy realizować** w celu umożliwienia rozwoju społeczno - gospodarczego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno. „Strategia” nie precyzuje projektów w odniesieniu do **każdego** z działań. Dokument **określa** rodzaje projektów, jakie powinny **być** realizowane w ramach poszczególnych **działań** i priorytetów. Na **etapie** opracowania „Strategii” nie wydaje się zasadne definiowanie wszystkich projektów. **Będą** one definiowane i precyzowane w okresie **wdrażania** „Strategii”, w miarę potrzeb i **możliwości**. Ich realizacja będzie **zależała** od **możliwości** uzyskania finansowania.

W odniesieniu do wybranych działań, „Strategia” wskazuje projekty kluczowe, które w szczególności istotny sposób **przyczynić się** mają do rozwoju MOF Krosno. Zakłada się, że projekty te zostaną dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 jako projekty strategiczne MOF Krosno. Projekty realizowane w ramach „Strategii MOF Krosno” będą mieć formę projektów Partnerskich. Przed rozpoczęciem prac nad projektami, Partnerzy będą zawierać stosowne porozumienia lub umowy o **współpracy**. W ramach porozumień przewiduje się wskazanie Lidera danego projektu, który będzie odpowiedzialny za przygotowanie, koordynację realizacji i rozliczenia projektu. **Szczegółowo** opisane zostaną również obowiązki **każdego** z Partnerów projektu i zakres współpracy. Planuje się, że za realizacją projektów odpowiedzialni będą pracownicy urzędów gmin uczestniczących w projekcie. Zakłada się **możliwość** koordynacji projektów przez zewnętrznych koordynatorów. Dla **właściwej** realizacji projektów przewiduje się **również** **możliwość** podjęcia współpracy z **innymi** podmiotami, zarówno z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, jak i partnerami prywatnymi, m.in. przedstawicielami biznesu.

„Strategia MOF Krosno” jest dokumentem, który obejmuje **całościowo** wszystkie obszary rozwoju społeczno - gospodarczego gmin tworzących MOF. Opracowanie jest odpowiedzią na **nowe podejście** do zarządzania rozwojem w ramach perspektywy finansowanej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Struktura i zawartość „Strategii MOF Krosno” korespondują z **systemem wdrażania** funduszy unijnych w Polsce w okresie jego obowiązywania. Przewiduje się, że projekty strategiczne MOF Krosno, **uzyskają** dofinansowanie ze **środków** unijnych w aktualnej perspektywie finansowej i będą one **mogły** zostać zrealizowane w tym **właśnie** okresie. Ze **względu** na fakt, że do tej pory nie **został** jeszcze opublikowany harmonogram naboru wniosków, nie ma **możliwości** wskazywania nawet **przybliżonych terminów** realizacji projektów. Natomiast przykładowe projekty wskazane w ramach poszczególnych działań, to w chwili obecnej ogólnie zamierzenia inwestycyjne, a nie konkretne projekty, dlatego wskazanie jakichkolwiek **terminów** ich realizacji i monitoringu jest na tym **etapie**

niemożliwe. Dla każdego z realizowanych projektów, na **etapie** przygotowania projektów, przewiduje się opracowanie szczegółowych zasad oraz **terminów** wdrażania i monitorowania.

Partnerzy MOF Krosno będą ze sobą ściśle **współpracować** w całym procesie realizacji „Strategii”, począwszy od przygotowania projektów, w trakcie ich wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz rozliczania. Postępy realizacji „Strategii MOF Krosno” będą systematycznie monitorowane przez Partnerów. Planuje się opracowywanie corocznych **raportów** o stanie realizacji „Strategii”. Planowane jest również opracowanie zbiorczego „Raportu z realizacji Strategii MOF Krosno w perspektywie finansowej 2014 - 2020”. Opracowane raporty będą udostępniane mieszkańcom MOF oraz wszystkim innym zainteresowanym podmiotom na stronach internetowych Partnerów MOF Krosno.

Ocena postępu realizacji „Strategii MOF Krosno” umożliwi podjęcie decyzji **odnośnie** kontynuacji lub zaprzestania realizacji planowanych działań oraz zaplanowanie ewentualnych działań zapobiegawczych, które mogą prowadzić do aktualizacji „Strategii” w okresie jej obowiązywania. Opracowane w trakcie zadań monitoringowych raporty **będą** stanowiły podstawę ewaluacji „Strategii”.

„Raport z realizacji Strategii MOF Krosno w perspektywie finansowej 2014 - 2020” będzie obejmował **ocenę** efektów wdrażania „Strategii” na tle zdefiniowanych w niej celów, a w efekcie **określi** zakres ewentualnych działań korygujących. **Działania** korygujące będą punktem **wyjścia** do opracowania „Strategii” na kolejne lata, która w dużej mierze będzie prowadzona do realizacji celów, które nie zostały osiągnięte do końca 2020 roku.

Całość prac nad „Strategią MOF Krosno” będzie koordynowana przez pracowników Urzędu Miasta Krosna.

7. Raport z przygotowania Strategii MOF Krosno

W dniu 20 września 2013r. w Krosnie została zawarta umowa pomiędzy Gminą Krosno, reprezentowaną przez Prezydenta Miasta Krosna – Piotra Przytockiego, a Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, reprezentowaną przez Rektora – prof. dr hab. inż. Tadeusza Pomianka. Przedmiotem umowy było opracowanie:

- **Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,**
- Wniosków do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewodzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Strategii ZIT.

Punktem wyjścia było **opracowanie analizy społeczno - gospodarczej** Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, która pozwoliła zdiagnozować najważniejsze bariery i potencjaty rozwojowe obszaru. W analizie wykorzystano dane ze statystyki GUS oraz dane pozyskane bezpośrednio od JST z terenu MOF Krosno.

Zostały także przeprowadzone **warsztaty** z przedstawicielami poszczególnych gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, dzięki którym określono priorytety strategiczne oraz utworzono wykaz projektów, przewidzianych do realizacji na terenie MOF Krosno, ze szczególnym uwzględnieniem projektów planowanych do sfinansowania z alokacji na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

W październiku 2013 r. Wykonawca przekazał do weryfikacji przez Zamawiającego **Projekt Strategii ZIT**. W listopadzie 2013 r. wprowadzono w dokumencie korekty i uzupełnienia, w wyniku uwag otrzymanych od Zamawiającego.

W grudniu 2013 r. Urząd Miejski w Krośnie otrzymał **pismo od Marszałka Województwa Podkarpackiego** dotyczące podziału alokacji pomiędzy 8 regionalnych biegunów wzrostu, stanowiącej ok. 7,5% catkowitej alokacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Projekt z dn. 29.11.2013r.) oraz informację **dotyczącą** zmiany wytycznych w zakresie zasad realizacji projektów zintegrowanych.

W styczniu 2014r. Wykonawca przekazał do weryfikacji przez Zamawiającego kolejną wersję **Projektu Strategii ZIT, uwzględniającą wcześniejsze uwagi** Zamawiającego oraz zapisy nowej wersji Projektu RPO WP 2014 – 2020.

W tym samym miesiącu opublikowano kolejny **projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego (Projekt z dn. 27.01.2014r.)**, w którym to nastąpiła zmiana mechanizmu realizacji **podejścia** terytorialnego w ramach RPO WP 2014-2020 dla biegunów wzrostu. Dokument ten wprowadził tzw. **Regionalne Inwestycje Terytorialne** Projekt RPO WP 2014 – 2020 ze stycznia 2014 r. **zakładał** również inne w stosunku do poprzedniej wersji priorytety inwestycyjne objęte finansowaniem w **formule RIT. Wiązało się** to z wprowadzeniem przez Wykonawcę kolejnych korekt do opracowania.

W marcu 2014r. Urząd Miejski w Krośnie złożył fiszki projektów strategicznych planowanych do dofinansowania w formule RIT, do Marszałka Województwa Podkarpackiego. Odbyło się w tej sprawie spotkanie w Urzędzie Marszalkowskim.

W tym samym miesiącu zawarto aneks do umowy pomiędzy Zamawiającym a Wykonawcą, zmieniający tytuł dokumentu na „**Strategia MOF Krosno**”.

Także w marcu 2014 r. zostały złożone wnioski do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W kwietniu 2014r. odbyło się w Urzędzie Miejskim w Krośnie spotkanie Wykonawcy z Wiceprezydentem Krosna oraz Przedstawicielami Biura Rozwoju Miasta. Celem spotkania było omówienie aktualnej wersji Projektu Strategii MOF Krosno z wskazaniem korekt.

W tym samym miesiącu Urząd Miejski w Krośnie otrzymał kolejne pismo od Marszałka Województwa Podkarpackiego w sprawie kluczowych projektów strategicznych, z opinią, i wymagając one analizy i korekt. Do pisma dołączono doprecyzowane wytyczne dotyczące planowania projektów zintegrowanych. Został również zaktualizowany zakres priorytetów inwestycyjnych RIT uwzględniający zapisy projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego (Projekt z dn. 09.04.2014r.).

W ostatni dzień kwietnia 2014r. odbyło się spotkanie w Urzędzie Miejskim Krosno Wykonawcy z Przedstawicielami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno w celu uzgodnienia obszarów tematycznych zintegrowanych projektów strategicznych.

W maju 2014r. odbyło się spotkanie Przedstawicieli Miejskich Obszarów Funkcjonalnych województwa podkarpackiego z Przedstawicielami Urzędu Marszalkowskiego, w którym uczestniczył Wykonawca. Celem spotkania było omówienie wytycznych związanych z zintegrowanymi projektami strategicznymi.

W tym samym miesiącu rozpoczęto opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko Strategii MOF Krosno, po uzyskaniu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Urząd Miejski w Krośnie 3 czerwca 2014r. otrzymał pismo od Marszałka Województwa Podkarpackiego dotyczące najważniejszych zmian w Umowie Partnerstwa, które będą miały bezpośrednie przełożenie na możliwy zakres interwencji planowany do realizacji w ramach projektów RIT.

Zmiany w wytycznych związanych z wyborem projektów kluczowych, spowodowały konieczność weryfikacji projektów zgłoszonych przez MOF Krosno. W wyniku tego przekazano do Marszałka Województwa Podkarpackiego następujące propozycje zintegrowanych projektów strategicznych:

- Projekt 1: Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania „Galerii Stary Dworzec”
- Projekt 2: Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno
- Projekt 2 a: Rozbudowa Krośnieńskiego Inkubatora Technologicznego

- Projekt 2 b: Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających **rozpocząć działalność** gospodarczą
- Projekt 3: Wykonanie **oświetlenia** ulicznego w technologii energooszczędnej na drogach publicznych na terenie gmin MOF Krosno
- Projekt 4: Utworzenie zintegrowanej sieci **punktów** selektywnej zbiorki odpadów komunalnych na terenie MOF Krosno.
- Projekt 5: Rozwoj transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.

Projekt Strategii MOF Krosno uwzględniający **nowe** projekty strategiczne oraz inne **niezbędne** aktualizacje **został** przekazany wraz z Prognozą oddziaływania na **środowisko** Zamawiającemu w dniu **28.07.2014r.**

We **wrześniu 2014r.** Urząd Miejski w Krośnie otrzymał **pismo od Marszałka Województwa Podkarpackiego** dotyczące uwag szczegółowych do zgłoszonych propozycji **przedsięwzięć** zintegrowanych. W związku ze mianami **zapisów** Umowy Partnerstwa zakres wsparcia **niektórych** priorytetów inwestycyjnych został znacznie **zawężony**. **Marszałek** Województwa Podkarpackiego przekazał Zamawiającemu uwagi do projektów strategicznych MOF Krosno oraz znowelizowane „**Zasady** i wytyczne realizacji Regionalnych Inwestycji Terytorialnych w ramach RPO WP 2014-2020, w tym **zasady** dotyczące opracowania niezbędnych dokumentów pozwalających uzyskać dofinansowania projekty RIT”.

We **wrześniu 2014 r.** wstępna wersja "Strategii MOF Krosno" została przekazana do Urzędu Marszałkowskiego w celu zaopiniowania.

W **październiku 2014r.** Zamawiający przekazał Marszałkowi Województwa Podkarpackiego poprawione karty przedsięwzięć/projektów zintegrowanych wraz z niezbędnymi załącznikami. Zasadniczymi zmianami w ramach projektów zintegrowanych **było** wprowadzenie poprawek w opisach projektów oraz zmiana koncepcji oraz nazwy Projektu **1**, na: Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania „**ETNOCENTRUM** ziemi **krośnieńskiej**” i dodanie rezerwowego Projektu 6 Ochrona lokalnych **zasobów** przyrodniczych na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.

Zmiany w zakresie projektów strategicznych wynikające ze zmienionych wytycznych spowodowały **konieczność** korekty Projektu Strategii MOF Krosno. Zamawiający przekazał Wykonawcy uwagi do uwzględnienia w Projekcie Strategii MOF Krosno. W związku z tym dokonano niewielkiej korekty w zakresie **układu** działań strategicznych jak również uzupełniono opisy działań, zaktualizowano **źródła** finansowania i **analizę** Strategii MOF Krosno z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Zgodnie z **umową**, w dniu 12 grudnia 2014 r. Wykonawca przekazał do Urzędu Miasta Krosna **wersję** papierową "Strategii MOF Krosno" wraz z prognozą oddziaływania na **środowisko**. Na tym zakończona została współpraca z Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania z **siedzibą** w Rzeszowie.

W piśmie z 5 marca 2015 r. Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego przedstawił uwagi do **zgłoszonych** przez MOF Krosno **przedsięwzięć** zintegrowanych oraz do "Strategii MOF Krosno". W piśmie została również przedstawiona informacja o **przyjęciu** przez Zarząd Województwa Podkarpackiego zaakceptowanego przez **Komisję** Europejską Regionalnego Programu Operacyjnego **Województwa** Podkarpackiego 2014-2020 oraz o **konieczności** dostosowania **zapisów** "Strategii MOF

Krosno" do zapisów przyjętego dokumentu. Poinformowano również o zmianie zasad dofinansowania projektów zintegrowanych planowanych do realizacji w formule RIT - zmiana trybu pozakonkursowego na konkursowy.

Następnie Partnerzy MOF Krosno zweryfikowali szczegółowo założenia projektów zintegrowanych planowanych do realizacji w formule RIT - zakresy rzeczowe projektów, koszty realizacji, itd. W chwili obecnej trwają prace nad aktualizacją fisz projektowych, które zostaną zgłoszone w ogłoszonych przez Marszałka Województwa konkursach na dofinansowanie projektów MOF.

Do zgłoszenia do konkursów dedykowanych dla MOF w ramach RPO WP 2014-2020 planowane są następujące projekty:

- 1) Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno,
- 2) Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno - przedsięwzięcie zintegrowane, w skład którego wchodzi następujące projekty:
  - a) Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto Krosno,
  - b) Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą,
- 3) Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej.

Po zakończeniu współpracy z WSiLZ, "Strategia MOF Krosno" jest aktualizowana przez pracowników Urzędu Miasta Krosno - miasta - rdzenia MOF Krosno.

W obecnej wersji dokumentu zostały uwzględnione uwagi zgłoszone przez Urząd Marszałkowski oraz zmiany wynikające z weryfikacji założeń projektów zintegrowanych MOF Krosno.

Dokument w obecnym kształcie będzie poddany konsultacjom społecznym. W celu zapewnienia jak największego udziału lokalnej społeczności w pracach nad dokumentem, ogłoszenia o planowanych konsultacjach zostaną zamieszczone na stronach internetowych wszystkich gmin - Partnerów MOF, w Biuletynach Informacji Publicznej Partnerów, na gminnych tablicach ogłoszeń, w lokalnej prasie oraz na lokalnych portalach internetowych. Informacja ta zostanie również skierowana bezpośrednio m.in. do instytucji pozarządowych, przedstawicieli biznesu, instytucji otoczenia biznesu, środowiska akademickiego, itd. Do przedstawienia swoich opinii i uwag oraz do zgłoszenia własnych propozycji do ujęcia w "Strategii" zostaną zaproszeni wszyscy zainteresowani rozwojem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno, zarówno mieszkańcy MOF oraz wszystkie instytucje działające na tym terenie, jak i podmioty spoza Obszaru.

Po zakończeniu konsultacji społecznych i wprowadzeniu do dokumentu ewentualnych uwag zgłoszonych w trakcie trwania konsultacji, zaakceptowanych przez wszystkich Partnerów, "Strategia MOF Krosno" zostanie przyjęta przez Rady Gmin wszystkich członków MOF Krosno i przekazana do Urzędu Marszałkowskiego do celu jej ostatecznego uzgodnienia.

8. Spis tabel

Tabela 1. Miejscowości podstawowe i sołectwa na koniec 2012 r. na terenie MOF Krosno	10
Tabela 3. Zestawienie linii komunikacji miejskiej na wybranych ulicach Krosna	14
Tabela 4. Liczba dojazdów do pracy na terenie MOF Krosno w 2011 roku	15
Tabela 5. Liczba dojazdów do pracy pomiędzy gminami MOF Krosno w 2011 roku – źródło/cel	16
Tabela 6. Zestawienie taboru autobusowego MKS Sp. z o.o. Krosno	16
Tabela 7. Grunty komunalne na terenie MOF Krosno w 2012 r.	23
Tabela 8. Wybrane wskaźniki infrastruktury sieciowej obszaru MOF Krosno.....	25
Tabela 9. Sieć rozdzielcza na 100 km ²	25
Tabela 10. Wykorzystanie instalacji gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze MOF Krosno	26
Tabela 11. Pomniki przyrody ożywionej na terenie MOF Krosno	30
Tabela 12. Lasy niestanowiące własności skarbu państwa na terenie MOF Krosno w 2012 r.....	31
Tabela 14. Odpady komunalne	34
Tabela 15. Ilość odpadów zebranych w poszczególnych gminach MOF Krosno w 2013 r. [Mg]	35
Tabela 16. Udział poszczególnych grup odpadów w masie zebranych odpadów w MOF Krosno w 2013 r.	36
Tabela 17. Ilość odpadów zebranych w gminach MOF Krosno w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca [kg]	36
Tabela 18. Zestawienie oznaczeń kolorystycznych głównych frakcji odpadów zbieranych selektywnie w systemie workowym w MOF Krosno	37
Tabela 19. Wskaźniki przedsiębiorczości na terenie gmin MOF Krosno w 2012 r.	44
Tabela 20 Liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie gmin MOF Krosno w 2010r.....	51
Tabela 21 Liczba gospodarstw rolnych na terenie gmin MOF Krosno w 2010r. w zależności od powierzchni gospodarstwa	51
Tabela 22 Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie gmin MOF Krosno w 2010 r.	52
Tabela 23 Powierzchnia wybranych zasiewów na terenie MOF Krosno w 2010 r.....	53
Tabela 24 Pogotowie zwierząt gospodarskich na terenie MOF Krosno w 2010 r.	53
Tabela 25. Obiekty noclegowe na terenie MOF Krosno w 2015 r.....	54
Tabela 26. Korzystający z noclegów na terenie MOF Krosno w 2012 r. – dostępne dane GUS.....	55
Tabela 27 Gospodarstwa agroturystyczne na terenie MOF Krosno w 2015 r.	56

Tabela 28 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie MOF Krosno w latach 2000 – 2012 r.	61
Tabela 30 Liczba i odsetek rodzajów działań organizacji pozarządowych MOF Krosno	83
Tabela 31 Mocne i słabe strony. szanse i zagrożenia MOF Krosno	100
Tabela 32 Zestawienie celów. priorytetów i działań przyczyniających się do rozwoju MOF Krosno..	105
Tabela 33 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 1: Turystyka	108
Tabela 34 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 1: Turystyka.....	109
Tabela 35 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 2: Rolnictwo.....	112
Tabela 36 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 2: Rolnictwo	113
Tabela 37 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	117
Tabela 38 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 3: Przedsiębiorczość, rynek pracy i nowoczesny przemysł	118
Tabela 40 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 4: Infrastruktura komunikacyjna	125
Tabela 41 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 5: Ochrona środowiska	132
Tabela 42 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 5: Ochrona środowiska	133
Tabela 43 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe	140
Tabela 44 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 6: Kultura i dziedzictwo kulturowe	140
Tabela 45 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 7: Edukacja.....	145
Tabela 46 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 7: Edukacja.....	145
Tabela 47 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 8: Zdrowie.....	148
Tabela 48 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 8: Zdrowie	149
Tabela 49 Przykładowe wskaźniki produktu celów szczegółowych Priorytetu 9: Bezpieczeństwo	152
Tabela 50 Przykładowe wskaźniki rezultatu celów szczegółowych Priorytetu 9: Bezpieczeństwo	152
Tabela 51 Projekt strategiczny MOF Krosno „Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” - opis projektu	156
Tabela 52 Projekt strategiczny MOF Krosno „ Rozwój transportu niskoemisyjnego na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” - wskaźniki projektu.....	159
Tabela 53 Projekt strategiczny MOF Krosno "Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno" - opis projektu	163

Tabela 54 Projekt strategiczny MOF Krosno "Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasto Krosno " – wskaźniki projektu.....	166
Tabela 55 Projekt strategiczny MOF Krosno "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą " – opis projektu.....	169
Tabela 56. Projekt strategiczny MOF Krosno "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" – wskaźniki projektu.....	171
Tabela 57 Projekt strategiczny MOF Krosno "Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej " - opis projektu.....	173
Tabela 58. Projekt strategiczny MOF Krosno "Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej " - wskaźniki projektu.....	176
Tabela 59 Projekt strategiczny MOF Krosno „Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno” – opis projektu.....	177
Tabela 60 Projekt strategiczny MOF Krosno „ Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno " – wskaźniki projektu.....	180
Tabela 61 Matryca logiczna działań objętych projektami strategicznymi MOF Krosno.....	184
Tabela 62 Wpływ planowanych przedsięwzięć na osiągnięcie zakładanych wskaźników	186
Tabela 63 Spójność „Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2020” ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno" – obszary strategiczne i priorytety	201
Tabela 64 Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Jedlicze do roku 2020" ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno" – obszary strategiczne, priorytety i cele	202
Tabela 65 Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Chorkowka do roku 2024" ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno" – obszary strategiczne, priorytety i cele	205
Tabela 66 Spójność „Strategii Rozwoju Gminy Korczyna do roku 2025" ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno" – cele strategiczne i priorytety	208
Tabela 67 Spójność „Planu odnowy miejscowości Krościenko Wyżne na lata 2010-2017" i „Planu odnowy miejscowości Pustynia na lata 2010-2017" ze „Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno" – obszary strategiczne i priorytety	208

9. Spis wykresów

Wykres 1. Zużycie wody na potrzeby przemysłu na obszarze MOF Krosno (dam^3) w latach 2009–2012	33
Wykres 2. Podmioty gospodarcze na terenie MOF Krosno w latach 2009 – 2012.	44
Wykres 3. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg PKD 2007 w latach 2009-2012 na terenie MOF Krosno.....	45
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej na terenie MOF Krosno w latach 2009 – 2012	46
Wykres 5. Struktura ujętków rolnych na terenie MOF Krosno w 2005 r.....	53
Wykres 6. Udzielone noclegi na terenie MOF Krosno w latach 2009 -2012.....	55
Wykres 7. Zmiany liczby ludności MOF Krosno na tle województwa w latach 2000 – 2012.....	59
Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2005 – 2012.....	60
Wykres 9. Przyrost naturalny (wykres z lewej strony) oraz saldo migracji (wykres z prawej strony) na terenie MOF Krosno w latach 2005 i 2012 w osobach.....	61
Wykres 10. Ludność wg ekonomicznych grup wieku oraz obciążenie demograficzne na terenie MOF Krosno w 2012 r.	63
Wykres 11. Prognozy demograficzne – zmiany liczby ludności na lata 2015 – 2035. indeks ok bazowy 2012 = 0%	64
Wykres 12. Wskaźnik bezrobocia i liczba zarejestrowanych bezrobotnych	66
Wykres 13. Wskaźnik bezrobocia dla mężczyzn i kobiet oraz ogółem w wybranych latach na terenie MOF Krosno.....	67
Wykres 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100) w latach 2005 – 2012.	68
Wykres 15. Współczynniki skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów na terenie MOF Krosno w latach 2005 i 2012.....	75
Wykres 16. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użyciu uczniów w 2010 r. w szkołach podstawowych i gimnazjach wyłączając szkoły specjalne na terenie MOF Krosno.....	77
Wykres 17. Prognozy zmian demograficznych w wybranych grupach wiekowych.	78

10. Spis rysunków

Rysunek 1. Powierzchnia geodezyjna MOF Krosno na tle woj. podkarpackiego.....	6
Rysunek 2. Utrudnienia w ruchu na ulicach Krosna (środa, godz. 16:00 – 16:30) – widok 1	13
Rysunek 3. Utrudnienia w ruchu na ulicach Krosna (środa, godz. 16:00 – 16:30) – widok 2	14
Rysunek 4. Orientacyjny przebieg łącznicy kolejowej w wariancie Krosno Turaszówka - Przybówka20	
Rysunek 5. Wskaźnik przedsiębiorczości oraz liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	41
Rysunek 6. Bezwzględne i względne zmiany liczby ludności na terenie MOF Krosno w okresie 2000-2012 r.....	58
Rysunek 7. Wskaźnik bezrobocia na terenie MOF Krosno na koniec 2012 r. i jego zmiany w latach 2005-2012.....	65
Rysunek 8. Pracujący na 1000 ludności w 2012 r.....	69
Rysunek 9. Współczynniki skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych (górny rysunek) i gimnazjach (dolny rysunek) i ich zmiany w latach 2005-2012.....	75
Rysunek 10. Struktura "Strategii MOF Krosno"	185

Uzasadnienie

do uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Gmina Miejsce Piastowe wraz z gminami Wojaszówka, Chorkówka oraz Krościenko Wyżne zamierza realizować projekt pn. "Budowa, rozbudowa, przebudowa i wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno", dlatego dokonano aktualizacji zapisów Strategii MOF Krosno polegającej na uszczegółowieniu obecnych zapisów związanych z Punktami Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Opracowanie założeń wspomnianego projektu pozwala na włączenie go na listę strategicznych inwestycji realizowanych w ramach Strategii MOF Krosno co umożliwi starania o dofinansowanie projektu w ramach konkursu dedykowanego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020.

Z up. WOJTA
mgr Stanisława Gawlik
Zastępca Burmistrza

**UCHWAŁA Nr XXXIX/.../2017
RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

w sprawie zgody na nabycie w drodze darowizny na własność Gminy Miejsce Piastowe części nieruchomości gruntowych stanowiących drogę wewnętrzną

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. a, art. 44 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), art. 24 ust. 1, art. 25 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147 z późn. zm.) oraz § 2 ust. 1 i ust. 2 pkt 3, § 4 ust. 3 pkt 1 uchwały Nr XXXIII/268/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości stanowiących własność Gminy Miejsce Piastowe oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na czas oznaczony dłuższy niż trzy lata lub na czas nieoznaczony (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 2635) uchwała się, co następuje:

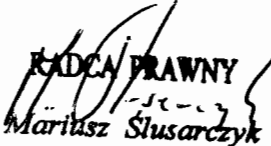
§ 1. Wyraża się zgodę na nabycie przez Gminę Miejsce Piastowe, w drodze darowizny, prawa własności części nieruchomości gruntowych, położonych w miejscowości Widacz, a to:

- 1) działki nr 133/1 o powierzchni 0,0012 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/0057134/5, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 2) działki nr 468/1 o powierzchni 0,0073 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00064516/9, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 3) działki nr 469/1 o powierzchni 0,0067 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00063446/0, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 4) działki nr 470/1 o powierzchni 0,0010 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00076308/5, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 5) działki nr 471/1 o powierzchni 0,0024 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00035457/5, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 6) działki nr 472/1 o powierzchni 0,0068 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00058152/4, stanowiącej współwłasność . . . i .
- 7) działek nr: 475/1 o powierzchni 0,0410 ha i 473 o powierzchni 0,0096 ha, objętych księgą wieczystą nr KS1K/00071473/7, stanowiących współwłasność . . . i .
- 8) działki nr 485/1 o powierzchni 0,0028 ha, objętej księgą wieczystą nr KS1K/00071742/0, stanowiącej własność . . . i .

§ 2. Nabycie części nieruchomości, o których mowa w § 1, następuje w celu realizacji zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.).

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Mariusz Ślusarczyk
Rz - K - 387

*Pod względem
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń*

Uzasadnienie

do uchwały w sprawie zgody na nabycie w drodze darowizny na własność Gminy Miejsce Piastowe, części nieruchomości gruntowych stanowiących drogę wewnętrzną

Właściciele nieruchomości położonych w miejscowości Widacz, wystąpili do Wójta Gminy Miejsce Piastowe z wnioskiem o przejęcie w drodze darowizny na własność Gminy Miejsce Piastowe, wydzielonych części nieruchomości, a to działek nr: 133/1, 468/1, 469/1, 470/1, 471/1, 472/1, 475/1, 473, 485/1, zajętych pod drogę wewnętrzną, z której korzystają wszyscy mieszkańcy wsi Widacz.

Na podstawie § 4 ust. 3 pkt 1 uchwały Nr XXXIII/268/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości stanowiących własność Gminy Miejsce Piastowe oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na czas oznaczony dłuższy niż trzy lata lub na czas nieoznaczony (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 2635), zgoda Rady wymagana jest również w przypadku nabywania nieruchomości, bez względu na jej wartość, w drodze darowizny.

Mając powyższe na uwadze podjęcie uchwały w przedmiotowej sprawie jest zasadne.

Z up. WÓJTA
mgr Stanisław Gawlik
Zastępca Wójta